

+

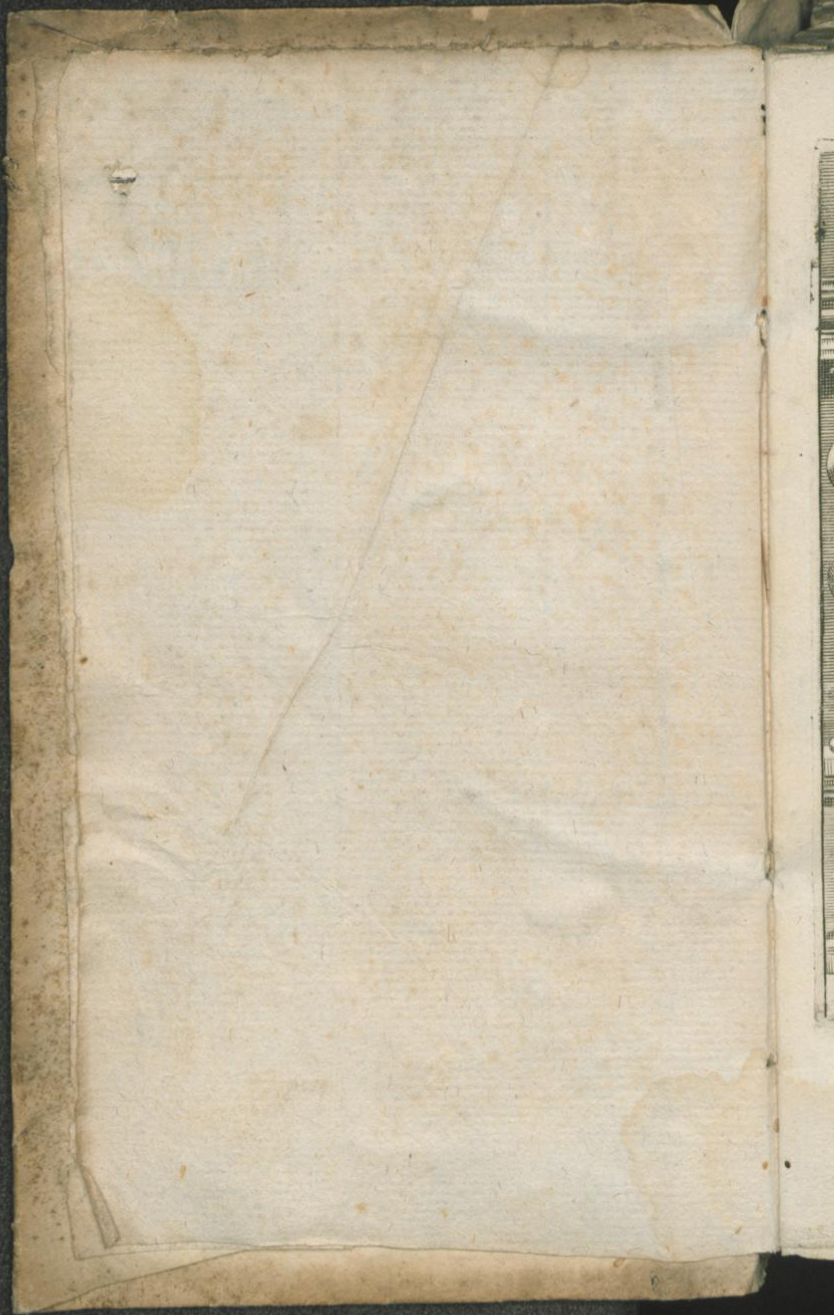
E. LEVI
Stanza III
Sott. B. Fogl. 8 u. 26

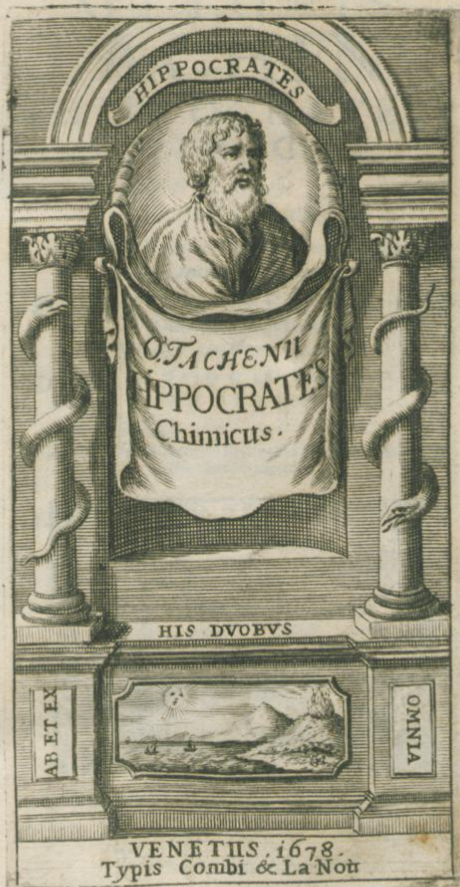
UNIVERSITÄTSBIBLIOTHEK
- Med.-Naturwiss. Abt. -
DUSSELDORF

V 88

DV 104

444

OTTONIS
TACHENII
HIPPOCRATES
CHIMICVS,

PER IGNEM & AQUAM
Methodo inaudita

*Nouissimi Salis Viperini antiquissima
fundamenta ostendens.*

EDITIO SECVNDA

Auctor & Emendator

Accessit eiusdem Authoris

DE MORBORVM PRINCIPE
TRACTATVS.

SENECA IN EPISTOLA
Nunquam melius torquebis inuidos quam virtuti &
gloriae interuendo.

VENETIIS, M.DC.LXXVIII.

Typis Combi & LaNouij.

Superiorum Permissu, ac Priuilegio.

Me legat inuitus nemo , non scri-
psimus illi :
Huic scripta est, si quem pagina
nostra iuuat.

SERENISSIMIS
AC
CELSISSIMIS PRINCIPIBUS
ET DOMINIS.

Domino } Georgio VVilhelmo } Fratribus.
} Iohanni Frederico }
} Erneſto Auguſto }

DEI GRATIA DVCIBVS
Brunſuico Luneburgenſium,
&c. &c &c.

Dominiſ & Principibus ſuis Clementiſſimis.

Mente mihi ſapè ſapiuſq;
voluenti, Sereniſſ. ac
Celiſſ. Principes, Do-
mini Clementiſſimi, ingentes Ale-
xandrinae liberalitatis cumulos,
quibus Clementiſſimè frequenter
me expleuiſtis, atq; beaſtis, quibus
me Cel. V. ad ultimū uſq; ſpiritu
deuinxiſtis, ſubiſt cogitatio: qua
ueneratione, quae ingenij induſ-
tria Celſ. V. iuxta deuotiſſimi ani-
mi mei obſeruantiã, aliquē saltē
grati animi conatū, pro cōgeſtis in

* 3 me

DE A. EPISTOLA C.

hactenus propter inuidiã restitue-
re tentatu. Quauis autem ve-
ritas inuicta, sola sui fortitudine
sit cõmendabilis, satisq; proprijs,
eximjsq; viribus muniatur, nil
enim subsistere potest quod in ipso
Naturæ fundamento, non solide-
tur, inuincibiliq; hoc patrocino in-
struatur: nihilominus mei scripti
puritas, Cels. V. dicata & conse-
crata, tanto splendore armata, ge-
minato robore, audacius in lucem
& hominum conspectũ prodibit.
Accipite ergò Serena fronte Sere-
nissimi, & Cels. Principes paruum
hoc opusculum, nudo titulo, ut si
non amare, saltem diligere perga-
tis,

Celsit. Vest.

Venerijs
1673.

Amantiss. & obsequentiss.
Otthonem Tachenium.

AD
DOCTISSIMUM
AVTHOREM,

*Verè Philosophum per
ignem & aquam.*

I

TACHENIVS.

Per anagr. demptâ aspiratione

At vinces.

vel

I hac tenus

Quis neget antiquam Chimiam, sanctumq; re-
pertum.

Diuinum Hippocratem quam coluisse ferunt?

HAC iter ad sanctæ naturæ arcana patefcit,

Hac sine vix dignum laude parabis opus:

Hac sine nil Medicus languenti in corpore præstat,

Hac sine nil magni pharmacopola dabit.

ITENVS HACCE via, Sophiæ docet illa labores

Nec labor absterreat, tetraue monstra simul.

Impiger excutias naturæ arcana latentis,

Naturæ mystes hic docet almus iter.

Sudor, in ingressu fateor, cum tempore VINCES

Atq; manu Hesperidum carpere poma datur.

II

Ignè, & Aqua, Terra, Chimista atq; ære prægnans,

Non poterit partum non peperisse bonum.

Quatuor hæc etenim centro concludit in vno,

Vulcano, ingenio dexterrate manus.

* 5 III

I I I .

Chimicus arte sua claud. t. medicamen in vno
 Centro, a quo morbum tota ceterua fugit .
 Quid luuat inumeras Medicorū audire ceteruas ,
 Vnica cum morbis sit Medicina satis ?
 Hanc vbi decumbens corpus per se ferit intus
 Viribus assumptis sit rediuius homo .
 Ingenio hanc raro cunctos doctissimus Otto
 Artis Apollineæ lausq; decusq; docet .

I V .

Si veram referas portam Chimista repostos
 Thefauros reperi s, pauperiemq; fugas ,
 Nec modo pauperiē poteris quoq; pellere morbos
 Diuini digiti qui populantur opus .
 Clauem, quā portam referas doctissimus Otto
 Tradit, & ingenti te infruit arte sua .

V .

Otto Tachenius

Per anagr.

O Titan huc esto!

Hactenus in tenebris lacuerunt dogmata vera,
 Vmbra pro vero quid tenuisse luuat?
 Sed nouus Adriaco qui surgit TITAN Olympo
 Lumine Cimmerias discutiet tenebras,
 Candidus o quisquis veri penetralia quæris
 HVC ESTO, radijs TITAN vbiq; ferit.
 Spargere si pergas orbi tua lumina TITAN
 Cantabit radians lumen vterq; polus .

VI .

Ad aureum libellum .

Quò feror en mecum doctissime vade libelle ,
 Si mecum vadas non ego solus ero ,
 Sic mecum vadet doctissima turba sophorum ,
 Quos omnes paruo claudis in hoc opere .

Profundo naturæ mystæ, amico candido
 sic ouans applaudit .

Nicolaus Zassius, Med. D.

Anno quo TV IesV LVCeM . Das?

AD

AD LECTOREM

CANDIDVM

ET ANTIQVISSIMÆ

*Hippocraticæ Doctrinæ
studiosum.*

PRÆFATIO.

Hippocrates, fulgentif-
simum Medicinæ lu-
men, Diuina sua ora-
cula, anigmatibus
obuelauit, & præcepta, in om-
nibus doctrinæ suæ operibus, la-
conicè retulit; adeò, vt obscura
eius breuias, & eloquia, à scri-
ptoribus, in varios sensus distor-
ta sint, quorum quadam Gale-
nus mirà artis solertiâ, ac venu-
sto ordine, in capita disposuit;
quædã verò, & præsertim AV-
REVM LIBELLVM DEDI-
AET, mysterijs repletum, in
iacta reliquit. Diuinus enim Se-
nex, hos solis chimiæ cultoribus
delegauit, quæ ars oli, & fortasse
Hippocratis seculo, naturalis
philosophia appellabatur. Quis
* 6 enim,

*Veterum
scripta a-
nigmatica
& velut
Apollinis
oracula.*

PRÆFATIO

enim, Senis rarissima eloquia, aut ignem mollem, mentem percipiet, nisi in occulta hac Hippocratica naturali doctrina sit exercitatus? Attestante id Rai-

*a Testam.
cap. 26.*

mundo (a) Ut cunque, logicus inquit: habeat profundum ingenium argumentabile, aut naturale, de rebus extrinsecis, tamen nunquam per aliquam rationem, quæ venit ad sensum, poterit directè cognoscere, nec iudicare, quomodo semè, in terra pullulet, crescat, & colligat fructus: nisi cum doctrina experimentalis, prius intraverit in NOSTRAM PHILOSOPHIAM NATURALEM, & non sophisticam sermocinalem illam, quæ nascitur logicis, per diuersas præsumptiones phantasticas: qui cum prognosticationibus sequelarum, contra vim naturæ, faciunt multos pertinaciter errare, in sophisticatione mentis. Quia per nostram mechanicam scientiam, intellectus est rectificatus vi experientiæ, respectu oculi, & veræ notitiæ mentalis, imò experientiæ nostræ
stant

AD LECTOREM.

stant supra probationes phantasticas conclusionum, ideoque nec eas tolerant: sed omnes alias scientias, ostendunt, viuaciter intrare in intellectū.

Vndè deinceps intelligimus per naturam intus illud, quod est, & quale est. Quia per talem scientiam intellectus stat denudatus superfuitatibus & erroribus, qui ipsum ordinariò remouent à veritate, propter præsumptiones, & preiudicata, credita in conclusionibus. Hinc enim nostri se direxerunt ad intrandum per quilibet scientiam, in omnem experientiam, per artem, iuxta naturæ cursum, in suis VNI-VOCIS PRINCIPIIS.

Spagyria enim sola est speculum veri intellectus: monstratque tangere & videre veritates earum, in claro lumine. Ideòq; habet tabula smaragdina. Per hoc genus demonstrandi, fugiet à te, omnis obscuritas, &c.

Huius antiquiss. philosophiæ fundamenta indigitat Hip. in supra citati libelli principio (a).

alib. I. de diata.

Con.

PRÆFATIO

hæc sub variarum artium operatione, paucis saltem discipulis Pythagoricorum more indigitat; Sic Basilus magistrum sequutus sub cereuisia coctione (a) & alijs rusticis laboribus nota fieri voluit.

a Vid. cur-
rū Trium.
pb. An-
tim.

Paracelsus autem, vulgaria temnens, licet ab Ecclesia hærese os damnatus, cum Hippoc. tamen in Antiquissima Doctrina consentit, dicta natura instrumenta, sub diuersorum spirituum nominibus (b) in scenam produxit.

b spiritus
alter tra-
hit, alter
protrudit,
idē autem
uterg; fa-
cit, &c.
Hip. lib. I.
de diata.

Reliqua turba antiquorum philosophorum, dicta Archite. Etonica instrumenta, sub ficto nomine RE-BIS, (quasi binas res ostenderent) absconderunt: hinc natum est illud.

Est rebis in dictis, rectissima norma figuris.

alij sub alijs velaminibus &c.

Quibus respondeo, quod non solum hæc, sed alia quam plura perpendi, & alta mente reuolui, ab hoc autem meo instituto (ob rationem infra dicendam) auocari, nullo modo posse; præsertim dum Republicæ, cui om-
nes,

AD LECTOREM.

nes, fortunarum nostrarum maiorem partem debemus, prodesse puto: Hec nimirum, natura instrumenta, dum in lucem profero, Methodum certam, & apertam, hactenus à paucis visam, explosis omnibus ambagibus, & fallacijs, simul ostendo; adeò vt ALCHIMIA antiquissima, nobilissima & ars necessaria, ab ignaris & rudibus osoribus, sine calumnijs, tut a subsistere, & illiteratorum, flagitiosorumque hominum latratus, in posterum euitare possit.

Quid enim frequentius à va-
stissimis illis gigantibus audiatur,
nò solum in prenominata mundi
lumina, sed etiã in eos, qui liber-
tatis & pietatis memores, dif-
ficultates, quas antiqui (Numi-
num instar mihi semper fuere co-
lendi) posuerunt, laborum assidui-
tate, & meditatione, obscurita-
tesque aperiri student; quàm de-
sertores, Empiricos (ad experien-
tiam tamen inuitè confugiunt)
prestigiatores appellari? imò mi-
nas addunt, apud imperitos (quod
miratus, tantam arrogantiã ca-
dere posse in tantillum subiectũ)

se

Nullus
viri boni
famam hic
lacefo

PRÆFATIO.

aliorumque colorum tempera-
tura, ab ea prodijt. Sed quis
omnia beneficia pro humano
vsu, ab hac arte exorta enarrare
potest?

cercuisia.

Tota septentrionalis plaga, vt
& Patria mea, huic arti quam
plurimum debent, conficitur ibi-
dem potus ex hordeo, quem ce-
reuisiam appellant: Hordeum
autem, vt docet Galenus, parum
coctum ventositates efficit, op-
pilationes, si meliusculè bullie-
rit: Antiqui autem nostri, huius
artis ope ab Hippocrate edocti,
in ipso hordeo natura instrumen-
ta excitarunt, & in nouum se-
men transmutarunt, quod non
amplius hordeum, sed maltham
(a) nunc vocant: Maltham con-
tritam coquunt, & iterum ex-
citant interna instrumēta ad al-
terationem, hæc actio vocatur
fermentatio, quia feruere videri-
tur. Hac methodo, Hip: sic docen-
te, fit ex eo saluberrimus potus.

2 Brasin
vocat
Galli.

vinum.

Sed quid dico de cercuisia? v-
uarum succus, per se nunquam
fieret vinum, nisi ars concurre-
ret, & instrumēta ad operan-
dum in illo excitarentur. Sic
ne-

neq
fier
tan
nat
cita
age
rie
scit
ver
men
vel
aut
ad
bus
duc
neq
mag
pos
ca d
to,
sim
in v
ret,
ait e
tæ e
qua
la.
chin
& d
ptiu

AD LECTOREM.

neque panis, hac arte deficiente, fieret vnquam, nisi instrumenta natura in farina, proportionato igne externo, & aqua, excitarentur; cum verò in inuicem agere incipiunt, ex noua materia defectu, massa primò accescit, & paulatim putrescit, tandè verminescit: Ars verò instrumentorum operationē retardat, vel impedit, vehementi calore aut frigore: opusque ab artifice ad vitam sustentandam mortalibus necessariam, ad finem conducitur.

At, non solum alimenta, sed neque medicamenta salubria & magnæ virtutis hac arte carere possunt, quod inter alia Theriaca docet, nisi enim in eo composito, infinita natura instrumenta simplicium, per fermentationem in vnum coirent, & sic quiesceret, inutilis planè reperiretur: ait enim Auicenna: (a) duplicatæ esse virtutis medicinam, quæ fermentationem sit passa. Hac de causa, inuentor, in chemicis operationibus versatus, & doctus, addit vinum, vt promptius opus perficiatur: per fermenta-

panis.

a lib. de vi-
ribus cordis
tract. 2.
cap. 4.

PRÆFATIO

mentationem enim transmutantur naturalia quaque, ut de vuarum succo, cereuisia & pane notum est.

Conuincit, aiunt, ratio, & ipsa veritas, hæc omnia ita se habere, sed nouitates in philosophia & medicina, quas agitatis, *obie. Tio.* mineralia & metallica remedia humanæ naturæ admodum contraria, quæ tractatis, antiquitati ignota, hoc est, quod impugnamus.

Mundo introducere nouitates, impossibile est, sed introducta a *Responsio.* creatore, perficere, alterare, permiscere & componere, docuit Hipp: (a) & arti concessum est *a nihil fit* Sic linum, fit per varias alterationes carta; gramen per varias *quod prius* & alterationes fit chiroteca; & *non erat,* etiam gluten; succus florum per *verum per-* alterationes fit mel, & hoc per *mixta &* alterationes hydromel, Lituanis potus suauissimus, vino Hispanico nil cedens; & tandem *discreta* acetum, quod dein facile in *alterantur* aquam elementalem reuertitur. *lib. 1 de* Frumentum, per alterationem *diata.* fit aqua ardens; varia simplicia, in vnum congesta permixta & per

AD LECTOREM.

per fermentum alterata, sunt
Theriaca. Sic post Hippocratem,
cassia, sena, mechoacanna, cremor
tartari, & infinita alia sunt re-
perta, quorum ille non meminit;
nō autem noua, studio saltem &
longa experientia, in vsum, non
sine fruſu vocata sunt; adeò vt,
cum sapiente exclamare audea-
mus: nihil noui sub sole. Quic-
quid ergò Hippocraticus inuenit,
& obstetricia manu perficit, il-
lud à principio fuit; oculi autem
uestri non ità erant aperti, vt
cognoscerent ea.

Sed huic obiectioni, admodum
elegantè responderet Estienne
Pasquier.

Dicitur esse nouus nobis Pa-
racelsus: ob idque
Crimen, in obſcurum pellitur
exilium

At nouus Hippocrates, nouus
est Chrysippus, & ipsi
Romæ Asclepiades, tempore
quisque suo.

Qui noua damnetis, veteres
damnetis oportet.

Aut ista, nihil est, in nouitate,
nouu.

Quo

*Nihil sub
sole nouum
nec valet
quisquam
dicere: Ecce
hoc recens
est Ecclesi:
ca. 1. v. 10.*

PRÆFATIO

Quo ad mineralia & metallica remedia, neque hac nouiter in medicinam sunt introducta, sed ab antiquis. Theriaca enim compositum antiquissimum absq; calcitide planè inefficax esset.

Aurum.

Al Kermes, recipit lapidem lazuli, & aurum, metallorum perfectissimum, & nobilissimum. Idem Mesue, composuit pillulas ex eodem lapide, in melancholia, infania non inutiles, quas etiam recentiores, auro vel argento obducunt.

Argentum

Apud Lithuanos in Metropoli Vilna, noui Argenti fabrum hominem robustum, calibem, illiteratum, adeò tamen felicitis meraoria, vt in lingua sibi vsitata, quicquid semel audiuerat, de verbo ad verbum serè recitare nosset. Hic à iuvene, vsque ad 47. annum tunc temporis, quotidie (ab asuetudine existimo) sumpserat parum de argenti limatura, inter laborandum, sibiq; firmiter persuadebat huius vsus sibi memoriam auxisse.

Gemma.

Smaragdi, rubini, hyacinthi, nōne intrans in varias compositiones, quas cordiales nominamus?

Sul.

AD LECTOREM.

Sulphur in pulmonum affectibus quotidie praescribitur à Dioscoride, scriptore antiquissimo, laudatum. Sulphur.

Ferrum ab antiquis celebratur in splenis affectibus, quo & hodie non sine fructu utimur. Ferrum.
Apud antiquos aqua minerales, in magna fuerunt veneratione, & nos quoque in casibus desperatis annuatim ad eas confugimus.

Sed quid de sale dicent? absque quo vita humana degere nequit: & quo in condiendis cibis utimur quotidie, est ne novum inuētum? aut habuerunt ne antiqui eius notitiam? At, non solum è mari, & fontibus excoquitur; sed insuper sunt montes & minerae nativi salis solidi, marmoris instar, in quibus lapidinarum modo caditur renascens: quas in Valachia, & prope Cracoviam ipse vidi, manusque Regum vestigal, quam vilius rei: quod tamen neque vegetabile, neque animale dici potest: Erit ergò minerale.

Sic ad externa: antiqui vnguenta, Emplastra, collyria & similia, non sine mineralibus, & metal-

PRÆFATIO

Plumbum.

metallis composuerunt. Ex plumbo chimica arte cum aceto, composuerunt cerussam, pro unguento, & Emplastro, quod album appellatur. Ex plumbo fit lithargyrum, ex quo fit Emplastrum tripharmacum, omnia hæc ab antiquis excogitata.

cuprum.

Ex cupro & aceto, eadem arte, fit *Erugo*, hæc intrat in unguentum ægyptiacum, à fusco colore sic dictum, etiam veterum inuentum. Sed quid in his recitandis tempus consumo: vetula quæque in Italia deridet huius artis persecutores, quòd sine ea nil quicquam inuenire illis possibile est ad capillum tingendum. Vnico verbo, quicquid præclari, & pulchri arte perficitur, ab huius antiquissime philosophie fundamento procedit, videntes hoc, vident, at tamen non cognoscunt. Hanc stupiditatem admiratus Senex dicit (submissa voce) ridendo, se conuertens ad suos) Diuina mens edocuit, sua opera imitari, cognoscentes, quæ faciunt, sed ignorantes, quæ imitantur: Verba Hippocratis. Non igitur noua Producere

*libr. I. de
diata.*

AD LECTOREM.

ere tentant Hippocratici chimi-
mici; sed antiquitate probatiss-
sima ab interitu reuocant.

Validissima autem remedia,
(a) obijcere pergunt, ex mercu-
rio, & antimonio, denotant igno-
rantiam chemicorum, quorum
usus abominabilis, & plerumq;
per os non assumuntur absque
vite periculo.

a quasi la-
pis arme-
nus, la-
& argenti
vivi inun-
ctio b̄igna
essent?

Ego verò ignorantiam non
miror, hanc obseruo in omnibus
professionibus, & praesertim in
medicina, quam ab hac antiquis-
sima arte, originem sumpsisse
paulò post demonstrabo. Hinc mo-
tus Hippocrates (b) quod Me-
dicinam vocat omnium ar-
tium nobilissimam, sed pro-
pter ignorantiam eorum, &
qui eam malè exercent, esse
omnium vilissimam.

b de lege

Ignorantiae itaque est, om-
ne malum in medicina gene-
rare: hinc nullibi maior inuidia,
quàm inter hos, ab Hippocrate
alienos, & dissectos, quorù facies
eo crimine plerumque liuet, ad-
eò vt medicus nunc passim ludi-
brio expositus, comicis in face-
tias, & mundo in prouerbum

* 2 iuerit.

PRÆFATIO

iuerit. Prohl vbi maiestas, qua
fulgebant olim apud suos Æs-
culapij? vbi decor, vbi existima-
tio & aduaria, quam tantoperè
committit, & commendat Hip-
pocrates(a)? Nostro seculo, vnus
vilipendit alterum, dicta & fa-
cta taxat, rixatur, à tergo con-
tradicit, quæ non intelligit, se
ipsum apud ignaram plebem ex-
rollit, sordida spe lucelli. Si enim
chimie principia: id est nature
instrumenta cum Hippocrate, ex
nostris furnis, pro medicina fun-
damèto didicissent, in tot errores,
& sectas medicina non abiisset,
nequè hodiè cessat diuisio; absur-
git enim sectatula, duplicem me-
dicinam statuens, chemicam scil.
& Galenicam, contra Senis de-
creta, qui vnã saltem docuit:
neque Galenus huius sectæ me-
minit; huic, Hippocratis & Gale-
ni dogmata nimis videntur pro-
lixæ: Huiusmodi paucis regulis
contenti, instrumenta medicine
ignorantes, & canonici à plebeis
& mulierculis audire volunt, &
gaudent: quos tamen Galenus,
qui nulli sectæ erat addictus, do-
ctrina verò, & prudentia orna-
tissimus,

a de decen-
ti ornatu.

Superflua
disiunt ne-
cessaria
ignorant.

AD LECTOREM.

tiffimus, seruos appellat: omnes enim addiscere volebat, piscatores, & infima sortis alios homines, & plebeos, & imperitos alii. quando consuluit [a] (& quare Paracelso id vitio vertitur à Sennerto de cōsensu cap. 4. & non solum, vt Hippocratis sententiam (quem quoque non piguit, ex plebeis sciscitari, preceptionū libri princip.) ignorantiam scilicet ausugeret, sed vt verum à falso discernere posset. Cognoscebat enim solertissimus hic vir, egrotō nihil calamitosius accidere posse, quā medicinae fundamētis substruere credulitatē, cogitationē, opinionem, incertitudinem, arenam, paludem, syrtem. Et licet Galeni tempore philosophia naturalis, quam nunc chimiam dicunt, inter paucos, sub silentij iuramento occultabatur, huius causa tamen, totam Aegyptum perlustrauit, vbi ars illa tempestate floruit: id confirmat summam viri curiositatem, & diligentiam: redux nimirum in patriam, diuersa rava phermaca ibidem accepta, inter amicos medicos distribuit, vt experientia

ali. de sim-
pl: medic:
sac.

PRÆFATIO

confirmarentur; Sic de ignis mira
efficacia scripsit, de Theria-
ca (a) ad Pisonem lectu dignam;
Summis laudibus extollit Ae-
schiron Empiricum eius præce-
ptorem, à quo caneros vrere di-
dicit (b).

2 Cap. 8.

b De simpl.
m. f. 18.

c Gale. laur.

Manebit itaque Galeno, viro
perspicacissimo sua gloria, cui
non minus quam Hippocrati, re-
uerentia, vt rerum bonarum om-
nium causis, ac principijs, debe-
atur.

Naturalis itaque philosophia
Hippocrati, quam nunc chymiam
vocant, est antiquissima, deriuat
tur nimirum à Græco nomine,
ads Hals, & ex d'cheo: id sonat
salis fusio, seu liquefactio, hinc
surrexit nomen Alchimia, quasi
diceretur ars fundendi salia; &
rectè. Natura enim ipsa fructum
producere non potest, nisi semi-
num salia interna (que ostendunt
ad oculum) in terra liquefiant;
semel autem liquefacta, vicissim
agunt in inuicem, & in plantam
assurgunt, ad suos fines; & tunc
à labore cessant: Spiritus enim
inquit Hippocr. (c) alter trahit,
alter protrudit, idem autem

Alchimia.

Erasmi er-
vorem notat
Joan: Fr:
Adirand. de
Auro ca. I.

c De diet.

uterg;

AD LECTOREM.

uterg; facit, & in vtramq; partem tendit (crescit & vegetatur) & sic naturam hominis imitantur.

Semina autem iam à natura ad maturitatem deducta accipit philosophus chemicus, ab Hippocrate edoctus, & in illis considerat bina (salia) natura instrumenta, ignem scil. & aquam, hac, arte, ad agendum compellit, liquando salia, iuxta naturæ legem, ut alchimia docet, fitque aliquid noui, quod prius non erat, ut exempli gratia PANIS; in illo rursus considerat Hippocraticus Philos. & chemicus naturæ instrumenta, quæ porro compellit obstetricia manu, & salia liquat, naturam scil. imitando, & iterum producit aliquid noui, quod prius non erat, idque vocamus ACETVM, in illo notat chemicus philosophus, ignem superare aquam, sic enim præceptore iubente (a) quod nullus sapor propria facultate præpollere debeat: acidum tunc suū cōtrariū absunit, & rursus diuidit, ignem ab aqua, fitque noua productio & est A Q V A A R-

DENS

a Desprica
medicina.

PRÆFATIO.

DENS quæ postmodum occulta
 artis ope in alcali fixatur. Et sic
 pergit curiosus Hippocraticus,
 permiscendo, & alterando, donèc
 intentum assequatur. Tandem
 ambo instrumenta, aut facultates,
 per repetitas salium fusio-
 nes ad orbem reducit. Et licet
 ignoranti videatur Hippocra-
 tus hic noua produxisse, verum
 non est, sunt enim antiquissima;
 salia saltem toties refundit, quo-
 ties illi Natura concedit, quæ
 tamen ultra quartam reuolutio-
 nem repetere non permittit, do-
 ktorum (a) virorum testimonio,
 & ratione sic distante: de quo
 nunc satis,

a Ioh. Dec.
 Theor. 23.
 Isac. Hol-
 lan. & alijs.

b Qua er-
 rus sui pa-
 rentis nullū
 aliū agnos-
 cunt præter
 Deum &
 astrā.

c Lib. 1. de
 diata.

d Galenus
 e cōtra, me-
 tallorū no-
 ritia nō ha-
 buit, argen-
 tū vinū nō
 cognouit.]

Hanc salium, repetitam fu-
 sionem, liquationem, & exalta-
 tionem, ab antiquis Alchimie
 nomine, dotatam: non solum in
 vegetabili, sed etiam in Minera-
 li (b) regno, locum habere, in-
 dicat Hippocrates (c) hac doctri-
 na. Aurum operantes inquit:
 tundunt, lauant, molli igne
 liquant, forti enim non con-
 flatur, &c. quo ostendit Hippo-
 (d) ignorantiam, & inscitiam eo-
 rum, qui scribunt chymiam exer-
 cerci.

DA LECTOREM.

ceri, circa vilem metallorum, & mineralium fusionem, quasi hac molli igne liquecerent: contrarium fatebitur, qui vnquam vidit mineralia, metalla, & aurum fundi, aut liquari, quod sanè non requirit mollem, sed fortissimum ignem. Non itaque philosophus hic intelligit rudem hanc mineraliam, licet originem ab ea desumpsit, quod statim indicat claro & intelligibili exemplo. Homo ait: Frumentum tundit, lauat, molit, & vbi igne coxit, vtitur, & forti quidem igne in corpore (a) non conflat, verùm molli, ac lento.

^a Ignis in corpore.

Mollis itaque erit philosophorum chemicorum ignis in extractione ex animalium, mineralium, & vegetabilium familia (Elixiria parua) (b) neotericis): Omnia similia esse docet Hip: (c) dissimilia existentia. Quam primùm autem ignis, mollitudinis gradum excedit: non amplius est philosophorum, sed artium; tunc enim res, non promouentur, obstetricia manu, sed alterantur, docente id Magistro, citato libro.

^b Isaac, Bancho, Ripley &c.
^c De diata

Quicumque igitur salia fundunt,

PRÆFATIO

dunt, aut molli, aut forti igne li-
quant, omnes dependent ab an-
tiquissima hac chimica philoso-
phia: ignorantiam itaq; crassam
produunt, grauiterg; impingunt,
iuxta Hip: qui Pharmacopœum
ab hac arte excludunt: Cum enim
vegetabili tundit, succum ex-
primit, tunc profectò salia fun-
dit: peregrina verò, & aliena,
à regione protrudit (verba Hip-
poc.) cum verò liquata salia con-
densat cum saccharo in syrupum,
tunc permiscet, & alterat: Sic
& hominis natura, inquit Se-
nex, & omnes artes cum hu-
mana natura communicant.

Si itaque natura præcedit om-
nem artem, & ars imitatur eam,
homo non erit sub Sole (a) qui
chimicam, & salis fusoriam officina-
nam in se non contineat, solus
saltem Medicus Canonicus, qui
Hippocratis dogmata, propter
huius antiquissimæ artis ignoran-
tiam odit, sese excipit, ignarissi-
mus enim est huius diuinitus da-
tæ scientiæ, adeoq; propter hunc
ignorantem (b) Medicina repu-
tatur inter omnes professio-
nes

a Vide cap.
13. huius
libelli

b Hipp de
lege.

ne
qu
gu
at
pe

nu
ni
tiff
tie
cri
nis
sec
ter
doi
adi
doi
tur

ant
na
Et
dan
cur
di
pon
atq
han
tate
non
nib
erui
bin

AD LECTOREM.

nes vilissima: fundamentū enim,
que pedem figat, non habet: de
quo ait Seneca, Semper discens,
at nunquam ad veritatem
perueniens.

Hinc factum est, quòd Gale-
nus (a) nobis Hippocratem, om-
nium bonorum Ducem, locuple-
tissimis scriptis confirmat, & rō-
ties bonorum autorem suis res-
criptis proclamat, imò ad nomi-
nis eternitatem commendat, con-
secratq;. Hæc iusta Galeni sen-
tentia me mouit, vt nunquam,
donèc vixero, aliam in medicina
adhibendam, quàm Hippocratis
doctrinam, non nisi cum ipsa na-
tura interituram, censeam.

Addo, si quis querat ex nostris, cur
antiquissimam Hippocraticam doctri-
nam à magnificis dominis decan-
setam, & tanquam nefandum quod-
dam, reprobant, rursus recudendam
curem: atq; pretiosam margaritam
dictis dominis projiciam? Haic ità re-
pondeo, licet enim lairans, stolidum,
atq; ignarum vulgus vetustissimam
hanc doctrinam à veneranda antiqui-
tate pluribus triumphis nobilitatam
non intelligat, neque intelleturum sit:
nilominus à prudentibus doctis, atq;
eruditis ità fuit desiderata, vt libellus
hinc indè multoties fuerit recusus;
ast

a Ad Glau-
conem ini-
tio. & lib-
I. de venæ
sect. aduer-
sus Eras-
mum.

PRÆ. AD LECT.

ast cum tandem ad me redierit,
vix præ errorum multitudine pro meo
opere agnouerim, & præsertim quia
Nobilissimi, experientissimi, atq; excel-
lentissimi viri, Dominus Guernerus
Rolsnebius, atq; D. Ioannes Theodo-
rus Schenkius medicina professores
Celeberrimi in Accademia Ienerfi
non solum studiosa iuuentuti recom-
mendarunt, sed insuper etiam publica
Cathedra eam dignari sunt. Est que
altera Causa, quod antiquissimam
doctrinam studiosorum amore & gra-
tia denud correptiorem, emendatio-
rem, atq; auctiorem in lucem emittere
decreuimus.

OCCASIO
SCRIBENDI.

CAPVT I.

Am ardua omnium
scientiarum perfe-
cta cognitio est, vt
prius tota hominis
vita deficiat, quam
vel vnus disciplinae

*Tantum
scit homo
quantum
ipfi operan-
do mente
ae manu
certe inno-
tuit.*

radicalem rationem, quae disputa-
bilis non foret ex libris tantum
cartaceis in vestigare queamus.
Socrates cum omnes ferme disci-
plinas sic perferutatus esset, tunc
primum ab oraculo sapientissi-
mus omnium iudicatus est, cum se
nihil scire palam fateretur: quod
mihi videtur Ecclesiastes confir-
mare *Cap. 8. V. 17. Intellexi inquit:
quod omnium operum Dei nullam
possit homo inuenire rationem
eorum, quae sunt sub Sole: & quan-
to plus laborauerit ad queren-
dum, tanto minus inueniat etiam
si dixerit sapiens se nosce, non pote-
rit reperire.* Hanc sciendi difficul-
tatem cognouit etiam diuinus
Hippocrates *in Epist. in nostra
medicina*, vt eam veritus non sit

*Non sunt
tamen rej-
ciendi.*

A De-

2 TACHENII

Democrito per literas ingenuè
 confiteri: *Neque enim quantum-
 uis inquit iam senex ad artis me-
 dica summam perueni*. Et idem
 I. Aphor. I. *vitam nimis brevẽ pro-
 vnicam saltem scientia ex funda-
 mento addiscenda agnouit*. Hinc
 motus est lib. I. *de diæta* vt hono-
 rari atque laudari iusserit omnes,
*qui inuestigare conati sint sapientis
 Nature opera*, additque, *quod im-
 merito vllus aliquis ipsorum repre-
 hendatur, propterea quod hæc in-
 uenire non potuerit*. Aliter sentit
 scriptor, qui Augustanam Phar-
 macopœam reformare seminat;
 hic liber excusatus est Goudæ, apud
 Guilielmum Vorhouen. Anno
 Domini 1657 Huius libri occasio-
 ne elapsis diebus, amicus meus spe-
 ctatissimus, Ioannes De Lanou bi-
 bliopola celeberrimus vrbis petijt
 à me, vtrum operæ pretium iudi-
 carem, vt hic prælo subijceretur?
 &c. Ego quidem titulum audie-
 ram, at scriptum hæctenus non vi-
 deram, ut enim tanti non fuit, vt
 in similibus tempus fallerem, hæc
 occasione inquam, successivis horis,
 dictum voluminem non sine admi-
 ratione euolui, & in hoc prætam
 illam notavi consuetudinem qui-
 busdam admodum familiarem, &
 con-

HIPPOCRATES. 3.

contra Hippocratis decretum, ut
quicquid probè quisquam magno
labore, & studio inuenerit, posteri-
rari & publico bono scriptis tradi-
derit, illud statim non quidem ra-
tione & experientia, sed mon-
struosis calumnijs & conuictijs
apud ignarum vulgus traducant,
lacerent & vilipendant, vt famam
aliquam (Herostrato similes) ex
alieni nominis ruina aucupari pos-
sint. His vestigijs incedit etiam Re-
formator Augustanæ Pharmacopæ-
e, qui non solum in veteres, sed
etiam in modernos Hippocratis
& Galeni sequaces ita debachatur,
vt nullum ferè conuictium excogi-
tari possit, quo hos non aspergat:
Cui cum olim perficendi modum
viperini satis sub metaphora por-
rexissem (apertè negassem) nunc
pro fuce proclamatur, imò *impossi-
ra impedire, ne publ. c. iuris fiat.*
Pharm. sol. 487. De quo ingenue
fateor scribam veritatem dicere,
quicquid enim olim medicos la-
boris amantes illustres reddidit, il-
lud ipsum impostores dolosè adul-
terant. Hos timuit meus Hippo-
crates, ea de causa medicamen-
tum antipestilentialia, quo senex si-
bi honores acquisiuit, subtrahit,
eo quòd feliciter, & securè cura-

*Idem &
nos respon-
si loco ex-
pectamus.*

uerat, vt testantur epistolæ .

Impostores timuit Paracelsus , qui insanabilia corporis contagia mirifica arte sustulit, vt sonat Epitaphium quod Salisburgi in Nofocomio apud San. Sebastianum lapidi insculptum spectatur .

Imposturam timuit nostris temporibus Lazarus Riuerius ea de causa Febrifugum sub metaphora edidit .

Sic prudentissimè abscondit Helmont liquorem , quem cum Paracelso Alcahest appellat , qui tamen ab impostoribus tutus non est , pro eo enim à Reformatore acetum substituitur *in app. 72.* Hinc malo meo edoctus, meique pædagogus factus animo reuolui sapius istud Eschen reuteri ad Gratarolum : *Leuiori iure scis Bononia latam sententiam , eum proditorum patria appellatum furca dignum proclamatum, qui primus filatorium* (est machina , qua sericum bombicinum suis artificiosis in fila trahitur) *in Germania Tridenti scilicet præparauit .*

Vnde non sine causa timui, ne præ torpore , & ignauia mea ad manus impostorum dimanaret , ideoque abscondi hactenus , quod medicum nobilitat, & præcipue

HIPPOCRATES. §

puè ne dignus atque indignus eandem subirent fortem : importuna autem scribæ efflagitatio *phar. fol. 487.* effecit vt ex magno experimētorum & obseruationum mearum cumulo excerperim, quæ (vt adagio fertur) mihi canerem, inque mei ipsius vsum destinaram, ad publicam vtilitatem nunc protulerim, seruato tamen Hermetis præcepto lib. Radic. quod nimirum sapientia Authoris maior debeat esse suo libro. Pergo itaque gaudens quo me fata ineuitabilia vocant, huncque laborem assumo libentius; quo errantibus viam rectam demonstrarem, & in eandem si forte aberrauerint, reuocem, vt etiam qui antiquissimam Hippocraticam artem ex ignorantia hactenus persecuti, errores quandoque emendent, ac sapere incipiant; vt & qui eam exercent nature fundamentis firmatam intellexerint, vt ab impostorum, & sophistarum dolis, & fraudibus in futurum tuti sint. In hoc autem labore potius causæ veritatem, quam locutionis ornatum quæsiui, veritatis enim sermo, ait Euripides, simplex existit, nec interest in dicendis veris quali sermone vtamur, & ipse Cicero eloquentiam in Philosopho

*Soli illi
docent quæ
per causas
& principia
certa
docent.*

*Aristo
in proo-
mio meta-
phisc.*

*Iustam ad
causam 3
tria verba
sufficiunt
aut pinda
rus.*

non desiderat, multo minus Cel-
sus eam in medico, nam cum de
re agitur, inquit Plato, frustra ele-
gantiam aut ruditatem verborum
attendimus, saltem ut rebus, & do-
ctrinæ satisfiat. Nec in arduas
disputationes, aut odiosas alterca-
tiones me discendam, sed quicquid
sensibus occultius se obtulit, illud
vestibus denudabo, & veritatem
rerum plane nudam ante oculos
conspicientium exponam, ad eò ut
singulis omnino, & omnibus in-
notescat: hæc breuitatem optat, nec
disputat, id ego seruabo.

Huc ergo adferte veritatem si-
cientes, studiosi, vos admiranda &
iucunda vestris oculis aspicietis
manibusque tractabitis, quæ ab-
scõsi, & occulta longè à sensibus
hactenus steterunt. Nunc ipsum opus
aggredior.

*Quinimum prope rat serius
absoluit. Cap. 2.*

REformator incipit elato su-
percilio. *Nunc ait phar. fol.*
481. *nos conuertimus ad exami-
nandum salem Theriacalem an-
tiquorum, cuius preparatio tam in-
fantilis & absurda est, ut nullibi
veterum simplicitas dilucidius at-
que*

*Disciles
aditus om-
nis impe-
tus habet.*

HIPPOCRATES. 7

que in illa appareat &c. & paulo post: *Animalia dumtaxat gaudent sale volatili, & ferè nil prater solam terram mortuam in violenta calcinatione post se relinquunt, imò reliqua absurda silentio non involuenda, quod loco salis communis armoniacum substituerunt, re profecto ut video ne tantillum intellecta, quia sal armoniacus totus, in auras pulsus est, & sic non de viperis nec de suo addito sale quocquam illis remansit:* hæc ille.

Mibi autem non videntur veteres hoc loco inculpandi absurditatis & simplicitatis, ad eò ut scribæ immaturam reprehensionem perferre debeant: sed priusquam, iudicentur audire oportet & alteram partem, & indagare, quid sit sal armoniacus veterum? & qua ratione loco communis illyd substituerint? & in quem finem? & ubi denique peccarint, ut reformatoris præcocem iram & acerbam contempionem perferre mereantur?

Sed hæc omnia ut clari ora fiant necesse est salium quorundam intima subire, & exactè horum naturam & differentiam, ex accidentibus proprijs, & sensibus cognitis non syllogismo logicali & con-

A 4 uer-

Nolite præcipiti iudicio, & causa non satis excussa insentes dæ. nare.

Redargue. re ea quæ non rectè dicta sūt. minime insitui Hippoc. dicta l. I.

Imaginarïa hic nõ tractantur.

8 TACHENII III

uertibili, vel imaginarijs non entibus, sed plane experimentali, & naturali historia examinare.

Nec si quid nescis, reliquis id scire negatum est.

Dico itaque & confirmo, animalia non solum sal volatile possidere, sed præter scribæ opinionem & vegetabilia omnia non habere à natura neque granum quidem salis fixi, nisi arte illud acquirant, & primo à notioribus ordiar, & paulatim ad occultiora progrediar.

Sal armoniacum.

Naturalem salem armoniacum, veteribus magno in usu fuisse testatur Plinius lib. 11. c. 7. *Reperitur inquit: in Africa in regione Cireniaca ad Hammonis templum usque, oblongis glebis & sub arenis.* Id confirmat Dioscorides, quod sal armoniacus natione laudatur. *Hic sal est constans in igne suo modo, sapore multo fals-acidiore nostro sale communi cibario, ut ostendam, & ob id medicinis vtiliorem inuenerunt, ea propter hunc commendarunt veteres pro hac re.*

Sal autem Illud quod ad nos adfertur, non est in oblongis glebis, ut neque est naturale, sed componitur arte, ex naturali scilicet sale, & alcali volatili animalium, id docet eius resolutio iuxta Aristotelis axio.

axi
cid
alc
diu
nin
me
sepe
fiur
ant
om
fale
ver
illo
lim
tun
noi
vri
ger
not
que
vne
fori
fal
eni
eni
ex
Ho
vfo
F
tifi
viti
arte
po

HIPPOCRATES. 9

axioma. Diuiditur nimirum in acidum falis spiritum, & etiam in alcali volatile (omnia falsa in duas diuiduntur substantias, in alcali nimirum & acidum, vt paulatim mechanicè ostendam) quæ ambo separata, & rursus reconiuncta, fiunt sal armoniacum quod erat ante diuisionem. Acida pars habet omnes proprietates, vt illa, quæ e fale communi distillatur: Alcali verò eiusdem est conditionis cum illo, quod ex humana vrina sublimatur, minus tamen fatulentum: Vnde suspicari licet, quod non humanam sed Camelorum vrinam ad illud compositum elegerint: nam Camelorum vrina vt notat Plinius fullonibus vtilior, quam reliquorum animalium, vnde alcali ditior sit necesse est, fortasse, quia vt reliqua animalia sal non comedant: Commune enim sal non abluit. *Nausicaa enim, Alcinoi filia lauabat lineam ex fonte in litore maris, vt scribit Homerus Odys. lib. 6. à versu 85. vsque 96.*

Fit autem sal armoniacum artificiale, eodem modo sicut sapo, vitrum &c. Natura enim imitatur artem & hæc naturam docet Hippoc. lib. 1. de diet. ex acida nimirum

A 5 rum

In quod quid resoluui potest ex illo necessario debet constare.

lib. 28. c. 8.

Artificiale.

10 TACHENII

rum parte salis armoniaci, & alcali urinæ camelorum (ex alcali fuliginis, & spiritu salis acido communis simile sali armoniaco præparari potest) urina enim per macerationem dissoluit sal, & alcali urinæ, quod alias dierum cursu, in auras abiret, combibit acidam salis partem, atque sic aciditas salis & alcali urinæ uniantur & in neutram creaturam cōuertuntur, quæ massa dicitur & est sal armoniacum artificiale. *Quod autem similes mores non habet Hip. cit. loco neque cum nouo creatio sale concordat, sponte segregatur ad fundum: supernatantem salis liquorem clarum coquunt, & despumant, iterumque feces subsidere sinunt, deinde coagulant in placentam: quæ est sal armoniacum, quod ad nos adfertur.*

Vires

Huius factitij salis armoniaci vires sunt mirabiles, præsertim quando per artem ad summam puritatem deducitur, nam vtero affectis cum croco magno cum fructu propinant.

in podagra

In aqua spermatis rauarum resolutum, & tepidè applicatum podagræ vehementissimum cruciatum confectum tollit, vt de podagra alibi.

Re-

HIPPOCRATES. II

Renum intolerabilem dolorem in aqua sambuci solutum *renum dolor* topidèque in petijs lineis applicat um vtilissimum esse deprehendi.

Vnguentum componitur contra nodos & molles excreſcentias, quas Nattas vocant, quod recipit *Nattæ* sal: armoniaci vnciam, Cerussæ drach. tres Cāphoræ dr. i. olei rosati q. s. applicatum resoluit & attenuat materiam, deindè imponitur folium raphani coctum instar cataplasmatis, & pereunt totaliter consumunturque insensibiliter.

Nattæ vero palpebris adnatæ loci ratione sal armoniacum non conuenit, sed oppodeldoch Crolij satisfacit.

Oculorum patiter vngues *Oculorum vnguis* tuberculaque discutit, in simplici aqua solutum, & instillatum, semel aut bis in die.

Fixatur cum calcè viua, & per aquā calidā rursus à calce separatur atque in sal coagulatur, quod rursus in humido loco facile in liquore fluit, in quo mercuriū sublimatum dissoluunt, solutum carta Emporetica excipiunt, globulos formant, exsiccant & ex arena per retortam in ☿ij spiritum distillare promittunt, operatio quidem succedit at ☿us ascendit sub

À 6 sub.

sublimati forma, sicut erat ante dissolutionem.

Idem sal armoniacum alcali fixo aequali parte commistum, & ex retorta fabulo imposta leui calore pulsus edit purum urinae spiritum, vt de podagra clariore fermone ostendi.

Adedque hoc sal artificiale non est illud, quod veteres pro sale thetriacali elegerunt, sed accipiebant illud naturale, quod sub arenis (*αμμος*) reperitur: vt docet Plinius citato loco, quod suo modo igni resistit, & non euolat, vt factitium illud supra dictum quemadmodum reformatior existimat, quod tamen in progressu clarius patebit. Nunc priusquam progrediar, dilucidius, quid sit alcali? explicandum est.

Alcali sal quid sit.

Cap. 3.

*Sensus du.
Ares vita
& omnium
actionum
voco.*

Instituti mei non est hic, vt dicitur, rem ab ovo, aut ab elementis arcescete, sed de rebus naturalibus, phisicis, materialibus, & sensu notis demonstrationem aggredi.

Sal kali

Fit itaque sal kali ex herba kali, ma,

HIPPOCRATES, 13

magna copia in Ægypto proueniente, quæ ibidem viridis exurit, & ad nos transfertur, à quibusdam vocatur etiam soda, alumen Catinum, at vero nomine sal Kali appellatur, non reperitur tamen sal kali in Natura, nec in omnibus tribus regnis, nisi ab artifice ignis ope producat, hinc tres habere patres hanc Virginem antiqui scripserunt: Naturam scilicet ignem, & Philosophum.

Est etiam sal kali compositi pars, vt reliqua salia virtutibus tamen feminalibus magna ex parte orbatum, habet saltem manifeste absteriuam, saponariam & resolutiuam proprietatem: huius inanitionis gratia quasi informe absorbet combibitque omnis generis acida (imprægnationem dixerunt patres) hinc omnia salsa, quæ acida mortificant, vnico & generali nomine Alcalia appellantur, reperiunturque non solum in vegetabili, sed insuper in Animali, & minerali familia, sunt etiam in his tribus multiplicia, fixa nimirum, volatilia, manifesta, occulta, mediæ naturæ, & ex animalium partibus desumpta, quæ ad oculum sunt demonstranda. Et primò à notiori incipiam, quod reperitur

*Alcali
sal est i-
nane &
vacuum.*

in

in silice, qui quatenus silix, consideratur, ab imperito quasi vnico freno regeretur, vitrarij autem petri Muranenses obseruarunt eundem licet ab vtero aut natali loco exemptum ad centum libras annuatim decem plus minusue acquirere. Inde dicit Hippocraticus *Jouis omnia plena*, & etiam in ambiente nutrimentum accipere: sed quamprimum ignis externus & artificialis accedit, mox vel in vitrum liquatur, vel mox in calcem vertitur.

In silice itaque deprehendit Hippocr. Philosophus duas differentes facultates, à magistro & doctore **IGNEM ET AQVAM** lib. 1. de diæta suis de causis ita appellatas, quæ silicem constituerunt quas per ignem debitum alterat chemicus transmutatque in calcem, quæ alteratio vocatur incineratio siue calcinatio: in puluerem enim sponte abit; vnde communi nomine calx appellatur.

Hoc in cinere vel calce rursus supra nominatas duas facultates deprehensas nunc semel & in posterum semper pro maiore intelligentia **ACIDVM & ALCALI** vbique nominabimus ab effectu.

Calx itaque habet in se duo salia,

*In aere est
occultus vi-
tae cibus
docet Cof-
mopolita.*

*Acidum
& Alkali
Natura
principia.*

*Ignem a-
cidum &
aquam al-*

HIPPOCRATES. 15

lia, Hippoc. duas facultates acidum nimirum & alcali, ambo in igne constantissima, & vnam alteri contrariam, cumque irrigatur calx tunc salia solvuntur aguntque in invicem: Alcali absorbet agitque in acidum, & hoc vicissim assumit alcali non quidem in destructionem sed ad novam generationem, & quicquid in illa actione apprehendunt non procul recedens ab eorum natura indurant secum vna in lapideam duritiem, coagulaturque contrarium à contrario.

Sic Mosaicum aut vermiculatum opus ex quo huius Regiæ splendidissimum & inæstimabile Divi Marci vetustissimum templum constructum est, non alio quam ex calcis contrarierate & mucilage seminis lini composito luto in constans & perenne cœmentum colligatur.

Similiter ex calcis contrarierate, & caseo toties laurato, donec aqua defluat limpida, vna celeriter contritis fit gluten adeo tenax vt etiam rupta vitrea vasa vniri possint Statuarijs. Anaglypticis, alijsque artibus familiarissimum.

Calcis vivæ frusto parvi oui magnitudine, in xx plus minus aquæ

cali esse suis in locis ostendam.

Homines ex manifestis obscura considerare non noverunt. Hip. lib. x. de diata

Mosaicum opus

Ex calce & melle fit mixtura que callos pedum mortificat quod non facit Emplastr. de cicutâ ut ait Hildanus

*Aqua re-
frigerans*

aquæ bullientis libras proiccto, ac-
quirit aqua ab alcali calcis refrige-
randi & mundificandi vim mira-
bilem, promouet enim omnium
fere vlcerum etiam in secretis lo-
cis præsertim gallicarum celerri-
mam incarnationem, si tepidè &
frequenter in petijs lincis applice-
tur.

*Aqua op-
thalmica*

Huic alcalizatæ aquæ si adda-
tur tantillum salis armoniaci atq;
in vase æneo detineatur per no-
ctem, induit cælestinum colorem,
estque multis aqua ophthalmica fe-
cretissima.

Hanc de calce notitiam, si ex
Hippocrate didicisset reformator,
non instituisset miserâ alcali vipe-
rini cum calce fixationem, vt la-
mentabili voce, in discursu de sale
Theriacali declarat pharmac. fol.
485.

Postquam Hippocraticus iuxta
leges naturæ ex contrariis faculta-
tibus notasset calcem petrificari,
rememorat magistri & doctoris
documentum, quod nimirum si-
milis similibus debeant dissolui, &
id non solum in artificialibus sed
etiam in Naturalibus præsertim
in medicina, & corporibus huma-
nis vt paulatim apparebit *Artes*
nimirum omnes *Natura humana*
nam

HIPPOCRATES. 17

nam imitantur & concors concordi adharere docet Hipp. lib. I. de diata.

Ignis & Aqua seu oleum & Alkali su sapo. Cap. 4.

CAlx vt dixi habet duas diuerfas facultates acidum nimium & alcali, alcali habere solam saponariam & abstersam virtutem supra dixi, quam extrahere & separare docuerunt Hippocratici per suum simile. Itaque saponarii addunt calci Alkali factitium ex vegetabilibus exustum, in tripla proportione vt acida pars in calce mortificetur, & altera suo simili liquetur. Humectant itaque tantillum cineres alcalizatos, quibus cooperiunt calcem inextinctam, sicque relinquunt, donec calx dehiscaat pro mutue actionis inditio, tunc commiscent, effunduntque aquam, vt massa humidior fiat iuxta regulam: *Salia non agere nisi dissoluta*. Ex humida massa per sufficientem aquæ quantitatem extrahunt alcali lixiuiale potentissimum & igneum (igneum dico: consumpsit enim in momento bulliens hoc lixiuium ebrum hominem cum lancis vestibus vt nil eius

Similia si milibus soluntur Hipp. de locis in Homine

Sapo Tapa

*In magi-
stra si bul-
lit lytar-
gyrium
ringit ca-
pikū nigro
colore, con-
sule curi
quia aduris
& caustis
eat.*

*Quellens
utiliter
retentio
ab aqua
in tunc
Et auge-
scit manus
à minore
Hipp. lib.
1. de diata*

eius repertum fuerit præter linetum
indusium, & duriora ossa, vt ac-
cepi à fide digno huius artis pro-
fessore) quod igneum lixiuum
Magistram vocant, tanto alcali sa-
turatum, vt ouum impositum non
submergatur. Ex eadem mixtura
fit & aliud lixiuum minus satura-
tum, quod ouum non sustinet,
cum vltimo hoc oleum seu pin-
guedinem (alcali contrarium, aci-
dum enim occultum continet, vt
paulatim apparebit) primo com-
mifcent (propter suas causas) dum
saponem coquant: coquant in-
quam lenito igne, donec albefcant,
tunc adiiciunt magistram in tripla
olei, vel pinguedinis proportione
oleum autem bulliendo coagulat
alcali, donec in vnum corpus coe-
ant, vt contraria & permixta, nun-
quam enim simul in eodem consi-
stunt, sed semper a terantur Hipp.
ibid. Necessarium est etiam quæ ab
ipsis seceruntur ac producuntur
dissimilia fieri: Ex alcali nimirum
manifesto, & acido occulto in oleo
fit aliquid neutrum falsi saporis:
lingua quandoque explorant si
sapor dulcis sentitur addunt ma-
gistram, si mordax, coquant; do-
nec mordax alcali ab oleo sit ab-
sorptum & consumptum docente
sic

HIPPOCRATES. 19

fic Hippoc. alter trahit alter protrudit, idem autem uterque facit, & in utramque partem tendunt, & sic hominis naturam imitantur.

¶ Post plurima adhibita remedia Sapo remolliuit pertinacissimam durumque mesenterij tumorem, cum Hypochondriorum flatibus æruginoso vomitu & ructibus, alui stipticitate, excessiuus doloribus concomitantibus, omnia dicta accidentia ab huius applicatione paucis abinde horis mitigata sunt.

*Mesenterij
tumor :*

¶ Podagrico dolori non inutiliter in spiritu vini dissolutus applicatur.

*Podagricū
emplastrū*

¶ Est etiam Emplastrum ex sapone ad plurimum incommoda aptissimum, ut de podagra alibi, pedum callos etiam mirabiliter mollificat omnemque dolorem tollit.

¶ Cum autem in Sapone versamur. Curiosis inuicunda non erit instructio quid sit SAPO NEAPOLITANVS qui conficitur ibidem à Religiosis montis oliueti.

*Sapo Tus-
cane non
nullis .*

¶ Cequitur ex animalium seuo, per ignem prius diligenter à pellibus mundato, quantum ex oliuarum oleo non minus excellat.

¶ Accipiunt huius mundati seui exempli gr. lib. x. lixiij supra dicti lib.

lib. L. (notandum, lixiuum ita temperandum esse vt ouum recens natum placide descendat ad fundum vasis, leuiter solummodo tangat, quod facile aduertitur, si oui filo alligati atque è fundo extracti pondus non percipiatur tum est pro opere aptum, ac ita temperatum, Magistram vocant) lixiuum & seuum supra ignem bulliant, continuaque agitatione ligneo paxillo ducantur ne fundo adhereant, donec inspissata & cocta sint, sub initium per horæ spatium damnun non inferit ignis maiuseulus, quia materia aquosior, postea vero ignem remittere expedit tali gradu, vt saltem bullas emittat, interim incessanter manu ducatur materia tam in fundo quam circum latera per duas horas, tertia hora adherent agitando fila longa subtiliaque, deinde transparentia cum bullis citrino colore apparentibus, estque maturatio signum, poterisque ignem subducere: at exercitatus in arte detineat quo diutius eo melius (caute tamen ne aduratur) in illo calore, id enim semper maiori lucro est, donec fila longiuscula rotunda & subtilia trahantur & sic coctura perfecta est.

Hunc

HIPPOCRATES. 21

Hunc per 2. 3. vel plures annos
rursus soluunt & coagulant, quam
operationem purgationem vo-
cant, hoc modo .

Concidunt in subtiles, bracteas
sive raras, exponuntque sublimi
aeri aprico, vbi Sol, Venti, nebulae
& pruinae libere peruagantur, à
pluuia cauent. Puluerem exsicca-
tum aqua humectant puteali (non
falsa) in largo ligneo & ita humili
vase vt vasis labia saponis massam
non superet, iterumque Solis ar-
dore siccatum, & in puluerem re-
ductum humectant singulis die-
bus agitant, exsiccant, & vt prius in
puluerem terunt, repetunt eun-
dem laborem soluendi sc: & coa-
gulandi, donec faetor plane pereat,
pastaque nobilior fiat.

Ita praeparatus tandem in saxi
duritiem exsiccant, in puluerem
reducunt, affunduntque aquam
distillatam, & insolatam per an-
num, sic odoratior fiet, de meliloto
odorato quam aquam de Tripolo
vocant, id est, de trifolio odorato)
& rursus exsiccant, in puluerem
reducunt & humectant vt prius,
donec alcali & seui seu olei odor
plane ablatu sit, quod fit quinta
vel sexta coagulatione.

Si verò in tam diuturno tempo-
ris

ris spatio saponis massa folijs, fe-
stucis, muscis deturpata esset, tunc
affundunt tantam aquæ meliloti
copiam vt quasi spisso oleo similis
sit ad Solis calorem (nō ad ignem)
& percolant raro laneo panno,
quem burattum dicunt, stringunt,
comprimunt, donec per colum pu-
rus transeat, & ita exsiccant. rur-
susque in puluerem comminuunt,
quem denuo aqua rosarum aut
alia odorata humectant, linteo
cooperiunt ne labefactetur à voli-
tantibus per aera, & hunc laborem
bis ter vel quater repetunt.

Tandem addunt portioni hu-
ius massæ nobilissimæ moscum,
ambram, zibetum (horum elegan-
tem proportionem vide in elau-
sub finem Cap. 9.) huius mixtura
accipiunt granum vnum, sacchari
albissimi gra. decem dissoluit in
mortariolo cum aqua rosarum &
guttam succi citri, atque massæ
adiiciunt, vascula implent obtu-
rantque carta pergamena sericio
panno superuectita, estque magna-
tibus atque delicatis gratissima
merx.

Quod si Sapo temporis diutur-
nitate in vasis exsiccaretur repe-
to supradicto labore humectan-
dus scilicet: & denuo exsiccandus est
ad

ad d
rica
N
run
hun
effu
non
sed i
& n
mot
hun
S
vacu
ping
gula
rates
Clau
dem

Viri

V
conti
sapo-
liqua
aliqu
ueris
alcali
roder
nis ig

HIPPOCRATES. 23.

ad consistentiam melle Paulo duricrem.

Notandum Saponem annorum 5. perfectiorem fore 4. & hunc meliorem trium. Item inter effiundendam aquam odoriferam, non statim agitatione pinsandum, sed in quiete sinendum per diem & noctem, vt paulatim intret humor non secus quam si cretam humido emollire velles.

Sal Maris, quia non est corpus vacuum, vt sunt alcalia falia, cum pinguedine in Saponem non coagulatur, habet enim ambas facultates difficulter separabiles vt in Clavis capite quarto ex professo demonstraui.

Sal marinum non fit sapo.

Utrum componitur & dissoluitur.

Cap. 5.

Vtrum fit ex eodem Silice, & eodem Sale alcali, regula contraria, & non via humida vt sapo, sed sicca & ignea fusione vel liquatione. Miscentur autem tres aliquando duae saltem partes pulueris silicium, cum parte vna salis alcali (& non cibarii acidi) quod rodendo liquat silicem, & in fusionis igne absorbet, alcali inquam pars

pars absorbet acidum illud quod
silex pro calce continet, superna-
tatque interim fuso silici quod vo-
catur à vitrariis axungia aut fel
vitri. Altera pars alcali coit cum si-
lice, saturaturque de eo, & quia in
eodem consistere nequeunt, vt
docet Hippoc. euadunt ambo in
pellucidam massam, aiuntque ar-
tifices vitrum esse coctum.

*Anatron
Crollio, in
lapide me-
dicamen-
toso.*

Alcali autem supernatans acido
saturatura ferreo cochleari depo-
nunt, illudque vitri fel dicunt, id
proiiciunt, tanquam pro vitro in-
utile, in falsum enim commuta-
tum est à permixtione, idè pasto-
res pecoribus illud ad lingendum
porrigunt, præcipuè in locis vbi
Sal carius venditur. Hoc humido
Cælo facile in liquorem abit, &
Silicum puluis ab eo sponte exci-
dit, liquor calore coagulatur in
verum sal commune, quod probat
eius granulatio, & deinde distil-
latio. Fundus vero vel fæx in vri-
næ difficultatibus est medicamen-
tum non contemnendum, non se-
cus quam silex ignitus & in aqua
vel vino extinctus vt docet Hart-
mannus in praxi, vt & keslerus
Centuria quarta titulo Hydripi-
cum.

Hæc autem aqua aliquando
frustra

fi
q
q
di
ci
vi
ni
&
te
m
ac
pi
tr
ce
fa

ra
in
to
de
ni
qu
Pi
le.
tu
tu
tu
an
tr.
gi

HIPPOCRATES. 25

frustra propinata fuit, præsertim quando filix minore vel maiore quam par sit calore excandescit, & diuretica illa vis perit, perit autem cum ignis calor silicem alcalizat, id est quando ambæ facultates in vnum coeunt, tunc ad urinæ loca non pertingit ratione fixitatis, imò & alia urinam mouentia tunc temporis retardat, quatenus stomachi digestionem, quæ est ex acido, perturbat, sibi que appropriat. Et ideo veteres ceperunt vitrum in silicum puluerem reducere per extinctionem in acidum salem cum felici successu.

Hanc reductionem, & præparationem plane Hippocraticam & ingeniosissimam vocat reformator more suo fol. 732. phar. *leuidensem inutilem, ineptam, & omni iure explodendam. Videant inquit quam turpiter se dent tales Philosophi putatiui, & sermocinales, qui vera philosophia destituuntur, & in quantos ruant errores, ut non solum illis, qui penitus naturam, eiusque penetrabilia scrutantur, sed & rusticis ipsis, imò lippis & tonforibus, nec non vetulis & anis se deridendos propinent. Vitrum hoc modo præparatum (pergit scriba aculeis pungere) sine pe-*

*Menstruo-
sus sermo,
monstruosi
ingenij est
index ait
Galenus*

B ri

Tantum
no est ab
re tua otij
tibi aliena
ut curi?
Terent.

riculo, aut detrimento, agroti, l' cet
illud protinus non senserit, exhiberi
minime potest.

Ego vero probabo contra refo-
matoris friuola fundamenta eum
qui docuit vitri ustionem, rectè
sensisse, illumque à columni: scri-
bis illum scriba aspersit, vindica-
bo, & præcipuè contra illud: *Quod
vitrum hoc modo præparatum, si-
ne periculo aut detrimento agrotis
exhiberi non possit.*

Vitrum
unde habet
suum com-
poni, in id
per idem
suum ha-
bet resolu-

Accipe ergo vitrum clarum,
pellucidum, illudque cum pluri, &
vitro simili alcali liquato, postea
aeri humido illud expone & repe-
ries mox totum vitrum resolu in
aquam, huic affunde sufficiens aci-
dum, id est alcali contrarium, &
cadit silicum puluis. Hic puluis
amplius vitrum non est sed puluis
inquam ipsius silicis, à quo scriba
abhorret, & sine detrimento æ-
grotis non exhiberi asserit: imme-
mor, se silicum puluerem Reginis
commendare ad lactis generatio-
nem in Append. Regia fol. 136.

puluis sili-
cum.

Veteres separandi artem mor-
talibus diuinitus concessam ita
exacte non habebant, ut in hoc se-
culo, per discursum tamen eam
cognoscebant, extinguere id est
fundere itaque cæperunt vitri pol-
linem,

HIPPOCRATES. 27

linem, in cineribus stiptum fabarum, quorum sal ex acido falsus est, ut suo loco ostendam, fusionem repetebant semper nouo cum cinere, pulueremque vitri aqua abluabant, ita ut quaelibet fusio fuerit vitri vel eius alcali destructio, illudque abluabant, & rursus fusioni committebant, donec fabarum cinerum sal omne alcali destruxerat & impalpabilem puluerem relinquebat. Hic puluis silicum est, non secus quam ille, qui supra cum alcali liquatus, & acido precipitatus, quem scriba plebeis per os tutò exhiberi posse non putat, & ut dixi Reginis lac generare promittit.

Hac in preparatione quam reformator ex ignauia & inscitia leuidentem appellat, latet profunda naturalium rerum notitia, ut paulatim apparebit, & nullo modo eius assumptio est timenda, ut falsè docet scriba. Sed plurimum ignorantes plurima timere necesse est.

Sed cum curiosis oculis nil iucundius quam vitrum rubini colore tinctum spectare, mechanicam sic habe-

Accipe Aurichalei limati vnc. i. falsi armoniaci vnc. iij. Mer-

B 2 cu-

Curiosulus reformator qui in veterum peffore oculis gefians, suos interrim errares non vident.

Simpliciter vera preparatio & cognitio totius hominis vitam propemodum sibi requirit.

curii sublimati uncias duas ; misce, inde phiolæ rotundi ventris, hæc erecta non stet, sed prona decumbat in arena, & quando videris sublimatum ascendisse, verte phiolam in calore continuo, donec tota materia rubescat, quod fit 8. horas circiter. Refrigerata & fracta phiola, abluè salia tepida aqua acidum pulverem sparge supra vitrum seu bulliens seu ignitum & intrat, & tingit pulcherrimè.

Sic quoque possumus literas seu figuras polito marmorì calefacto cum sanguine draconis inscribere, cuius acida pinguedo penetrat lapidis porositate, vt de nouo poliri possit, ignari vero existimant miraculum & naturæ opus. Idem fieri potest cum Gatta Gemù.

Rumor sine Capite.

Cap. 6.

Circumfertur modus eliciendi ex calcinato silice diureticam vim per alcali destructionem, id est per regulam alcali contrariam cum acidis spiritibus hoc modo. In spiritum salis frustulatum iniiciunt calcem viuam, qui statim

HIPPOCRATES. 29

magno impetu & vehementi ebullitione ab alcali calcis combibitur, phlegma inspidum euocant, & calcem acido saturatam, in triquetro seu crucibulo leui igne liquant, liquefactam in frigidum mortarium fundunt, frige factam materiam tundunt (igneas scintillas tunc spargit) in puluerem, ex quo aqua calida falsedinem eliciunt, purificant, coagulant, & rursus sponte in liquorem salsum defluere sinunt non inutilem.

Reperiuntur autem sophistæ & impostores, qui promittunt hunc liquorem per retortam distillari, miscent nimirum prædictum liquorem cum calcinatis silicibus & puluerizatis in quadrupla portione, & distillant aperto igne in acidum spiritum, quem spiritum calcis vivæ Basilii peruerso nomine appellant.

Sed videamus cuius sit filius dictus distillatus spiritus, primo nimirum absorptus fuit spiritus salis ab alcali vitrificante, & in igne constantissimo.

Deinde acida pars silicis per aquam fuit separata & reiecta sub sæcum larua.

Tertio Alcali fixum silicis vel calcis hausit acidum salis spiri-

B 3 tum,

tum, nil inde fœti potest, quam materia falsa, est enim composita ex acido & alcali.

Quarto, miscent hoc salcum calcinatis silicibus, id est cum calce viua, alcali fixo prædominante.

Hanc mixturam vrgent igne validissimo, sed reuera aliud nil extillat neque extillari potest quam acidum volatile quod affudit, id est, idem spiritus salis, quem alcali absorperat.

Hunc spiritum, celeberrimi viri plurimi æstimarunt in podagra & lithiasi tanquam quid singulare, euentus autem docet nil aliud quam salis simplicem spiritum esse.

Adeoque Basilius male intellectus, non scripsit impostoribus licet ab his inique pro falsario proclamatus. Quadrat hic Comici dictum: Si sapias, quod scis, nescis.

Addo huic examini.

Quod hac methodo quilibet processus, tam chemicus quàm medicus, possit ingenio & discursu probari, & verus à falso discerni, sine expensis vllis aut temporis perditione, postquam imbutus fueris hac Hippocratica doctrina, quam

*Natura
nil quicquam
habet occulti
in hoc sub-*

HIPPOCRATES. 31

quam breui compendiolo hic tra-
do, nec amplius possis ab impostori-
bus, sophistis & deceptoribus
circumueniri: imò hac methodo
operando, & libros scribendo per
omnia tria regna, animale scilicet mi-
nerale & vegetabile, in hac natu-
rali Hippocratica vera & antiquis-
sima philosophia recto tramite
progredi sine errore vllò, nec se-
duci in progressu fateberis.

*lunari glo-
bo, quod
medicinã
spectat, vt
Hippocra-
tico hac
methodo
manifestũ
non fiat.*

Qui benè distinguit benè docet.

Cap. 7.

PRO maiore lumine & intelli-
gentia, operæ pretium erit al-
calium differentiam, & quid sit
contrarietas vel acidorum absorp-
tio & imbibitio, priusquam pro-
grediar, ad oculum demonstrare
*segnius ait poeta irritant animos
demissa per aures quam quæ sunt
oculis subiecta fidelibus.*

Sunt autem vt dixi varii gradus
& species salis alcali fixi, quæ ex
vegetabilium cineribus acti flam-
ma reuerberatis per lixiuationem
educuntur *vt cap. 21. declarabo, vt
tartari singularis priuilegiũ, tilia,
coryli, ex omniumque quercuum
generibus, & ex iis vegetabilibus,*

*Alcaliza-
tus cinis
proiectus
vbi cimices
regnant.*

B 4 quæ

omnes mo-
tinnur.
non se-
cus quam
à ruta de-
scello.

quæ per Noruegiam, Lituaniam
& Muscouiam in desertis viridia in
cineres alcalizatos exurantur, imo
ex qualibet herba & ligno fit per
reuerberationem longam (id
est quando viua flamma cine-
res quasi liquefacit) alcali fi-
xum.

Item ex omnibus herbis calidis
& oleosis vt rosmarino, lauendula
ruta &c. licet à principio harum
alcali fit volatilius, omnia inquam
huiusmodi salia ynico verbo aci-
dis sunt contraria, illorumque de-
structiua quorum differentiam
ostendit sequens tabella.

Dissolue semvnciam Qij subli-
mati (qui ex acidis spiritibus cum
 Qrio vt alcali compositus à per-
mixtione in salsum est mutatus)
in aqua communi distillata vncijs
quingenta, in particulam hulus
claræ solutionis, guttatim, sed cele-
ri lapsu stilla alcali tartari fixum (est
namque liquor tartari sponte re-
solutus) quod in momento diuidit
compositum, absorbet acidum, &
 Q illicò petit fundum obscure ru-
bens.

Alcalium
fixorum
mira diffe-
rentia.

Ex aceti facibus calcinatis elici-
tur per aquã, tartari alcali, & licet
ex eadem vite cum vino fit produ-
ctũ, mercurium tamen præcipitat
ruti-

HIPPOCRATES. 33

rur' laetem & splendentem.

Cum vero idem alcali ad rubedinem calcinatum fuerit tunc præcipitat Mercurium cinnabaris contritæ coloris.

Tartaro exusto si calcem superaddis & alcali per lixiuationem extrahis præcipitat Mercurium rutilum.

Ex herba kali extractum præcipitat Mercurium multo obscuriorem priore.

Lixiuum quod saponarii magistram vocant, constans ex calce & alcali quercuum edit Mercurium obscure rubentem.

Ex Hispania adfertur alcali incertum vtrum simplex an compositum, Mercurium tamen præcipitat fului coloris.

Cum vero idem Mercurius præcipitatur alcalibus ex herbis cephalicis vt rosmarini laudulæ &c. modestè calcinatis, hæc quidem sunt alcalia, sed non cinerum reuerberatorum, vt priora ideo multo volatiliora, deiciunt tamen Mercurium rubidum lucentem.

Sic chelidonia habet Alcali mirabile (vt non sine mysterio laudetur à Paracelso & Lullio eius quinta essentia, & vt Cæli donum de ætrinaliter admodum & præ-

B 5 clare

*Verucas
rollis suc-
cus cheli-
donia.*

clare laudetur ab Isaac Hollando dicente: *qui hoc sal non novit nihil unquam in arte præstabit*) quod deijcit mercurium rubicundissimum: vasculum cum hoc præcipitato ex incuria neglexi, neque liquorem abijci iussi, post mensem circiter in liquoris summitate effloruit color aureus chelidonij flore non absimilis (striarum more nitri coaluit) non sine spectantium admiratione.

*Geber fol.
mibi 222.*

Exempla hæc docent Alcalia ut talia retinere proprietates cæcas rei, à qua desumpta sunt ex Gebri doctrina & alcali quo ignea facultate virtuteque ditius eò promptius acida bibere & rubicundiorrem detrudere mercurium. *Hinc Rosarij Autor. Qui non gustaverit salium saporis, nunquam perueniet adoptatum fermentum fermenti.*

Sal fuliginis.

Sal fuliginis & volatilia omnia mercurium candidum & niuei coloris ex dicta solutione præcipitant quod notandum.

*Tartari
tintura.*

Ex Tartari tintura quo perfectiore tanto candidior cadit mercurius, ex viliori flavus, & ex sale Tartari obscure rubens ut ostendi. Secretum curiosis aperui, quod paucis permixtum est.

Salsa autem cuiuscumque sunt
ge-

HIPPOCRATES. 35

generis mercurium non præcipitant, & quo falsis viciniore tanto minus acidis nocent.

In exemp'la.

SAl commune cibarium, mercurium ex dicta solutione non præcipitat, & licet longum tempus & acri flamma concremaretur, nunquam fit alcali, vt neq; sub digestionem mutat naturam: est ergo ex omnibus perfectissimum, & non sine prærogatiua singulari vocatur ab Helmonte *salium summum*.

Salis marini constantia

Mulier quædam deiecit vermem quinque vlnarum globi formem, cui datus fuit haustus aquæ in qua tantum salis marini solutum fuit quantum soluere aqua potuit, bina habebat capita, vnum in globi medio.

Alcali falis petreæ, licet eius prima origo sit ex alcali vrinæ, cum sulphure autem in alcali fixatum, quod fit cum fufum ex iniecto per vices sulphure non amplius ardet ideo quodammodo tunc falsum sapit, quare mercurium sic solutum non præcipitat.

Alcali falis petreæ

Huius falis, per solutionem & coagulationem mundati datur

Purgans ex nitro

B 6 sem

sem vncia in sufficienti aqua dissoluta ptiffando in colicis doloribus ex calida causa, dolores minuit expurgat, & sitim sedat atque vrinam potenter mouet, sic quoque in febribus omnibus ardentibus est remedium nobile, non ingrati saporis.

Sic Alcalia quocunque modo in falsum mutata mercurium non amplius præcipitant vt docet sequens mechanica.

*Sal fulmi-
nanti*

Accipe nitri partes iij, Alkali tartari exsiccati partes ij, sulphuris part. j, pulueriza ac misce. Huius compositi drachma circiter in cochleare vel æneo vel ferreo supra carbones accensos teneatur donec massa acidum spirare incipiat, Acidum hūc fumum amplectitur alcali inuicemque saturata ambo in falsum conuertuntur, in hac falsa massa bullit vtrumque sulphur igneque perseverante flamma concipitur quæ sub salina cuticula locum angustum non perferens, ideo cum magno fragore & strepitu in auras erumpit, non secus quam puluis pyrius angusto loco inclusus, cuius granum incensum occupat spatium centum & viginti quinque millibus granorum maius Vvillebordio Snellio

*Puluis py-
rius*

te

HIPPOCRATES. 37

teste. Materiam verò in margine cochleari plano relictam ex alcali in verum falsum transmutatam esse deprehendimus, quia mercuriū ex dicta solutione amplius non præcipitat.

Hoc ex fundamento etiam Ceraunochryson strepitum edit cuius præparatio ita se habet.

AVrum soluitur in aqua regia (ita dicta, quod Aurum metallorum regem in aquam visum tenuis reducat) conficitur ex aluminis vsti lib. ij. & nitri clari lib. j. apertoque igne in aquam acidissimam distillatur: cum autem nulla sit acidorum actio in pingua & sulphurea ut in progressu mechanice monstrabitur, idcirco in huius aquæ vncijs liij vncia vna salis armoniaci sub marmore contriti liquanda est, sitque aqua falsi saporis.

In falsa hac aqua dissoluitur laminatum Aurum leui calore, dissoluto guttatim & paulatim instillatur Alkali tartari seu liquoris falsi tartari (dic ut lubet) tantum ut aqua appareat clara, id est tantum ut acidum nitri spiritum alcali sit ab-

Aurum fulminans

absorbendo, factaque nitri & auri sulphurei regeneratio noua, noua coniunctio & vnio, præceptis in fundum eadem opera cadit flauis coloris, hæc autem sex seu fundus omni falsedine tepida communi aqua abluta exsiccat admodum caute, facile enim accenditur, & impetu aerem ferit validissimumque strepitum edit non sine adstantium periculo, instar enim pulueris pyrii in orbem diffunditur, maioreque violentia, utpote ex nobiliori sulphure & nitro miscella validior, non autem deorsum versus præcipitatur ut in experti scriptores existimant.

Accensionis autem ratio non prouenit ex salis armoniaci & tartari in compatibilitate ut putant, sed quia spiritus nitri in alcali tartari reassumit corpus & nitri naturam (ut suo loco, & in clauis sexto capite ex professo ad oculum demonstrauimus). Nitrum illud, cum auri sulphure acido & pingui iunctum, vnitum & exsiccatum per æquæ ac puluis pyrius flammam concipit. Ex nitro namque & sulphure pariformiter vterque puluis componitur: ideoque similes mores habent, ut apparet etiam in croci metallorum præparatione:

HIPPOCRATES. 39

ne : vbi sulphur Antimonii cum nitro simili modo accenditur .

Cum vero maior quantitas alcali instillatur, vt nitri spiritum superet, tunc fit in falsum mutatio, ideoque nulla amplius accensio, sicut & puluis pyrius, cui nisi aderit proportio iusta, accensus non dilatatur in orbem, sed flaccescit.

Aurum hoc fulminans potest sublimari in flores pulcherrimos hunc in modum .

Flat vitreum vas spheri-formæ, quod recipiens dicunt decem vel duodecim plus minus librarum aquæ capax, habeatque foramen in medio ventris magnitudine scriptorij calami, os recipientis non sit admodum amplum, sed iuste formatum, ori adaptetur cooperculum ex argento aut cupro instar pyxidum, igne incalescat cooperculum & per foramen calamo intrudatur tantillum auri fulminantis quartam nimirum partem grani circiter sic vt cadat in cooperculum, ita accenditur: foramen digito claude, & parieti recipientis adhæret, puluisculus, qui spiritum vini tartarifatam in aureum colorem tingit in cordiale non

Sic aurum in spiritu salis solutum & alcali tartari precipitatum non accenditur redit enim in sal quod flamma resistit .

Auri flores .

non contemnendum.

Ferrum non fit fulminans in aqua regia solutum vt somniat Hartmanni cōmentarius in Crollii cordiale, quia sulphur ferri neque acidum neque pingue est sicut Auri, sed terrestris materiæ, quare Horazio sterilis vocatur rubigo, vt clauis cap. 8. ostendit. Nunc vnde digressus redeo.

*Anatron
crollio in
lap. medi-
camentoso*

Fel vitri (sui de verre Gallice) compositum ex acido silicis & alcali vegetabili in falsum, mercurium non præcipitat.

Sic Talci liquor (non oleum, vt vult ignara turba flammam enim non concipit) mercurium ex dicta solutione non præcipitat, ideo falsus fit necesse est.

*Sal ex diu
reticis*

Salia ex herbis diureticis omnibus, vt stipitum fabarum, genistæ Hypericonis. Herniariæ, vrticæ &c. omnia inquam sunt ex acido falsi saporis, & ideo mercurium ex dicta solutione non præcipitant, cum vero acri flamma alcalizantur, tunc cadit rubicundus.

Hinc liquet, quod veterum ille doctissimus, qui vitrum ignitum in cineribus stipitum fabarum liquari iussit & non in alcalizatis, rectè vitri vstionem instituerit contra reformatoris opinionem.

De

HIPPOCRATES. 41

De quo capit. 5.

Cineres, ex classe vulneraria-
rum, vt betonica Agrimonie, py-
rolæ, Veronicæ, Stellariæ Alchi-
millæ &c. omnes fundunt plane
falsum salem, ob id ad vitrificatio-
nem inepti, & mercurium non
præcipitant, qui & ipse eiusmodi
est vt dicetur suo loco. Omnia au-
tem dicta salia per ignem fusionis,
mutant naturam, sunt alcalia, vi-
trificantur, & mercurium deiciunt
rutilum. Hinc Zoar super Exo-
dum notat quod ex quouis cinere
vitrum paratur, id est quando in
alcali cineres reducuntur.

Sal absinthii est ex acido salis
& mercurium non præcipitat, vt
neque spiritum vitrioli absorbet, vt
docet reformator phar fol. 788. sub
titulo *spiritus vitrioli coagulatus*,
cum vero per colliquationem al-
calizatur, tunc vitrificatur & mer-
curium præcipitat flauum, spiri-
tumque vitrioli alcalium more
absorbet.

Hinc elicitur multa fortiori
igne quam eorum natura fert, fi-
xari & in neutrum verti. Fiunt
itaque quam plurima solo ignis
regimine, non quod ex orco in lu-
cem actutum generentur, vt cre-
dit vulgus Hippoc. doctrinæ igna-
rus,

*Sal ex vul-
nerarijs*

*Sal Absin-
thij.*

rus, sed saltem simplici alteratione subiecti vt docet magister *de diet:* illique sciunt, quæ internum cum externo harmonicè coniungere norunt.

Vnde erudimini, quod herbæ oleosæ omnes, & quæ calidæ dicuntur atque pingues sunt, leui & simplici incineratione sal alcali edunt suo modo volatile: cui si Hippocraticus propriam reddit pinguedinem cum spiritu vini dilutam, conuertuntur arcana coctione in falsum admirabile, quod tunc Elixir paruum vocatur à nostris magnarum virium in medicina.

Vide Ripleyum Baccanem &c.

Alcali volatile,

Aliquando peritis manibus, non tamen sine Herculeo labore ignis ope magnaue diligentia, ascendit alcali volatile grati odoris; adeo rarum leueque, vt vix tangenti digito sentiatur, aliquando grisei, aliquando niuei coloris, salini saporis, linguam ferientis, & penetrantis, ita subtile, vt citra ignis irritamentum ab aperto vase sponte in auras abripiatur cum per se ipsum in igne constans persistat per huius alcali proprietatem inquam fiunt plurima vere potabilia, ita vt non solum in corpora redire sit impossibile, sed insuper sic à vinculis

HIPPOCRATES, 43

culis coagulationum liberantur, vt libere nobiscum colludere queant.

Ex lilii conuallii floribus ascendit brunni coloris in capitis affectibus promptissimum remedium.

Ex lauendula in rubedinem vergens paraliticis non iniucundum.

Sic ex corticibus nucum iuglandium viridibus se manifestat limpidissimus liquor, non secus quam rectificatus fuliginis spiritus camphoræ odorem spirans, horum omnium virtus est illustrare spiritus vitales, & inter cordialia medicamenta adnumerantur, & mercurium præcipitant leuem spongiosum & candidissimum.

Salia etiam in diuersa transmuntantur ex simplici & rustica. Commissione: quod sic probò: Confunde ex. gr. liquorem salis absinthii, quem falsacidum ostendi cum rosmarini qui suo modo alcali volatile est, liquor fit lacteus & granulatur in sal neutrum, acquiritque vires longe diuersas à priore, mercuriique liquorem turbat solùm, & non præcipitat.

Curiosulus quærit, ad quid medico tam operosus labor? cui respondet magister, quod simili prorsus

Ex nucum iuglandiæ corticibus & oleo fit vnguentum contra Scrofulas excchèti si. idem oleum tingit capillum nigri coloris sed ex integris nucibus mense Iunio decerpit.

Ab ol. di. still. ros. marini per plures menses per os sumpto paraliticum restitutum vidi, sicut & ab vntione oppobalsami contractum etiam balneis utebatur ex capitibus ver necum. Vinum ros. ab astmate præseruat.

ius modo hominis natura operatur, cum qua omnes artes omniaque artificia communicant, & medicus huius doctrina ignarus defraudat, quandoque suam intentionem, propter attributa circumstantias & varias mutationes, que in multiplicibus humani corporis ventriculis contingunt. Verba Hippocratis.

Fusoria ars, alcalibus acida absorbi docet. Cap. 8.

OMnia mineralia cuiuscumque sunt generis, quæ metallica corpora absconsa gerunt, associata sunt acidis (sulphuri nimirum vario) quæ impediunt quominus metallum ab impuritate fordinarum segregari possit. In hac angustia necesse est confugere ad alcalia, quæ celerem præstant opem.

In pulverem itaque reducunt minerale, idque alcali commiscunt ac in crucibulo fundunt, fusionem nitro accelerant, quod cum dicto sulphure accenditur, sic pro parte deflagrat, pars vero cum tartaro in alcali vertitur. Hoc alcali absorbet & combibit omne acidum, quod metallum in fugam vertere potis esset, sed hac via fūdū
in

*Metalli
precipita-
tio per Al-
cali.*

HIPPOCRATES. 45

in fusione petit, quem artista REGVLVM, id est purum metallum sulphuribus priuum appellant: quod rursus sub cupella probatoria cum plumbo ad puritatem vltterius deducunt: de quo vide doctimasticos, mei saltem est intentio de salium natura loqui.

Dixi, metalla etiam perfecta ab acidis mineralibus in fumum verti, quod in argento cum plumbo fuso in testa, quam cupellam vocant, facta ex Cinere lauato manifestum fit: in hoc frustulatum sulphur inijce, cuius aciditas cum fugit, etiam metallum in fugam vertit, quod recolligere licet madido linteo panno in camino expanso.

Aliud experimentum quo probantur metalla perfecta ab acido minerali in fugam verti, est Cementum illud quod Regale vocant, & componitur ex commune marino sale & laterum puluere, quo cum stratificant aureas monetas cupro ligatas, in hoc cemento aurum sine fusione dimittit cuprum quod cum acido salis spiritu in fumum abit, spiritus tamen etiam de auro non nihil secum aufert: sed cum spiritus acidus auro grauatus coopercula testacea transuolare tentat terreum alcali

*Argentū
fugit cum
acido mi-
nerali.*

*Aurum
fugit cum
acido mi-
nerali.*

multo

cali sorbet acidum fumum, & aurum irretitur seu præcipitatur, cooperculisque inhaeret, dum spiritus hæc rodit, quæ postea conteruntur, cum argento viuo & aqua, in hac contritione mercurius bibit aurum, illudque hero suo reddit, quando per corium ab illo separatur.

*Regulus
Antimonij.*

Quemadmodum mineralia metalla ferentia in REGVLVM funduntur, eadem via etiam ex Antimonio Regulus præcipitatur: scilicet Antimonij Tartari ana lib. i. Nitri lib. s. in puluerem contere, & commisce, & per vices hanc mixturam accende in crucibulo candefacto ad totius materiae accensionem, tunc addito igne fusionis alcali bibit aciditatem antimonij, regulique puri segregantur 4. vacia.

Sunt qui loco nitri sal marinum accipiunt, sed vt dixi non fit alcali cum sulphure, ideo Antimonium ab eius aciditate roditur & in ignis tortura eleuatur in bullas minusque cadit reguli. Hac exempla de præcipitatione per fusionem cum alcali in via sicca satis esse iudico.

Est & alius præcipitandi modus via humida dictus cuius exemplum

HIPPOCRATES. 47

emplum sit : Alkali quoddam in aqua solurum, vel commune purum lixiuum idem erit sicut semper vt dixi acida absorbet, & sic mundificat etiam sal petre seu Nitrum ab omni acido, quod ideo emunctiores medici in angina pro summo refrigerante elegerunt, ob id sal prunellæ vocari cœpit (quidam ex ignauis patribus, cum forte laudari à nostris audiuiſſet sal prunellæ, accessit noctu ad pharmacopolam, & de sale prunellæ quæſiit num paretur ex prunis siluestribus vel domesticis? Hi tamén à vulgo idiotis & mulierculis canonici vocari amant) coquunt inquam nitrum in lixiuio alcalizato, donec gutta in frigido ferro vt seuum constet, tunc in frigidum locum se ponunt, sine effusione in aliud vas, & per noctem in strias concreſcere permittunt nitidissimas & purissimas, quas sequente mane abluunt. Alkali enim omne acidum nocuum & impurum ab illo absorpsit, sicut in humano corpore etiam contingit Hippoc. sic docente lib. 1. de diæta.

Nitri sic mundificati vires sunt diuinæ & innumerabiles in omnibus fere morbis, qui refriger-

*Nitrum
cū sulphure
combustum
fit salsum,
& angina
plus vocet
quam prodest.*

*ut illic
vixit
vixit*

*ut illic
vixit
vixit*

48 TACHENII

frigerationis indigent .

In alui stipticitate cum febrili calore coniuncta fit potus humectans, refrigerans & lubricans oculis & palato gratus ex nitro, Manna & aqua, proportionem pro indicantis exigentia .

Idem potus confert Astmaticis, febricitantibus, & ructibus ex accensis Hypochondrijs .

Vrinæ ardori nitrum licet mundificatum non prodest, quod falsorum more vrinæ loca pertransit, quod alcalibus non licet ob rationes ubique explicatas, & mercurium non præcipitat, ideo falsi naturam hoc loco sequitur .

Hactenus de acido & alcali in genere, nunc specialiter de Tartari alcali aliquid dicendum .

Alcali tartari prærogativa.

Privilegium Alcali Tartari.

Cap. 9.

Dixi quod inter fixiora alcalia sal tartari gaudeat singulari privilegio, & licet sit corpus grave, terrestres, impurum, & sordibus inquinatum, digestum tamen cum quocumque metallo per debitum tempus id convertit in mercurium currentem, quod expertus, incredulis

Aurum cum sit fere totum sulfur minimum dat mercurij.

HIPPOCRATES. 49

dulis pro veritate affirmo, id vero
si qui credere nolint, parum solici-
tum me reddit.

Ingeniosus autem Helmont
paucis illud curiosis indicat Tract.
Potest: medicaminum, parag. 40.
his verbis *Sensi inquit crudisatem
Saturni pinguedine fixorum sa-
lium solubilem, sicque dividi par-
tes compositi, ut crudum argentum
(idest mercurium) currere per-
mittit.*

Quod autem pingue sal id est
Alcali, calcinata metalla dissoluat
docent vrbes vetulae, quae coquunt
litargyrum idest plumbum cal-
cinatum in forti lixiuo ad de-
nigrandos capillos, quod habet
etiam Porta in Magia Naturali,
cui lixiuo instillatus vitrioli spiri-
tus lixiuale alcali in sal conuertit,
& statim cadit litargyrum sub al-
bi pulueris forma, quem leni igne
reduc in plumbum, & securus eris
alcalia abscondere in suo ventre
metalla, apta esse.

Ideo pergit Helmont: *Calcina-
ta acerrima cum sale armoniaco
resoluto & tariaro putrefacto dul-
corantur.* Id est, vertuntur in mer-
curium currentem non amplius
acrem vel mordacem, ut calcina-
ta, sed linguæ insipidum.

C

Accipe

Accipe ergo Argenti in aqua
forti soluti & cupro præcipitati (de
quo postea dicitur) vncias quatuor
salis armoniaci purificati per sub-
limationem repetitam vncias tres
alcali Tartari puri vncias quatuor,
misce exacte cum tanta aqua
quantitate vt fiant instar pulvis li-
quida, quæ per 3 & plures menses
relinquenda est in tepido loco, va-
se bene clauso, deinde rursus exsic-
cati debet in Solis calore aut len-
tissimo igne in puluerem, quem
inde humili vitreo vasi largum
fundum habenti, vt puluis aequali-
ter distendi possit, cui adapta alembicum vitreum, in summitate fo-
raminatum, vt humiditas exhalet,
& supposito carbonum igne sub-
limabitur griseus puluis, qui re-
frigeratis vasis digito tactus fluit
in currentem mercurium.

*Mercurius
Argenti*

Hinc Basiliius de Tartaro lib. de
magno mundi miraculo.

*Durch meinen geist, das sie sich
rechen*

*und alle metalle ganz zerbre-
chen.*

Quemadmodum omnia sub-
lunaria, experientia teste & anti-
quissima Hippocratica doctrina
su-

HIPPOCRATES. 51

fulficiente ex duobus ACIDO
nimirum & ALCALI constare (vt
in hoc scripto) mechanicè osten-
dam : id etiam de argento omni-
busque alijs metallis intelligen-
dum volo . Huic enim nostro ar-
gento affusum alcali tantum acidi
sulphuris per digestionem & co-
ctionem absorbit, quantum mer-
curio in argenti statu pro sui con-
stantia satis erat. In ¶ locum suc-
cessit alcali (adulterium vocant
Philosophi) quod ab argenti acido
sulphure amplectitur, perdit ideo
formam & pulcritudinem, muta-
turque in naturam neutram, idcir-
co liquatur lentissimo igne sicut
plumbum, vel sicut sal armonia-
cum cum silicum viua calce com-
mistum (de quo supra) vocaturque
à Crollio Luna cornea quod cor-
neum instar cultro scissile sit.

*Diana na-
da*

*Luna cor-
nea*

Cornea hæc luna licet centies
aqua calida ablueretur, liquare-
turque celeri fluxu ex tartaro &
nitro, separari tamen ab inuicem
possibile non esset, nisi in Saturni
balneo, in quo quicquid argenti
superest, redit in integrum : Salia
verò cum plumbo in scoriam &
litargyrum, quod etiam rursus
simplici fusione in plumbum re-
ducitur. Scoriam vero quæ salia

*vt de auro
fulminante
alibi dixi.*

C 2 erant

erant in elementa rapiuntur simul cum Argenti acido sulphure, quod absorpserant.

Sal Tartari itaque est medium in quo reuiuiscunt metalla & mineralia, licet per artem validumque ignem videantur plane destructa.

Simili modo cum Alkali sic

Mercurius currens, ex

Antimonio.

Accipe mineram Antimonij reduc in puluerem subtilem hunc laua communi aqua donec aqua decurrat clara, exsicca puluerem, huius recipe ex. gr. lib. vi. Alkali tartari puri libr. iiii. salis armoniaci libr. ii. misce & cum vrina veteri clara pone in vitreum vas clausum per tres menses in tepido loco, vt putrescant, elapso tempore, adde Aluminis crudi puluerizati vnc. iiii. calcis vitæ puluerizatæ libr. iiii. aceti distillati libr. ii. misce, fac globulos, quos in aere modice exsicca, distilla ex retorta in magnum vas recipiens, & decurret vitus mercurius in recipientem, pars adhærebit collo retortæ, quam aceto ablue, hunc
ferua

HIPPOCRATES. 53

serua & pro Helmontis secreta cinnabari vttere, de qua postea.

Alcali tartari itaque videtur quodammodo typum repraesentare philosophorum chaos, in quo aiunt reuiuiscere eorum mercurium, de quo Paracelsus *lib. de Natura rerum*.

Regeneratio, inquit, & renouatio metallorum fit ita: quemadmodum homo redit in terram, ex qua primo fuit desumptus, & ita rursus in die nouissimo regenerabitur, sic & metalla iterum possunt in mercurium (ex quo primo nata sunt) abire, & cum illo solui & mercurius fieri, & iterum per ignem (qui etiam iudicabit mundum) renasci & clarificari. Hac via, inquit, generantur lapides, & tincturae speciales argenti vel auri. Haec tenus Paracelsus.

Interea nemini Auctor cro vt sibi persuadeat sal Tartari quocumque modo preparatum Chaos Catholicon Philosophorum esse! licet metalla per illud in currentem mercurium redeant, id paucis admonuisse visum fuit.

*Huc quadrat elegans & simplex
utilissima tamen Argenti*

Calcinatio

Argentum foliatum cum sulphuris flore commixtum in crucibulo ignito calcinatum abit in pulverem granulatum, rursusque subtiliter contritum cum sulphure vt prius calcinatur, repetatur labor calcinationis ter, quaterue, omneque exhalet sulphur, huius solubilis argenti granum in vitreum scyphum aquae plenum proiectum, descendit paulatim ad fundum caerulei quasi coloris iucundo spectaculo: per os assumptum in capitis morbis ea praestat, quae Autores argento potabili ascribunt.

*Vacuum
in natura
demonstratur
per experimentum.*

*Vacua esse Alcalium Corpora
ostendit. Cap. 10.*

Liquori salis Tartari affunde guttatim spiritum vitrioli donec strepitus cesserit, mixturam reduce in Cristallos, vel totam exsiccata, & reperies sal, vitrioli naturam habens, vomitus mouens drachmae pondere per os datum, & quando quid superbibitur, purgans

HIPPOCRATES, 55

gans per inferiora, non secus quasi
crudum album vitriolum.

Albicans mucilago, quæ in con-
iunctione amborum liquorum
subsider, est similis nigro sedimini
ex vitriolo crudo affuso alcali ca-
denti, constansque in igne sicut
colcotar, & fusioni resistens, adeo-
que non ex tartari sale, sed vitrioli
spiritu procedit.

Hoc sal si miscetur cum nitro
& mercurio, eleuatur sublimatio
rubra, cui si sal marinum addide-
ris fit sublimatus corrosiuus.

Potest distillari per se sine addi-
tione sicut vitriolum naturale, li-
cet segnius acidum emittat.

Si itaque hoc sal, quod tartarum
vitriolatum dicunt, possidet vitrio-
li proprietates, & ideo regenera-
tum dicatur, oportet ergo alcali
vacuum fuisse corpus, si spiritus
ex illo proprium sibi domicilium
formare potuerit.

Multo præstantior, & perfectior
fit Tartarus vitriolatus ex vitriolo
crudo, in aqua soluto, & ex liquo-
re tartari affuso, donec solutio non
amplius turbetur, quod punctum
saturacionis cum tædio reperitur,
vnica nimirum guttula superantis
vertit misturam aut in vitriolum,
aut in alcali. De quo Hippocr. de

C 4 diæt.

*Tartari
vitriolati
facilior
preparatio*

diæt. *Nanquam simul in eod. m. consistunt.* Clarum liquorem coagula secundum artem in cristallos splendentes. Tartarus hic vitriolarus multo nobilior est priore, eo quod in distillatione per violentum ignem ex vitriolo cupri liquamen eleuatur, spirituique commiscetur, stomachoque molestum est. In hac autem simplici via, alcali saltem bibit simplicissimum illud naturale acidum, quod embrionarium metallum persfluendo erodit. Estque hoc acidum illud simplex (de quo cap. 9. clavis) naturæ nostræ amicum in acidis fontibus, refocillans naturam bibentis, ventriculo gratissimum, licet quæque in magna copia haustum. De hoc breuissimè differere decreui: *Paracelsus tamen narrat de morbis Tartareis, quod in Pagulo Veltin Heluetiæ sit fons, cuius similem totius mundi ambitum non continere.*

Si ergo ex simplici affusione vaneum alcali induit vitrioli naturam, oportet vt spiritus penes se habeat animam, quæ aptum domicilium sibi ex alcali formare possit.

Acida itaque sit feminalis virtus necesse est, imò in acido consistere fer-

HIPPOCRATES. 57

fermentum vniuersale rerum, & acida omnia esse diaphoretica vltterius demonstrabo, estque illud, quod olim sanxit Magister: *Semina* scilicet *abducere materiam, quò volunt.*

Sic spiritus nitri guttatim fusus in alcali Tartari in momento sibi fabricat aptum domicilium ex eo, fitque Nitrum naturale frigidum, flammam concipiens, & anginæ remedium, quæ ambo alias separata caustica erant, vt in auro fulminante ostendi.

Nitri regeneratio

Eidem vacuo alcali tartari si addideris spiritum salis, post coagulationem fit sal commune, quod erat, priusquam per validum igne in spiritum profliret.

Salis marini regeneratio

Idem vacuum sal Tartari si combibit acetum ex vino, distillatum, fit tartarus vini vulgaris omnes tartari proprietates habens, excepto quod in humido facilius colliquescit ex terræ ablatione. Hunc tartarum regeneratum, quem nonnulli vocant inapte factis terram foliatam philosophorum, per solutionem & coagulationem mundificatum ab omni impuritate, per retortam vitream in arena positam, valido igne vrge, & elicies oleum, & liquorem amarum,

Tartari vini regeneratio

C 3 rum,

rum, similem illi, qui ex crudo tartaro elicitur, refert tamen oleū vini bonitatem, ex quo acetum factum fuit. Incredibile dictu, quod acetum distillatum in suo sinu pinguedinem absconditam habeat, & tamen verum est, sal tartari hanc non habuisse constat, est enim fixum, & per ignem probatum.

Romæ ex libra vna huius regenerati tartari olei drachmas sex elicui citrini coloris gratique odoris, sed Venetiis libra vix drachmam dedit, & nigri coloris graueque olentris. Incredibile inquam, quod in aceto distillato eluceat non solum vini, sed etiam Regionis qualitas.

Experientia ergo patet, spiritum esse vehiculum, & domicilium animæ, atque vinculum coniungens animam cum corpore, quod porro de Podagra cap. 6. potentiori argumento mechanicè demonstrabo.

Ex dictis elucet, nihil iucundius esse generoso Medico, quam ea nosce, & sub amico silentio oculis cernere, manuque tractare, quæ sensus communis plane non comprehendit, & à Natura procul posita sunt. Non autem vt
 igna-

HIPPOCRATES. 59

ignarum vulgus deblaterat, illos
sci, qui arte diuina, & antiquissima
Hippoc. scientia, & veritate dele-
ctantur, centrumque rerum co-
gnoscere student, Mammonæ in-
feruire, atque nil aliud intendere,
quam aurum & argentum confi-
cere: dum interim ipsi diu, noctu-
que continuo motu inquietudine
molestiis, & rixis agitantur &
circumducuntur contradicentes,
atque à tergo quæ non intelli-
gunt taxantes, se ipsos apud igna-
rum vulgus extollunt, miseri lu-
celli spe, atque sic propriam auri,
& argenti auaritiam turpiter o-
stendunt, manifestant, & publi-
cant.

Concludens dico, quod quic-
quid ostendi de acidis spiritibus al-
cali tartari transmutantibus in eo-
rum naturam, illud ipsum de om-
nibus reliquis acidis succis intelli-
gendum esse, in acido enim consi-
stet fermenti vis atque propagatio-
nis potestas, vt in progressu pate-
bit; in acido consistit eleuatio at-
que attenuatio, tam rerum, quam
morborum: & per consequens
acidi ope res perficiuntur, & mor-
bi depelluntur. *Ructus acidus nido-
rosus superuenientes sanitatem ac-
celerare: docet Magister.*

C 6 Su-

Superest ostendere quomodo
 ipsum Tartari alcali; & quicquid
 illi copulari potest in aquæ ele-
 mentum per partem reducatur.
 Misce ex.gr. oleum vel distillatum,
 vel expressum iusta proportione
 id est ad satietatem (vt de sapone
 dixi) cum alcali tartari, mixturam
 distilla ex arena per vitream retor-
 tam, & redibit medietas olei; altera
 medietas aqua erit: egressum oleū
 rursum misce cum nouo alcali vt
 supra, & repete distillationem,
 donec totum oleum conuersum
 videbis in aquam relicta paucula
 terra cum tartaro id à pondere au-
 cto cognosces. Oleum igitur
 quod alias totum inflammabile
 hic conuersum videbis in aquam
 odoriferam, si oleum ex aroma-
 tum familia fuit. Hanc aquam
 rursus ex alta phiala distilla, & eli-
 cies aquam ardentem: quæ denuo
 cum alcali tartari in aquam ele-
 mentali reuertitur.

Caput mortuum seu remanens
 sal tartari in retorta, ferreae tabulae
 imposui, & in pellucidum liquo-
 rem fluxerat, quem ex retorta in
 arenam posita distillauit ad siccita-
 tem, & rupto vase remanens sal
 iterum in aere humido dissolui sa-
 pra lamina ferrea (quæ quicquam
 non

*Oleum fit
 aqua*

*Oleum fit
 aqua ar-
 dens*

HIPPOCRATES. 61

non patitur) quod fit circiter 40.
horis , & nil restat in tabula præ-
terquam tantillum limosæ facis :
liquorem iterato distillari acuto
igne vt prius , donec nil amplius
neque stillans , neque fumans ex-
ibat , & rursus idem sal fracta re-
torta super ferrea lamina resolui,
hasque operationes duodecies rei-
terari , & totum sal tartari conuer-
sum fuit in aquæ elementum : à
fœcibus in lamina relictis singulis
vicibus collectis per aquã distillatã
omnem falsedinem extraxi , quã
cum eundem processum vt supra
habui , ita vt totum sal tartari sicut
acetum , oleum , & aqua ardens in
aquam inspidam , & terram mör-
ruam nullius saporis , aut odoris
sunt conuersa , quæ terra , & a-
qua paulo antè sub salis forma
erant , & causticum referebant .
Mirum dictu quorsum abiit ignea
vitalis vis , & caustica potestas salis
tartari aceti , olei , & aquæ ardentis ?
Hæc tamen virtus vel forma in
igne constans persistebat vsque ad
reductionem in elementa . Hanc
formam filium Solis vocat Anō-
nimus philosophus , & in Genesi
legitur *Lumen Corpus assumpsit*-
se : quem filium Solis ego hic pro
maiori intelligentia **RECTO-**
REM

*Sal Tartari
resoluitur in aqua*

*Memento
quod ven-
tus est vi-
ta mea -
Iob c. 7.*

REM voco, tu vero voca vt lubet, ignem, formam, Archem mihi perinde nunc est, nominum enim diuersitas rem esse diuersam non efficit: omnia similia esse concludo cum Hippoc.

Reformator si alcalium fixorum notitiam habuisset podagricisoleum Saponis Veneti non promississet: nam quicquid olei a saponis stillat, laterino simile est, & nil de alcali vt podagrico appropriato anodino continet. In Append. fol. 84.

Similiter, & magnifici domini decani ridiculaque inepta societas non surripuissent, de verbo ad verbum prædictum reductionis processum alcali in aquam, hancque pro sale tartari volatili subdole, & fraudulenter mundo per imposturam, & in medicina contumeliã nõ veditassent, si rustico saltem more alcalium notitiam habuissent. Vt ex professo ostenditur cap. 4. clavis.

Nunc Harpocrates de tartari sale fixo me silere iubet, ne in doctorum virorum curiosas inuestigationes sim iniurius, qui multum laboris sumperunt ad huius plenariam cognitionem, quod profecto medium est viuificatum mul-

HIPPOCRATES. 63

multarum rerum, id notarunt Ba-
filius, Paracelsus Ripleus Lullius &
alii, qui illud vestibus spoliarunt, &
pro soluente elegerunt; quando
quidem obiecta sua illuminat, &
viuificat, eodem ferè modo, vt al-
cali fixum herbarum ex trahit è
calcinato silice aliud & simile al-
cali, quod quidem nullo alio sapo-
re elicere sit possibile, quam suo si-
mili, illudque multo potentius ef-
ficat, & verè in igneam naturam
conuertit: sic à notis ad ignota fie-
ri debet progressus. vt Aristoteles
rectè docuit.

Hoc est de quo exclamat Ioh:
Baptista van Helmont de Febrib.
cap. 15. § 25. *Discite inquit: dissol-
uens aliquid, quod sit semper idem
& nactus eris intimas rerum ef-
fentias, quod probat exemplo dum
querit Tract. de verbis herbis, &
lapidibus; lapis ossifragus, fixus,
non calcinabilis, curat os fra-
ctum assumptum per os, & quare
non lithiasin & podagram?* Ref-
pondeo viro incomparabili, reform-
matoris fidiculum **ALCAHEST**
& secretum soluens nil aliud esse
quam **ACETVM DISTILLA-
TVM** App. fol. 72. ex ærugine, &
licet rodat ostiocolam lapidem,
rodendo tamen nil acquirit lapis
præ-

præter proprietates aceti, unde non pergit ad yrinæ loca, sed in stomacho illico præcipitatur, vt paulo post ad oculum demonstrabitur. nulli enim modo nobis.

Sal Tartari itaque hæcenus vilibus vestibus suam scenam ludit, cum vero philosophi manu spoliatur, vt compareat in forma nuda, & lucida tunc res, quæ illi committuntur, reducit in eandem, & similem sui materiam, & quoniam in forme vt omne alcali, accipit ideo formam eius, quo cum vnitur (est nimirum sal tartari medium quoddam inter minerale, & vegetabile, ob id facile amborum naturam amplectitur) & sic pergit &c. Hic memoriam subit, me olim lapillos cancerorum, sic solutos in longa quotidiana febris proponentem mulieri à poculis medicis abhorrenti, interpellatum fuisse à timidulo medico canonico tunc præsentem, esse, scilicet id minerale, & periculo plenum. Sed hæc de differentia alcalium fixorum indigitasse sufficit.

Per

*Pergit ad Alcalia Animalium
volatilia. Cap. II.*

Quemadmodum alcalia fixa
acida omnis generis abfor-
bent, & iuxta acidi naturam in
salsum vertuntur, vt in præceden-
tibus ostendi. Sic etiam alcalia vo-
latilia omnium animalium ex
quibuscumque partibus per retor-
tam nudo igne in magnum vas
recipiens gradatim elicita acidi,
quod affuderis, seminalem pro-
prietatem imitantur. Vt si vitrioli
spiritum affundes, fit illud volatile
salsum, & vitrioli naturam sequi-
tur. Si Nitri spiritum, fit nitrum
eiusque naturam induit, & sic de
reliquis acidis intelligendum.

Et quemadmodum vrina con-
tinet alcali volatile per fermentum
putredinis sic sudor sanguis caro,
ossa, cornua, & carnes particula-
rum animalium omnium ex di-
uerso fermento, quodlibet iuxta
virtutem loco innatam Gebii te-
stimonio.

Et sicut de alcalibus fixis diffe-
rentiam intrinsecam per mercu-
rium sublimatum solutum, sic &
volatilium esse suam rempublicam
in progressu ostendam.

Om-

*Quid sit
fermentum
paulo post
ostendam*

*Alcalia
omnium a
nimalium,
facies sunt
similia va-
suaq; cor-
pora.*

Omniū animalium alcali v-
rinæ, sanguinis, sudoris (etiam cal-
culorum omnium animalium)
serpentum ranarum &c. ☿ ex su-
pradicta solutione præcipitant
candidi coloris, ita vt nullam diffe-
rentiam hac mechanica cernere li-
cuit : adeoque dicta alcalia non
sunt saporis falsi, vt scriba sola opi-
nionē docere præsumit: Salsa enim
vt ostendi ☿ ex dicta solutione
non præcipitant. Recipiunt autem
dicta alcalia formam iuxta acidi
affusi proprietatem vt dixi, & in
progressu clarius patebit.

Mumiale autem vel specifi-
cam differentiam (quam occultam
vocat) notarunt veteres in alca-
libus, & insuper notarunt quod a-
cidis saturantur, & in aliqualem
quodammodo constantiam fir-
mantur. Obseruarunt inquam
alcali volatile tantum de sale cir-
niaco amplecti, & absorbere, quan-
tam pro sui constantia, & saturita-
te sufficit pro sale armoniaco arti-
ficiali, ita nimirum alcali vrinæ, &
acida pars dicti salis, tam strictè se
ipsa amplexata sunt, vt per se di-
uortium non patiantur: Sal enim
vrinæ in ignis tortura fugam ten-
tans rapit secum acidam partem,
quam sorbet, & simul sublimantur

*Sal armo-
niacum ar-
tificiale,*

HIPPOCRATES. 67

in sal armoniacum vt capite 2. mechanicè ostendi.

Quod autem sal commune, cibarium, vel marinum, voca vt lubet, vel cireniacum, seu ammoniacum veterum habeat acidam partem extra ignem alcalibus communicabilem, id probat sequens mechanica.

In sal marinum resolutum in aqua, silla liquorem tartari, & paucis ab inde momentis videbis terream partem separatam paulatim fundum petere, & alcali acidam salis partem amplecti, fierique nouam salis marini regenerationem post coagulationem.

Veteres itaque his fundamentis suffulti ceperunt stratificare, viperas cum sale cireniano, seu armoniaco naturali, quod cap. secundo demonstraui, eo fine vt viperarum alcali combiberet tantum de acido sale, quantum si fficeret, ne sponte in fugam abiret.

Hanc compositionem non sine leui coniectura sal theriacale appellarunt, eò quod didicerant viperarum carnes multa venena superare (imò ingenioso viperino decocto non semel Gallicam luem in delicatulis extinxi) consequenter ratione mumialis fermenti can-

eandem facultatem alcali viperi-
num continere debere. Gebri au-
toritate: *memoria in iudicibus*

Hæc veterum in contemplatio
non tam *infantis*; & *absurda*
videtur; vnde reformator *fol. 481.* in
textu scribillat, ipse sane absur-
dior multo quod a uorum memo-
randas excogitationes non intel-
lexerit.

Quod vero objicit *non habuis-
se purificandi artem!* verum qui-
dem est, non propterea sunt illis
calumniæ struendæ, neque honor
detrahendus, multo minus ca-
chinno exponendi: sic enim iubet.
Doctor meus: fortasse post multa
secula deridebitur, & reformator,
quod tam absurda suo tempore
scripserit, nunquam enim deerit
ocasio post mille millia annorum
noua, & meliora inueniendi, &
addiscendi, eò quod rerum natura
*sacra sua non simul tradat: illius
arcana non promiscuè, nec omni-
bus patent, reducta, & in interiore
sacrario clausa: ex quibus aliud
hæc ætas, aliud que post nos subibit,
accipiet.* Audi Hippocratem
meum multo modestius de hac re
loquentem *lib. 1. dicit, immerito
vllus ipsorum reprehendatur, in-
quit: propterea quod inuenire non*

Seneca
lib. 7. qu.
natur. c. 31

po-

HIPPOCRATES. 69

poterat; imo laudandi potius omnes, quod inuestigare conati sunt.

His intellectis videamus nunc qualem prerogatiuam, & praecllentiam habeat sal viperinum reformatoris prae veterum inuentis, nam quod illi prepararunt facili operatione, hic magno sumptu, operoso labore, pompa, & solenni ostentatione ac triumpho.

Distillato viperino alcali ex retorta sub titulo proprio fo. 486. Pharm. affundit spiritum salis acidum ad satietatem, compositum ex acido, & alcali fit salsum, quod lege artis in vitreo vase coagulat in sal marinum, ex quo spiritus prolektus erat. Istud sal commune seu marinum igne arenae si presseris, eleuatur in sal armoniacum artificiale, omnes eius proprietates habens, quod probat sequens mechanica.

Commisce puluerem salis tartari (id est alcali tartari fixum) cum aequali parte salis viperini Reformatoris, hanc mixturam distilla per retortam ex arena, & videbis statim alcali ex viperis per collum ascendere, quia fixum alcali tartari apprehendit salem acidum, & alcali ab acido liberatum caloris impatiens in fugam abit, quod in recipien-

Sal viperinum reformatoris, est sal commune.

Alkali viperinum purum.

Alkali viperinum purum.

(Jann)

cipien,

cipiente & collo retortæ purum, & splendidum inuenies.

Fac idem cum sale armoniaco vulgari, misce nimirum cum æquali parte alcali fixi tartari, stilla vt dixi, & nullam differentiam deprehendes.

Adeoque quod veteres cum salis corpore, & substantia, illud ipsum reformator cum salis spiritu maiore cum labore expensis, & sumptu perficit: & si veterum sal viperinum erat inutile vt scribitur, reformatoris eandem habet prerogatiuam, ac inutile pariter erit.

Cum vero istud Alcali ex sale armoniaco vulgari, & alcali tartari commixtis vt dixi, fuerit elegatum, tunc habebis spiritum seu alcali vrinæ purum, & siccum, quem scriba ineptissime *Spiritum salis armoniaci salsum*. Sicut & eadem stupiditate illud acetum, quod ex farina cum sale armoniaco commixta ex retorta distillat, *Spiritum salis armoniaci acidum* appellat in appendice ad animaduers. fol. 73. & 74. Additque hanc sesquipedalem crassitiem: *hi ambo spiritus ex sale armoniaco acidus & salis* (& tamen ambo ne guttam quidem de sale armoniaco continent)

Alcali v-
rina puru

de Hæth.
de Hæth.
de Hæth.

HIPPOCRATES. 71

nent) ex vno subiecto licet produ-
cti; sibi inuicem tamen contrarij
sint, ac simul iuncti, sese mutuo de-
struunt: propterea pharmacopœi
salsa, & acida distinguere sciunt.

Sed reformator pharmacopœos
admodum rusticè de saporibus in-
format; imò docere alios præsu-
mit, quod ipse ignorat. Inter alia
autem, & infinita mihi testis est a-
quâ Mindereri ad auditum.

*Aqua ad
auditum.*

Hæc aqua pro fundamento ha-
bet urinam, & acetum: hanc mix-
tionem non solum reprobatur scri-
ba, quatenus rustico modo credit,
sine ulteriori inquisitione *salsum*,
& *acidum*, inter se planè destrui:
ignorans quod destructio vnius
sit generatio alterius, sic opiniones
suas, vt simia catulos suos ample-
ctitur, sed in super conuitijs, op-
probrijs, & calumnijs aspergit vi-
rum optimum, qui experientiam
candide, & sine fuce publico bono
communicauit.

H's non obstantibus more suo
in appendice fol. 336. sic scribillat:
præter plurima absurda video a-
cetum & urinam affandi, quæ in-
uicem plane contraria sunt: nam
urina animalis distillata præbet
spiritum salinum acrem, aceto so-
rum spirituum omnium destructo-
rem.

rem. Hæcille.

Hactenus autem demonstraui-
mus, urinæ sal volatile nullo mo-
do esse falsum, sed alcalizatum, &
ob id acido commistum fieri ex
his duobus saporem falsum : ex
commistione igitur alcali volatilii
urinæ, & aceti distillati itidem vo-
lailis, quæ ambo nunquam con-
crescunt, neque coagulantur, sit
distillabilis, falsus, & penetrantissi-
mus liquor, vt dubitem an in na-
tura sit aliquid subtilius (à simplici
commistione) in antiqua oppila-
tione. ea de causa Mindererus in-
geniosissimus recte, & sincero iu-
dicio hunc in obauditione & au-
ditus difficultate laudat, & propo-
nit, eò quod falsus sit sudor, & vo-
lailis naturali ordine, & instinctu,
vt euolando secum raperet excre-
menta à sanguine degenerato hinc
inde detenta sub humorum voca-
bulo : non secus quam sal armo-
niacum (quod falsum ostendi, &
volatile) cuiusque rei copulari
potest, & sublimando secum rapit,
vt probabitur. Propter symbolum:
ergo hæc distillata falsa & volati-
lis aqua membranam tympani per-
uadit imò lubenter admittitur.
Falsum dixi, hunc spiritum & ex-
perientia demonstrabitur, Mercuri-
um

*Sine la-
sione, & dolo-
re corneam
tunicam
peruadit,
& mapu-
lus albos
in pupilla
à variolis
ibidem re-
litas nisi
inuetera-
tas dissol-
uit.*

HIPPOCRATES. 73

rium enim ex sapius nominata
 solutione non præcipitat, sicut &
 reliqua falsa, quæ iuxta Galeni
 sententiam incidunt, attenuant,
 discutiunt excrementa, siccant,
 virtutem colligunt, & roborant, &
 id in rudi salis mole, quid ni spiri-
 tus hic subtilissimus falsus?

In sciis
 qua non
 capit car-
 pit

Iudicent nunc periti, non ne in-
 digne perstringitur hic ab impo-
 storum turba Mindererus ille do-
 ctissimus, qui experimentum can-
 dide, & sine fuce posteritati non
 sine graui fundamento reliquit?
 Scriba Hippocratem male intelle-
 xit. *Medicum inquit præceptio: li-
 bello ratione vniem alierum nura
 quam inuidiosè calumniaturum
 sic enim animi impotentiam pro-
 det.*

Nunc redeo vnde calamum de-
 clinauerat aqua Mindereri, nimi-
 rum ad fecem, ex qua sal viperi-
 num reformatoris fuit distillatum,
 quam caput mortuum dicunt (sed
 indigne) præsertim illud à sale ar-
 moniaco vulgari, è quo spiritus
 vrinæ prolectus est: istud caput
 mortuum ex acido & alcali est
 compositum, eritque sine dubio
 falsi saporis, sicut sal viperinum re-
 formatoris, vt & vulgare sal armo-
 niacum, vt sapius dictum, &

D osten-

ostensum est.

Dissolue dictum caput mortuum in sufficienti quantitate aquæ communis, fac vt feces fundum petant, clarum liquorem leui calore coagula ad siccitatem in sal album: Hoc sal cum bolo comitani commisce quadrupla proportione in subtilissimum puluerem, quem ex retorta vitrea luto obducta nudo igne vrge in magnum vas recipiens in spiritum acido salum, qui cum sit generationis artificialis, mercurium ex supradicta solutione non præcipitat: quare medicinis per se, vt & mineralibus quibusdam destruendis non inutilis: peracta autem hac vnica operatione, pars tartari in aquæ elementum redit, & salis armoniaci aciditas sibi notum corpus reinduit ex eadem salis tartari parte, quæ rursus sublimari, & separari potest vt in sui principio.

*Sp. salis
armoniaci
reassumit
corpus in
tartaro.*

Quærit curiosulus, quare hoc loco elicitur spiritus ex alcali tartari fixo iuncto cum acido, & supra idem ex alcali silicum fixo iuncto cum acido salis spiritu non succedit? cui respondeo alcali tartari per vehementem ignem plane in nihilum abire, vt alibi ostendi, ea de causa facile cum socio in
spi-

HIPPOCRATES, 75

spiritum rapi : Sed silicium alcali
quia constans in igne, potius cuna
adjuncto in vitrum verti.

*Alcali volatile quomodo ab ani-
mali & eorum partibus se-
paretur. Cap. 12.*

Dixi in examine aquæ Mindereri sudorem à naturali pro-
tochimico, falsum fieri, sicut etiam
omnia alia composita ex acido &
alcali constare, ipsa vrina non ex-
cepta: probatur hac mechanica.

Accipe lixiuum istud, in quo
sordida indusia fuerint solummo-
do macerata, & abluta (non co-
ctum, neque calefactum) hoc li-
xiuum inde phiolæ longi & stri-
cti colli & æqualis, appone alem-
bicum negligenter saltem, & in
digestionis calore loca, & vide-
bis ascendere alcali sudoris odore,
& sapore simile illi, quod ex vrina
non putrefacta sublimatur.

Hoc alcali non separatur à su-
dore, quem falsum ostendi, nisi
eius sapor diuidatur, qui constat ex
acido & alcali ambobus volatili-
bus, sicut in aqua Mindereri non
solum, sed vbiq; ostendi. Lixi-
uium igitur fixum est alcali & li-
quidum, quod sicut à proprietate

*Sudorem
voco aut
insensibili-
ter trans-
piratè aut
ablutum,
hic perinde
est, unde
dicitur
quod non
facit sudor
præstat id
tenuis odor*

*Alcali su-
doris*

vacuum est, & acida sorbet, sic & hic acidam sudoris partem, & ideo alcali fugax ab acido diuisum alium petit, & frigidum locum.

*Sudor sal-
sus & pin-
guis.*

Sudorem salsum, volatilem & pinguem, & propterea penetrantem & resoluentem obseruavi iter faciens curribus equis (quos postquam vocant) & licet crura defendi ocreis ex selectissimo corio confutis, & cera perunctis, neque pluuiam, neque aquam admittentibus, equorum tamen sudor vaporis modo exhalans eas penetrauerat, ita etiam euenisse notavi magnæ conditionis comitibus. Ad euitandum autem huiusmodi incommodum, vnguentum excogitavi instar vernicis, quod alias aquis fortibus resistit: tunc in secundo itinere minus quidem incommodi primis diebus sensi: subsequentibus verò sudor non solum partem vapor tetigerat, plane dissoluerat. Hinc didici sudorem ob id à natura salsum esse debere, vt resoluere sordes in viuentibus hinc inde coagulum suscipientes.

Vernix

Ne autem quid omittatur in gratiam viatorum, & iter facientium, priusquam progrediar, describam supra nominatam vernicem, quæ

HIPPOCRATES. 77

quæ sic paratur .

Oleum lini coquitur in cupreo vase donec ex libra 12. vnciarū remaneant circiter 5. vnciæ, Recipe huius partem vnam & duas partes litiij ordinarij non fortis, misce & ad ignem calefac, sic linimen acquirit lactis formam, quo adhuc fumante & calido cum penicillo ocreæ 3. vel ad summum quater obliniri debent. Facile admodum est, sed iter facientibus nihil commodius.

Quomodo autem omnium animalium sudor, & quicquid in sensibilibus exhalat & expirat, imò id ex quo animal constat falsedinem acquirat, non nihil dilucidius explanabo solius salis viperini gratia. Huius inuentorem me esse profiteor, vt vt crepent illa momo: Et licet propter paruum lucellum in hoc theatro multi homines imperiti, homines naturæ instrumentorum & Hippocraticæ scientiæ rudes, ignavique confederint, qui non sine nominis mei detrimento, nescio quid improuidis & inexpertis obtruderint, sciant tamen lectores me ante Clavis(vbi integer habetur processus) publicationem, nulli mortalium clarò sermone exposuisse: in cuius confirmatio-

D 3 nem

78 TACHENII
nem addam sequentem amicam
Epistolam .

*Natura & artis Hermetica
studiofissimo*

*Ottoni Tachenio Marcus Aure-
lius Seuerinus rem bene
agere .*

Epistola

QVam benevolentia tua, ante
hac habui fiduciam, eam
mihi presentem re ipsa comperi.
Quapropter & falis tui viperini
desiderio meo vix significato, con-
tinuo satisfecisti: de quo, quam
plurimas, humanitati tuae gratias
ago. O vti nam, si liberet forte for-
tuna vadosam Hadriam cum flo-
rentissima Parthenope comutare,
non equidem ab re & emolu-
mento tuo putarim. Accedit quod
lectissima Matrona, quam cali-
gantem Neapoli visitasti, ab ea te
die semper auit ab instituta tua pe-
regrinatione praeceptum. Quo-
niam verò vipereum mihi donum
tradidisti, & vipereum ipse red-
dam: volumen inquam, de viperæ
natura, veneno, medicina Patu-
nis à me formis editum, quod à
magnifico Typorum magistro
Paulo Frambotto, meis his osten-
sis

HIPPOCRATES. 79

am
e
re-
nte
am
ri
ini
on-
am
tias
or-
lo
re,
lu-
rod
ali-
a te
pe-
go-
um
ed-
eræ
ni-
d à
o
en-
s

sis literis quas tibi meo nomine.
Impertiet autem liberius, si qui-
dem obseruationes multæ frugis,
quam ex vsu viperino feceris diu,
communicaturus, te receperis,
correctori clarissimo Ioanni Rho-
dio amico meo spectatissimo, qui
si res ferat, addere valebit operis
calci. Utinam autem & aliquam
preparationem salis viperæ de-
scriptionem coagmentare de tuo
possis. Salis ego volatilis appa-
ratum, ex Ioanne Vespero posui,
quam quantum ipse probes, indi-
cato, & me cæterum ve hemen-
tius deinceps amato, qui te non
obscure colo, ac Neapoli, si quid
aliud exopto, sed quam, aut quan-
do eius mihi felicitatis spem ex-
hibes? nequè enim hæc tua foret
infructuosa seges. Optime vale:
Neapoli idibus Maij Anno 1650.

Saluere te iubet illustrissima
Matrona, Capicij Regentis vxor,
cui viperinum ad iumentum ob-
tulisti.

Sed ad quid Doctorum viro-
rum testimonia adduco? Scriptum
præfens satis denotat eiusmodi sal-
cum omnibus requisitis eius ne-
quidem per somnium ante me re-
formatore in mentem venisse,
posses proprijs eius literis ad me

D 4 datis

80 TACHENII

datis ostendere, nisi honori eius parcerem, & nisi alia quam haecenus naturæ & artis fundamenta produxerit ad huius salis cognitionem nunquam perueniet: Et non solum ille, sed ne quidem alij quicquid insolenter, ambitiose, glorioso & vano sermone iactitent.

*Alcali
sanguinis
volatile
purum
mercuriū
precipitat
candidum*

Digressus eram ab alcali separatione. Dictis itaque adiungendum quod sicut vtina & sudor, sic & sanguis cum adhuc calet, potest lixiuio commisceri, & inde sublimari alcali. Cum vero idem sanguis absque lixiuio exsiccatu igne valido ex retorta distillatur, tunc in capite mortuo relinquit multum salis aliquantulum fixi. Volatile alcali precipitat mercurium ex sæpius nominata solutione in album puluerem: sal vero minime. Hinc liquet, nisi per lixiuiale & fixum alcali acidum ex sanguine combibatur; alcali volatile sanguinis propriam aciditatem quoque volatilem arripit, & in ignis regimine fixantur in salsum, vt hæc mechanica demonstrat.

Ne autem noua veritas nouum mihi odium pariat, operæ præmium esse puto, priusquam progrediar, etiam ostendere huius salis fundamenta Hippocratem non latuisse:

is

HIPPOCRATES. 81

is enim in aureis istis libellis de
dieta dicit.

*Const. uuntur quidem tum ani-
mantia alia omnia tum homo ipse
ex duobus differentibus quidem fa-
cultate concordibus uero & com-
modis usu IGNE & AQVA. Hæc
ambo sufficientia sunt, tum alijs
omnibus, tum mutuo sibi ipsis, u-
trumque uero seorsim neque sibi
ipsis, neque ulli alteri sufficiens est.
Hæc ille.*

*Cum ego
me reduxi
ad princi-
pia natura
hæc cognoui
tunc ar-
tem esse ue-
ram ait A-
uicenna*

Has duas facultates IGNEM &
AQVAM adduxit Philofophus &
de ðtor meus in quorum sinu om-
nia illa continentur, quæcunque
necessaria sint ad generationem &
transmutationem abfoluendam.

Subdit autem paulo post,
IGNEN hunc non esse culina-
rium sed ex multo nobiliore fa-
milia: dum sic loquitur: *Homo fru-
mentum tundit, lauat, molit, &
ubi igne coxit, utitur & forti qui-
dem IGNE in corpore non conflag-
rat; uerum MOLLI ac LEN-
TO. Quis autem sit mollis ignis
in rebus omnibus in progressu ap-
parebit, uide etiam cap. 9. Clauis.*

*Qua nul-
lus expla-
nare ten-
tauit ea
qualia sine
demonstra-
bo. Hip.*

Acidum occultum fit manifestum.

Cap. 13.

*Acidum
Hippoer.
vocat igne
& sibi soli
non suffi-
cit: hinc
appetitus
alimenta-
tium, qua
alcalia sunt
ut appare-
bit.*

SANO in ventriculo habitat aci-
dum volatile nunquam defi-
ciens, cuius beneficio alimenta,
quæ omnia nullo excepto alcali
volatili sunt referta (vt paulo post
ostendam) in chilum vel succum
primo accescentem & paulatim in
salsum id est maturum vertuntur,
& transmutantur: Hoc acidum
habeatne ventriculus ex se, aut
aliunde, non est huius loci, alibi ta-
men satis lucidè indigitabo: hoc
loco satis est, vt aciditatem ad ocu-
lum demonstrem, primo autorita-
te & deinde experientia.

*Hippocrates inquit: 6. Ap. 1. in
longis leuitatibus intestinorum se-
ruentis acidi superveniant, qui
prius non erant bonum: Quia ni-
mirum redijt stomacho aciditas,
qua cibus in chilum vel succum
vitalem transmutatur, tunc ne-
cessario redit etiam sanitas. Hinc
salsatura omnes atque ciborum
condimenta ad acuendum appeti-
tum acida sunt, vt succus citri, gra-
nati, aurantij, omphacii, tartarus,
pampina vitis & similia, quæ ta-
men*

HIPPOCRATES. 83

men omnia inter se magnam habent differentiam, de quibus nunc differere ad euitandam prolixitatem supersedeo. Videatur tamen cap. 10.

Huius acidi amissi restituendi gratia in morbis, instituerunt veteres syrupos acidos, oxisaccara, acetum aqua mixtum, & similia, quorum beneficio stomachus reficeretur, ne alimentum ut vt parca assumptum simplici tepore putresceret, quod tamen a paucis animaduertitur, praesertim qui putrefactionem & chilificationem idem esse sibi persuadent. Nunc memoria occurrit quidam ex noua secta, qui non infimus sibi videbatur febricitanti acida valde appetenti, sub poena mortis succum limonum, vt crudum, prohibuit, cui praescripsit syrupum acetosum simplicem: mirabar quod acetum cum saccharo coctum pro alterante concesserat, succum vero limonum, quem appetebat, non: qui respondit eleuata voce: quod iuleb acetosus ex aqua & saccharo conficere tur. De quo Medico loquitur meus Hippocrates lib. 1. de dieta: *Si constitutionem ab initio non cognoscet, & id quod in corpore dominatur, non poterit ea, qua homi-*

D 6 ni

ni conducunt, offerre. Redit autem stomacho acidum à longo morbo presso, aut sponte, aut ingeniosi Medici arte.

Atrophia

Sic vidimus Atrophiam vniuersalem in quadragenario viro cum deiecta appetentia sanari solo tartaro crudo, quem sumpsit singulo mane, reliqua acida odio habebat, argumento ex alcali prouenisse.

Item per plures menses decumbentem feminam vidi cum prostrato appetitu & cibi nausea, quæ inter infinita acida succum aurantiorum desiderabat, sed quia illi à curante & assistentibus denegatus fuit, præ timore ab eo abstinuit, tandem licentiam adepta quotidie diuersa comedens, paucis diebus sana euasit. Horum exempla in praxi plurima occurrunt. Memini me visitasse nobilem feminam febricitantem, quæ acida omnia fugiebat, piper saltem flagitans, cuius ori ventriculi applicari iussi cataplasma ex piperis puluere & melle compositum operatissimo successu.

*Acidum
Stomachi
demonstrat
242*

Vt autem ab experientia dictum acidum cognoscamus: bibat sanus quispiam ieiune lactis haustum, & ilico istud reuomat, tunc acidum non solum lingua percipiet, sed

in-

HIPPOCRATES. 85

insuper videbit lac in reditu femi-
caseatum, quasi acetum illi insper-
sum fuisset (simile ferè acidum re-
peritur in natura, quod in vitro
omne alimentum iniectum 4. vel
5. horarum spatio admoto simpli-
ei debitoque calore in lacteum
chilum ex acido falsum transmu-
tat iucundo spectaculo, quod ad
oculum demonstrare possum) hu-
ius obscuri gratissimi tamen acidi
ope coercetur viperinum alcali ad
suos fines.

Sed nullus sapor coagulat lac
nisi acidus, qui in triplici est ge-
nere.

Primo in ventriculo sano om-
nium animalium viventium later
aciditas, quæ tamen non solum
simpliciter coagulat, sed in ipsa
coagulatione imprimat specificam
vitalem vim ipsius animalis, quæ
quamvis in acido consistat, differt
tamen à quouis acido, cum alibi,
in vniuerso mundo similis non
reperiatur, continetque in se quic-
quid indiuidui animal habet & in
futurum quamdiu viuet, habebit:
cum hoc acido inquam chilifica-
tur lac, & in alimentum recipitur:
in cane nimirum induit canis na-
turam &c hæc tamen Hippocrati-
ca doctrina cum non sit huius lo-
ci,

*Principia
naturalia
qui ignoras
non habes
scientiam
veram su-
per quam
intentione
suam fun-
dat, Geb.*

*Res admi-
randa.*

ci, indigitasse sufficit, alibi enim mechanicè ostendi acidum spiritum ubique esse vehiculum, & vinculum animæ, cuius beneficio corpori alligatur atque coniungitur.

Secundo in stomacho animalium ægrotorum acefcit quidem lac, sed non imprimitur vitalis character, quia impeditur à morbo, propterea aciditas fit putrefactiua, quæ non nutrit, sed malum auget: Hac ratione Hippocrates meus 5. Aphor. 6. lactis vsum prohibet.

Tertio coagulatur lac tum manifestis, tum omnibus acidis vel *ex minerali classe* vt sunt fontes aciduli, vitrioli in substantia, spiritus vitrioli, sulphuris, salis, nitri: Vel coagulatur in animalium parte vnica & sola, *Ventriculo* inquam omnium, & nulla alia in parte, manifesto argumento, quod perceptibile acidum in reliquis animalium partibus non admittitur, & si casu irrepserit, fit statim morbosum & exitiale. Sanis itaque solis ventriculis inhabitat acidum, quod quia lac generaliter coagulatur à Dioscoride *Coagulum* & à vulgo in Italia *Conaglio* appellatur. Imò omnium auium ventriculi habent dictum acidum ita abun-

Coagulum
quid

HIPPOCRATES. 87

abundans, & ita potens, vt nisi frequenter arenulas vel laterum fragmenta comedant, quibus illud refrænent, superabundans acidum elabens ex illorum stomacho, reliquas digestiones turbat: vnde Atrophiam patiuntur, & nunquam pinguescunt. Vel coagulatur *vegetabilium succis* vt limonum, aurantium, berberum, aceto, & quibuscumq; acidum spirantibus.

Lac etiam sponte acefcit (sicut reliqui succi tam vegetabilium quam animalium cum in putrefactionem tendunt, imò nil putrere neque generari potest noui, nisi præcedat aciditas) & tunc etiam coagulatur, serumque separatur, quod occultum gerit alcali volatile, cuius ratione refrigerat, aluumque subducit, distillatum vero nil horum, sed opinione potius quam ratione propinatur: & non secus se habet quam succus rosarum expressus, qui aluum soluit, aqua vero distillata non: quia plurimis odore grata, & intima consolat, ideo inter cordialia enumeratur.

Ambæ hæ facultates in lacte sano & integro latent occultæ, ideoque occultum etiam falsum in lacte consociunt, & est causa qua sal

*Acidum
& alcali
in Lacte.*

*Salsa lac
non con-
stringunt.*

cuiuscunque sit generis aut natu-
rale, aut artificiale, lacti noxiam
non adfert: imo ipse mercurius
sublimatus compositus ex acidis
mineralibus supra dictis, vitriolo
nimirum nitro & sale, quorum
acidum ab argento vivo ut alcali
absorptum in excellens salsum
mutatur, lacti nullum damnum
infert. Hinc patet, salsa quidem
attenuare mucilaginosa compo-
sita, acida vero licet occulta dissol-
uere res, & ubique tam in macro-
quam microcosmo per fermenta-
tionis actum in neutra transire.

Calculum resoluunt, & componunt.

Cap. 14.

Dixi præcedente capitulo, per-
ceptibile, vel manifestè aci-
dum extra stomachum esse mor-
bosum, hancque assertionem cal-
culi compositio docet, quem pro
maiore lumine mechanice resolu-
am & iterum componam.

Accipe calculum vesica exci-
sum vel sponte renibus elapsum
drachmæ unius vel alterius pon-
dere, perinde est, hunc inde vitreae
retortæ novæ ac mundæ (calculus
non sit in pulverem contritus, sed

*calculi a-
nalytis*

ea

HIPPOCRATES. 89

ea magnitudine, vt in retortæ collo non hæreat) retortam in arena locato, cui appone receptaculum mundum ac nouum, vrge moderato igne, sic primo extillabit alcali simile alcali vrinæ, nullius tamen odoris, & paulo post sublimatur sicciior pars, quæ retortæ collo adhærebit, ambos spiritus liquidum scilicet & solidum misce, ac diligenter vasculo vitreo cera obturato serua, alias in aperto in auras fugax abiret, de quo Hippoc. de diet. *seorsim neque sibi, neque ulli alteri sufficiens est.*

In frigefacta retorta reperies calculi frustula eadem forma, qua posita fuerint, aded tamen leuia spongiosa & friabilia, vt si digito leuiter saltem tetigeris in puluerem concidant, sicut cadauera in subterranea Roma: Quibus frustulis integris si rursus affuderis abstractum & reseruatum alcali, corpus pristinum non assumunt, eò quod proprium acidum coagulatorem inuisibilem, quem alibi **RECTOREM** vocauimus, amiserint, vt in salis tartari examine mechanice etiam demonstrauimus: at huiusmodi spongiosam materiam in retorta resistentem cum spiritu vitrioli rectificato & omni aquæ hu-

oio

hu-

humido priuo, statimque alcali affunde, sic eodem momento illud coagulatur calculus similis illi, quem in examen traxisti, non quod spiritus vitrioli sit calculi faber, sed quod sine acido calculus non coagulari, ostendere volui visibili argumento, nisi alcali, inquam, in dicto cadauere reperiat acidum specificum, quod illud liget, aut vinciat, simul concordent ait magister, calculus coagulari nequit, solum enim non persistit, sed iuxta eius naturam in auras auolat: *seorsim enim neque sibi, neque ulli alteri sufficere docuit Magister.*

Hinc discitur, quod calculus non coagulatur, neque in vesica, neque in renibus, nisi ab vrinae alcali, aut alcali loci, & particulari acido indebite, inperginenter, aut per errorem ibidem degenerante, & esse immiscente, ideo necessarium in massam coeunt, & coagulantur, vt vbique in amborum conjunctione ostensum est, & quicquid non procul recedens ab eorum natura, illud apprehendunt atque secum coagulant, vt de calce soluta & coagulata supra dixi, & experientia firmat: hinc calculi ruffi coagulati sunt vna cum pau-
culo

HIPPOCRATES. 91

culo sanguine ibidem ex grossa vena ab acido loci defluente, suntque ideo friabiliore, alij candidiores, eo quod mucilaginem associatam habeant, & propterea duriores. Hoc est quod admiratur senex & peritissimus chimista Hippocrates lib. I. de diæta. *Hæc ira fiunt per diuinam necessitatem, nesciunt tamen quid faciunt: unumquodque fatum destinatam explet.* Id sonat ambos dictos spiritus aut facultates in quocunque loco coniunctas necessario concrefcere, & coagulari, at sciunctas in natura nihil efficere, cum persistere nequeant *ideo neque sibi, neque alijs sufficientes esse.* Acidum itaque manifestum extra stomachum in quocunque loco extiterit, morbosum & naturæ humanæ odiosum est.

Hæc doctrina Senis est verissima, quotidie enim in praxi observantur calculi in omnibus corporis vacuitatibus concrefcere, quocunque acidum per errorem cum alcali conerretur, vt in pulmonibus, in iecore, vena porta, vteribus, intestino colo, in bilis quoque vesicula: contra acutissimum Galenum, qui docet: *lapidem in vesica & renibus duntaxat à calore nasci.*

nasci, lib. 1. de locis affectis. Calculus itaque omnium animalium (de quo hic sermo) non habet in sua compositione nisi acidum coagulatore & alcali ambo volatilia, vt & sanguinem aut mucilaginem. Cum vero in vesica fellea coagulatur, apprehendit loci succum ibidem repertum, & amarescit, estque illud, quod voluit *magister lib. 1. de diata Accedentibus illis huc, his vero illuc, & inter se permixtis*. &c.

*Histriceis
& apis*

Hinc erudimur quantum valere possit in morbis periculosis aqua lapidi porcino affusa in felle histriceis inuento? quem tamen summis laudibus extollunt medicinarum instrumenta ignorantibus, mirum autem quod hunc lapidem vt igneum non timeant, cum a felle amarescat, quod hactenus non animaduernerunt. Sed huius lapidis ablutio si quicquam prodesset, profecto vnica fellis guttula cuiuscumque vilissimi pisciculi multo praestantior esset, quam 20. lapillorum ablutiones, eò quod piscis sicut de Histrice dicitur, nunquam aegrotat. Susurrantes audio, si lapis praeter amarorem alias vires non obtinet, quare hunc aegrotis oblatum probo? Respondeo cum
ma-

HIPPOCRATES. 93

magistro, cum nimirum in acutis non sit certa prædictio, ideo si ab alijs suggestum ratione, experientia, & autoritate rejcerem, & ager moreretur, viliozem me medicum terram nunquam, & nunquam esse passuram.

Ex coagulatione itaque calculi nunc elucet quid lithontribon, cantharides, sanguis leporis, vulpis, & similia in lithiasi profecerint hætenus?

Propterea rectè sentit Paracelsus calculum (& nodosã podagrã) instar tartari coagulari binis facultatibus iuxta Hippocratis doctrinam ACIDO nimirum & AL-CALI, secumque coagulare feces quasdam ibidem casu repertas: *Et Galenus lib. 7. Method. contra se fuscque testatur, cognita causa facile esse remedium invenire*: Sed quicquid lapidum cancerorum, iudaici, silicum, ciprinorum, percarum & similium pulvere tenuis, vel aceto saltem aut imaginario veneris spiritu solutorum ad calculum per os sumitur, combibit quidem coaguli antecedentem causam id est acidum errans, quod ostendi, coagulatum autem calculum non minuit.

Sic etiam salsa, pro acida parte
sui

fui impediunt quidem calculi
concretionem, quatenus alcali
vrinæ absumunt & absorbent, ita
vt errans acidum in corpore non
inueniat alcali, quo cum se con-
stringere & coagulare possit, ip-
sum tamen concretum calculum
falsa non dissolunt.

*Nihil natu-
ralius est
se docent
sapientes,
quam sol-
ui rem a-
liquam
per id, à
quo suam
habet com-
positi.*

Quod autem sal commune seu
marinum vrinæ alcali & reliqua
alcalia animalium in se combibat
& absorbeat, supra in salis armo-
niaci præparatione ostendi, &
nunc alia mechanica demonstra-
bo.

Notum est, quod carnes quo-
rumcunque sint animalium con-
seruantur ad tempus communi
sale: paucis abinde diebus in li-
quorem salsum sanguineum de-
stente hunc liquorem coque &
despuma, huius libram circiter
inde retortæ vitreæ & blando igne
omne humidum euoca, vltimo
obruet retortam arena; & ignem
auge, tunc eleuabitur in retortæ
collum alcali carnis volatile, vrinæ
alcali admodum simile, quod sal
commune rationæ suæ aciditatis
ex carne attraxit & absorpsit, sola
maceratione paucorum dierum.
Eodem modo sal, quod in cibis co-
medimus, quotidie absumere &
com-

HIPPOCRATES. 95

combibere superfluum alcali in
cavitatibus seu ventriculis (vt ait
Hippoc.) hinc inde collectis trans-
pirationi ineptum, necesse est, &
ratio suadet; imo & experientia re-
rum magistra id confirmat: ex vri-
na enim facili methodo sublima-
tur alcali, & sal maris sicuti co-
mestū manet in fundo eadem via,
vt iam de falso carnis liquore o-
stendi, qui per coagulationem &
solutionem in purum sal mari-
num reduci potest, vt non sine rati-
one ab Helmonte salium sum-
mum apelletur, quia nunquam
transmutatur, sed vbiq; constans
permanet. Vnde colligere licet,
quod sal mortalibus datum sit tan-
quam necessarium sanitatis & vitæ
sustentaculum: quare Basilius hoc
sal necessarium aroma vocauit.

Ex d'ctis & ostensis nunc liquet
mechanica necessitate, quod aci-
dum naturale & digestionibus præ-
siciens in solo habitat primario sto-
macho scil. in reliquis autem vi-
sceribus per errorem aut lapsum
aut ibidem degeneratum conti-
nuo morbosum fieri, vnde magi-
ster de medicinis purgantibus: Aci-
dos cibos si quis citra delectum ac
inconsideratè exhibeat, nihil com-
modi perficiet.

Cal-

Salis di-
gnitas

Salis di-
gnitas

culi
alcali
, ita
non
con-
, ip-
lum

setu
qua
ibat
mo-
, &
tra-

uo-
on-
uni
ali-
de-
, &
iter
gne
mo-
em
rta
ina
l sal
atis
ola
n.
co-
, &

Calculus ergò non dissoluitur nisi medio sapore inter acidum & alcali, eo quod is sapor mutatur in urinam integris viribus, intimis gratus, ut dictum est, debetque esse subtilis, adeo ut libere cuncta peruat. Hanc soluendi methodum voca à contrario, vel a simili non errabis, *per similia enim morbus oritur & per similia oblata ex morbis sanatur, sanxiuit olim Hippocrates de locis in Homine.* Alcali enim si trahit acidum, seu acidum si destruit alcali à simili & contrario eiusmodi actio perpetuò procedit: Ecquis alius cuius vis scetæ quam Hippocrat. hunc nodum nobis dissolueret? Hippocratem itaque in medicina directorem, & in reliquo vitæ cursu egregium præceptorem non sine causa commendat nobis Galenus ad Glatconem.

Alibi ostendi, Aurum, Antimonium &c. quia pinguis & sulphurea ab acidis non dissolui sed solummodo à falsis: Sic etiam in calculum quia coagulatum cum fecibus, quæ pingues atque sulphuræ sunt, ob id acida vulgaria agere nequeunt. At spiritus falis marini ultimo reueterij igne expulsi qui neque pure acidus sed falsus

Magnetica
vi id
contingit

HIPPOCRATES. 97

falsus quodammodo existit, hic, inquam, non solum aurum, & antimonium, sed etiam calculum in vitro dissolvit; quod nullus alius distillatus spiritus, quod sciam efficit. At calculosi, ut plurimum incurij negligunt in principio remedia, donec calculus organa continuo metu eraserit, & inflammavit, ideo impossibile est, dictum falsi spiritum illis propinare, qui cum falsus sit, organa erosa pertranscundo yrinam solito modiciorem facit, quare in hoc statu nil nisi insipida alcalia, quæ acida loci refranare possint, adhibenda, ut lapidum supra nominatorum pulveres, atque strutionum ovarum cortices, mucilaginosi & oleosi omnia, quæ subinde cum cicerum decocto sunt propinanda, inter omnia tamen nil promptius quam nymfæ semen deprehendi, quod non solum vterum contracturam relaxat, sed insuper dolorem admirabiliter placat.

Dissolvi olim strutionum ovarum cortices in supradicto falsi spiritu, huncque peregrini saporis liquorem multoties in parva dosi ingenti cum fructu non solum calculosis, sed etiam hydropicis propinaui.

Calculus pulvere tenuis assumptus calculus in dissolvitur potest à Paracelso ludus & catur

E Ge-

98 TACHENII

Generosus eques septuagena-
rius calculosus, atque podagricus
vtebatur sequenti fetidissimo oleo,
quod tamen in secretis habuit. &
olei iuniperi; Terebinti ana dr i.
succini, & feminis petroselini ana
vnc. f.

Hoc affundebat super myrrhæ
vnc. ij. mastiches & aloes ana
vnc. j. & sulphuris drach. ij. pulve-
rizata rursus ex retorta in arenam
posita distillabat, in extillatum in-
fundebat margar. præp. dr. vi. cro-
ci drach. iij. cubebæ drach. ij.

De hoc oleo de tertio in tertio
diem in cicerum decocto sumebat
6. ad xij. guttas: calculos vidi eie-
ctos per plurimos cicerum ma-
gnitudine, & sine vilo incommo-
do, vt ipse affirmabat.

Sic vidimus in hydrope & vri-
næ penuria non sine minore fa-
tore sed cum fructu bibi quotidie
infusum spiritum vini ex rasan-
tæleolis. Vt & in urinæ totali sup-
pressionem rasanum contusum alli-
gari sub axillis, & subter genibus
bono successu.

Est & specificum remedium vi-
triolatnm, quod iunioribus calcu-
lum vesicæ plane tollit sine reci-
diua, eodem remedio sanatur et
Astma perfectè, vt & Epilepsia ex
infe-

HIPPOCRATES. 99

inferis ortum ducentia.

*Res inaudita & admirabilis ta-
men antiquissima.*

Cap. 15.

Ostendi in stomacho acidum, ostendi etiam calculum, urinam sudorem & sanguinem, carnemque falsa esse: sic etiam ostendi, quomodo falsus sapor ab alcali fixo diuidatur, ut nimirum alcalia volatilia ab acido liberentur. Nunc meum erit demonstrare, quomodo urina sudor sanguis &c. falsum saporem acquirant?

Alimenta omnia, & quicquid nutrit, parum habent acidi, & plurimum alcali volatilis, tantum scilicet acidi ut alcali colligat, ne evanescat (*sibi enim soli sufficiens non est*) in dictum alcali agit stomachi aciditas, fitque falsus succus, qui eodem opere impressus vitali specifico caractere illius animalis vocatur chylus: hic non transit mesenterica, imò non admittitur nisi falsum saporem (id est maturum) induat, alias fieret intimis odiosus atque molestus, adeoque stomachi aciditas vivificat chylum, ut nutritioni fiat aptus: Hinc Hippoc.

E 2 de

*Sic cibus
in stoma-
cho fomen-
tum susci-
pit intros
ait Lullius
in Testa-
mento*

*Stomachi
dotes.*

de humoribus: *Ut in animantibus stomachus alit, calefacit, refrigerat sic in vegetabilibus terra.* Id sonat, stomachum esse omnium actionum præfidem, quæ in corpore contingunt solum acidi vitalis gratia ibidem latentis.

*Vrina sanorum sal-
sa.*

Potatorum & helleuonum urinam (propter copiam potus, quem ingurgitant, mingunt singulis horis, præsertim à vino Rhenano aquoso) non existimo per omnes venarum ductus transire, alias tincta decurreret, huiusmodi urina colore licet aquæ simplicis similis, attamen salsa est sicut illa, quæ tincta à moderato potu generatur, quod probat lixiuum alcalizatum, ut de sudore ostendi.

*Vrina morientium
caret sale.*

Contra morientes licet paucum atque tinctum mingant, salsetine tamen omnino caret eorum urina (præter commune sal, si eius quid in cibis assumpserint) necessesse est itaque salsum generari debere ab impressione acidi vitalis in stomacho sedentis, quod morientes deserit paulatim.

Hac ex observatione luce meridiana clarius patet, vitale instrumentum in sanis, quo alimentum imprimitur ac veluti balsamatur, priusquam pyloro, clabatur, ne putre-

HIPPOCRATES. 101

trefcat, vt dixi ex Hippoc. esse ACIDUM, quo cum in ipso stomacho chilus (ouum aut seminis granum representans) debet falsus fieri. Vnico verbo, ex acido stomachi & alimento fit falsus chilus, falsa vrina/etiam in ijs, qui in Alpibus solo lacte viuunt nunquam sal degustantes) falsus sudor, sanguis carnes & ossa, imò ipsa alui excrementa: Quorum tamen alcali licet centies rectificaretur, paucis abindè horis iterum induit fetorem pristinum fermenti loci vel occulti acidi ratione in cæco intestino latentis. Vnde verificantur quæ cap. præcedente dixi, quod alcali cuiuscunque rei habeat, conseruetque in se occultum acidum sensibus in perceptibile totius animalis vel partis, ex qua desumitur: Quare Paracelsus antiquissima Hippocratica scientia illuminatus liquorem pro calculo soluendo, ludo specificat propter symbolum, vel propter loci fermentum, id quod nobis reuelare licet.

Cum vero stomachi acidum ita potens sit, vt alimenti alcali superet, & in falsum ambo non transmutentur, aciditate casu intro recepta & ad sanguinem perreptante, statim fiunt febres pleuritides,

E 3 fan-

Protachmicus habet in stomacho.

Salia conseruare proprietatem rei ex qua desumpta sunt docet Geber.

ibus
rige-
Id
ium
cor-
vita-

vri-
uem
ho-
io a-
nnes
alias
vri-
s si-
illa,
ge-
n ai-
li
pau.
falsu-
rum
eius
ceef-
lebe-
is in
rien-
me-
stru-
ntum
atur,
e pu-
e-

102 TACHENII

sanguis enim tunc temporis emif-
sus in grumos concrefcit, eò quod
superans acidum alcali cogit non
secus quam acetum lac, vt suo lo-
cò ostendi, coagulatur: Hoc in casu
veteres nostri indagarunt pleuriti-
dis specifica remedia, stomacho
familiarissima, & quæ abundant
alcali volatili, quo acidum errans
confestim absumere possent: ex il-
lorum classe sunt sanguis hirci,
succus cichorei filuestris, priapus
cerui vel tauri, semina carduorum,
& similia.

*Pleuriti-
dis reme-
dia.*

Non omittendus spiritus vini
saturatus camphora & croci tin-
tura, cuius 20. plus minus guttis in
vncijs duabus olei lini recenter
expressi datis indubitate sanantur
omnes pleuritics, imò & quos ani-
ma iam iam expirare timebatur.
Suntquæ etiam in syr. florum pa-
pau. erratici, vel oleo amygdalino
propinant, sed ol. lini spem nun-
quam sefellit, etiam sanguine non
euacuato, camphora nimirum est
alcali volatile, quod statim aci-
dum putrefactiuum & erodens
absorbet, vt suo loco de camphora
dicturus sum. Vnica ergo guttula
acidi in sanguinem si perrepat,
statim morbus in promptu est, vt
mechanice patuit.

Vn-

HIPPOCRATES. 103

Vnde liquet augustissimum punctum, in quo sanitas consistit, estque istud punctum Galeni temperamentum ad iustitiam vel ad pondus *lib. 1. de temperamen- tis* quod absque Hippocratica doctrina potius imaginamur, quam quod reuera existat. Hinc Hippoc. *Corpora ad summum vigorem progressa non persistant, sed velut aqua lance librata in contrarium ruunt.*

Instrumentum itaque vitale, aut feminalis virtus (voca vt lubet) omnibus tribus regnis imò eorum particulis & musculis inest, speciale scil. fermentum acidum, quod stomacho manifeste, reliquis autem particulis omnibus occultè inhabitat, attestante id Hippoc. lib. de arte: *Homo inquit non habet unum ventriculum sed plures, & omnes musculi suum ventriculum habent.* Ventriculi autem proprietates est in aliud ens transmutare duarum facultatum ope, acido nimirum innato, & alcali acquisito, sic etiam intelligendum hoc loco iubet meus Hippoc. inquit lib. 1. de diæta. *Secant homines lignum per ferram, alter trahit, alter protrudit, sic & hominis natura.* Acidum itaque dictum, tam occultum

E 4 tum

mis-
quod
non
o lo-
casu
riti-
acho
dant
rans
ex il-
irci,
apus
um,

vini
tin-
is in
nter
atur
ani-
ur .
pa-
lino
un-
non
a est
aci-
lens
fora
tula
at,
b, vt

tum quam manifestum in ventriculis, assumens alcali, quod alimenti modo illabitur, trahit & trahitur, idemque facit vtrumque: & quicquid eorum naturæ non repugnat, cum ijs coagulatur, crescit in molem, quæ actio vulgariter nutritio: magistro vero NATVRALIS LABOR dicitur lib. I. de diæta. *Homo inquit sanus esse non potest, nisi etiam laboret: oportet autem, velut par est, Medicorum laborum vim pernoscere, tum NATVRALIVM, tum eorum, qui per vim sunt & qui ex ipsis carnes in augmentum preparant: vt de sapone, vitro & calce rudibus exemplis Hippoc. auctoritate narraui.*

Naturalis labor, nutritio est Hippocrati.

Sed cum vilitate dictiones Hippocratis obscuritatem brevitate præferant, in subsequentibus capitulis copiosius clariusque proponentur, dum particulatim refecabimus, quæ huc vniterim proposuimus, quibus cognosces naturam in omni re similem vt docet cum Magistro & Doctore meo in Aureo carmine venerabilis Pythagoras.

Cum itaque in stomacho omne ingestum in saluum volatile transmutari debeat, chilus autem propter

HIPPOCRATES. 105

ter errorem vel intus genitum, vel ab extra aduentitium, vel nimis, vel minus aceſcat, vt in potatoribus vidimus, qui aſſumpta quandoque per vomitum reiſciunt acidum redolentia, & non proportionatur, tunc fit alimonia & ſubſequentibus ventriculis ineptus, & importuna aciditate per meſerica perreptante, tunc totum corpus inæqualiter calet, & quoniam alimentum diſproportionatum eſt, fieri etiam ineptum exhalationi eſt neceſſe. *Neceſſarium eſt docet Magiſter præcitato libro, qua ab ipſo ſecernuntur ac producantur diſſimilia fieri* &c. Vnde ex vſu dicimus poros eſſe obſtructos, ideoque tranſpiratione prohibita, neceſſario ſequi febrim vel morbum. Hinc omnis morbus iuxta Hippocrat. de Natura hominis conſiſtit generaliter vel in materia coagulata vel ſoluta magis vel minus, diſfertque iuxta qualitatem ſaporum, quorum numerum infinitum recenſet de veteri medicina & in 6. Aphor. 1. *Ructum acidum, qui prius non erat, nidoroſis ſuperuenientem, bonum pronunciare: Quod ſonat, non in omni morbo ſoluto ex. gr. alui fluxu totaliter deeſſe ſtomacho acidum vi-*

Si importune, & violenter cogatur, omni ſuceſu priuabitur Hippo de diata.

Coagulata ſoluere, & ſoluta coagulare in his duobus conſiſtit medendi methodus Hippocr.

tale fermentum, sed quandoque degenerare, & salis erodentis naturam induere, stomachi pylorum stimulare, atque sic *concreta solvere*. Ideoque eiusmodi fluxus solo lacte superantur, eo quod lac facillime salis commiscetur (vt supra de lacte mechanice ostendi) visque erosiva eluitor, & sic *soluitur rursus coagulari* Magistri sensus est. Unde sequitur, si proportionatum acidum & alcali cum debito calore omnibus in ventriculis conveniant *concordem* ait magister de dieta *concordi adharere ac assidere sine pugna & dissidio*: NATURALEM LABOREM perfici, & carnes in augmentum crescere vocaturq; à Galeno hæc actio temperamentum ad iustitiam: Pariformiter quoque perficitur & *coagulatur* sine gma, quod & ipsum si quandoque disproportionatur, fit crudum atque morbosum, debetque suo simili *resolui*, ac rursus suo contrario, vt suo loco ostendi, ad sanitatem reduci, *recoqui*, & in falsum *coagulari*.

Hæc pro salium volatiliū ortu & generatione, in animalium familia ad hanc rem spectantia indiguisse sufficiant, nisi quis obiectere vellet, quod nobis salsa com-

HIPPOCRATES. 107

medentibus exinde fieri falsa volatilia, quod tamen supra impossibile ostendi ratione salis constantissimæ naturæ: cum sal sicut comeditur, ita reperitur in vrina, forma atque natura immutata citraque ullam sui alterationem, quod cuiuscunque facillime experiri licet, ex vrinæ nimirum inspissatione, calcinatione, solutione, & coagulatione reperitur sal granulatum, & purum, sicut in culina quotidie vtimur.

Viuunt etiam homines in alpinibus ex simplici lacte, quorum tamen vrina acido & alcali non caret, & licet eius sal in salis forma concresecat, non tamen granulatur, vt sal marinum, sed cubiforme, neque est in igne constans, sed leui calore fugit ab igne, vt experientia declarat.

Generatio vnius alterius destructio. Cap. 16.

Ostendi ex sudore, vrina, sanguine, carnibus &c. modum alcali eliciendi, dixi etiam, quod alcali in comestibilibus in stomacho in falsum volatile mutari debeat, sicut in subsequentibus ventriculis omnibus, quorum nu-

E 6 me-

merus multiplex esse confirmatur Hippoc. lib. de arte, cumque istud falsum pensum suum perfecerit tunc simul *cum dissidente, aut pugnante, aut Magister de dista* id est cum vntuoso excremento transpirat, & in elementa abripitur, non secus quam reliqua omnia sublunaria, quorum exempla dedi supra de fixo sale tartari, oleo, sapone &c. quæ postquam per artem in falsum perfectum reducta fuerint, ac ita vsui inseruiuerint in aquam & terram rursus redeunt; quæ tamen generatio & destructio manifestius apparebit.

Bibatur, vel leuiter voluatur in ore tantillum vitrioli martis (cuius preparationem Tyrocini scriptores luculenter docent) & paruo temporis spatio nigrescit lingua, ita vt nigro vestita videatur holoserico, cuius quia pori semper turgent exhalationibus occulte falsis, quæ vel cum saliuâ permiscuntur, vel in auras abripiuntur. Ideo vitrioli martis aciditas statim atque arripit falsum in lingua, tunc diuiditur & alcali saliuæ bibit acidum vitrioli, colcotar ferri cadit in linguæ poros, his inhaeret, linguamque nigricantem reddit.

Ne autem credas, me tibi fabulas

HIPPOCRATES. 109

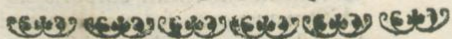
las narrasse, en rursus ad ocularem demonstrationem accedo.

Dissolue vitriolum martis in aqua limpida, claramque in solutionem guttatim stilla alcali urinae, vel sudoris, quae cum salivae alcali idem sunt, in momento collocatae ferri cadit in nigrum fundum, quem linguae haerentem ostendi.

Sic cuncta alcalia diuerso tamen colore vitriolum praecipitant, atque in salia à priore diuersa commutant, vt in Tartaro vitriolato manifestauit, & nunc paucis ostendam.

Al- ca- li.	}	Chelidoniae.	} præci- pitac vi- triolū martis solutū in fun- dum colo- ris.	}	Flau.
		Lauendulae.			Viridis.
		Absintij.			Citrinantis.
		Rosmarini.			Obscurioris.
		Tartari.			Atri:
		Sanguinis.			virid:obscuri
Viperinum.	virid:marini				

Sal stipitum fabarum in flauedinem illud conturbat, & post horae quietem ocrea ex imo eleuatur.

Sal commune vt perfectissima

ur
nd
rit
m-
est
nf-
on
ut-
fue
ne
in
nt,
um
ta-
ia-

in
ru-
nii
&
icit
sa-
ori
us
ua
ri-
di-
in
ue
rri
et,
it.
u-

110 TACHENII

num salium, in quo aciditas præualet, miscetur cum vitriolo, hocque non destruit.

Vt neque ☉ sublimatus, qui est sal artificiale, vt & acida quæque vitriolum non turbant.

Sola itaque alcalia vitriolum præcipitant in varij coloris fundos, qui tamen omnes in atrum deflectunt, & quia fixa alcalia in animali viuenti non reperiuntur, erunt itaque alcalia volatilia, quæ in viuis vitriolum in obscurum seu nigrum præcipitant colorem, hæcque indefinenter sub salina forma, postquam vsui inferuerint, è nobis continue transpirant, exhalantque, docente id Magistro de morbis popularibus.

Quam diu inquit viuitur, hominis totum corpus est expirabile, & conspirabile, & quicquid expirat occulte falsum esse docet mechanica supra ad oculum demonstrata, illud autem falsum non solum ad externum corporis habitum euaporat, sed maior pars ad intestina procumbit, quod sic probatur.

Bibito vitriolum martis in aqua solutum, & videbis alui excrementa vel nigra vel viridia &c. tincta eodem modo ab alcali diuerso

HIPPOCRATES. III

uerso præcipitata, vt in tabella paulo ante mechanicè ostendi. *Simili prorsus modo operatur hominis natura, cum qua omnes artes omniaque artificia communicant: docet Hippoc. de dieta.* Sed in externo corporis habitu vitriolum solutum non præcipitatur ab effluuijs falsis, ad intestina itaque maior erit confluxus.

Vrina vero non tingitur nigra à vitrioli martis vsu: quia colcotar præcipitatur, priusquam liquor ad mæstaraica rapiatur, ita vt de necessitate per intestina fluere cogatur.

Si itaque ad intestina confluit excrementorum maxima pars à natura in exilium proscrip̃ta, & aliquando per errorem à vinculis coagulationum in locis indebitis detinentur illa, vel vt cum Fernelio loquar, in prima corporis regione, necesse est omnino, vt medicamento soluente ad exitum promoueantur: quare mihi non videtur, omne solutiuum medicamentum in omnibus morbis reprobandum vel abdicandum, vt quidam existimarunt: *neque ad consulescentiam vt credit practi-
corum medicorum maior pars.* *Sola satis sunt vt habet Hippoc. lib. de arte.*

*Purgantia
quando ad-
hibenda.*

Nunc

Nunc ad acidula vitriolata, quæ ab indigentibus potanda sunt in ipsa rosionis actione, id est haurienda sunt aquæ ab ipso viuifico fonte, nam si paululum defluerint, tunc actio cessat, spiritus acidus à ferro immaturo absorptus fatiscit, & cum soluto præcipitatur in ocram, quæ non obscurum (cum ab alcali non sit præcipitatum) sed flavescentem fundum exhibet, sicut omni vitriolo ferum ferenti contingit.

Fons autem licet in magna copia potaretur, à stomacho tamen auide abripitur, & tunc alcali ex mesenterii morbofis glandulis confestim, & quasi magnetica vi per poros (stante perspirabilitate Hippoc.) ad acidum fontem in stomachum confluit, ibidem collocatur præcipitatur in nigri vel viridis &c. coloris fundum iuxta ibidem latentis alcali morbofi feminalem proprietatem, ut in tabella ostendi.

Quando vero glandulæ non alcali, sed aciditate morbola turgent, ut in Hypochondriacis, hæc similiter ruit ad ferrum immaturum, sicut acida quæque, & tunc cadit colcotar nigri coloris, quod alui excrementa testantur. Notandum

*Oppilatio
quid?*

HIPPOCRATES. 113

dum autem, quod acidulae diaphragma non transcendunt, ideo morbis thoracis ac pectoris nisi ab inferis foueantur, nullo modo conferunt.

Medicus canonicae sectae litigandi instrumentis ab Aristotile diues, Nobili patritio viris Hypochondriaco ad portandum curabat paucis abhinc annis fontem ferri venam rodentem, ex tridentino agro, qui spiritum rodentem expirare timens, iussit fonte impletis vitreis lagenis longo collo oleum super addi, osculumque cum cera obsignari, & desuper vesicam bouinam ligari, succutiebatque togam gaudens quod subtili argumentatione fontis spiritum irretiuisset, quem vt spiritum vini considerabat (ideo exclamat audax at ingeniosus Helmont tractatu de catharri deliramentis. Rarum esse Medicum in Europa) Hic si Hippocraticam veram scolam coluisset, & naturae librum versasset, non tam turpiter lapsus esset, *vt neque medicina omnium artium vilissima aestimaretur Hippode lege: cognouisset, inquam, acidum non expirare, sed ab actione in ferrum tandem deficere, neque tunc exhalare, sed sub forma fecis*
ambo

ambo fundum petere, quem ochram appellant.

*Claudin.
de ingressu
ad infir-
mos de na-
tura aqua-
rum.*

Non fatis quoque mirari possum ostentatorum quorundam garrulorum nugas, qui fontem distillare & ex fundo hariolari eadem stupiditate apud ignaros promittunt. Sed diuites sic dimittuntur inanes.

Spadana est multo acidior, & licet roserit venam ferri, illi super est tamen quædam aciditas, propterea se asportari aliorum permittit.

Huius fontis fama per celeberrimam mouebat ante decennium circiter Nobilem Vicentinum, ut curiosè fontis naturam propriæ sanitatis ratione perquireret, cui breuiter proprietates, & quibus morbis conferret, descripsi, tunc temporis cum serenissimo Georgio Guiljelmo Duce Brunsvico Luneburgensi de hinc iter in Germaniam inferiorem institui. Nobilis domum reuersus forte retulit Ciuitatis medico, quæ de fonte diximus: hic longam exarabat epistolam sub forma consilij ad clarissimum ac præstantissimum virum Dominum Theodorum Konerdingium doctissimum Ducis Archiatrum, quam tamè apertam dire-

*Parum fir-
mamenti
& virium
habet sal-
fitat.*

HIPPOCRATES. 115

direxit ad manus ipsius Ducis ac in margine positum erat nomen meum vt intuenti statim se offerret: Legens Dux indignatus contra hunc Malā Cretam: Nostin inquit huius epistolæ scriptorem iniquum? Quod cum negauissem: bonum, inquit, omen, quod à vulgo contemneris, & conuitijs laceraris: Legito inquit ac porrige Domino Konerdingio, vt & illi scriptor innotescat. Incomparabilis Princeps calumniatori aures non præbuit: sed ac si nunquam legisset, se gessit. Totum autem folium nil nisi conuitia, & calumnias continebat, me accusans, quod nouam Philosophiam introduce-rem, quæ tamen cum nil aliud nisi malignum animum & stupidam ignorantiam manifestent, redierunt ad ortum. Sed ad rem.

Quemadmodum vitriolum & aquæ omnes, quæ ferrum solutum continent præcipitantur per alcali in obscure nigrum fundum: sic & ipse vitrioli spiritus acidissimus vt vt rectificatus metalli tamen immaturi liquamen continet, quod probat alcali instillatio, statim enim istud liquamen, vt colcotar in fundum obscurum cadit, supernatans vero clarus liquor

*Semper
præclari
& sapientis
hominis
esse iudicant
antiqui
impertorum
calumnias
magno
modo parum
facere.*

116 TACHENII

quor coagulatur in Tartarum vitriolatum, vt supra ostendi suo loco.

Quapropter qui vitrioli spiritu in dentibus dealbandis vtuntur, valde errant, roborat quidem debiles gingiuas, sed dentes inficit tenacissima flauedine, sicut vitricolum ipsum hos nigricantes reddit propter colcotar, quod alcali manifestat: ratio est, quod indefinenter ac necessario aliquid è nobis exhalat madoris specie alcali repletum, quod mechanice cap. suo ostendi, idem expirans alcali etiam circa dentium alueolos colcotar ex dicto spiritu separat, quod dentibus firmissime adhæret, eosque flauos reddit. Quare sciant, qui munditiæ, vt decet, student ad id præstare salis spiritus, in momento enim vnicoque frictu dentes candidissimos efficit. Ita etiam eburnæ imagines vetustate defædatæ nitidissima fieri possunt dicto salis spiritu, statimque aqua abluedum est, ne ærugo contrahatur.

Quomodo autem fiat spiritus vitrioli, abunde docent Tyrocini scriptores, & nunc omnibus notissimum est, ille vero qui per 6. dies & noctes continua flamma expellitur, & deinde ex vacua cupella

*Nec grata
est facies,
cui gelafinus
abest.
Mart.*

HIPPOCRATES. 117

pella rectificatur, reliquis præferendus est.

Vñum tam internum quam externum docet Angelus Sala admodum eleganter, cui addo ardentibus vescis, quæ aliquando tam virorum quam faminarum labra oris defædant, cum in sui ortu prurire incipiunt, si leuiter saltem tetigeris spiritu vitrioli acidissimo licet non rectificato, & quando percipitur morsus simplici aqua ablueris, cessabit progressus illarum, aciditas enim bibit & absumit alcali in labris vrens.

Sic etiam in turpissima capitis furfuratione sine pruritu, nil præstantius quam si humectetur caput semel aut bis cum tantillo spiritu vitrioli rosarum aqua vel alia diluto, vt vix aciditas percipiatur. Cum pruritu vero coniuncta, album recentis oui per concussionem in aquam conuersum, & prurienti loco inunctum celerissime sanat.

Ambustorum priusquam vesica eleuetur, statim extinguit ardorem, & deinde aciditas simplici abluatur aqua. Succus autem Capæ mirabilis est in hoc casu, vidi puerum, cuius tota facies à puluete pyrio accenso fuit combusta, solo succo

Spir. vitrioli.

Furfuratio capitis

Ambusta.

fucco capæ ad perfectam salutem
reduci citra cicatrices .

Spasmus .

Vtinur etiam spiritu vitrioli re-
ctificato in spasmo quotidie ad 4.
guttulas in appropriata quadam
aqua optimo successu . Mercator
amicus à spafino fuit valde tenta-
tus vt quoties somnum capere in-
cipiebat ex conuulsis motibus
expergiscebatur , cui rustica ape-
ruit hoc amuletum : ducatur *in-*
quit filum cannabinum à viragine
(seu mala femina vt dicitur) hoc
circumliga nudum corpus , vt os
stomachi attingat , alioque filo
vtrasque tibias : ex quo nunquam
hactenus per plures annos spaf-
mum passus est , quam primum
autem deponit filum , statim redit
spasmus rationem addere non li-
bet , huius loci enim non est , le-
gatur autem Helmont de magne-
tica vulnerum curatione .

Sic & pruritus oculorum lucu-
bratoribus valde molestum ma-
lum , extinguitur vnica gutta spir-
vtrioli diluta in aquæ simplicis
claræ sem vncia , atque oculis bis
vel ter instillata .

*Phlegma
vitrioli .*

Phlegma non minus vtilissi-
mum plurimos & præstantissimos
vfus habet , à scriptoribus vero ne-
glectum , eius potus plurimum
con-

HIPPOCRATES. 119

confert omnibus dissolutis mor-
bis, dysenteriae diarrhoeae, sanguinis
spuito febris coniuncto, etiam po-
dagricis doloribus tam intra quam
extra. Sic vlceribus omnibus, vul-
neribusq; in petiis tepide applica-
tum vt & haemorrhoidum dolori
saedoque inflammatione, tam in-
tus quam extra miro modo, refri-
gerat enim & dolorem lenit. Sunt
qui in secreto habent amuletum
in haemorrhoidum insolentis ge-
statum, Crassulae scilicet seu faba-
riae radicem non sine fructu. Alii
fomentum ex floribus sambuci
instituant, quod miro modo ex-
tollunt.

Aridum Colcotar. quod ex aere *Colcotar.*
nihil humidi attraxerit, quod ca-
put mortuum vitrioli inepte vo-
cat scriba, etiam infinitos habet &
egregios vsus. Cecidit è lecto, fax-
mina generoso vino ebria quae
dexterum carpum allisit ad vrina-
le de maiolica sic dicto, illoque
ictu amputatis loci venis, sangui-
neque copiose exsiliente animo
defecit, & pro mortua attolleba-
tur, non potuit sisti sanguis, nisi di-
cti capitis mortui affatim applica-
to puluere & obligato, sanguis il-
lico stetit, chirurgicis dein reme-
diis sanata.

Eidem

Eidem capiti mortuo seu arido colcotari affunde spiritum vini dephlegmatum, qui cum sit pinguis & sulphureus bibit spatio 24. horarum nescio quid inuisibilis vitrioli sulphuris anodini, fitque remedium apoplecticum excellens.

Ablutum autem colcotar siue terra vitrioli dulcis in chirurgia infinitos habet vsus, estque basis vnguētū sclopetarii Felicis VVrzii, modum autem parandi hanc terram studio abscondit, fit autem facillime hoc modo: vitriolum nimirum in sole exsiccatum vel Romanum, vel aliud, quod ferro sit diues, inditū ollæ terræ cū suo cooperulo commissuris oblutatis, ponatur ad ignem rotæ, vt paulatim candeat, deinde obrue carbonibus, ac ita permitte in igne, donec non amplius naribus percipias sulphureum odorem, frigefacta olla, reperies vitriolum tuum, vt sanguis rubrum, cui affunde, aquam, & abluere vitriolatam saporem omnem, vsque dum puluis plane inspidus sit, quem exsicca, estque terra vitrioli dulcis, quam VVrzius in secreto habuit, omnibus vlceribus accommodatum remedium, applicatur diuersimode iuxta indigentiam. Latrat quoque

*Apople.
ticum.*

*Vitrioli
terra pi-
coribus
gratissima
merx.*

HIPPOCRATES. 121

que in Crollij oppodeldoch.

Aquam ablutiois rufus in vitriolum coagulare potes, & ad idem aut ad aliud opus referuare.

Tantillum vitrioli in phlegmate vel aquæ communis quantitate dilutum, vt dulcem quasi laporem linguæ referat duplicatis petijs lineis exceptum, & tepide fecū dum artem, & cum iudicio applicatum ingentia vlcera, & vulnera paruo temporis spatio mundificat, & incarnat.

Vitrioli occasione, pergit reformatoris imposturas detegere.

Cap. 17.

Ferrum seu chalybem, inquit in Mantiffa nullo alio menstruo quam vitrioli & sulphuris spi. in genuinum vitriolum solui posse.

Vbi notandum Mantiffam Tusca lingua additamentum dici, quod sine vllo vsu est. Sic sane reformatoris Mantiffa, in qua nil aliud quam receptula hinc inde excerpta male intellecta, nugæ, vana atque inania promissa reperies.

Ferrum dissoluit in spir. vitrioli, & in vitriolum coagulat, quod

F sine

Mantiffa dicitur inane pendus

sine iudicio vocat naturale, atque in spiritum distillari iubet, gratissimi saporis, ignorans hunc spiritum nil aliud esse, & nil aliud esse posse, quam eundem vitrioli spiritum quem affudit, & quem post distillationem a ferro rectificauit: in hoc labore non solum nil acquirit, sed repetita distillatione tandem in aquam inspidam atque elementalem reuertitur, vt de sale tartari suo loco ostendi, & ideo alias vires illi ascribere non audet, quam vulgares, scilicet esse grati saporis: adeoque hic labor præter imposturam inutilis est, & mantissæ nomen confirmat. Tinctoriis vero magno vsui esse nunc ostendam, & hac occasione etiam ad vegetabilium alcalia paulatim procedam.

Dixi, neque acidum, neque salsum, neque vllum alium saporem vitriolum destruere nisi alcalia: sed succus ex gallis immaturis coit cum vitriolo in nigrum, quia destruit, & assumit eius acidum, adeoque hunc succum esse ex alcalibus patet.

Atramentum.

Hoc modo sunt atramenta, & omnes tincturæ nigrae, imò quando vitrioli aciditas gallarum alcali ad sufficientiam non combibit (quod fit quando ex gallis nimis ma-

HIPPOCRATES. 123

maturis pluuiaque ablutis alcali ex-
pirat, vt omnibus vegetabilibus
contingit (falsedo enim exhalat in
aere exsiccat, vt suo loco) tunc
vitrioli aciditas erodit pannos, vt
quasi marcidi fiant, & vulgus cla-
mitat. *la robba e bruggiada nella
tinta.*

Sic etiam literæ scriptæ atra-
mento ex dictis gallis cocto pal-
lescunt, quia præualens aciditas
vitrioli gallarum debile alcali à
pluuia & aere semiconsumptum
debellat, simili prorsus modo: vt
acidus spiritus quilibet mineralis
scripturæ oblitus statim nigrum
colorem (id est alcali) destruit &
absumit, quem rursus aliud alcali
potentius reducit.

Sic scribito cum aqua, in qua vi-
triolum ferreum sit solutum, cum-
que exaruit, nullum scripturæ ve-
stigiū apparebit, obline scriptum
gallarum simplici infusione, &
momento harum alcali acidum
bibit, scripturamque nigricantem
reddit, quæ acido potenti vel aqua
forti statim deletur, alcali nimi-
rum ab acido consumpto.

Rursus imbue cartam cum al-
cali fixo, quod iterum absumit aci-
dum, iterumque apparebit scriptu-
ra.

*Criptogra-
phia fun-
damentum*

Ex dictis nunc patet, quod vitriolum non tingit, nisi acidum eius ab alcali quodam sit absumptum.

Vt autem gallarum alcali fiat perfectius, perunge saltem gallas pinguedine, vel oleo quodam, quod in lento cinerum calore cum alcali coeat, relinque ibidem in ollula, donec videris gallas quidem nigriores factas, non autem in carbones redactas, tunc alcali harum erit tingendo promptius, & huiusmodi vstarum vncia plus tingit, quam alias libra, imò per se sine vitriolo tingunt, eo quod pinguedo earum alcali per ignis calorem maturavit.

*Capillum
nigrum tin-
gunt.*

Simili alcali volatili & occulto abundant quam plurima vegetabilia, vt semper-vivum maius, falvia, granatorum, atque iuglandium viridium cortices &c. (ficos, antequam maturi fiant, macerant feminæ in oleo in solis calore, hocque oleo tingunt capillum nigrum) hæc omnia vitrioli acidum absumunt, & ab eo colcotar præcipitant plus minus nigrum iuxta alcali naturam.

Non omittendum, quod magni nominis vir naturæ mysteria anxie perquireas mirabatur, cum au-

HIPPOCRATES. 125

audiuisset, quod domicella ex Gy-
neceo in aula sumpisset per os
granatorum cortices, qui adstrin-
gere vniuersaliter iudicantur, ni-
hilominus illi menses per multum
tempus deficientes prouocauere-
rant, non secus quam filuestris ru-
ta, seu creticus dictamus &c. cui
cum ostendissem copiosum alcali,
quo scatent dicti cortices, & etiam
mensium obstructionem originē
traxisse ex acido morbofo, quod
alcali corticum absorpserat, mirari
desiuit.

Notandum vitriolum artificia-
le lazereum, quod Cypricum ine-
ptē appellant, cum gallis licet to-
stis non nigrescere, sed cum corti-
cibus granatorum tingiere in ob-
scure flauum.

Fit autem ex cupri bracteis per
spiritum vitrioli aut sulphuris: post
solutionem in frigido coagulatur
in lapillos oblongos, angulares,
difficilē resoluibiles, ac distillatio-
nibus inutiles, nihil enim expri-
mitur, quam stagma, quod affudi-
si, sicut est illud, quod reformator
ex ferro componere docet in ca-
pitis principio, eod quod immaturo
sulphure plane destituitur. Hoc
cum vrina viridescit, & cum alcali
eiusdem vrinæ precipitatur in fun-

*Permista,
& discreta
alterantur
Hipp. de
diata.*

*Cypricum
falsum fit
ex cupro.*

dum lazereum per fusionem in cuprum rediens.

Sic & ærugo (quatenus ex maturo cupro & aceto) non nigrescit cum gallis, sed fit spadicei coloris, sub pace reformatoris scio atque comperio exinde nil nisi acetum distillari posse, eò quod remanens caput mortuum post distillationem in purum cuprum per fusionis ignem reducitur, de quo suo loco plura.

Vnde liquet, quod neque æstum cum tostis gallis nigram tincturam producit, vt Alexius Pedemontanus mulierculis promittit, quo cum tamen se anxie torquent his oris ad capillos denigrandos, quicquid enim illiusmodi compositio tingit, solis gallis ascribendum, & non vso æri.

Vitriolum autem cypricum est vere Hermaphroditicum, & naturalis acidi & ferrei, & cuprei sulphuris ditissimum, ob id semper humidum, & nunquam per se in lapillos concrefcit, promptissime ob id cum gallis nigrescit, argumento, quod Veneris, & Martis naturæ sit particeps (vitriolum enim veneris sine Marte cum gallis non nigrescit, vt ostendi). *Ferrum enim & cuprum sanguine & nati.*

ærugo distillata dat acetum acerrimum.

Alexij secretum.

hæc metaphora de veneris & martis concubitu non ineptè qua drare videatur.

HIPPOCRATES. 127

naruitate sunt coniuncta, ut mas
 & famina, hoc arcanum, inquit
 Basilus de vitriolo, debetis tacere,
 & tamen notare, plurimum enim
 interest. Hoc vitriolum in aqua
 dissolutum fului est coloris, in
 illo si dissoluitur aes vstum, vel
 cupri lamina, vel ferrum antiquū,
 tunc in lapillos conerescit, fitque
 vendibile, .medicinis tamen infe-
 rius.

Album illud de Goslria, vt &
 illud de Carinthia participant qui-
 dem Martem & Venerem non ta-
 men sunt opulenta immaturo sul-
 phure ferri, ob id admodum pigre
 nigrescunt cum gallis: huius solu-
 ti guttula cum gallarum succo
 mixta supra cartam cadens facit
 iridem varij coloris, postquam
 exaruit. Istud album nobile est vo-
 mitorium, de quo vide Crollium.

Vitriolum vero Romanum,
 quod ferro est ditissimum, licet
 pauper spiritu, seu naturali acido,
 tingit promptē immaturi ferri ra-
 tione

Sic vitricolum artificiale, quod fit
 ex ferri limatura cum spiritu vi-
 trioli, vel sulphuris, eadem promp-
 titudine tingit, & ideo tinctorum in
 defectu vitrioli dulcis, addunt vi-
 triolo mordaci ferri limaturam,

F 4 qua

*Gilla para
 celsi vomit
 tus mouet
 facilius
 quam viri
 de vitriolo*

Romanum

*Artificia.
 le vitriolū*

*in libro 2
 de vitriolo
*

quæ plane ab isto mordaci, & hu-
mido vitriolo dissoluitur, & sic
dulcescit, fitque ad tingendum ap-
tius.

*Crocus mar-
tis.*

Crocus martis (qui fit ex artifi-
ciato vitriolo, in cooperto cruci-
bulo ignito, donec rubescat) solu-
tus in salis spiritu, ac digestus cum
vini spiritu acquirit aureum colo-
rem, fitque medicamentum nobi-
le in colicis, cetero, antiquis oppila-
tionibus hernia &c. Herniarum
plures sunt species, nascuntur in
hoc affectu plerumque flatus à
propria partis indispositione, quo-
rum generatio nisi hoc, aut simili
remedio per os assumpto impedia-
tur, nunquam sanatur hernia.

Huius soluti croci martis gutta
saltem in sem-uncia decocti, vel
extracti gallarum completissi-
mum fit nigrum: effunde liquo-
rem, & aqua clara elue vasculum,
hæc ablucio tibi dabit ametisti co-
lorem. Guttula prioris in cartam
cadens, post spontaneam exsicca-
tionem edit colores varios, vt pa-
uonis caudam, curiosis oculis val-
de delectabiles.

*Sanguis ve-
neris, &
martis.*

His periucundis experimentis
olim cum non sine fructu insuda-
rem, vidi digitos colore purpureo
tinctos, sicut contingit ex auro so-
luto

HIPPOCRATES. 129

luto in regia aqua, perseveravit-
que tintura per aliquot dies, hanc
Basilius *sanguinem veneris &*
martis appellat, & non sine ratio-
ne, eandem accuratè obseruare,
& tacere iubet.

Aurum aqua regia corrosum, *Aurum*
ac in vitrioli formam coagulatum,
tingit, vt dixi, digitos purpureo co-
lore, & cum gallarum infusione
fit instar succini flauis liquor, quo
cum larga manu obline cartam,
in qua post exsiccationem tinctu-
ra lucet vt vernix.

Si ergo auri, vel prænominati *Poterij pul-*
croci martis solutio, tingit æquali-
ter, magnam convenientiam in-
trinsecè vt habeant, necesse est
coniunctis ergo his duobus per
colliquationem, fit subiectum rai-
rabile, ex quo Poterius suum pul-
uerem scil. sulphur metallorum,
vel hydroticum, vel aurum dia-
phoreticum, sic placuit appellare,
preparauit. Cuius actio est, non
alium laxare, non vires labefa-
ctare, vt Scammonea, Elaterium
&c. verum incidendo, separando,
atque natium calorem adiutan-
do. Operatur istud remedium in
nobis Solis instar crudos humores
coquendo, & superfluos insensibi-
liter exsiccando; sic fluxiones om-

F 3 nes

130 TACHENII

nes tollit, partibus nobilioribus
 robur conciliat, ac demum repa-
 rat vires, fessaque membra leuat.
 Videatur de hoc puluere Centur. j
 Poterij curationum insignium.

Dolore, atque animi mœstitia
 languentem noui virum, qui post
 cœnam bina auri folia cum borra-
 ginis conferua deglutiebat, & bre-
 uis animum, & somnum cum ala-
 eritate, & virium robore recepit.

Priusquam autem per os assu-
 mitur, oportet vt splendor per ex-
 candescentiam ab auro tollatur,
 nisi enim hoc fiat, non solum
 tunc negatur acido, & molli igni
 in stomacho sedenti ingressus, sed
 etiam ipsis salf-acidis, & corrosiuis
 regalibus aquis.

Hanc Hippocraticæ scientiæ no-
 titiam, & cognitionem prius ad-
 discere debuisset reformator, prius-
 quam in aurum, tam ludicrè, &
 iniquè, contra veteres rustico mo-
 do debacharetur.

Argentum.

Argentum in aqua forti ex ni-
 tro, & alumine corrosum à galla-
 rum infuso non mutat naturam:
 hac mistura si liniatur carta, post
 biduum quaelibet litera nigra ar-
 genteo splendenti filo circumdata
 visitur, quod sine aleali non con-
 tingit. Hinc rarus ille intelliget,
 quare

HIPPOCRATES. 131

quare metaphoricè aurum masculinum, & argentum feminam vocarunt veteres nostri: gutta huius soluti, si larga manu in cartam cadit, ducit vltra argenteum filum, aliud castanei coloris, quasi studio ita depictum esset amano spectaculo.

Scorpionis, aut cuiusuis insecti venenosi morsus, aut punctura, licet in tumorem eleuata per lamellam, aut monetam argenteam superligatam statim cedit, vt & tumor, & ardor.

*Scorpionis
istui medetur
argenteum.*

Sunt qui ante tempus deformantur canitie, cuius vitium famineo sexui valdè incommodat, possunt autem dictum vitium cælare argento in aqua forti soluto ad satietatem, humefacta scilicet scopula fetacea, prius in aqua rosarum optima distillata (non distillata enim habens alcali, argentum præcipitat) quam denuo excute, ne humore sit ebria, hæc scopula ita humefacta leuiter apprehendat solutionem argenti, rursusque excutiatur, ne gutta cadat, qua inunge capillos canos, qui non statim nigrescunt, sed posttridie, nihilominus die sequente ablui debet caput lixiuio, & sapone, sic pulcherrima inducitur nigredo tres

F 6 menses

menes perdurans . Elapso dicto tempore repetenda est operatio, & toties quoties necessitas vrget .

Cauendum est in operatione, ne cadat gutta liquoris in faciem, macula enim nigra inuritur vix per 4. dies deletibilis . Sin autem casu ceciderit , statim perungito locum oleo quodam, hoc enim impedit pro parte stigma, ne valde penetrare possit .

Obseruandum etiam, ne scopula argenteo liquore humefacta capitis cutem attingat , vrit enim & maculas nigras infert, quare transferri digiti spatium cutem ne tangas, liquor enim post abluitionem capitis paulatim vsque ad capillorum radicem sponte serpit .

In fuscum autem colorem capilli tinguntur gallis tostis cum sale armoniaco in aq. soluto in linimenti formam temperatis, perungitur vbique, & post horam abluitur non lixiuio, sed sapone .

In Fuluum pariter cum rhabarbaro eodem modo aqua salis armoniaci extracto . Postea abluendum est .

*Stannum,
& plumbū*

Ex stanno , & plumbo in salis formam cum acidis redactis cum gallarum succo , vt & omnibus aliis alcalibus cadit niueus fundus,

id

HIPPOCRATES. 133

id est, alcalia combibunt acidum,
& metallum petit fundum immu-
tato colore, adeoque non possunt
dici vitriola, vt reformator existi-
mat.

Ex stanno, mercurio, sulphure,
& sale armoniaco fit aureus co-
lor, qui dicitur aurum musaicum,
seu scriptorium hoc modo. Ex
mercurio, & stanno fit amalga-
ma, istud lauant cum sale, & aqua
calida in mortario lapideo cum pi-
stillo ligneo, donec aqua effluat
clara.

*Aurum
scriptorium*

Postea liquefaciunt sulphur, li-
quato addunt sal armoniacum in
pulverem contritum, mouent
continue spatula ferrea, donec re-
frigerit, massam in pulverem con-
terunt in eodem lapideo morta-
rio, & addunt amalgama, hanc
mixturam optime mixtam subli-
mant in cucurbita vitrea optime
lutata nudo igne, vt cinnabaris,
ori adaptatur cooperulum fer-
reum in medio foraminatum,
quod stilo ferreo aperiri, & claudi
pro exigentia possit, paulatim cre-
scat ignis, & vsque ad brunnita-
tem incandescat cucurbita, ali-
quando extrahe clauum, seu sti-
lum, si fumat, perge tali calore, si
non, obtura foramen luto, & per-
ge

ge dicto calore sublimare . Tandem aperi vas, si color placet aufer ignem, si non, perge per mediam horam donec perfectum acquirat colorem, cooperulum sit bene lutatum, ne species euanescent .

*Ex Ioue nõ
fit sal, vt
rurba exi-
fimat .*

Quæ de stanno, & plumbo fieri possunt remedia ab alijs dicta, & scripta sunt, ea repetere mihi nauisæ sunt, vnum saltem monendum eos, qui sal saturni distillant in spiritum & oleum, existimantes ex plumbo hæc provenire, longe falli, ab aceto enim illa exoriuntur, non secus quam alcali tartari aceto impregnato contingere supra ostendi .

Mercurius

Mercurius cum acidis solutus, & recoagulatus, cum dicto gallarum succo, segniter flauescit aurum imitans, quod ab ijs notandum, quorum interest .

Memoravi tunc temporis Cosmopolitæ verba, Tractatu de sulphure: *ex mercurio, inquit, omnia perficere poteris, qui habet in se sulphur suum proprium bonum secundum magis, & minus depuratum, & decoctum à natura .* Quare alcali rari, & excellentis operis cuius supra mentionem feci, mercurium mundificaui in calore solis sub finem mensis Maij. Accidit

vt

HIPPOCRATES. 135

vt chirurgus amicus petijt præcipitatum, quem Hartmannus in notis ad Crollium Arcanum Corallinum vocat, sed cum huius vsum, tam intus, quam ab extrinseci semper faciens, ideo in promptu non habui, attamen petitori, satisfacere volens dissolui prædicti purgati mercurij sem. vnciam in nitri spiritu, in noua vitrea, & mundissima retorta. Post eius dissolutionem vidi in fundo fecem nigram, vnde indignatus quasi negligenter omnia inspexissem, commouit retortam, sed fe tardum motum ostendebat, quare effudi liquorem, in aliam retortam, puluerem in fundo grauem abluï, & supra carbone cum fistula fusoria (vt aiunt) in granum purissimi auri colliquaui. Condimentum hoc, sapidum fore saltem prudentibus licet de lassatis non dubito.

Igitur ex septem metallis in acido solutis ferrum, & argentum cum gallarum succo tingunt colore nigro, imò argentum etiam sine gallis, eiusque nigredo apparet, tunc cum iam acidi spiritus euauerint. Reliqua metalla licet soluta, & recoagulata virrioli facie ludunt, vitrioli tamen actiones non

non edunt, vt reformator existimat: causam perpende si potes, eam enim scire iniucundum non est.

Vnde liquet, quod sal volatile siue alcali gallarum, corticum granatorum, vel herbarum vulnerariarum non tingunt nigro colore, nisi cum ferro in minerali acido soluto.

Aliud notabile, quod naturalis acidus spiritus purus, non à quoquo acquiri, aut haberi potest, nam distillatus ex vitriolo, & vtrunque rectificatus, nunquam deserit metalli liquamen, neque ab eo præcipitari potest vlllo alcali vulgari modo, in his nimirum rursus se vestit nouo corpore, redditque in vitriolum, quod erat, vt suo loco ostendi. Paracelsus tamen quodammodo purum laudat illum prope pagulum Veltin in Heluetia, vt supra dixi.

*Impostura
in Regia
pharmac.*

Rerum examen pertransiui, vt Medicinæ Senatui patefiat, quam ignoranter scriba calamum in veteres nostros strinxit, & quam indignè sibi reformatoris titulum arrogauit, qui nescit suum *magisterium seminis Kermes* nil aliud esse, quam terram aluminis, quæ ex ipsis granis metu vacui acidum
occul-

HIPPOCRATES. 137

occultum sorpsit, quatenus proprium acidum in alcali tartari perdidit.

Vegetabilium mechanica instrumenta ostendit in genere.

Cap. 18.

Vegetabilia omnia non minus, quam animalia habent instrumenta sua vitalia, quibus utuntur ad horum incrementum, & propagationem. In femine igitur tanquam ovo, vel stomacho dormit specificum acidum cum pusillo alcali pro sui sustentatione: duæ scilicet facultates **IGNIS & AQVA**, ut ait Magister.

Cum vero in terram projicitur, tunc humido soluitur, & calido excitatur à somno, acidum ut igneum, incipit agere in alcali, seu aquam, illud Rector caloris ope informat, & sic inuisibiliter acidum assumit alcali, & alcali vicissim sorbet acidum, *in utramque partem tendunt* fermenti modo: imò non cessant, donec cursum præfixum ad fines suos absoluerint, *Spiritus autem senex alter trahit, alter protrudit &c.*

Humidum cuiuscunque vegetabi-

*Fermenti
mysterium
olim studio
occultatū
fuit.*

tabilis continet acidum, & alcali, in alijs prædominatur alcali, in alijs acidum, acidum est notissimum, alcali vero hæctenus paucis cognitum, quod in expresso uuarum dulci succo vt notissimo ad oculum nuæ ostendam, in quo primis quidem diebus RECTOR dormit, sed paulo post admouet mechanica instrumenta, acidum incipit rodere alcali, hoc absorbet acidum, fitque actio, & pugna vehemens, quam à feruendo fermentationem appellamus, & in illa pugna perseverant, donec acidum vt masculum vicerit alcali, in illa pugna ambæ facultates saporis scilicet, instrumenta mechanica, vel architechonica (voca vt lubet), vel etiam Archeus, calidum innatum &c. patiuntur ingentem cladem, fitque internecio vigorosa acidi ab alcali absorpti, & pessundati, ac tandem fatiscencia ambo cadunt mutuo amplexu in cadauer, (vini respectu) quod Tartarus appellatur. De hoc ait Basilus, *quia se segregauit, sequitur hinc meliorem partem in vino reliquisse.*

Tartarum hunc ex retorta si distillaueris, acidum excitatur à calore, & rursus incipit agere in alcali,

*Fermentū
feruendo
erescit*

HIPPOCRATES. 139

cali, illud vicissim in acidum, fitque noua fermentatio, ob id lentissimo igne agendum est, & licet recipiens vas ut ut ingens, & maximum, fermentationis tamen incondensibilis odor (Gas vocat Helmont) percipitur a longè, non secus, quam in ipsius vini fermentatione, vicit tandem alcali acidum, illudque plane absorbet, & ambo pro maiore parte fixantur, quorum RECTOR sub incondensibili odore ad suum chaos redit.

Liquor, & oleum in receptaculo saturata sunt alcali volatili egregij vsus per se à paucis tamen cogniti.

Distillatum hunc liquorem *Spiritus Tartari* vnà cum oleo fatido, si rursus capiti mortuo reaffuderis, tunc alcali volatile, quod liquor, & oleum continebant, absorbetur ab acido in capite mortuo, & fixatur: quod autem rursus tunc extillat, erit aquæ elemento vicinius, & minoris efficaciz, non secus quam spiritus vitrioli vulgaris supra ferrum distillatus, ut supra notauimus.

Reformator vero in suo inutili additamento *Manissa Hermetica d. Eto sol. 745.* ut vbique sic etiam hic grauitè impingit: ait enim:

enim : *Vulgaris spiritus tartari* ; qui à suo relicto capite mortuo non rectificatus, nulla ratione pro puro spiritu tartari haberi debet.

Ex hoc suo rectificato spiritu Tartari componit medicamentum profecto commiserabile, quod vocat in *Mantissa fol. 750. mixturam de tribus ex mineralibus spiritibus.*

Primo, alcali volatile in Tartaro saturat cum acido sulphuris antimonij, idque vocat *spiritum antimonij tartarificatum*, si forte fortuna aliquid alcali volatilis adhuc superesset, en, quid agit? illud deinde mortificat cum aceto ex æruginè, & acido vitrioli: vnde hæc dispendiosa, sed artificiosa & inutilis compositio constat ex aqua elementalì, & aceto: Hanc mixturam antiqui *Poscam* nominarunt, huic reformator nil nisi factorem tartari addit.

Spiritus autem tartari à prudenti Hippocratico distillatus non est acidus, sed sub amarus, & alcali volatili saturatus, qui à spiritu vitrioli sibi affuso ita incalescit, ut lagena vix manibus contineri possit, euidenti argumento, quod acidum vitrioli agat, & alcali tartari absorbeat, non secus quam calci viuæ

HIPPOCRATES. 141

vitæ si aqua affundatur, contingit, nam quemadmodum in calcis calefactione salia moriuntur, & in neutrum degenerant; sic quoque de spiritu tartari cum acido quocunque commisto intelligendum esse docet Hippocrates de dieta, *permixta alterantur.*

Redeo nunc vnde digressus ad chemicam id est sapientissimam vini fermentationem, cuius NATVRÆ LABORIS (verba Hipp.) causa, tartarus se segregauit, atque in fundum vt cadauer cecidit. Huius vini aciditas per vniuersum liquorem diffusa palato, est admodum grata respectu alcali, quo cum amicitiam iniuit, acidumque temperat in suauissimum saporem, quare in virium restitutione omnibus reliquis cordialibus præfertur, atque à veneranda antiquitate senum lac appellatum fuit.

Tandem acidum sicut vbique masculi arma gerit, rursus insensibilem pugnam instituit, paulatim alcali superat, & liquor magis magisque gustantem linguam pungit, donec alcali plane superatur, & tunc acetum communi nomine vocati cepit.

Cuius ad 2. vel 3. vncias puri haustus in nauisoso febris accessu,
non

non solum per superiora, & inferiora euacuat, sed insuper acuit oppressum stomachi fermentum, vt alcalizatum morbum vinciat, & superet.

A quo per alembicum si separatur subtile à spisso, acetum dicitur distillatum. Spissum vero seu fundus in alembico, si adhuc per ignem nudum concrematur, tibi dabit per elixiuationem, & mundificationem alcali tartari purum, non secus quam præbet ex ipso vino tartarus combustus & mundificatus, multi credere noluerunt vt impossibile in tanto scil. acido alcali superesse: estque id quod voluit philosophus, *impossibile dari materiam, cui non subsit aliqua forma*. Et Hippoc. sine arte non reperiri in natura acidum purum sine alcali mixtum, & vice versa, I. de diæta, sæpius inculcat.

Huic alcali puro superadde toties acetum distillatum, & euoca inspidum phlegma, donec acetum eiusdem saporis distillando egrediatur, argumento alcali aceto saturatum esse, & nil aliud esse, quam tartarum vini regeneratum, cum omnes tartari actiones edat, per retortam enim distillatus dat oleum pingue, & aquam amar-

ram,

HIPPOCRATES. 143

ram, non secus, quam tartarus communis, vt supra cap. 10. & in clauis cap. 6. decanos edocui.

Nihilominus putatitij magnifici Domini hunc tartarum - *Pro sale essentiali vini secretissimo*, contra omnem veritatem, postposito decore in perpetuum crimen posteritati in proximi detrimentum laudare, subscribere, & approbare non erubescunt. *Tartarus enim*, inquit *Basilius*, *quia se segregauit meliorem partem in vino reliquit*. Sic quoque acetum, quo alcali tartari saturatur, amplius vinum dici nequit, *quia inquit idem Basilius contrariam habet facultatem cum vino*, quod cuiuslibet pharmaceutices tyroni notissimum, à vino enim per distillationem separatur spiritus primo, phlegma remanet in fundo: acetum autem primo dimittit phlegma, & spiritus vltimo ascendit. Quare hoc sal plures annos ante decanorum nimiam sapientiam, foliatam tartari terram, & non sal essenziale vini vocarunt scriptores.

Hunc tartarum in additamento inutili, quod mantissam volunt, vltima edit. fol. 337. *Sal nostrum essenziale vini*, vocant vacui, & alca-

*Decanorū
impositura
è Tartaro*

alcalizati doctores : adduntque è
*solo vino lege artis, nulla prorsus
 re peregrina adiecta paratum* :
 proh iupiter ! quot verba, tot men-
 dacia. *Sal nostrum* ! quomodo ve-
 strum cum Crollius ante sæcu-
 lum fere in Basilica Chimica idem
 prorsus præparare docet, vocatque
 sal tartari aceto imprægnatum,
 vtiturque in florum antipioni i
 correctione? *neque fit ex vino*, vt
 ostendi.

Et insuper huius tartari ope
 promittunt *veram martis tinctu-
 ram* Martigeni Scarabæi, quæ ta-
 men sicut præcedens cum mero
 aceto paratur, & ideo nihil aliud
 esse, quam terram aceto corrosam,
 sic probo.

Accipe ergo vitrioli martis vti
 docent in Sole, vel leni calore in
 album puluerem exsiccati, & tar-
 tari regenerati (quem ante dicti
 Doctores approbant, & *Sal no-
 strum essentiale vini è solo vino
 lege artis, nulla prorsus re peregri-
 na adiecta*, credunt) ana. Tartarum
 hunc aceto saturatum, & bene ex-
 siccatum, in mortario redtic in
 puluerem, cui adde vitrioli martis
 puluerem, hanc mixturam expan-
 de in largo fundo vitrei vasis (qua-
 drate verbî gratia lagenæ) os vasis
 clau-

Risum te-
 neto amici

HIPPOCRATES. 145

claude cera, ne humidus aer in-
tret, & paucis diebus in rubicun-
dissimum colorem præcipitatum
videbis.

Hunc antiquissimum præcipi-
tandi modum, scriba cum omni-
bus suis Magistris, & approbatori-
bus nunquã intellexit, vulgatissi-
mus tamen est, & omnibus phar-
maceutices discipulis notissimus
in præparatione Magisteriorum
crustaceorum, exempli gr. cora-
liorum in aceto solutorum, in
cuius claram solutionem instil-
lant spiritum vitrioli, vel sulphu-
ris, qui cum potentiores, & nobi-
liores aceto sint, illud de possessione
deiciunt, & sibi coralia ap-
propriant, quod ex pondere post
exsiccationem cognoscitur: liquor
vero supernatans nil aliud est,
quam vitrioli phlegma, & acetum,
quod eius distillatio probat.

Simili prorsus modo, ait meus
Hippocr. *in unctura vera martis*
imperitorum Deætorum contin-
git: spiritus enim vitrioli, qui fer-
rum corrodit, cum sit potentior
aceto, deicit illũ *ex sale nostro es-*
sentiale vini, & tartarum sibi asso-
ciat vtpote facilioris molis. Aceto
autem vt alteri parti, *salis nostri*
essentialis vini, nil superest, quam

G fer-

*Anima
vini, in-
trat alce-
vini. Epit.*

ferrum, quo cum se associat, & ab ipso rubescit, eò quod soli esse nequeunt: concludit Hippoc. de diaeta.

En extorris societatis vera martis tinctura, cum vero illorum sale essentiali vini preparata, quam suis saltem in aurem clanculum susurrant, quid nisi montes. n. parturiunt, sed detecta impostura, & larua denudata nascitur ridiculus mus, ferrum scil. in aceto solutum fabris ferrarijs notissimum.

*Spir. vini
ex aceto.*

Ex reseruato phlegmate aceti à sale tartari abstracto per phiolam longi colli euoca pingue, & sulphureum ardens aquosum, quod vulgo aqua vitæ dicitur, viridis est coloris, attamen cum reliquis spiritibus ex vino distillatis in virtute concordat: vnico verbo balsamum est in comparabile vulnerrum putridarum, aliorumque affectuum.

*Spir. vini
rectificatus
magna virtutis.*

Viuit septuagenarius negotiator aquæ vitæ, hic patiebatur plures anni iam sunt elapsi, ingens frigus in sinistro femore, vt puncturas non sentiret, frigus paulatim descendebat versus genu tandem sentire cepit nescio quid currere instar pisi rotundi, & ilico

HIPPOCRATES. 147

ilico intumuit cras. ceciditque ictu
oculi in terram. Hic vnctus fuit
aqua vitæ rectificatæ (quæ ad ma-
nus erat) apud ignem carbonum
forti frictione asperis linteis, vt
tres vnciæ consumerentur, die se-
quente surrexit, & sanus, & vege-
tus hodie per plateas obambulat.

Novi militem qui in obsidione
Cratæ vulnus in brachio accep-
pit, quod per incuriam ita exasper-
ratum erat, vt brachium deponere
chirurgi insituerent, hic autem
potius mori mallens, quam sine
brachio viuere, dolens, & gan-
grena tumefactum brachium per-
guttabat spiritu vini rectificati, do-
nec tumor, & dolor cessaret, hodie
que viuit cum brachio sospes.

Quomodo autem spiritus vini
cum colcotare fiat Apoplecticum
medicamentum supra enarraui.

Viridis ante nominatus vini
spiritus, redit quoque in aquam
elementalem, quando aliquoties
per cohobia ab alcali tartari euo-
catur, & tandem alcali fixum
quoque in aquam simplicem re-
petita distillatione, totaque vini
substantia in aquam, & terram
elementalem, omni sapore, & odo-
re priuam transit. Sic rector pau-
latim à sensibus nostris externis in

*Spir. vini
fit aqua.*

G 2 nihi-

nihilum recidit, ita ut homo non
inuensat opus, quod operatus est
 Deus: Eccles. c. 3. v. 11. Patet hinc,
 quod uuarum succus, alcali &
 acidum, in quibus RECTOR
 habitat, conseruauit per varios ca-
 sus, multaque discrimina usque ad
 ultimam sui annihilationem.
 Hinc canit sacer Poeta: ablato
 spiritu omnia in puluerem suum
 abeunt, & euanescent Psal. 104.
 v. 29.

*Domine
 spiritus
 tuus in om-
 nibus sa-
 pient. cap.
 22.*

*Sal tartari
 separat a-
 quam à spi-
 ritu vini.*

Hoc addam pro corollatio hu-
 ius capitis: Quod sal tartari exci-
 catum separat aqueam partem à
 spiritu vini, si in illum projicitur:
 & purissimus euadit.

*Desertam & incultam viam
 explanat. Cap. 19.*

Quod præcedente capitulo in
 uuarum succo ostendi, il-
 lud ipsum de omnium vegetabi-
 lium succis intelligendum est,
 omnibus siquidem inest acidum,
 & alcali magis, & minus, ut Hip-
 poc. & experientia docent, ea ta-
 men differentia, quod in illis, quæ
 frigida appellamus, prædomina-
 tur alcali, & non sunt fermentabi-
 lia, nisi externo acido, aut calore
 excitentur: quæ vero calida dici-
 mus,

*Corruptio
 omnibus
 mutuo in-
 ter se est,
 maiori à
 minore, &
 minor à
 maiore.
 Hippocr. de
 aëta.*

HIPPOCRATES. 149

mus, in ijs acidum præualet, & ob id facile fermentescunt, vt in progressu apparebit.

Quorundam etiam vegetabilium succus est vicinior fixo alcali, & ideo cum acidis mineralibus coit, sicut ostendi in gallarum succo, semperviuo maiore, granatorum corticibus, semine sumach, myrobalanis nigris, citrinis &c. quare internis erosionibus vt dyenterijs conducunt.

Quorundam est multo delictius alcali, ea propter acida mineralia illud confestim absumunt, quatenus sunt nutritiua, & animalium digestionibus accommodata, id enim consistit in mitiori, & subtilissimo spiritali acido, horum census sunt pyrola, alchimilla *vulneraria* betonica farsara &c. quæ vulneraria ob id vocari cæperunt, quorum alcali obortam iniustam aciditatem in stomacho, vt & in vulnere minuunt, inhihent, atque arcent, quia aciditas omnis extra stomachum noxia est morbosa, atque putredinis comes, quam vulgus ab effectu calorem dicit, febres enim excitat, & vulnera putrefacit.

Acidum illud vt caloris, & putrefactionis initium obseruarunt,

G 3 quam

quamplurimi periti chirurgi in vulneratis: ea de causa illos prohibent vini usu, & recte, ne subtilis, & vaporabilis vini aciditas malum augeat.

Dictarum herbarum vulnerariorum alcali non fit manifestum cum acidis mineralibus, quæ id propter adnatam gracilitatem absumunt: sed quoniam dicta vulneraria sunt nutritiva, idcirco eorum alcali sui similibus nutritiis, & mitioribus acidis se afficiat.

Vtatur enim sale saturni factum cum aceto distillato, quia animalium digestionem non relectatur, ideo propinatur in Tussi sicca, in accensis, humidisque hipocondriacis passionibus &c. præparandi modum docent Tyrocinijs scriptores, nunquam ex lytargyro parari debet, cuprum enim admistum habet, & ideo per os datum vomitum mouet. Externe etiam vtatur in omnibus inflammationibus cum pruritu coniunctis, vt serpentibus vlceribus, & scabiei, tam in facie, quam alibi diuersimodè applicato, vel simpliciter drachma in lib. vna aquæ plantaginis soluta, vel etiam mixta cum oleo rosato, quantum scilicet olei potest dissolui, &c.

Huius

natura gaudet sua natura.

Sal saturni fieri debet ex mino.

HIPPOCRATES. 151

Huius salis saturni drachma
dissoluitur in tribus vncijs circiter
aquæ distillatæ, quæ alcali volati-
le non habeat (de quibus postea)
rosmarini scil. lauendulæ, rutæ,
vel rosarum &c. permittit vt feces
sidant, hæc solutio sapore dulcis
est, & plumbum absconsum con-
tinet.

In hoc solum sal saturni, &
pellucidum liquorem stilla suc-
cum clarum dictarum herbarum
vulnerariarum, & ilicò lactescit,
argumento, quod alcali herbæ
absorbet acidum ex plumbo, quod
paulatim ad vasis fundum de-
scendit.

Supra ostendi alcali fixum ex
cineribus præcipitare mercurium
in acidis mineralibus per artem
solutum.

Et alcali, vel succum Galla-
rum, corticumque granatorum &c,
quia cinerum alcali vicinius, præ-
cipitare vitriolum.

Sic etiam in vulneribus obbor-
tum acidum, mitissimum alcali
requirit, & ideo mitius examen.

Paracelsus, occultum illud her-
barum alcali primus obseruauit,
qui harum gradus minutissime, &
fortasse simili examine didicit, ob-
seruauitq; in vulneribus putredines

*Paracelsi
scientia A
nalytica
corporum.*

ex acido prouenire, quas sequebatur febrilis calor, & vulnerum corruptio, ea de causa primus, inquam, potiones vulnerarias præscripsit, & feliciter dictam aciditatem, & putredinem coercuit, vocauitque idè eas vulnerarias herbas.

Et licet Iohannes Tagaultius Gallus, & Gabriel Fallopius Italus Medici clarissimi, & Chirurghi excellentissimi in vulnerum curatione potiones vulnerarias damnent, & explodere conentur, asserentes eas suo calore sanguinem in corpore inflammare, extenuare, eiusque eruptionem è vulnere excitare.

Tamen cum simplicia vulneraria non cuilibet chirurgo nota, & sine distinctione, & alcali gradus cognitione præscribantur (omnibus enim adire Corinthum non contingit) experientia etiam dictæ potiones comprobatæ sint, quibus Paracelsus etiam pulmonum vlcera feliciter sanauit, vt historiæ testantur, non minus & hæcticas febres (vt nos quoque experti sumus, vt postea dicitur) oriundas ex vniuersali, & solidarum partium inepta aciditate, vnicò verbo caloris nomine appellata,

*pedis vel
femoris, ul
cera, & vul
nera sanan
tur potioni
bus, pulmo
num vulne
ra queque
vlcera ve
rò non. ra
tio dicitur
alibi.*

HIPPOCRATES. 153

ta, quam dicta alcalia longe prom-
tius lacte absumunt, & absorbent,
vt suo loco ostendi, & ipsa sana-
rio docet, nos idcō portiones vul-
nerarias, in curatione vulnerum
merito retinebimus, & vsurpabi-
mus.

Aciditatem esse caloris, & do-
loris causam obseruarunt cum
chirurgis quamplurimi emunctio-
res medici. Crustacea que omnia,
magis, & minus promptè vel tar-
dè iuxta proprietatem acida com-
bibere, & absumere. Et est ratio,
quare cornu Cerui vsu à sem-
vncia ad integram in aquis refrige-
rantibus feliciter cum successu febric-
itantibus propinatur. Nam sicut
cornu Cerui reliqua que crusta-
cea ex aceto absorbent, & combi-
bunt acidum volatilem salem, sic
aciditatem in febribus tollere, &
absumere non sine magno animi
gaudio animaduertunt: *nam si-
mili prorsus modo operatur homi-
nis natura*, concludit summus
Hippoc. de diæta.

Præter vulneraria sunt, & oc-
cultiora, & volatilia alcalia in
vegetabilibus, quæ refrigerantia
nominamus, vt laetuca, portulaca,
farfara, intyborum genera, quo-
rum alcali valde est fugitiuum, &

*Specificum
morborum
acidum,
quia à prio-
re demon-
strabile nõ
est, ideo ab
effectu sal-
tem cogno-
scitur. Vide
cap. 21.*

*occulta al-
calia.*

154 TACHENII

reperitur solum in earum succis,
& aquis distillatis, vnde elicitur:
huiusmodi herbas exsiccatas nul-
lius esse valoris, quia earum alcali
expirauit.

*aqua refri-
gerantes
alcali con-
tinent.*

Sic & aqua distillata ex rana-
rum spermate (totum sperma si
patientia vteris ex balneo eleua-
tur in puram aquam relictis gra-
nulis nigris, & aridis, quæ non
sunt reicienda) abundat occulto
volatili alcali, quo plumbum ex
dicta solutione ilico precipitat,
imò promptius, & copiosius, quam
vlla aqua alia refrigerans, quare
magni est æstimanda in plurimis
affectibus calidis sic dictis ex pec-
culiari acido obortis: desperatam
vteri hæmorrhagiam feliciter hu-
ius aquæ potu sanatam noui, qua-
tenus appropriatam aciditatem
sanguinis primo absorbet, postea
inhibet, & arcet.

*Spermatis
ranarum
aqua.*

Hæc etiam aqua parti podagra
dolenti applicata, miro modo placando auxiliatur, quatenus acidi-
tatem attrahit, mortificat, & alte-
rat. Cum vero dolor vehementior
sentitur, tunc aciditas est in maio-
ri copia, & vigore, ideoque alcali
mortificante manifestiore opus
est, vt tractatu de podagra mecha-
nice ostendam.

Vn-

HIPPOCRATES. 155

Vnde erudimini, podagrici doloris causam non ex catarrho descendente, sed ex acido provenire, si alias à iuuantibus, & nocentibus sumenda sit principalis indicatio, vt Auicenna docet.

Quare hanc aquam antiquissimæ Hippocraticæ medicinæ interpretes semper in maxima veneratione habent, & habuerunt Crollius, Sennertus, Sala, Tentzelius, Hartmannus, Riuerius, atque alii quamplurimi celeberrimi doctissimi viri, & maximæ famæ practici, qui tamèn omnes nequitiae titulo asperguntur à deside, & ignaua decanorum turba, quasi hæc aqua catarrhum (vt aiunt) qui ad articulos defluxit, repelleret.

Sed cum valida, & manifesta ratio in promptu sit, hanc sc. aquam catarrhum, si quis est, non turbare, sed acidum podagricum magno ægrotorum solamine mortificare, & transmutare præter experientiam rationem confirman-tem, subscribit clarissimorum virorum auctoritas, idè contumeliosum nequitiae titulum, quo Austriaca, & Norica decanorum societas aspergit prænominatos nobilissimos Medicinæ professores, ad ortum remittimus.

G 6 At

At non solum aquæ ex refrige-
rantibus herbis distillatæ alcali oc-
cultum continent, sed etiam aqua
communis, putealis, vel fluminis,
cuius ratione nutrit animalia
plantasque omnes. *Aqua simplex*
nutrit, & in aqua est magnum se-
cretum, ait Hermes. Nutrire au-
tem non potest aqua, nisi habeat
alcali nutritivum, quod probat
Hipp. mechanicè 1. lib. de diætâ;
his verbis.

Aqua nu-
trit.

Ferrum a-
cidum.

Ferrum, inquit, *ignitum, & in*
aqua extinctum acquirit robur.
Ferrum enim habet nimium vo-
latilis acidi, quo sponte in scoriam,
& ferruginem abit, cum vero aci-
dum ferri ab alcali aquæ combi-
bitur, tunc magis resistit.

Sic fabri cultrarii, & gladiatorum
perungunt opus cornuum rasura,
cum illa candefaciunt laminas in
igne, donec rasura colliquefeat, &
alcali ferro communicetur, fitque
ideò robustius. Hæc est causa, ut
transcutes juxta eorum officina-
nas, nonnunquam cornuum vsto-
rum sætorem percipiant.

Aqua alca-
li continet.

Facile autem probatur inesse a-
qua communi alcali occultum
per supradictam salis saturni solu-
tionem, quæ ab aquæ instillatione
ilicò lactescit; argumento, quod
alcali

HIPPOCRATES. 157

alcali aceto (quo plumbum solutum erat) iungitur, plumbumque deseritur.

Simili prorsus modo contingit argento in aqua forti soluto, nam addita aqua communi statim lactescit, cum vero eadem aqua distillata fuerit, argenti solutionem amplius non turbat: argumento, alcali per distillationem iam separatum esse.

Qua de causa Iohan Baptistæ Porta *lib. 5. magia naturalis cap. 5.* iubet aquam bis, vel ter distillari pro arbore ex argento, & mercurio, quam vulgus sat ineptè philosophorum appellat. Quare etiam distillatæ aquæ ex cephalicis sic dictis, neque argentum, neque plumbum ex supra nominata solutione præcipitant, quas dixi etiam in succis alcali non continere.

Adeoque illa solum aqua ex refrigerantibus distillata, & communis non distillata continent alcali volatile, huiusque ratione aqua nutriat necesse est. Hinc *Laëtantius lib. 1. cap. 1. à qua sunt omnia.* Quod ante Hippoc. Thales Milesius fortassis antiquissima hac arte etiam cognouit teste Laërtio in Talete. Sic Hermes antiquif-

tiquissimus: *Aqua, inquit, est suscepibilis nutrimenti in hominibus, & alijs: & sine aqua non operatur natura.*

Quoniam de aquis refrigerantibus est sermo, non praterendum a busus aquæ rosarum, quam refrigerare vniuersaliter dicunt, quæ tamen opinio hac mechanica reprobatur.

Venetijs hæc, vt & omnes ferè aquæ, distillantur ex cupreo instrumento (nonnunquam stanno intus oblinito, quandoque ob vertustatem stannum est consumptum) hanc aquam propinant pueris, quia vermes enecat, & expellit, nonnunquam etiam vomitum mouet, hanc operationem, & virtutem aquæ rosarum vulgus adscribit.

Aqua rosarum non est frigida nisi per plumbæ vasa sit distillata

At aqua rosarum non est frigida: naturæ planè, sed temperata, habet enim occultam, & insensibilem aciditatem inseparabilem, qua nunquam destituitur vsque ad sui annihilationem: cum ergo per cupreum alembicum fluit, occulta eius aciditas abradit de cupro quosdam atomos, quæ inuisibiliter aquæ commiscetur: visne videre cuprum? Stilla in portunculam huius aquæ vnâ vel alteram

HIPPOCRATES. 159

ram guttam alcali urinae, & ilico
tota aqua viridescit, eo quod sub-
tilissima aciditas aquae avidius ar-
ripit subtilissimum alcali sibi ma-
gis simile, quam metallum, quod
ideo paulatim in viridem fundum
cadit, & aqua à cupro separata vo-
mitum amplius non mouet, ne-
que vermes necat, critque similis
illi, quae per vitrea vasa distillatur.
Fundum autem viridem exsicca,
atque liqua cum borrace, redibit-
que in cuprum.

Non solum autem herbae vul-
nerariae, & refrigerantes habent
occultum alcali nutritium, sed
etiam olera omnia, ob id expetun-
tur à stomachi acido excedente;
Estque hoc alcali causa, quae raro
inebriantur, qui ante strenuam
potationem brassicam coctam co-
medunt, alcali enim harum her-
barum sicut temperat acidum vini
inebriatuum in stomacho, ita
etiam acidum vulneribus obor-
tum absorbet, & absumit.

Quare autem quaedam simpli-
cia, vt millefolij succus Haemor-
rhoidibus, Fumariae ictero, Brusci
urinae, Guaiacum lvi venereae, a-
liaque quan plurima alijs specia-
liter conferant, vt & in quo consi-
stat purgantium facultas, ea nunc
hic

*Olera om-
nia alcali
volatile
continent:
acida erra-
tia absor-
bent: nutri-
cibus lac ge-
nerant. A-
cida enim
lactis im-
pedimento
sunt.*

*pecifica
media.*

hic enarrare nimis operosum esset, lampada tradidisse fat est; hoc scripto saltem occulta hactenus falsa manifestare invita minerua coacti fumus.

Obiectio:

Sufurriones hic audio, eò quòd per plumbum solum vegetabilium alcalia volatilia demonstrare contendam, cum etiam falsa quæque plumbum ex hac solutione præcipitent (id nimirum est, quod integro capitulo antea confessi sumus) hac tamen cum differentia, quod plumbum cum sale deiectum cadit pulueris forma, clarum supernatans distilla, & habebis acetum, quod plumbum solum tenebat, cadit autem ex aceto, quia sal aceto affinius, & leuius pondere, quam plumbum.

Sed misce alcali herbarum, vel potius stilla succum dictarum herbarum in illud solum plumbi, & videbis plumbum non præcipitanter cadere pulueris forma, sed fieri instar pultis; distilla autem supernatantem liquorem, qui tibi non acetum, sed aquam inspidam dabit: manifesto argumento, quod herbarum alcali aciditatem absorpsit.

Solutio:

Quantum luminis Hippocratica hæc doctrina addat medico, tam

HIPPOCRATES. 161

tam in componendis medicamen-
tis, ne vnum alteri obfit (imò sim-
plicium virtus miro modo. Haec
scientia exaltari possit) quam
etiam in morbis sanandis, iudicent
illi, qui sapores distinguere, & mo-
destè inuertere norunt, quod ad-
huc vnicò vrticæ exemplo osten-
dere satis erit.

Hæc recens, & madida vrit, &
vesicat; siccata adstringit, & san-
guinem sistit. Succus eiusdem coa-
gulatur in soluto plumbo in of-
fam nigram, quæ rursus in alcali
fixo confestim diluitur in obscu-
rum penetrabilem tamen colo-
rem: inde discitur vrticæ arefactâ,
& coctâ in lixiuio alcalizato (dul-
ci tamen, sicut faminae dicunt) ca-
nitiam impedire. si quoquo die ca-
pilli cum eo peccantur. Succus
cum vitriolo in grumos concre-
scit flavescentes, qui cum spiritu
eiusdem vitrioli iterum dissol-
uuntur in pellucidum liquorem.

Huiusmodi examen, aut non
valde dissimile forsan instituit Sa-
lomon *sapient. libro cap. 7. v. 21.*
inquiens; *absconsa viriues radi-
cum, & virgultorum differentias
didici à Sapietia omnium artifice.*
Sicedoctus disputauit à cedro li-
bani, vsque ad hyssopum, qua de

*Vrticæ ana-
lysis.*

pa-

ef-
hoc
nus
rua
uod
abi-
stra-
falsa
tio-
est,
con-
liffe-
fale
ma,
ha-
n so-
x a-
& le-
i.
vel
rum
um-
pra-
ma,
item
i tibi
dam
uod
ab-
rati-
ico,
m

pariete egreditur 3. Reg. 4. v. 33. Non enim est credibile, quod vit gravis, & in omni scientia illuminatus verba funderet de qualitatibus, & gradibus imaginariis, quos lingua metiri promittunt nostri Botanici, hæc inquam dici non possunt absconſæ virtutes.

Hoc est, quod voluit Arnaldus de Villa noua licet ob alias causas eius opera correctione indigeant in aphor. ubi in promptu habentur simplicia, inquit, dolum esse, si quis compositus utatur.

Spiritualis plantarum representatio. Cap. 20.

EXdictis, & ostensis emergit fundamentum, quo procedere debeat plantarum spiritualis representatio, de qua Quercetanus in libello contra Anonymum cap. 23. se enim vidisse ait apud Medicum quendam Cracouensem, qui adeo eleganter cineres cuiusvis plantæ apparare norat, earumque spiritus omnium facultatum auctores exactissime conseruare, quarum supra triginta vasculis diuersis vitreis. hermetico sigillo obſignatis habebat, ut si quis rogaret sibi rosam, aut calendulam demon-

HIPPOCRATES. 163

monstrare, tunc cinerem illius cum
vasculo, cuius speciem esset editu-
rus, vasculo rose tincto insignito,
vasis fundum lucerna admouit, ut
aliquantulum intepesceret, tunc
tenuissimus ac impalpabilis ille ci-
nis ex se apertam rose speciem
emittebat, quam sensim crescere,
vegetari, ac formam penitus ro-
tius rose floridae umbram, ac figu-
ram exprimere videbat. Hæc au-
tem umbratilis figura, vase ab
igne remoto, rursus in suos cineres
relabebatur: Hoc arcanum sum-
mo studio perquisiui, nunquam ta-
men assequi potui. Hæc ille.

Hippocratico Philosopho hæc
plantarum spiritualis resuscitatio
non vsque adeo difficilis videtur,
præsertim quando non violento,
sed molli igne procedit, naturam
imitando ut magister docet. Mo-
dum curiosis hic apponam, quem
tamen hætenus experientia non-
dum confirmare potui, propter
huius loci incommoditatem.

Ostendi ex Hippocrate ad con-
tium ACIDVM, & ALCALI anti-
quissima naturæ principia om-
nibus sublunaribus inesse, hæc
cum artificis manu non destructa
iaceant, sed solius naturæ regimi-
ni subijciantur, tunc istud subie-
ctum

Vulgus cre-
mat per
ignem, Hip-
pocraticus
per aquam.

Quædam
resuscitatio
per aquam
per ignem

33.
vit
mi-
ati-
uos
stri
rof-
du-
ifas
ant
itur
s. si
en-
rgit
de-
re-
nus
rapi
di-
qui
suis
quo
au-
na-
rer-
bsi-
eret
do-

Etum crescit, & vegetatur, vt testatur abicctissimus silex, de quo suo loco dixi. Hoc ergo si crescit, & vegetatur, necesse est vt acidum, & alcali habeant quoddam, quod operationes ad suos fines dirigat.

Istud autem est quod Magister lib. de carnibus immortale pronunciat, & cuncta intelligere &c. & de diata animam vocat, suo (igni idest) acido spiritui inseparabiliter vsque ad sui annihilationem iunctam, imo spiritum esse vehiculum animæ, atque vinculum, cuius beneficio corpori coniungitur, & alligatur.

Illud immortale vel diuinum Hippocratis, Rectorem alibi vocauit, tu voca, vt lubet, modo rem percipiamus, nam de verbis nemini litem mouebo. Hos tres Hermes antiquissimus Philosophus vocauit corpus, spiritum, & animam, & hæc tria necesse est vt lateant vnita in terreno illo corpore, quod figuram seminis nobis representat.

Huius seminis ex. gr. papaueris flore pleni colligatur libra semis cælo sereno, quod temperato loco conseruari debet in futurum ver: tunc vesperi obseruanda cæli claritas, quæ promittit serenam

110.

*Naturam
in omni re
similem do
cuerunt.
Hermes, Py
thagoras &c.
posteaque
Hippocrat.*

HIPPOCRATES. 165

noctem, qua semen exponendum est larga vitrea eleuata crepidine tabula, ne decidere possit, & locanda in pratum, aut hortum variorum florum, & herbarum feracem (nisi enim terra fuerit fertilis, sterilem colliges rorem) mane ante solis ortum rore madidum semen curiosè de tabula vitrea demere, & in phiolam huic rei aptam osculo cera bene obfignato seruare debes, ne ros expiret, sed à semine combibatur, ros enim adeo leuis est à spiritibus (quos occulte acidus, & volatiles in cap. sequenti imo occultum vitæ cibum, vt Cosmopolitæ verbis vtar, ostendam) in aere imprægnatus, vt cum inclusus in oui testa fuerit, & appositus hastæ obliquè positæ, tunc ouî à Solis calore eleuatur ad summitatem hastæ, vt docet Hil. debrandus in Magia naturali.

Deinde rursus serena nocte tabulam cum seminibus exponere debes in dicto prato, vt rorem semina hauriant, quæ iterum ante solis ortum in phiolam dictam obfignabis, ne fugiat ros, sic semina paulatim à rore hausto turgere incipient, acidum, & alcali à rore, & superum influxu vires acquirere, & rore dirigente, sic expositio
& re.

*Vascula
fuerunt aut
Quereet.*

testa-
o suo
r, &
m, &
quod
gat.
gister
pro-
& c.
suo
para-
atio-
neffe
neu-
con-
um
vo-
rem
emi-
her-
hus
ani-
t la-
po-
obis
eris
mis
lo-
um
celi
am

& repositio tamdiu repetantur, donec germinationis, & vitalitatis signa edant.

Interim dum hæc fiunt, oportet in eodem prato cum mundis lineis supra lignicis baculis expansis, rorem colligere, & in vase vitreo optime clauso custodire, qui, dum quiescit, deponit suas feces (à pulvisculo per aera volitante) huius puri roris tantum superfunde seminibus, ut digitum transversum plus minus ferè supereminet, & sic colloca in balneum vaporosum. Raimundus enim in Testamento docet cap. 24. *illud quod facit Natura, So'is, & stellarum calore, hoc idem facit ars per calorem ignis, dum taliter temperatur, ut non superet virtutem motivam, & informat uam, quæ est in materia influxa de super.* Quare ignis admodum caute regendus, nam, inquit Turba: *si compositum, plusquam oportet, regatur, lumen eius à pelago desumptum extinguatur.*

Priusquam vero in balneum collocetur, claude phiolæ osculum liquato cum sulphure, acidum & alcali, humido & calido, fota tunc inuicem agere incipiunt, liberabunturque à terreo seminis.

cor-

HIPPOCRATES. 167

corpore; quo includuntur, & die-
rum curriculo hæc naturalis com-
positio in summitate viridescet, si-
cut aquis stagnantibus per am-
bientem æstatis calorem, & in
vmbra latentibus contingit: sub vi-
ridi ista pelle perficitur tunc vno
facultatam, quas & volatiles, &
vnà cum rectore ab acido insepa-
rabiles (per se mori nescientes ait
Hipp de diæta) ostendi, quam v-
nionem confermentationem ap-
pellare licet.

Domicilium, seu seminis cor-
pus, mortua substantia erit, quæ
viriditatem, idest fermentationis
bullas cum liquore superfluo in
se, dierum cursu absorbet (vt vide-
mus in stagnis viride efflorescen-
tibus); veriturque paulatim in
puluerem subtilissimum cineri
similem, postquam maturitatem
acquisiuit.

Hoc vasculum cum intepuerit,
vt vidit Quercetanus sine dubio
roris leuitas confermentata cum
rectore, & facultatibus seminum
eleuabit papaueris iconem.

Vasis osculum si vitro colliqua-
tum fuerit nunquam peritum iri
existimo: & si fortasse practica de
verbo ad verbum speculationem
non sequatur, ob id requiro soler-

tem,

tem,

tem, & ingeniosum experimentatorem. Haftenus vt dixi mihi periculum faciendi locus commodus Venetijs non est, neque erit, propter defectum foecundi, & puri roris qui turbatur ab hali-nitro indefinenter hic spirante, vt muri omnium aedium testantur; ros enim ipse perpetuo halinitro commixtus infectus recidit.

Huiusmodi spiritualis rerum regeneratio à Paracelso in naturali Hippocratica doctrina illuminato sub *Homunculi* generatione occultata fuit. Nam *spiritus rerum*, *sophorum Homunculus* est, ait *Conrad. in Amphit. fol. 211.* quem Senertus *de consens. & disconsens. cap. 4.* vt & alij medicinae fatrapæ huius doctrinae ignari secundum literam intellexerunt, atque virum vt impium blasphemarunt, & in exilium pro crisperrunt.

Addo, quod in vniuersa philosophantium schola etiam magno labore nihil reperitur, quod mysterium resurrectionis clarius nobis ad oculum demonstrare possit, quam naturæ propria instrumenta ab Hippocratico à quis quilibet mundata, rursusque reconiuncta, reunita, & regenerata: si my.

*Hali nitri
fit ab exhalatione
putrida
urinae, & varijs
sibi commixtis.*

Homunculus. Paracelsi.

HIPPOCRATES. 169

fi mysterium per huiusmodi naturalia demonstrabile esset.

Dicta in summam contrahit.
Cap. 21.

Alcali & acidum volatile in vegetabilium familia per ignem concremantur in sal fixum, vel in plane alcalizatum. Modum quidem verbis magnificis promittit reformator in *Mantissa Hermetica fol. 788.* nullibi tamen reperibilem.

Interim vituperat salia, quorum cineres cū sulphure comburūtur, reprehenditque Hartmannum in *appendice fol. 101.* vt *peffimum scriptorem, nilque ineptius doceri,* inquit, *quam salia alcalia acidis miscere.* (quasi ipse non docuisset alcali viperinum cum acido spiritu salis miscere: vt etiam spiritum vitrioli cum sale absinthij alcalizato sub titulo *spiritus vitrioli coagularus in mantissa fol. 788.* & rursus *fol. 100. in Appendice* summis laudibus iterum extollit huiusmodi mixta salia) & paulo post iterum admittit cineres cum sulphure calcinari. Inscius sub incertitudine domina, quid eligendum?

H Scien-

*Aer volati
2. ca.*

Sciendum est, nullum vegetabile habere sal fixum, cuiuscunque sit generis, nisi comburatur actuali igne, ita vt acidum vrendo in alcali, & vicissim alcali in acidum agere, & apprehendere queat, vt in vini succo, & eius tartaro ostendi. Testis mihi erit signum putridum, licet hoc summo studio in cineres redgeris quocumq; igne, sal tamen exinde non elicit, acidum enim, & alcali ambo volatilia abdere sunt absumpta, & nil nisi cadaver inutile reliquere: sin vero comburatur ante putrefactionem, tunc habebis intentum.

*Fuliginis
generatio*

Principale studium, & labor itaque erit in hoc opere, vt herbae sint recentes, & minime siccae, tunc nimirum concremande, innata humiditas cum bullit, soluit acidum, & alcali, quae soluta agunt in inuicem, vnum apprehendit aliud, & ambo fixantur iuxta concreti proprietatem, pars autem quae cum flamma effugit, & ab acido non arripitur in tetram fuliginem coagulatur, & camini spiramento adheret, ex qua facili methodo volatile alcali elicies, nunquam autem sal fixum.

Quomodo autem fuligo per distillationem in volatile alcali redu.

HIPPOCRATES. 171

reducatur, quod per es assumptū
acidos vapores in melancholicis,
& vterinis affectibus animale
spiritum in suis cellulis perturba
tes ilicō refranat, docet Keslerus
Hartmannus, & alij.

Vegetabilium concremationis
actus fermentatio vocari meretur;
transmutantur nimirum ambo
principia naturæ in vnum artifi
ciale, vt in saponaria, & vitraria
arte rudibus exemplis supra osten
di. *Simili prorsus modo, ait Magi
ster de data, operatur hominis na
tura &c.*

Exemplum sit absinthium viri
de, siud viride sub camino, vel lo
co aperto accenditur, flamma im
pedienda est summo studio, satiq;
erit in cineres conuerti, qui post
concremationem in larga olla ter
rea, & humili, vel supra ferrea ela
tæ oræ tabula, vel lamina, accensis
subtus carbonibus in fornacula
venti, vt portula claudi, & aperiri
pro necessitate queat, spatula fer
rea semper mouendi sunt, donec
optimè albescant, quos sacco lineo
acuminato, vel si pauci sunt car
tæ acuminatæ impone, & aquam
communem perfunde, quæ indè
transcurrens sale prægnans, lixi
uium vocatur.

H 2 Hoc

*Fermenta
tio quid si*

*Sal absin
thij.*

Hoc percolatum lixiuum in sartagine ferrea (non vincta in culina) celeri ebullitione coagula, & constringe in massam, & quando instar mellis spissescit, assidue spatula moueto, & exsiccabitur in puluerem griseum, quem statim ollæ non vitreatæ, super fornacula venti, clauso ostiolo, impone, ac obrue carbonibus minutis, vt sensim incalescat sal ad brunitatem vsque, non autem lique scat, refrigerata olla, projice sal in vitreum vas, vt sufficiens aqua dissoluatur, moue baculo ligneo aliquoties, & solutum quiescere per mitte 2., vel 3. dies: clarum liquorem à fæcibus sine vehementi motione effunde, & in plumbeo, vel vitreo vase in arena posito aquam exhalare sine bullis per mitte, donec salina cuticula supercrescat.

Tunc remoueto vasculum, & sequenti mane collige splendentia grana salis, quæ aqua limpida celeri motu abluenda, & exsiccanda sunt.

Remanens lixiuum iterum arenæ impone, vt aqua exhalet vt pridem ad cuticulam: ambo hæc salia coniunctim in vno vasculo vitreo sunt asseruanda, quæ dicto modo parata referunt sui concreti crasin.

VI-

*Sint salis
uncia 4. a-
qua libra
circiter, sic
optimè de-
positio fit*

HIPPOCRATES. 173

Vltimo hoc lixiuo vrinacei fa-
poris, & fœtulentis odoris vtuntur
plurimi pro pedum lotionem con-
tra podagræ dolores, quod acidum
morbofum trahat optimo succes-
su: alij pro vitris abluendis refer-
uant.

Hæc est facilis, & naturalis ra-
tio parandæ vegetabilium salia,
quæ nunquam liquefcunt per se,
neque ingrati sunt saporis. Libra
huius cineris fundet fere vncias
quatuor salis purissimi, sed arida-
rum herbarum cinerum lib. qua-
tuor vix dabunt salis vnciam. Vbi
igitur obseruandum, quod succu-
lentæ, vt cochlearia, fumaria &c.
in candente furno bene obturato
incinerari debent, vt & fabaria,
feu crassula: huius succus recens
expressus confestim sanat serpigini-
nes in facie obortas.

Alcalia sunt ex vegetabilium
incineratione simili modo, quo-
rum tamen quædam facile in li-
quorem vertuntur; eod quod vacua
sunt, ob id ex aere, quo inest oc-
cultus vitæ cibus, exfariari optant,
vt supra oculariter ostendi, quare
eiusmodi non coagulantur nisi
calore ignis aut solis: quadrat hinc
Cosmopolita sententia tract. 5.
Congelatur omnis aqua (alcali)

H 3 ca-

calore, si est sine spiritu: congelatur frigore, si habet spiritum (acidum) & licet de nobiliore coagulatione loquatur, natura tamen in omni re similiter operatur Pytag. sententia.

Reformator cineres coquendos & lixivium inspissandum ad siccitatem, & postea fusionis igni sine discretionem committendum, docet *Mantisse fol. 789.* sic loco salis vegetabilis, semper inane, & causticum alcali euadit: sal enim absinthij fundamentalis suo puncto est ex acido falsum, & non plane in igne constans, ut ostendi; sin vero fusionem patitur, tunc agunt in inuicem ambæ facultates, & in alcali fixantur, sicut omnibus arte paratis salibus contingit.

*Ignis pro-
fessor publi-
cus.*

Igitur ex solo ignis regimine alterantur res, mutant nomen, virtutem, & efficaciam. Et hæc est causa, quod vires salium ab ignaro præparatorum nunquam sint æquales, quando nimirum alcalizantur, laudantur ab imperito (ex gr. sal absinthij) in colica profuisse (quæ tunc ex acido erat, quod alcali combiberat) cum vero ex acido falsum, & suo modo volatile à perito præparatur, ut ostendi, stomacho, & pertinaci oppilationi pro-

HIPPOCRATES. 175

prodest: estque basis pro cacthectico pulvere Quercetani. causam erroris, humoribus noxijs adscribunt.

Absinthij salis scrupulum dissolunt in media vncia aquæ eiusdem, cui addunt sem vnciam olei recentis amygd. dulcium, conquassant in vitreo vasculo, vt lactis colorem referat, hunc potum non inutiliter pueris contra vermes propinant.

Sic multa fiunt fixa, si debito calore, & iuxta subiecti perpeffionem, & suis requisitis tractentur, quæ alias essent volatilia, alium nimirum calorem, & instrumenta requirit sanguinis fixatio: aliud ingenium, quando nitrum, & arsenicum fixantur: aliud, quando totum nitrum in spiritum conuertitur: alia requisita, quando antimonium, & sulphur fixantur, sic etiam alia est operatio salium, quæ priusquam fixantur, omnia sunt volatilia, vt in ligno putrido ostendi.

Hæc est ratio, quare ligna, ex quibus componunt naues bellicas Veneti sapientissimi, & prudentissimi Patres aquis submergunt in ornatissimo, ac instructissimo armamentario verè mundi mira-

H 4 culc.

*Omnia ipsa
fixa fiunt
per diuinam
necessitatem.
Hæc de
diata*

Veneti ingeniosi

culo iubeant recentia per plures annos , ne scilicet aer illa penetret , fiantque sub aquis aded constantia, & fixa, vt saxa æmulentur .

Sin vero in aere flaccescere incipiant, priusquam submergantur, debent prius modestè aduri , vt acidum, & alcali in inuicem colligantur, & quasi incrustentur, sic per sæcula non corrumpuntur, neque putrescunt . Sic incrustantur pali, qui in terram desiguntur pro fundamentis magnificorum ædificiorum, ne marcescant .

Hortulani in vicinis insulis in cineres reducant herbas in aere arefactas , venduntque cineres pharmacopolis sub bona fide , qui cum parum , aut nihil salis exinde eliciant reprehendunt horticultores, quod scilicet cineres nullius utilitatis fuerint ! respondunt, quod inter transportandum , à cineribus aqua marina sal abstulerit , facile id credunt plurimi aliam causam ignorantes .

Cum autem vegetabilium recentium cineres acri flamma colligantur, tunc sane in ignea ebullitione acidum , & alcali seinuicem apprehendunt , vt fit in Lituania, Scandia , & Muscouia , & fixantur in saponaria , vel vitrifican-

HIPPOCRATES. 177

cantia, vt Zoar super Exodum no-
tauit: non secus, quam reformator
sal absinthii per colliquationem fa-
cultatum rustico modo (in Man-
tissa fol. 789. Medicinæ inutili) vi-
trificare docet, huiusmodi tamen
alcalizatum sal absinthio, & con-
cret's, priusquam à plebeo tracta-
bantur, non infuit, vt ostendi.

Sin vero alcalia ex mere cepha-
licis sunt preparata, & cum pro-
priis oleis distillatis iusta propor-
tione, debito requisito tempore,
artificiose, occultaque circulatio-
ne, idoneo vase coquantur, dant
ens mirabile. Sic oleum cinnamo-
mi absorptum proprio alcali (ve-
stibus scilicet spoliatū) efficit in pa-
ralisi, similibusque morbis, quan-
tum de illo speratur. Oleum Tar-
tari volatile, & pingue cum pro-
prio alcali iusta proportione spi-
scescit, vt sapo.

Hoc exemplum de tartaro cum
reformator olim oretenus per
modum informationis à me au-
diuisset, statim coxit alcali viperi-
num cum oleo tartari diuersæ natu-
ræ rustico more, imo minore
cum obseruatione: coctione enim
in phiola longi colli cum alcali sa-
ponis consistentiam acquisiuit:
hic tamen amieam informatio-

H s nem

nem mihi vitio vertit in admodum longa epistola scribillans.

O cum tartari quod affūdere iussisti, piceam omnino naturam induit, eaque est spissitudine, dum refrigit, ut scindi possit, ita animaduerto, me penitus deceptum esse: verum quidem est, me sepius ex ore domin. vestre audivisse, quod huius salis preparatio ingens lumē in Cbim. a prabeat &c.

Qui amat,
& si rustici
sunt mirū
in modum
venusti
evadunt

Debuerat oppido, si tantum in cerebello habuisset salis, ut huius inspissationis necessariam causam perquisivisset, sed statim illud, quod ignorat, fucum, & imposturam sol. 487. esse, declamat. Quemadmodum autem animaduertit huius inspissationis causam vulgo, & saponem conficientibus notissimam, sic etiam animaduertit, quæ reformare somniat.

Arrige ergo aures, omne oleū, ut & pinguedines occultum habere acidum, in quod agunt alcalia, illudque absumunt, alias nunquam sapo fieret: oleum enim distillatum oliuarum, rodit, soluit; argentum insensibiliter, cum illi iniectum per breue tempus fuerit, quod nisi aciditas illi inesset, non contingeret: remanens spissum, ferrum à rubigine melius præ-

Oleum la-
terinum
est acidum,
& calefacit

HIPPOCRATES. 179

præferuat, quatenus per distillationem præfatum acidum est ablatum: vertiturque tandem acuto igne in carbonem alcalizatum, quod probatur affusione acidi cuiusdam. Et est ratio, quare armamentarii urbis nobilissimæ præfati, priusquam arma perungenda curent, oleum ad medietatem ferè leni igne euaporare sinunt.

Sic vulgus in acerbis doloribus (plerumque ex acidis) expetit oleo inungi, quod ardet coram imaginibus, idque dolorem mitigat, hanc gratiam superstitiosi Græcæ populi attribuunt imagini, antè quam ardet lampas. Causa tamen est, quod illud spissum in lampade per flammam amisit subtiliorem acidam partem: spissum remanens non facile ardet, quia subtili acido est euacuatum, quare impatiens inanitionis nouo acido saturari rursus optat, illudque reperit in membro dolente, hoc extrahit, recipitque in se, & dolor cessat, aut saltem mitigatur.

Oleum antiquissimum induere Balsami naturam, clamitat vulgus, quia oleum centum annorum in Brixienfi castello subleuat multos à doloribus ex acido: ob vetustatem enim alcali superauit acidum,

Oleum oliuarum spissum, alcali refert

Oleum vetus quare rancescit

H 6 hinc

no-
dere
am
um
ani-
es-
vius
se
in-
&c.
in
uius
sam
ud,
ostu-
em-
ertit
ilgo,
otif-
ertit,
leu,
ba-
alca-
nun-
n di-
uitq;
n illi
fue-
isset,
spif-
elius
æ-

hinc tandem rancescit: quare veneranda antiquitas in compositionibus pro externo usu oleum vetus instituit.

Poma putrida

Eadem ratione poma putrida magis refrigerant, quam cœcta, quæ ideo anodina appellamus, quia alcali oppressit acidum, nec in distillatione ardentem spiritum edunt, sicut fermentata.

Vnguentū refrigerans

Butyrum recens, plus habet alcali, quam acidi, idē magis refrigerat, quam oleum. Vnde contra ariditates, & fissuras, tam labiorum, quam manuum, quæ hyberno tempore plurimis magno sunt incommodo: fac hoc vnguentū.

Accipe ceræ nouæ sem. vnciam, liquefac leui igne, cui adde vnciam butyri recentis, post infunde 3. vel 4. circiter vncias vini generosi, & misce, vt vinum lauet mixturam: remoue ab igne, vt refrigerat, vinumque separatim sit: pinguem massam forma in globulos, & vtere. Hoc vnguentum etiam forunculorum ardorem, & dolorem miro modo mitigat, & refrigerat. Hinc schola Salernitana.

Lenit & humectat, soluit sine febre butyrum.

Nec butyrum coagulatur, nisi lac prius accescat, & si in butyri confectionem.

HIPPOCRATES. 181

ctionem alcali fixum iniiciatur, vt acidum impediatur, nō fit butyrum, acidum enim debet coagulare alcali. *Idest si spiritum habet, coagulatur frigido, ait Cosmopolita, quasi diceret, si acidum habet.*

Sic & salia alcalizata facillimē in aere aperto diffluunt, & solvuntur: sed quamprimum affunditur acidum, vt alcali superet, indurescunt & coagulantur.

Sulphur in sua pinguedine occultum habet acidum, & ideo non solum in oleo, sed etiam in alcali promptissimē dissolvitur, nunquam autem in manifestē acido licet potentissimo, quod potius sulphuris pinguedo absorbet, & repetito cohobio in alcali vertitur, quod fumienduli tunc sulphur fixum vocant, & avaris imperitis illud philosophorum esse, verbis magnificis persuadere conantur, quia, sicut metallum in igne fluit, nec accenditur, in aperto autem aere cum pessimo fatore diffluit.

Cum vero accenditur ante fixationem sub vitrea magna cauitate, tunc occulta fumosa aciditas condensatur in succum acidissimum, quem sulphuris spiritum dicunt, qui est noua creatura toto caelo

Sulphur

caelo diuersa à priore .

*Sulphur in
oleo lini ca-
llum, fin-
git pulmo-
nem, spirat
que odorem
putridum*

Laudatur autem sulphur à Dio-
scoride in pulmonum affectibus,
adduntque alii esse animam eius-
dem: intellige cum ab Hippocrati-
co euacuatur, & in terram insipi-
dam lacteamque fixatur, tunc
inanitionis sic impatiens, rur-
susque suo simili exsatiari deside-
rat: auidè itaque combibit, & ab-
sorbet pulmonum acida putrefa-
ctiua, quæ à capite descendere,
contendit vulgus. At sine dicta
preparatione dictis affectibus
planè inutile reperitur, id quotidè
in praxi experimur. Hæc autem
terra à peritis lac sulphuris merito
appellatur, perficitque plurima,
quæ Crolius titulo eius subscrip-
sit.

In empiemate autem sine febre
potest exhiberi integra drachma
pro dosi sulphuris mundi quotidie
bis, & apostema (vt vocant)
maturatur celerrime. Sic quoque
in tussi aliisque sine febre thoracis
affectibus cum iride florentina, &
saccaro in pulteris forma non sine
fructu propinant, febre enim ab-
sente, abest etiam acidum erodens,
& tunc sulphur purum, quod oc-
cultè acidum, vel igneum ostendi,
audacter propinatur ad morbi
ma-

HIPPOCRATES. 183

murationem vique . Sic quoque sulphuris externa inunctio scabiē, quæ ex alcali frigido est, celerrimè exterminat : acidæ verò vel calidæ cum vehementi pruritū coniu-ctæ nil prodest .

D'illa quoque acetum (cui in-esse oleum pingue , & aquam ar-dentem ostendi) facies aridas in cucurbita restitantes compe lle ex retorta , & exhibit acidum potentius priore , & oleum pingue : caput mortuum ex retorta reduc in cineres , ex his aqua comuni alcali elicito , quod proprium ac-ctum iterum combibit , & absorbet : ex phlegmate quod abstrahis , fit aqua ardens ex alcali , & acido , habesque tartarum regeneratum &c. *Sic omnia in omnibus* , idest acidum , & alcali vbique depre- hendes .

Omnia in omnibus

Camphora (de qua acriter dis-putatur , vtrum calida an frigida) est alcali volatile , & refrigerat po- tenter in oleo amygdalino , dulci soluta , quantum fieri potest , vidi præputium tumidum , & inflam- matum cum indicibili dolore confestim huius inunctione tolli : estque camphora ab ipsa natura propria pinguedine saturata , sicut ab arte similia fieri ostendi . Fe-

Aqua for- tis odor fre- quens , A- trophiam cum acer- bissimis do- loribus ge- nerat . Hel- mont deli- thias cap- g. paragr- 73.

tentem

tentem enim, & rodentem aquæ
 fortis aciditatem, quæ odore solo
 suffocat quasi, in se combibit, ac
 cum ea olei formam ludit, non au-
 tem cum acido benigno suavi, &
 grato (aceto scilicet, ut & reliquis suc-
 cis acidis) quod notandum. Eo-
 dem modo malignum veneno-
 sum intinis sætens, & rodens suf-
 focans illud acidum, quod in acu-
 tis per venas hinc inde fluctuat,
 & patientes sine intermissione ex-
 animat, camphora per os data
 paulatim in se absorbet. Quare in
 desperata pleuritide dissoluitur in
 spiritu vini quantum potest, & in
 alio vasculo habeas tantundem
 vini spiritum croci tinctura satu-
 ratum, hos spiritus confunde, ac
 misce: huius mixturæ scrupulus
 in oleo lini recentis exhibitæ nun-
 quam sefellit, vel in oleo amygda-
 lino, aut syr. flor. papaueris erratici
 à lini autem oleo vnica dosi sem-
 per felix sequitur successus: quia
 spiritus vitalis fit purior, & ala-
 crior, acquiritque vigorem, quod
 inter præclaros praticos primus
 obseruauit Auicenna, vnde rectè
 eam: *Theriacam contra venena
 calida appellat, celebratque. Spiri-
 tus, inquit, vitalis acquirit ab ea
 subtilitatem, & luminositatem*

HIPPOCRATES. 185

vehementem, & propterea latificat, & confortat. Adde non respondere vulgatum illud.

Camphora per nares, castrat odore mares.

Nam quotquot noui, qui illam à fordibus per sublimationem purificant (Refinatores dicuntur) tam Venetijs, quàm Amsterodami, quorum tota domus nil nisi camphoram spirat, sunt salacissimi, & secundissimi, & si propriae confessioni fides non habetur, in testimonium voca numerosam eorum prolem.

Camphora sic soluta in aqua forti, & cum aqua simplici precipitata, vel potius reducta, fit sapo, quo cum mulierum manus perungantur, & postea aqua abluuntur, absumit & credinem illam, quæ cutem exasperat, redditque eas molliculas lacteasque, ornamentum singulare muliebri sexui: *Quin & sanorum quoque curam venustatis causa suscipiendam esse: docet Magister præcep. libello.*

Insuper fit pasta familiaris, & domestica, ex mica panis candidi, & ex semine papaueris albi cum lacte contusis, qua cum manus, & brachia

Si loquar absq; veritate erubescam

quæ
olo
ac
au-
, &
uc-
Eo-
no-
tuf-
icu-
iat,
, ex-
data
e in
r in
& in
lem
atu-
, ac
alus
un-
da-
itici
em-
quia
ala-
uod
nus
etè
ena
viri-
bea
rena
f-

chia vesperi cubitū eundo perungunt, & sequente mane sine humida ablutione demunt, sic alabastrī candorem referunt.

Quemadmodum camphorę alcali volatile nullum trahit, & forbet acidum, nisi cum quo concordat, sicut magnes nil aliud quam ferrum: sic etiam alia sexcenta, quę sola Chimia detexit, & ab Hippocrate appropriata vocari ceperunt, quod enim inquit, de prisca medicina acidum falsum &c. pluribus, & appropriatis permiscentur eò mitiora, & meliora euadere.

Hanc autem sacram scientiam non ex cartaceis, sed ex ingenti naturę libro didicit. In Elba enim parua insula 20. miliaria italica complectens ferro diues per plurima sæcula ferrum fuit erutum, & hodie quoque eruitur, semel enim educto ad 20. annos denuo nouum renascitur, quia mater trahit ex multi ventris spiritu in aere habitante, quo cum concordat filium solis ferreum, qui corpus diurnum cursu assumit, & in nil aliud quam in ferrum maturatur.

In Carinthia vitrioli mater, seu alcali, inanis, & vacua, trahens multi ventris spiritu, quo cum concordat, fit pręgnans, & paucis abinde

HIPPOCRATES. 187

abinde annis eruitur album vitriolum, non fecus, quam in nitriaria Patavina, vt in Clauis cap. 2. ex professo notauit: natura enim nouit ex aqua in terra fructus producere, & ex aere illis suppeditare vitam, ait Cosmopolita tract. 11.

Sic argentum vitium à fordibus mundum, & euacuatum, fit mater, & inane alcali, libero aeri expositum trahit ex multi ventris spiritu id quo cum concordat, vt cap. 17. narraui, illa enim trahit Regem non Rex ipsam ait Bernhardus: distincta enim esse per ordines, & potestates sacrae literae docent, & multiplex experientia omnium rerum magistra in macrocosmo quotidie sine intermissione testatur, vnde Calid. in aere esse radices rerum non sine fundamento reliquit.

Ars imitatur naturam, in puluerem reducit partem vnã antimoniij, & tres partes nitri puri, hos pulueres misceat, & per vices accendit, vt deflagret vnã cum nitro eius sulphur, massa alba abluatur, & erit Antimonium euacuatum, & inane alcali, vocaturq; diaphoreticum. Istud euacuatum antimonium, nisi obturato vase conferuetur, dierum cursu iterum fatu-

faturatur simili spiritu, quem perdidit, ita ut quod pridem fuit hydroticum, rursus fit vomituum: adeoque nitri aciditas, quam in accensione hausit, non est illi propria, neque cum illo concordat.

*Appropria-
tum quid
sit Hippo-
crati*

Simili prorsus modo, ait Hippoc. operatur hominis natura per os enim assumptum, cum reperit in microcos. multi ventris spiritum, quo cum concordat, illud attrahit, pori tunc relaxantur, fitque diaphoreticum, vocaturque ab Hippocrate appropriatum: gaudet enim natura sua simili natura, illamque retinet, & in illa lætatur, magis quàm, si in corpore humano hinc inde erraret.

Nullibi igitur Antimonium istud vacuum, & diaphoreticum usus est, nisi in morbis, qui aliquid acidi veneni, aut occulti, aut manifesti præferunt, ut est pestis, caufones, petechiales, ac apostemata interna varia, quocumque loco extiterint, horum enim venenosum acidum fabrum antimonium trahit, & sorbet: ideoque pori relaxantur, urina vel sudor fluit, alias nunquam. *Hinc Basilus in repetitione antiquissimi lapidis sol. mihi 80. Pulvis iste, inquit, insignes possidet vires, ad exterminandos*
vete-

HIPPOCRATES. 189

veteratos multos, & ex ulceratos morbos &c. Quorum nimirum aciditates sunt putrefactiuae, & escaroticæ, eas nimirum hic pulvis combibit, atque consumit, & vt dixi pororum contractura relaxatur. Hac ratione recipitur in emplastrum, quod barbaro nomine oppodeldoch vocat paracelsus.

Hanc naturæ actionem vulgus exsiccare vocat: insensibilem enim euacuationem, perspirationem transpirationem, dissolutionem, & coagulationem ab Hippocrate toties inculcatam capere vix potest.

Quare veneranda antiquitas ea simplicia, quæ acida illa irritatiua circum cor oborta absumunt, cardiaca appellauit ad distinctionem illorum, quæ in alijs corporis humani prouincijs alia absorbent: distincta enim sunt ordine, & potestate.

Aliud ergo acidum est, quod Antimonium alcalizatum combibit: aliud, quod perlæ in palpitatione cordis: aliud, quod lapilli cancrorum in vulneratis, & contusis: aliud, quod cristallus in cholera, & diaphragmatisensione, quo in rabiem vsque, in firmos perducuntur, absumit, & absorbet.

Falsum est, quod decanorum
socie-

*Cristallus
alcalizata
ramen
bibit mor-
dax excre-
mentum
diaprag-
matis*

societas in vltima editione fol.
196. subscripsit cristallum intestina
erodere, & perforare, quæ nun-
quam per os datur, neque præscri-
bitur nisi præparata i. e. actuali
igne toties candefacta, & in frigida
extincta, donec friabilis fiat, dein-
de sub marmore subtilissimè con-
trita, tunc sane acida quæque sub
artificis manu bibit, sic quoque in
microcosmo, si propinatur, aci-
dum, quod cum illo concordat,
avidissimè arripit, & à rabioso
dolore potatorem liberat, non se-
cus, quam infans plorans tacet à
re delectabili sibi.

Aliud acidum, quod ferrum
maturum in obstructis, & laxis:
aliud, quod immaturum in hypo-
chondriacis quibusdam affectibus
trahit, & educit.

Aliud, quod sanguis hirci, dens
apri, priapus cerui in pleuriticis,
peripneumoniacis, & tussientibus:
aliud quod vegetabilium alcalia
volatilia in hæcticis: aliud, quod
lapis bezaar in opulentorum ani-
mi deliquio.

Bezaar si cum tantillo cinere
teritur manu impofita, & cinis vi-
rescit optimus, & naturalis est,
cōtra, factitius. Sic illi, qui ingentis
molis, & pretij ostenduntur, repe-
riuntur.

HIPPOCRATES. 191

riuntur in vacca Indica, & nullam comparationem cum bezaar habent.

In opulentorum, dixi, animi deliquio, nisi enim eximio pretio lapidis respondens sit proportio ad acidum illud exosum, & morbosum frustra propinatur. Hinc Crato, se nullam opem ab eius frequentis exhibitione animaduertere potuisse, quod verum esse facile mihi persuadeo, praesertim dum grana tenuis propinatur, ut libri suadent.

Edoardo Regi, data fuit drachma. Vide Monardii, & Conciliatorem

Notarunt hunc defectum cum Cratone plures emunctiores urbis praetici, qui occidentalē praescribunt, non quod praestantior sit orientalis, sed quod vilior sit pretio, & ideo maiori dosi exhibetur.

Communis namque opinio est, sudorem urinamque propellere, quod tamen non contingit nisi ea quantitate propinetur, ut acidum morbosum, quod cum illo concordare debet, plane absumpserit, ut notavit Hercules Saxonia *cap. de febribus pestiferis* maximae famae praeticus.

Vulgus enim considerat, hunc lapidem (ut & quamplurima simplicia) agere in corpore, sicut cuneus à malleo compulsus, non ani-

animaduertens, quod extraneo sapore per lapillum (aut eius compar) absumpto, pororum contracturam relaxari, & tunc totum corpus per se transpirare, vt Hippocrates docuit.

Aliud inquam acidum, quod alcali tartari tam fixum, quam volatile in obdurato mesenterio bibit: aliud quod ostiocolia in osium fracturis: aliud quod coralia ab vtero laxo, & saluæ decoctum absumunt, & absorbent.

Sed nimis operosum esset, atq; nimiam in molem excresceret scriptura, si appropriatorum catalogum hic enarrare vellem: quare concludo *cum Hippoc. I. de diæta: nisi concors concordi assidet, & adheret*, frustra horum potestas indistinctè, & sine ordine in morbis offeruntur, quia *unumquodque locum suum seruat*, adeoque suo modo intelligentiam, vt habeant, necesse est, cõ quod stomachi insitum proprium, & manifestum acidum, quod mechanice ostendi, quo cibus in vitalem succum coquitur, & transmutatur, dicta alcalia non combibunt, imò non inurant, sed potius acuti, fortificant, & augent, quod admiratione dignum.

Hinc

HIPPOCRATES. 193

Hinc liquet, quod quælibet ac-
ditas, vel aura: (voca vt lubet) expe-
ctat, sequiturque lubens, & cum
patientia suum conueniens com-
par (sicut vitrioli euacuata terra in
Carinthia suam impregnationem,
vt supra notau) cum quo alterari,
transmutari, & adhærere gaudet,
neque alterum alterius familiam
perturbat: hac ratione Microcof-
mi nomen homo adeptus est. Et
Hermes in tabula, quæ superis, hæc
& inferioribus insunt.

Hæc sunt medicinæ fundamen-
ta, iuxta hominis naturam: vt pri-
mi inueniores eam intenerunt, iu-
dicaruntque artem dignam, qua
DEO adscriberetur, quem admo-
dum est receptum, vt docet Seneca
de veteri medicina: Non enim, in-
quit, citato libro siccum, neque hu-
midum, neque calidum, neque fri-
gidum &c. sed sapores, quos recen-
set ibidem cauitatibus, & ventri-
culis inesse ostendit lib. de arte,
inquiens, corpus humanum plu-
res habet ventriculos (i.e. sapores)
quos horum illi, quibus hæc res cura
erit.

Et paulo post. Ex prædictis om-
nibus, nullum est, quod oculis
conspicienti videre, ac cognoscere
contingit; quapropter etiam OB-

*Macrocof-
mi rerum
semina esse
acida, per
alcalia su-
pra ostendi.
Sic in mi-
crocof. tam
sano, quam
morbo na-
tura hunc
consensum
studiosissi-
mè observa-
re docet quo-
tidiana præ-
xii.*

neo
om-
tra-
um
lip-

iod
vo-
bi-
of-
alia
um

atq;
eret
ca-
m:
. de
iffi-
um
line
m-
leo-
, vt
sto-
ma-
ni-
lem
ita-
nt,
iur,
mi-

c

Hac sunt
attributa
circumstan-
tia, & mu-
tationes
varia prop-
ter quas
diuturniore
morbo affi-
ctus affi-
dent, pre-
cep. libro

SCVRA mihi appellata sunt, non tamen quod obscura permaneant, & nos vincant, sed quantum possibile est, cognoscantur, & superentur: possibile autem est Hippocratico Philosopho, quantum ægrorum naturæ ad considerandum conferunt, & quantum eorum, qui perscrutati sunt, naturæ ad perscrutandum aptæ sunt. CVM MVLTO ENIM LABORE, ET NON MODICO TEMPORE PRÆ OCVLIS VIDENTVR, ET COGNOSCVNTVR, Quæcumque enim oculorum conspectum effugiunt, ea MENTIS OCVLIS obtinentur, & superantur.

Harum absconfarum virtutum (Sapientis verba) tam in macro, quam microcosmo, quam plurima Hippocratis autoritate, quantum compēdij breuitas permittit, luce clarius ad oculum demonstrauit: non tamen eo sine vt Hippocraticus quisquam hanc doctrinam coram idiotis exerceat, atque ostendet, MAGISTRO id admodum grauiter prohibente de proficua medicina.

Mihi quidem, *inquit*, maximè videtur, qui de hac arte disserere instituit, quæ plebeis nota sunt, dicere

HIPPOCRATES. 195

cere debere, cum de nullo alio, vel
querere, vel dicere conueniat,
quam de morbis, quibus ipsi ten-
tantur.

Id sonat si alia memineris, quã
excrementitios quatuor humo-
res pro morborum causa, & hos
suis ministris, & satellitibus victos
nou educere promittis (his nimi-
rum gaudent) eris defector, empi-
ricus, paracelsista &c. cum igitur
MAGISTER ignares hos socios
& plebeos timuerit! iuuat Hippo-
craticum illud Comici frequenter
ruminare *quod scis nescis*: quare
loquendum vt plures, & sentien-
dum vt pauci *Arist. indicat 1.*
Topic.

Ex dictis nunc concludere li-
cet, ne longius, quam par est, va-
gemur: Alcalia omnia esse corpora
inania, & vacua: nam fixum alcali
ex acido fixo silicis saturatum fit
petra, vt in calce ostendi. Et idem
fixum alcali silicis cum fusionis
ignem patitur, transit in vitrum.

Idem alcali fixum silicis, humi-
da via cum occulto acido pingui
ad maturitatem coctum mutatur
in saponem, vt suo loco prolixè
ostendi.

Vegetabile alcali, fixum tartari
nimirum, saturatum salis spiritu

1 2 fit

fit sal commune, omnes eius proprietates habens. Inueterata Eburnæ sculpturæ, & imagines spiritu salis perunctæ, postea forti lixiuio abluenda est aciditas, deinde aqua detergendum lixiuium, tandem poliri pumice, & tripolo indigent, sic vetustatem deponunt.

Idem vegetabile alcali, acido vitrioli saturatum, coagulatur in vitriolum, quod tartarum appellant vitriolatum, & quantum Reformatoris numerosa cohors subscribat, acidum sulphuris per campanam non differre ab acido vitrioli, verum non est, sed sicut acida omnia retinent, & conseruant feminis proprietates ad elementa vsque, vt de vino ostendi, sic etiam hic acidus liquor: cum enim roserit naturale corpus, ex. gr. arenam ignem nondum expertam, tunc ex eo naturale sulphur sublimatur.

Alcali vegetabile fixum acido spiritu nitri saturatum transmutatur in nitrum frigidum, flammam concipiens, & anginae remedium, quæ ante coniunctionem valida caustica erant.

Idem alcali aceto vini saturatum, vertitur in tartarum, omnes eius proprietates habentem, distillatur

Nil in mundo mori, sed omnia transire. Trismeg. in pyramandro.

HIPPOCRATES. 197

latur in oleum pingue, & in aquam amaram. Estque illud, quod sal vini essentiali nostrum nulla prorsus re peregrina adiecta decanorum societas adorat.

Simili prorsus modo, docet, meus Hippocrates procedere etiam hominis naturam, quæ alimenta alcali volatili repleta per acidum ventriculi primum in acidum chilum, & in subsequentibus in salum commutat iuxta proprietates acidi occulti, quod cavitates in se custodiunt, ut suis in locis claris verbis, & mechanicè demonstrati.

Sic alcali ab alui fecibus separatum, licet centies rectificetur, attamen spontè turbatur, & reinduit, quod perdidit.

*Fermenta
loci, mu-
mialia vo-
cant*

Ab urinae alcali odor inseparabilis est, sic sudoris alcali ab homine sano, non fetet &c.

Sic aliud est acidum, quod calculum coagulat, ut in dissolutione ostendi.

Aliud est acidum, quod in offibus alcali indurat, & sustentat, aliud in sanguine, aliud in venis, aliud in capillis, aliud inesse vnguibus necesse est, & ratio dicitur: alias nimirum generaretur quilibet ex quolibet.

I 3 Om-

Omnes musculi inquit Hippoc.
lib. de arte proprium suum ven-
 triculum habent: indicare volens
 quamlibet coagulationem specifi-
 cam requirere etiam specificum
 coagulatore[m], qui quamuis oc-
 cultus acidus tamen mechanica
 necessitate esse debet, vt in oleo,
 feuo, lacte &c. ostendi, alias nihil
 vnquam in vniuerso coagularetur.
Neque sane subiungit citato
 libro *Doctor meus, quæ dicta sunt*
eorum quicquam oculis intuenti
conspicere licet, id sonat: nisi in
 Hippocratica arte sis exercitatus,
 scripta mea non intelliges.

Hippocrates itaque deprehen-
 dit ea, quæ naturæ & artis imperio
 grato consensu subiecta sunt, in
 hoc cardine immobilia doctrinæ
 fundamenta statuenda esse, ex his
 enim omnium mechanicarum pro-
 gressus & causarum explicationes
 ad eod[em] firmiter deduxit, vt si omnes
 cartacci libri cum eorum scripto-
 ribus interirent, ex ingenti naturæ
 libro omnes artes rursus hac me-
 thodo addiscerentur.

Vnde liquet, quot fabulæ viro
 optimo sint adscriptæ! quæ ne
 quidem per somnium illi in men-
 tem venerunt, imò quamplurima
 sub eius nomine, quæ non qua-
 drant

HIPPOCRATES. 199

drant cum profunda eius sapientia, ita vt si iam reuiuisceret, non sine ratione ea legendo erubesceret.

Permixtionem, & alterationem, quam in alcalibus fixis cum acidis demonstraui, eam etiam de alcalibus volatilibus omnium animalium intelligendam iubet meus Hippoc. lib. I. de diata. Alkali enim volatile cuiuscunque animalis saturatum ex spiritu acido vitrioli, induit vitrioli naturam, verum cum non habeat colcotar ferri, præcipitatur cum gallarum succo in purpurei coloris fundum albo vitriolo similitimum.

Idem alcali volatile cum spir. salis fit sal armoniacum, cum spiritu nitri fit naturale nitrum &c.

Ex d'ctis nunc luce meridiana clarius patet, spiritum esse vehiculum animæ, & vinculum, cuius beneficio corpori coniungitur, nam sine anima spiritus informare alcali non possit. Quare Lucretius lib. 2. *quaque in sua corpora rursum dissoluit natura, neque ad nihilum interimat res.*

Sic alcali volatile cum aceto volatili fit falsus liquor distillabilis penetrantissimus, vt in aqua Mindereri ostendi, & de reliquis acidis

I 4 succis

Spiritus
vehiculum
anima

fuccis omnibus, idem intelligendum est : sicut enim alcalia fixa sunt vacua, & inania corpora, sic etiam volatilia omnium animalium, quorum præparationem docet quidem reformator, & sub-
 scribit numerosa societas, quæ tamen, sicut alcalia ipsa, admodum vacua est; vnde Hippoc. meus in dulcem risum commotus, inquit, *lib. I. de diata. Nesciunt quid faciunt, sed destinatum fatum ex-
 plent.*

*Sal vipera-
 rum, sit sal
 commune
 cibarium*

Alcali itaque viperinum vacuum, & inane corpus saturatur etiam à vacua turba, & inani societate *Pbarm. fol. 486.* magno labore, & sumptu acido salis spiritu: quid aliud, quam salis communis proles exinde generari potest? En fucus, & impostura, quam adularix societas tanto labore tandem inuenit, de qua ante victoriam triumphans scribit: *Nec velim tibi quisquis es, persuadeas aliam esse viam fixandi.* Hoc dicto metu torpens pallidoniæ recanit in-
 quiens (submissa voce) *si tamen quisquis esset, qui maiorem in hisce laboribus haberet experientiam, ipsi ansam præbeo ut boni publici causa, illa, que in hac re expertus est, secum commori non*
 pa-

HIPPOCRATES. 201

passatur. Meum corculum ! meus molliculus caseus ! quidni ? Eia age, optemperemus fratres societatis cupiditati, bene ædepol narrat, ah quantum non meretur de re publica medica : quod pharmacopœis acidum, & salum *in append. fol. 75.* tam politulè discreuerit.

Puerilem sententiam declarat :

Cap. 22.

Reuiter nunc percutram acida, quæ societas docet falsis esse contraria *in append. fol. 52.* quam tamen doctrinam cum reliquis superius ostensis falsissimam, & ignorantia plenam inuenio, vt per ignem (qui professor publicus, & iustus iudex vocatur : dialectica enim hanc discretionem non habet, ea saltem scientias re-
pertas, & veras, in quouis scibili methodicè, rectè & clarè magna utilitate proponere, & tractare nouit) seruatis uocibus usu receptis, demonstrabitur. Salium autem sapores, quantum uisum fuit, pro intelligentia præsentis compendioli, supra distinxim.

Cape nitri, & salis communis marini ana uncias quatuor, & a-

I 5 lu.

*Ignis, tam
internus,
quam ex-
ternus ordi-
narius crea-
toris profes-
sor natura-
librum ex-
plicat, neq;
timet dia-
lecticorum
ERGO.*

luminis uncias duas: fiat pulvis, cui
superadde aquam simplicem,
quantum satis pro salium solutio-
ne (quæ non agunt nisi soluta) &
habebis liquorem falsum, cui adde
auri foliorum duas saltem drach-
mas, misce aurum cum salibus, &
eoque in olla vitreata ad ficcita-
tem, sub finem auge ignem, donec
odorem aquæ fortis instar spiret,
sic mixturæ fassedo aurum cro-
dit: albam massam in olla dissolve
aqua communi, solum quiescat
vitreo in vase, donec salium facies
subsideant, clarum per inclinatio-
nem effunde: huic claræ solutioni
guttatim instilla alcali quoddam
fixum resolutum, ex. gr. liquorem
tartari, qui statim absorbet subti-
liores acidus spiritus, & ilico au-
rum cadit coloris purpurei.

Hac in operatione sal non ob-
fuit acidis spiritibus, vt docet ap-
probatoria turba, sed alcali tartari
acidum absorbens, compositum
destruxit.

Eadem via sed maiori impetu
distillata aqua ex nitro, & alumi-
ne, quam fortem dicunt, in qua sit
solum sal marinum, aurum dis-
solvit, nisi enim sal in aqua forti
acidissima dissolvitur, aurum non
corroderetur.

Non

HIPPOCRATES. 203

Non itaque destruit sal acidam
aquam fortem, neque in sicca, ne-
que in humida via, sed ei vigorem
addit sale armoniaco similem:
Hinc Basilus

*Vas im adler vvird gefun-
den Klaar*

*Das stecke in mier auch ganz
und gaar.*

Hinc liquet, aurum non dissol-
ui, vel potius corrodi, nisi à
falsis liquoribus: quare autem aci-
dus falsi spiritus hoc soluit? dixi, &
ostendi suo loco, quod nimirum
spiritus rodendo, redit in id, quod
erat à natiuitate, id est in sal.

Aliud pericundum experi-
mentum oculis obijciam, quo
ostendam falsa acidis non esse
contraria.

Ex vitrioli exsiccati libris tri-
bus, nitri libris duabus, communis
sulphuris florum vncijs sex, & sa-
lis communis libris quinque, &
laterum puluere, quantum satis,
ne salia cum sulphure fundantur,
misce exactè, & distilla aquam ex
arena saltem, in hanc aquam sine
præmissa rectificatione impone
aureos nummos, & intra breue
tempus in tepido loco, videbis a-
quam aureo colore tinctam, quã
effunde, & aliam superadde, & ite.

rum detine in loco calido, donec
 satis sit tincta: aquas tinctas con-
 funde in aliam phielam, atque in
 illam aquam pone laminam ar-
 genti prius tamen cupellati, tunc
 aureo colore tincta aqua statim
 nigrescit, paucisque momentis to-
 tum argentum invisibiliter dissol-
 vitur, caditque totum in calcem
 nigram, quam periti in arte sine
 contradictione aurum dicunt.

Notandum, quod aqua ab auro
 non tincta, argentum non dissol-
 vit, imò ne tangit quidem: Hinc
Basilius de argento, tract. de pro-
prietatibus planetarum.

Mein seel mein geist, vnd mei-
nen leib

Hab ich mein König zu gee-
igt &c.

Aureos nummos ablue, hos re-
 peries aliquantulum pallidiores,
 sed parum, aut nihil de pondere
 amisisse, hoc experimentum est
 consideratione dignum.

Cum vero supradictas species
 igni nudo, & aperto distillacris,
 addendo plus de farina laterum,
 tunc sane non extrahit tinctu-
 ram, sed totum aurum plane dis-
 solvitur. Hoc inquam experimen-
 tum licet inutile prima fronte vi-
 deatur, iucundum tamen est, &
 magni

HIPPOCRATES. 205

magni momenti, sine sale non succedit, adeoque sal acidis his spiritibus nil nocuit, neque eos destruxit, ut inermis imbellisq; turba vociferat.

Sic etiam aqua fortis communis acidissima ex nitro, & alumine, vel vitriole, non rodit, neque dissoluit antimonium crudum, sed superadde huic aquæ tantum salis fusi, id est mundi, & puri pulverizati, quantum solvere potest, hanc aquam superfunde antimonio, grosso modo saltem contuso, ad speciem granorum milij circiter, & ilico leni calore agit in antimonium, cuius purum erodit, cui statim aquam frigidam superadde, & videbis sulphur separatum, quod aquæ forti instar picis supernatat. Adeoque sal acidissima aquæ forti non obfuit, neque destructionis signa edit.

Notandum, quod singulis vicibus ultra duas drachmas antimonij solvere ne tentes, nam in maiore quantitate non bene regipotest, idco sulphur ab aqua falsa queque corroditur, & in faeces vertitur.

Hoc sulphur abluè aqua frigida ab omni aciditate, & aspectu finale erit communi, nisi quod parum

*Antimonij
minera, ex
raucis mon
tibus venis
vel maculis
rubris, hoc
modo soluta
fundis
aurum*

*Crystallina
Antimonij
minera
Antimonij
minera
Antimonij
minera
Antimonij
minera
Antimonij
minera*

cc
n-
in
ar-
ne
im
to-
ol-
em
ine
ro
ol-
inc
ro-
rei-
ce-
re-
es,
lere
est
cies
is,
m,
tu-
dis-
en-
vi-
&
i

*Oleum fe-
brifugum*

rum viridescit, cuius granum
vnum, vel alterum si dissolueris in
oleo scorpionum simplici, addito
parum spiritus vini camphorati,
atque cum hoc dorsi spinam, car-
pos manuum, plantaque pedum
vnica hora ante paroxysmum in-
unxeris, febres intermittentes ter-
tianas omnes tolles.

*Helmontij
de verbis herbis,
et lapidibus,
quod vix à vulgari discrepat
visu, nisi quod parum in viridita-
tem vergat: fac cinnabarim, in-
quit. Scio quod plurimi anxie, &
magna inquietudine sese torquent
in hac operatione, quam curiosis
claro sermone nunc aperiam.*

*Helmontij
cinnabaris*

Hoc est sulphur illud antimo-
nij, quod Helmont extrahi iubet,
*tract. de verbis herbis, et lapidi-
bus*, quod vix à vulgari discrepat
visu, nisi quod parum in viridita-
tem vergat: *fac cinnabarim*, in-
quit. Scio quod plurimi anxie, &
magna inquietudine sese torquent
in hac operatione, quam curiosis
claro sermone nunc aperiam.

Funde hoc antimonij sulphur
lenissimo igne in ferreo cochlea-
ri, fusi sulphuris ex. gr. sem. vn-
ciæ, adde mercurij drachmas sex,
plus minus non refert (sulphur
enim tantum recipit, quantum
mortificare potest) misce continuo
spatula ferrea, donec refrixerint,
massam reduc in pulverem (quam
accendant carbone ignito, vt su-
persuum sulphur deflagret in
communij Cinnabaris operatio-
ne) tu vero ne perdas pretiosum
sulphur inde retortæ largo collo,
largo

HIPPOCRATES. 207

largo, inquam, collo, ne obturetur à cinnabari ascendente, & per gradus ex arena pelle, tunc quod superfluum erit, aut de mercurio, aut de sulphure, id per retortæ collum decurrit, quod colligito, & auge ignem, ut cupella candeat, & cinnabaris eleuabitur.

Frigefactis rebus, frange retortam, cinnabarim reduc in puluerem, quam septies adhuc sublimabis per se idoneo vitreo vase, vel retorta, & habebis intentum.

Eadem via, & methodo, fit etiam cinnabaris vulgaris cum sulphure communi, sed sine repetitione sublimationis.

Studio Helmont hic subicit, mercurium non vulgarem, sed ex ipso antimonij corpore desumptum esse debere, ad quid namque in aurem, *filij nostris*, superflua hæc industria? cum eadem cinnabaris sublimatur post distillationem butyri antimonialis, nisi mercurius antimonij hic requireretur?

CHRISTALLVS tingitur in rubini colorem, si cum crudo antimonio rubris punctis notato, cum portiuncula auripigmenti commixto, & puluerizatis cementsetur. ventum caueas, alias dehiscit, aut dif-

Cinnabaris vulgaris præpar.

operando deteguntur errores inuestigari prius, aliter non

diffingitur.

Rulandus parauisse suum bal-
samum ex antimonij sulphure,
non leuis est coniectura illi, qui
huius sulphuris potestatem exper-
tus est.

Non omittendum hoc loco,
quod Regulus antimonij non
corroditur ab acido sulphuris, vel
vitrioli, & si cogatur aucto igne,
sublimatur in tenuissimum sulphur.
At spiritus nitri hunc regulum
conuertit in candidissimum
puluerem, qui in clauso vase primo
lentissimo, & paulatim aucto
igne fixatur in puluerem rubicun-
dum. Hic puluis à Paracelso vocatur
ANTIMONII TINCTURA, quæ post separationem à corpore,
**EXTRACTVM TINCTV
RÆ** appellari cæpit; vt docet cap. 5.
lib. 2. Chirurgiæ magnæ. Quomodo
ergo potest per acetum extrahi
antimonij tinctura, quæ vitro nõ-
dum inest? vt inutilis societas in
Mantissa inutili in perpetuum cri-
men, & proximi detrimentum
subscribit, & approbat.

*Extractum
tinctura
Antimonij*

Qua

HIPPOCRATES. 209

Qua nocent docent.

Cap. 23.

EX haecenus ostensis operatio-
nibus, quae omnes acidis, &
falsis perficiuntur, nullibi apparuit
alterius destructio, sed eam ad
Rapsodiam, quam scriba superbo
titulo *Mantissam Hermeticam*
vocat, ut propria doctrina erudia-
mini, ubi sese effert. *Mercurij sub-
limati corrosivi vera preparatio.*

Vinum vendibile (ait Poeta)
Hedera non indiget, quare huic
titulo addatur *vera preparatio* nō
video: Suspicio ne reformator mo-
re consueto hac vana promissio-
ne nobis dolose imponat, eam us
illi obuiam.

Mercurius, inquit, *recte subli-
matur cum sale, & vitriolo*, mi-
rum quod non timeat acidi vi-
trioli destructionem à sale, sed
quia sic ab alijs scriptum inuenit,
saltem addit: *vitriolum caute cal-
cipari debere, ne priuetur acido
spiritu*. Sibi videtur hic aliquid
magni momenti admonere: ut
etiam quod *sublimatio bis terue
reueretur nonis speciebus sale, scil.
& vitriolo*; sed ad quid haec repe-

tita

quid Her-
mes de his
nugis sense-
rit ridicula
societas pla-
nè ignorat

bal-
e,
qui
per-

co,
non
vel
ne,
sul-
gu-
um
pri-
cto
an-
vo-
V-
or-
TV
s,
io-
thi
ō-
in
ti-
m

tita sublimatio cum nouis specie-
bus: mercurius enim semelatura-
tus acidis spiritibus hos non dese-
rit, vt nouos eiusdem naturæ, &
essentiæ reinduat, adquid ergo rei-
teratur labor? præcipue si verum
est, vt est verissimum, quod in na-
tura omnia reguntur certis nu-
meris, ponderibus, & mensuris
iuxta illud Poetæ.

Est modus in rebus, sunt certi

denique fines,

Quos ultra, citraque nequit,

consistere rectum.

Sic etiam mercurij natura aci-
dis spiritibus semel saturata absor-
psit, & combibit, quantum perfert,
& quantum indiget à prima sub-
limatione, & licet centies deinde
resublimetur, aut per se, aut cum
nouis speciebus, semper manet
idem sublimatus mercurius, adeo-
que reiterare laborem, est tempus,
& species inutiliter perdere. Huc
alludere videtur Sapientis illud in
prouerbijs *cap. 20. vers. 10.* Abo-
minabile apud Deum pondus, &
pondus, mensura, & mensura.

Scio, à multis expecti modum
sublimandi mercurium ob me-
tum, ne venale hinc inde, admi-
stum habeat arsenicum, quod ta-
men vt periculosa merx, mercurio
in

HIPPOCRATES. 211

in eius sublimatione addi nequit ;
propter subtile venenum ; quod
sublimando spirat ; ac operatores
suffocat : eiusmodi autem vene-
num subtile proprio periculo o-
stendam :

Olim cum arsenicum Iohannis
Agricolæ suasu toties sublimare
tentarem ; vt tandem fixum in
vasis fundo permaneret ; tunc
enim temporis ; ob sciendi de fide-
rium ; nec fumos ; nec vapores ; aut
quicquam periculi timueram ; post
multas sublimationes cum vas
aperuisssem ; inspiravi auram pala-
to ; ad cœ suauem ; dulcem ; ac gra-
tam ; vt cum admiratione antea
nunquam similem expertus fue-
rim ; sed post semihorulam stoma-
chum dolentem ; & contractum
sensi cum omnium membrorum
convulsione ; respiravi difficulter ;
sanguinem mixti cum indicibili
ardore ; subito post ; colico dolore
correptus ; totusque contractus
euasi per sesquihoræ spatium : la-
cte ; & oleo restitutus ; mediocriter
me habui ; febris tamen lenta hæ-
cticæ similis ; per integram hy-
miem me afflixit ; quam extinxi
vulnerarium herbarum decoctis ;
& esu cymarum brassicæ ; aqua
bulliente tabefactarum ; aurantio-
rum

*Mures de-
lectantur
canceris co-
ctis . ideò
sunt qui
Arsen. exu-
uijs insper-
gunt ; vt ne
centur*

rum succo, oleo & modico sale conditarum: imò extenuata natura appetebat hunc cibum, vt vix horam cenæ expectare potuerim: hisque remedijs perfectè conuallui.

Geber de argento c. 18. & Basilius de propriet. 7. metallorū de loue

At non obstante periculo, sunt qui stannum purum in puluerem exurunt, hic puluis nulla vulgari arte in stannum reduci potest, cū arsenico tamen sit scoria, ex qua singulari artificio purum argentum cum lucro eruitur.

Hanc separationis artem sciuit, & exercuit Sigismundus VVan ciues VVondsiedlensis in Voilandia cum ingenti emolumento, ita vt anno 1464. ibidem Hospitale splendidissimum ædificauerit, institueritque, vt narrat Gasparus Bruschius, quod & hodie cum epitaphio dicti ciuis conspicitur.

Quod ex stanno per arsenicum eliciatur argentum: cōfirmat Clauius in apologia contra Erasum in 2. volum theatri chemici fol. 39. qui videatur.

Fixatur arsenicum cum tartaro, vt docet VVurtz, qui liquor, si cum acido quodam in candidissimum puluerem præcipitatur, abluatur, & ynguentis idoneis permisceatur, ylceribus malignis confert:

HIPPOCRATES. 213

fert: sunt qui huius pulueris quartam grani partem in hamorroidum maximo dolore, non sine fructu propinant.

Cum auripigmentum sit arsenici species, hoc loco peraptè inferendum putavi Turcarum Psyllotrum, Rusma illis dictum, quod italæ feminæ efflagitant, & per plurima ingenia hæctenus anxie torfit, sub credulitate aliquid singularis arcani subesse: ait enim Autor quidam.

In Turcarum dominio minereale quoddam Rusma illis dictum inuenitur, quod agendi præstantia omnibus psyllotis iure debet anteponi: licet enim admodum sit temperatum, nec partem, cui adhibetur, vrat, pilos tamen celeriter, & sine dolore perdit, & loca leuia, glabraque reddit, nullo remanente pilorum vestigio.

Sed vt ad votum applicetur, debet in tenuissimum pollinem leuigari, & cum portione media calcis viuæ in aqua dilui. Hanc mixturâ Turcicæ mulieres, paulo ante balnei, aut hypocausti ingressu partibus obscænis, & axillis adhibent, quas depilare, & perpetuo glabras manere desiderant.

Est autem rusma scorix ferri mul-

Rusma

multum simile, sed leuius, nigrius, & quidpiam exustum referens, vt ex Bellonii obseruationibus cap. 33. lib. 3. narratur. Hæc ille.

Ad instantiam cuiusdam personæ, dictum Turcarum Rusma, per ignem, & aquam examinauimus, & deprehendimus huius basim auripigmentum esse, idem nimirum quo, & Italiae Balneatores in Hypocaustis pro psylotro vtuntur.

Rusma enim cum calce viua commixtum, atque aqua per fusum, fetorem spirat similem auripigmenti, & calcis mixturæ.

Rusma si sublimatur per se, ascendit rubinus veri auripigmenti.

Adeoque Rusma Turcarum, cum facit operationes auripigmenti, nil aliud est, quam auripigmentum concludit Aristoteles.

Terram autem, auripigmento, addunt pinguem, atram, atque cretosam Turcarum balneatores, pro medietate ferè, vt caustica, & mordax, vis per mixturam refrigeretur, cautiùs, & cum maiore iudicio, quam Italiae Balneatores, qui applicant auripigmentum cum calce mixtum inuicem, sine pingui terra, ita vt si nimis supra cutem

HIPPOCRATES. 215.

moretur, vrit, & exulcerat, non sine dolore, & cruciatu. Hæc de arsenico exposuisse curiosis, fat est:

Nunc ad mercurium, vnde digressus, redeo, qui sublimatur hac proportione.

Mercurii, seu argenti viui, libras 280., tantum. n. pendet sarcina vnica, vt in ouinis pellibus ex Hydria aduehitur. Mercurii sublimati lib. 20. salis communis, & salis petrae ana lib. 200. capitis mortui referuati lib. 50. vitrioli rubificati lib. 400. omnia separatim debent in puluerem reduci sub lapide molari calcante.

Mixtio fit hoc modo.

Mercurius viuis, & sublimatus, portioq; salis communis, & salis petrae, prius debent cōmisceri, & quantumuis salia sint arida facta per exsiccationem, ab hac mixtura tamen statim madesiunt propter mercurii, & nitri frigiditatem, quæ ilicō humidum in aere condensat, & est causa, vt madesiat materia, sic mercurius inter miscendum cum dictis speciebus moritur, & in puluerem vertitur, cui superadditur reliqua pars salium, perge miscendo ligone

ferreo,

ferreo, donec mercurius nullibi
vividus appareat.

Hæc mixtura est humidissima,
cui si addere velles vitriolum ru-
bificatum aridissimum, com-
biberet in momento istam humi-
ditatem, & in saxi duritiæ cōverte-
rentur. Oportet itaque loco rubi-
ficati vitrioli, commisceri caput
mortuum, aut reservatum de
priori sublimatione, aut de aqua
fortis, perinde hæc est, si modicè sic-
catur mixtura, quam tunc debetis
per cribrum agitare in pulverem
non adeo minutum. Cribratus
pulvis tunc commode miscetur
cum vitriolo rubificato.

Iam habes mixturam, qua cum
impleri possunt 16. vasa vitrea
magna, lagenæ forma (quarta pars
sit vacua) quæ locentur in capitel-
lis, & sublimabis mercurium ex
cineribus (minime vero aperto
igne, vt nugatur ignara plebs in
Mantissa) in 4. furnellis, quorum
quilibet contineat 4. vasa vitrea,
quibus appone alembica, negli-
genter saltem cum suis receptacu-
lis.

Ignis subiectus per 24. horas sit
lentissimus, in illo tempore, salia
dissolvent mercurium, spiratque
in illa actione odor aquæ fortis,
qui

HIPPOCRATES. 217

qui pulmoni valde nocet, imò inspirantem ferè suffocat, sicut Crip-tæ odor puteolis prope Neapolim canem. Post 24. horas odor perijt. & tunc ascendere, vel sublimari incipit mercurius (aquam fortem collige, quæ fortificatur cum alijs speciebus, adhibeturque in mercurij præcipitatione, non autem pro alijs vsibus) calore illo perseverandum est, donec mercurium in forma placentiæ à suo capite mortuo separatim in summo videas, quod fit plerumque quinto die, si ignem bene rexeris.

Frise factis rebus, propter grate pondus sublimati, sponte diffinguntur vitrea vasa (fragmenta separatim collige, habent enim aliquid sublimati, quod abra-de, quo cum alia vice mercurius currens, mortificari debet) caue à cinere, ne per rimas decidat supra placentas, quas curiosè ambabus manibusprehendunt, ac seponunt, panes vocant, quorum quilibet pende-bit circiter 25. libras, plus minus iuxta capacitatem vas is, quod plus, vel minus de mixtura capiebat, itavt ex 280. pondo mercurij viui, & 20. sublimati colliges sublimati lib. tercentum, & octoginta. Crevit itaque in pondere mercurius

K viuis

viuus 80. libras , non quidem ex acido vitrioli rubificati, vt existimat scriba, quod ob id *caute calcinandum* docet, sed solo sale communi, quod sic probo.

Sublimetur idem mercurius cum eadem proportione nitri, & vitrioli rubificati, absque sale communi, & mercurius ascendet rubeus, nilque ponderis, neque corrosiui acquisiuit, idque est *Crollij Arcanum corallinum*.

*Arcanum
corallinum
Crollij*

Rursus adde huic rubro sublimate tantundem salis marini, quantum nitri erat, vrge moderato igne, & eleuatur in sublimatum corrosiuum, augeturque illud pondus, quod supra indicaui.

Adeoque vitriolum non addit pondus mercurio, sed saltem adiungitur, vt mixtura sit spongiola, vt & ne salia fundantur: nitrum vero, vt dissoluatur, & hæc de sublimate sufficiunt, pergam ad præcipitata.

Minerva manum mouet.

Cap. 24.

Ostendi, quod vitriolum, & nitrum mercurio, nec corrosiuum, nec pondus, in eius sublimato.

HIPPOCRATES. 219

limatione addant, idem etiam nunc in eius præcipatione demonstrabo.

Fiat ergo aperto igne aqua fortis ex vna parte nitri, & quatuor vitrioli rubificati, vel *caute calcinati*, vt iubent incauti doctores, hæc aqua dissoluat argentum viuum, quantum soluere potest, solutionem euapora ad ficcitatem, in fine augetur ignis, vt fundus capitellæ ferè candeat, sic in vasis fundo hærebit puluis rubeus præcipitatus splendens, nilque acquisiuit ponderis, neque quid corrosiuo sublimato simile.

Mercurius præcipitatus

Causa est, quod nitrum sulphureum, eleuat sulphur vitrioli, quæ coniunctim agunt saltem in suum simile, idest in sulphur externum mercurij, adedque crescere in pondere mercurius nequit, vt nec corrosiuam vim sublimato similem induere.

Quod autem mercurius vulgi habeat sulphur externum, & separabile de essentia mercurij ultra Gebri lib. 2. *summa perfectæ*. aliorumque sapientum testimonia, docet etiam experientia, hic & vbi que certissima rerum magistra, sequente mechanica.

Mercurium mundum, & purum

K 2 rum

ex
sti-
ci-
m-

ius
&
om-
ru-
or-
Ar

bli-
ini,
ra-
na-
e il-
ui.
ddit
ad-
ofa,
um
ub-
ræ-

&
or-
sub-

*precipita-
tus proprio
sulphure*

rum immittæ phiolæ plani fundi, vt æquè hunc cooperiat, oris augustissimi, coque in arena primo lento, & moderato igne, postea fortiori, eo gradu, vt mercurius ascendere nitatur, quod si id contingat, simplici motu fac, vt recidat, hac via sine vlla alia additione præter externum ignem, fit præcipitatus rubeus splendens, similis illi, qui cum aqua forti ex nitro, & vitriolo præcipitatus fuit. Hic præcipitatus, neque pondere diminuitur, neque augetur, quatenus proprium sulphur illum mortificauit, & rubefecit, non secus, quam aqua fortis ex nitro sulphureo, & vitriolo quoque sulphureo ostendi. Sulphuris nimirum proprium est rubificare mercurium, vt in cinnabaris præparatione manifestum sit, ideoque in pondere nihil augetur, id quod à nostris attentè considerandum: plurimum enim interest.

Hunc præcipitatum rubrum, vel per se, vel cum aqua forti factum, commisce cum marino sale, & virge compositum moderato igne, tunc eleuabitur in ponderosum, & corrosiuum sublimatum. Adeoque vitriolum *caute calcinatum*, præcipitatis dictis, nihil aliud,

HIPPOCRATES. 221

aliud, quam sulphuris odorem
contribuit.

Sic præcipitatus ille, quem Crol-
lius Turbith minerale appellat,
quatenus fit cum spiritu vitrioli,
vel sulphuris sine nitri additione,
non rubescit, eo quod horum pin-
guedo sulphurea sine sulphureo
nitro non manifestatur, sed prop-
ter symbolum, sulphureum, quod
habent, agunt in mercurii sul-
phur, & ideo non rubescit, sed so-
lum flavescit, neque pondus ac-
quirit, postquam aluminosus sa-
por, aqua calida ablutus fuerit.

turbith
mercurii

Vires omnium dictorum præ-
cipitatorum, sunt æquales, vomit-
us mouent, gingiuas corrup-
punt, & repetitis vicibus assumpti
execrandum ptyalismum promo-
uent. Hinc *Helmont de febris, c.*
15. quam diu mercurius vulgi re-
uificari potest, non est boni viri
remedium. Nam sicut omnia
pharmaca sunt venena respectu
nostri, & non excrementorum,
nosque potius, quam morbos ip-
sos adorianur, sic & præcipitatus
vulgaris mercurii. Quare Hippoc-
meus *de medicam. purgantibus:*
Nemo medentum per assumpta
laxatina spondere audet sanatio-
nem. Et licet in experta, & ignara

Vires

decanorum turba mercurio per se præcipitato adscribat vim sudoriferam, falsissimum tamen est, & fides eorum assertioni non adhibenda, quia per volatile sulphur præcipitatus, & rubificatus est, adeoque semper idem mercurius erit.

Sulphur verò externum per alcali quoddam nobile, magno ingenio, & arte ab eo licet sequestratum fuit, vacui tamen impatiens rursus paruo temporis spatio novo, & simili reinduit se, *docente id Magistro de diatæorsim*, neque sibi, neque vlli alii sufficit, imò præterea confirmat id Geber reliquorumque sapientum turba: quare admodum eleganter *aurei seculi Autor fol. 90. saturnus auus illius*, inquit. *illum ex mera ira in id, quod fuerat, iterum commutat*: Et proinde polypokilos hic igneus spiritus & mercurii nomen adeptus est. Hæc ita se habere norunt illi, qui has transferunt *aurumnas* ait Cosmopolita.

Cum vero mercurius mundus, & purus pro turbith, præcipitatur cum acido vitrioli, quod per sex dies, & noctes igne vehementissimo, & naturæ possibili distillatur, tunc sane acquirit à dicto acido ad-

Aqua superat ignem 1800. gradus

quantum non noxia corpora tardant, Virgil.

HIPPOCRATES. 223

admirabilem constantiam, & præstat quam plurima, quæ Crollius illi adscribit: liquet ex dictis, quo perfectiore sulphure præcipitatur mercurius, eò maiorem acquirere constantiam.

Mercurius de argento resuscitatus, & in eodem momento perfecto sulphuri reconiunctus, & mundificatus, inter coquendum varios, & admirabiles colores in vitri pariete, & in ipsa materia ostendit, eodem fere modo vt chalybi sulphureo contingit sub artificis manu pro lubitu: Aurora tamen philosophorum non est, neque credat quisquam, hunc præcipitatum esse panaceam illam, quam vidit Crollius apud Michaelem Sendiuoium, cuius nomen expressit in præfatione partis sextæ medio fere, literis maiusculis hinc inde spatiss sub his verbis *apud Magnum aliquem cui in æternum bene sit, Cum primis egregium Helioc Antharum borEalem, nam in Christo quiescentem cuiusmodi LENIS Denique cons Venerunt latitare temPorum currleVlis*, quia non est per materiam primam vniuersalem redu. Etus in materiam primam: quæ autem sit materia philosophorum

K 4 pri-

se
ri-
&
hi-
ur
st,
ius

al-
in-
ra-
ens
io-
id
ue
nd
eli-
a:
uri
us
rin
at:
hic
re-
ere
a-
is,
tur
sex
mi-
r,
ido

Stenck
Sakking
Gut

*Materia
prima edax
rerum*

prima, præter Hippocr. indigitat nobis *Ovidius Metamorp. lib. 15.* tempus edax rerum, id sonat materia prima, consumit in tempore quicquid ex ea productum fuit: Hinc Antiqui, Saturnum deuorare proprios filios, dixerunt, ut testatur Venerabilis Pythagoras: omne secretum, *inquit*, est in saturno, id est in antiquissima, & prima materia, de qua nunc factis.

Sulphur itaque externum mercurii, esse causam vomitus, & saluationis, non autem spiritus corrosiuos, quibus præcipitatur, docet acidum corrosiuum potentissimum ex vitriolo. Assertionem meam probat inunctio cum ipso mercurio viuo, qui gustum non afficit, nec eius quicquam sulphurei lingua percipitur, attamen externum mercurii sulphur acidissimum esse palam fit, quod in phio-la plani fundi præcipitatur ruber non secus, quam si aqua forti acidissima, & sulphurea præcipitaretur, ut ostendi.

Pro vnctione itaque primo eum penetrat acidorum more, deinde perreptat *ad ventriculos, seu cauitates musculorum in sanis spiritu turgidas. Hippoc. de arte:* tunc secundo statim, vel tertio die lingue.

HIPPOCRATES. 225

guelcere incipiunt vncti, tam sani,
quam ægri:mercurio enim perin-
de est,perseuerans tortor vnguen-
do, donec tandem omnibus in
ventriculis acidum occultum, &
alkali, vel facultates, vt loquitur
meus Hippoc. quas ibidem osten-
di *naturali labore* operantes de-
struat,distemperet,& alienet. Aci-
dum illud sulphuris mercurii, ab-
sorbet ventriculorum alkali, &
eius focium aliàs occultum acer-
rimo veneno acidius, & manife-
stum reddit, sic vna facultate ex-
tincta, acidum veneno auctum
pergit operando retrogrado mo-
do, resoluitque causticorum mo-
re, omne alimentum in putridum
liquamen, illud virtus vitalis, quæ
superest, vel ipsa natura, voca vt lu-
bet, expellere tentans per loca
commoda, & apta, partim per su-
dores dissipat, partim purgatoria
vi per alium deturbat magnis tor-
minibus.

Vnde liquet, quare multi per
saluationem sanati post longum
temporis interuallum in pristi-
num morbum, aut peiorem rela-
bantur, maligna scil. dispositione
in corpore relicta.

Dentes autem, & gingiuas oc-
culta, ac venenosa mercurii acidi-

K 5 tas

tas primario lædit, sicut reliqua
 acida putrefactiua scorbuto teste,
 quæ gingiuas dissoluunt, ac ner-
 uosum genus accendunt, tunc san-
 guis ibidem acefcit, putrefcit omni
 factore olentius tanto contagio, vt
 & labia eius contactu vlceren-
 tur, idque non solum ab eius ex-
 terna vnctione contingit, sed etiã
 mercurius viuus in pauca quanti-
 tate repetitis vicibus per os assum-
 ptus idem præstat, vt testatur ex-
 perientia, notariuntque Rondele-
 tius, atque Platerus. Huius census
 sunt pilulæ ex mercurio viuo
 Barbarossæ dictæ. Hic quadrat
 versus ille antiquus Mathesi in
 Sarepta.

*Terram mercuri, producta me-
 tallâ veneno,*

*Esse ferum, verum est, nil nisi
 virus habet.*

Hinc patet, quid sentiendum
 sit de hoc sulphure, quod hac tem-
 pestate, per quorundam satrapa-
 rum ora huius Regiæ, sub credula,
 firmaque pollicitatione illustris,
 suaui, atque vitalis auræ, tristem
 dirum, truculentum, fætidumque
 halitum spirat. Inde meus Hippoc.
 de lege. Imperitiam malum the-
 saurum &c. alta voce exclamat.

Hic

*Nolite timo-
 re dentes,
 quia, nec
 vanam, nec
 vacuã qui-
 dem eius
 umbram
 cognoscunt*

HIPPOCRATES. 227

Hic ratio reddi possit, quare in auratores, & qui mercurij fumum inspirant, plerumque temporum progressu, aut tremunt, aut artubus contrahuntur, sed cum non sit huius loci, ea hic prætereo.

Mercurius proinde ex Argento regeneratus, licet per integrum annum diuerso igne in supranominata phiola plani fundi coctus, nullo tamen gradu per se præcipitari posse notauit, adeoque regeneratum huiusmodi mercurium sulphure illo externo carere, mechanica necessitate patet, cuius absentia sudores mouet, blandæque actiones suas perficit.

Naturalis ergo mercurius, magno ingenio in partes suas essentielles diuisus, & reconiunctus cum nouo, & perfecto sulphure nascitur *subiectum omnis mirabilitatis* verba sunt. H. C. Agrip. in scala vnitatis: sed de eo nunc plurius agere mei instituti non est nisi quatenus vulgatæ medicinæ inseruire debeat, intra limites me continebo.

Patet ex dictis, quod nec vitriolum, nec sulphur, cuiuscunque sit generis, vel vim corrosiuam sublimato similem, vel pondus addat,

Separatur spirit. ab aqua, ut putrescat, & appareat granū, postea reducat sp. ex alto in aquā, & faciat iungere simul: verba Cosmopolitæ tractū 5.

vt nobis imponit turba scribillando ob id *vitriolum caute esse calcinandum, ne spiritus pereant*, his enim mercurius in sublimatione non indiget, sed saltem humido vitrioli sulphure, quod eleuatur, vt dixi à spiritu nitri, amboque iuncta agunt solum in mercurii sulphur externum, affurgitque au. Et igne in puluerem rubrum non corrosiuum, quem Huserus, & Crollius Paracelsi Arcanum corallinum crediderunt: hi autem eius mentem non intellexerunt, ideoque sunt in opinione falsi.

Cum vero vitriolo, & nitro superadditur sal marinum, tunc mercurius albescit, fit correctius sublimatus, crescitque in pondere, vt suo loco supra ostendi.

Corroditur, vt dixi, mercurius aqua forti ex vitriolo, & nitro, vel alumine, & nitro, quæ aqua post mercurii dissolutionem euaporatur ad siccitatem, in fine igne forti adhibito, vt vasis fundus candeat, sic in matraccio remanet puluis rubrus ab inventore mercurius præcipitatus d'Ætus.

Hic puluis escharoticus est, quare crassas sordes vlcerum, & callos detrahit, hyperfarcesin omnem strenuè absumit &c.

Mer-

HIPPOCRATES. 229

Mercurium hunc in aqua forti solutum, escharoticum nimirum, rodentem, & causticum iubet scriba misceri cum emplastro de ranis anodino Vigonis fol. 681. quia nimirum absurdum inuentum esse putat mercurium saliuā mortificare, quasi Ioan de Vigo ignorasset modum soluendi in aqua forti, qui vulgaris præcipitati inuentor fuit, ea de causa, & hodie vocatur Vigonis.

Hic postquam ex mercurio escharoticum præparare docuisset, nunc quoque ex eodem mercurio anodinum emplastrum, ad mitigandos artuum dolores à virulenta lue obortes præparare docet. Commiscuit autem mercurium viuum cum rebus dolorem mitigantibus: iussit itaque illum mortificari saliuā, & oleo laurino: quod fit in momento quasi, & postea reliquis ingredientibus superaddi, & in emplastri formam reduci.

Hanc Vigonis mortificationem eachinno excipit reformator, euertitque textum, & sententiam viri optimi: insuper addit conuicia, & calumnias, locoque mercurii viui addit causticum sine ablutioe vlla, vel ignis intensioe

pro

230 TACHENII

pro spirituum acidorum fuga, sed dum adhuc liquor est, iubet axungia, oleoque misceri, & ad consistentiam emplastri concoqui.

Ex fructibus ergo cognoscetis, reformatorem Augustanae pharmacopœe carere omni distinguendi peritia, quia inter Escaroticum, & Anodinum, magnum est discrimen, ait enim mercurium corrosivum in axungia coctum, dulcem fieri, attamen condylomata, atque collosas putridas carnes absumere: quæ contradictio responsum non meretur, quia propria confessio eam condemnat, opera enim ignis probant verum ignem, & mercurius condylomata absumens, est verus præcipitatus, quia facit opera præcipitati, adeoque coctoris emplastrum escaroticum, Vigonis anodinum dici nequit, quia toto cælo aduersatur inventoris sententiæ. Plura de hac materia cap. 7 clavis.

Cum in mercurio versamur, pergam eadem via ostendere falsum acido non contrariare, ut scribillant. Vbi sciendum mercurium, cum alcali representet, neque sublimari, neque præcipitari posse nisi acidis, quæ cum per alcali, non autem per sal ab eo separantur, tunc

HIPPOCRATES. 231

tunc recurrit idem mercurius, qui erat antequam præcipirabatur, cuius exemplum quilibet, cui hæc res curæ est, ante oculos habet in mercurij vitæ sic dicti præparatione, quæ fit hoc modo.

Si cum mercurij sublimati (quem falsum ostendi) p. ij. commisceatur pars vna antimonij pulveris forma, ilico acidi salini spiritus deserant mercurium, & rodunt purum antimonij regulum, qui alcali est metallicum, & leuioris molis, quam mercurius, & est causa, quare hunc deserunt. Hæc mistura cum ex retorta propellitur, decurrunt dicti spiritus acidi saturati regulo soluto in forma butyri, diciturque oleum antimonij corrosiuum, quod bis, vel ter, debet ad puritatem rectificari.

In hoc oleo rectificato macerant periti adamantes, qui ex accidenti in generatione maculas contraxerunt, & illustrantur pulcherrime.

Hoc oleum sola illinitione circulari est certissimum remedium gangrænæ, quam ardet à sana parte, vt docet Hartmannus in praxi, & notis in crollium. Gangræna enim alcali vrens est, caretque acido vitali, quod hoc modo loco restituitur.

Cui

232 TACHENII

Cui oleo si aqua limpida affunditur, diluitur aciditas in ea, caditque puluis rarus, leuis, & candidissimus, qui toties noua aqua abluitur, vt gustu insipidus sit, diciturque ineptè mercurius vitæ, cuius 7. grana cum vino hausta vomitum, atque secessum mouent, in difficili partu diuinum sane refugium : vocatur etiam puluis Algerotti.

*Cinnabaris
antimonij*

Mercurius autem, qui ab acidis, & corrosiuis spiritibus neglectus adoritur ab acido sulphure antimonij, & iterum constituunt occultum falsum, quod in eadem re-torta ab ignis intensiōne eleuatur in cinnabarim, quæ etiam bis, vel ter, per se sublimari potest, & fit medicamentum in epilepsia non contemnendum.

Cinnabaris hæc, si cum alcali quodam commiscetur, & ex re-torta igne vehementiore pellitur, tunc alcali bibit sulphur antimonij, & mercurius redit currens sine perditione virium, vel facultatum.

Aurum itaque non soluitur sine sale in acidis, vt neque antimonium, imò neque ipse mercurius: ergo sal non destruit acida, vt nec vice versa, *Mysterium operosa mi-nerua*

HIPPOCRATES. 233

nerua aperuit contemplatoribus naturæ arcanorum non iniucundum.

Tandem sal si cum acidis inimicitiam, aut ocultram, aut apertam haberet, id sane fieret manifestum in solo butyro antimoniali adeo sensibili, vt si vnica saltem aquæ guttula inciderit in illud, statim acidi spiritus aquæ sese associant, & solutum antimonium albescit. At in dictum butyrum iniice sal commune naturale, vel artificiale, vel alia salsa, etiam in quantitate, nil sane mouebitur, ne turbabitur quidem, tantum abest, vt illud destrueretur.

Dieta cum factis componit.

Cap. 25.

IN aqua ostendi alcali, nunc porro ignem acidum esse mechanicè demonstrabo. Reformatoria turba docet crocum martis, quem aperitiuum vocat, cum acidis præparare, quem probò: docet & alium crocum in sola flamma, quem adstringentem appellat, ignorans quod, & ignis flamma sit acida, vnde & hic crocus similis erit priori: hunc voca, vel adstringen-

gentem, vel aperientem iuxta effectum, quem post se relinquit, & non à præparatione. Ferrum enim quocumque modo præparatum per os assumptum habet facultatem roborandi, quia combibit acida errantia, ex splene ortum ducentia, & idem ferrum referat obstructions hypochondriorum, atque mulierum menses promouet. adeoque ferrum per se aperit, & adstringit iuxta acidum, quod cum illo concordat. Plura vide in Clavis cap. 8.

Aciditatem communicant flammæ omnia combustibilia, quæ flammam edunt, vt ligna, frutices, herbæ &c. Hanc inflammabilem aciditatem diuendit in Appendice fol. 73. pro spiritu falis armoniaci acido, & hoc loco illam plane ignorat.

Multis videbitur me, hoc loco paradoxa proferre, quòd ignis flammam acidam dicitur, imò repeto, ignem accedere proxime ad falis naturam constantem ex alcali, & acido, ea propter est mordicans, acris, acetosus, incidens, subtilis, penetrans, purus incorruptibilis, incombustibilis, & est illud, quod à corruptione præferuat: & sicut in sale acidam partem separauit,

*Natura in
omni re si.
milis*

HIPPOCRATES. 235

raui, eam nunc etiam in flamma separabilem esse, hac mechanica ostendam.

Plumbum exuritur aidi lignis in minium, plumbi lib. 100. postquam in minium conuertuntur, reperiuntur centum, & decem: quæritur unde minium acquisiuit decem libras? profecto nil ei superadditum fuit, nisi sola flamma, hæc ergo assumpsit corpus in plumbo, hoc autem corpus, quod plumbum auxit, ex flamma est acidi saporis, id probat sequens mechanica.

*Plumbum
fit minium*

Distilla ex retorta vitrea aperto igne illud ipsum lignum, quo cum plumbum exusseris, & extillabit liquor acidi saporis, qui si superfundatur plumbo laminato erodit ipsum, & rodendo coagulatur, ideoque pondere augetur plumbum. Hic acidus liquor flammæ forma plumbum lambit, eique commiscetur, fixaturque in alcali.

Refunde minium in plumbum, & habebis centum libras vt prius, adeoque decem libræ non erant, nec minium, nec plumbum, sed acidum ignis ope ligno expulsum. Hoc autem cum non sit de natura plumbi, cum eo non colliquefeit, cum autem *sibi soli sufficiens non est,*

est, vt ait Hippoc fugit in plumbi reductione in elementa, vt de sale tartari, oleo, aceto, & reliquis supra ostendi.

Hoc alcali artificiatum ex plumbum in minium conuersum cum igne, & acido vegetabili.

*Plumbum
lithar-
gyr.*

Vel idem plumbum cum acido minerali in lithargyrium, si cum oleo, vel pinguedine coxeris, tunc alcali sorbet occultum acidum pinguedinis, & nutritur, & acidum vicissim in alcali, & coagulantur in neutrum.

Sic fit emplastrum tripharmacum, vt, & de cerussa, reliquaue huius census, vt in sapone ostendi, cuius inspissationis causa, hactenus reformatori ignota fuit, vt testatur in epistola ad me, quod nimirum oleum tartari pingue cum alcali picis inspissabatur (vt cap. 21) & pharmacois hæc secundum dum artem coquenda scribit.

*Emplastra
ex plumbo
antiquissimi-
ma, chimi-
ca arte pa-
rata*

Inter metalla autem nil reperitur, quod cum acido quoquo promptius in amicitiam coeat, quam plumbum, iuxta acidi enim speciem mutat formam, non secus, quam vegetabilium alcali, vt suo loco ostendi.

Aceti vapor illud in candidam vertit cerussam: acidum in flamma,

HIPPOCRATES. 237

ma, in rubrum minium, cum acido sulphuris in igne vertitur in nigrum, quod plumbum vstum dicimus, cum acidis mineralibus varijs commixtis in lithargyrium duplex vertitur, cum acido argillæ flauæ in vitrum buxei coloris, cum acido argillæ nigræ in fuscum colorem vitreum vstulatur (adi Vittrarios) ea de causa, qui metallorum fusioni, & purificationi student, illud honorant, quod omnis generis acida absorbeat, & metallum ab omni macula purum, in probatoria cupella relinquat.

Nō in inopportune hic soluitur questio expertissimi metallorum probandorum per Bohemiam Magistri Lazari Erkeri, quam insolutam Philosophis discutiendam relinquit.

Lazari Erkeri quaestio

Cur nimirum cupella probatoria æris, vnā cum impositis ante operationem, & post ponderata grauior sit post, quam prius?

Hanc soluo ex fundamento naturalis Hippocraticæ doctrinæ, quod nimirum cupella probatoria paratur ex cinere loto, & omni faldine priuo: vel paratur ex offibus combustis, quæ in cineribus nihil falis relinquunt, adeoque cupellæ, tam ex cineribus, quam offibus

soluitur

ibi
ale
u-

ū-
m

do
im
nc
um
ci-
u-

ia-
ue
di,
re-
re-
li-
m
r)

m

ri-
to
;
m
e-
vt

m
n-

bus factis alcali inane, & vacuum representant, cum vero ex lege naturæ soli, & inanes esse nequeunt, antequam in usum vocantur, replentur humido aere, ut de alcalibus ostendi. Cum autem ignis admouetur, huius potentior aciditas expellit debilem humidum aerem, sibi que imperium, & possessionem arrogat, sic alcali saturatur ignis acido, coagulatur, fixatur, cupellis que pondus additur, non secus, quam aciditas ignis in plumbo coagulatur pro minio, illique pondus addit.

Ex eodem fundamento fiunt pilulæ plumbeæ, quibus utuntur, qui auium venatione delectantur, plumbo liquefacto superaddunt auripigmentum sulphureum, & seui tantillum, & ex ferreo cochleari rostrato in aquam frigidam continuato filo effundunt, & totum plumbum vertitur in sphaerulas maiores, & minores, quas cribro in classes diuidunt.

Quare autem auripigmentum, & non commune sulphur superaddunt? ratio est, quod hoc flammam edit, & plumbum comburet: illud autem fumum saltem sulphureum emittit acidum, cui plumbum ut alcali auscultat, illoque

qu
qu
for
diu
inc
fla
poc
mi
bun
ra:
hab
pro
gue
illu
dic
leri
lun
fun
frig
ris
I
co:
qua
qua
fa
run
N
inte
& n
igno
peri
ciji

HIPPOCRATES. 239

que saturari optat, ideo eleuatur quasi fermenti more in liquida forma: vt autem in effusione liquidius fiat, addunt seuum.

Sic veteres notarunt ex acido inchoari in viuentibus omnes inflammationes, attestante id Hippocrate de prisca medicina. *In homine*, inquit, *est acidum, acerbum, acidissimum, aliaque sexcenta: que pro copia, & viribus varias habent facultates*, excogitarunt propterea ex plumbo varia vnguenta, & emplastra, quo acidum illud absumerent, & quo sæpius dicta vnguina mutantur, tanto celerius acidum consumunt, malumque tollunt: hanc acidi absorptionem pro vulgi captu refrigerare vocamus. quatenus caloris causam mortificat.

Pro corollario huius capituli dico, quod ab imperioso ignis acido, quam plurima veniunt in lucem, quæ alias oculis sepulta, & absconsa manerent, vt ostendit coralliorum tinctura.

Nudo igne reuerbera coralia integra ex. gr. vncias 12. per 6. dies, & noctes (peritus eodem vtitur igne pro sp. vitrioli distillat: & reperies vncias 15. idest tribus vncijs aucta, & in puluerem subtilissimum

*Coralliorum
tinctura*

finum mutata. Hoc augmentum nil aliud est, nisi acidum ex flamma, quod coralia dissoluit, & cum ipsis coagulatur, & fixatur acidorum more in falsum.

Huic falso pulveri cum affuderis acetum distillatum, bullas non emittit, vt alias contingit in corallibus non reuerberatis, acido enim ex igne sunt saturata, acetum dissoluit corallorum puluerem, in pellucidum, semiacidum liquorem, qui licet pellucidus, vt simplex acetum distillatum, & sine colore, latentem tamen habet sanguineam rubedinem, quam affusio Spir. vitrioli, qui per 6. dies, & noctes, vltimo, & naturæ, possibili igne sit expulsus, in momento manifestam reddit.

Hanc rubedinem non introduxit, neque acetum, vt neque spiritus vitrioli, aliàs semper rubesceret mixtura, quando magisterium ex corallis, vulgari modo præparatur. Oportet ergo mechanica necessitate, vt hæc rubedo in corallis clam latitasset, & ignis ope ad maturitatem perducta fuisset, de qua nunc plura disserere, lubeus superfedeo: satis est, quod contra somniatam doctrinam, acidum hoc corallorum falsum non destruat.

*Tinctura
hac rector
est, vel ar-
cheus, qui
cum coral-
lorum vita
pari passu
ambulat,
magnarum
virium, mo-
ri nesciens,
ne quid in
igne, vt in
vino osten-
di,*

*distillat
et fixat*

HIPPOCRATES. 241

struxisse, horumque tincturam in igne constantem me ostendisse, quam porro ingenio separabis, & se ipsa laudabit.

Spiritus vini tartarizatus, etiam ex non vltis tincturam extrahit.

Sic quoque antimonij flores candidissimi ex regulo sublimate Tychonis Brahe; quorum meminuit Sennertus tractatu de peste, in reuterberij igne, paulatim tamen admoto fixantur planè. & deinde rubidum acquirunt colorem, non fecus, quam illud in spiritu nitri corrosum, cuius supra mentionem feci.

Antimonium fixum.

Similiter, & antimonium crudum fixatur eodem tractamento in candidissimum puluerem, non fecus, quam illud, quod cum tribus nitri partibus in antimonium diaphoreticum exustum, & calcinatum est, deculis recto vsu, & quid prestare possit in medicina, suo loco ostendi.

Acida itaque ignis flamma, non solum plumbum, antimonium, reliquaque alcalia dissoluit, sed & ipsum ferrum in subtilissimum puluerem, quem crocum martis appellamus, quod tamen sicut reliqua metalla reducibile non est, propterea Horatius illud calcina-

OBIS

L

tum,

tum, sterilem vocat, rubiginem
huius occasione de eius proprietatibus
quædam dicenda.

Præcipitationis modos, & necessitates indicat.

Cap. 26.

DE Ferri proprietatibus, & actionibus, quas, & quomodo eas perficiat in humano corpore, multi multa dicunt scriptores, quorum catalogum recenset in defessus. *Sennertus lib. 3. p. 2. sec. 2. cap. 7.* pauci vero rem tetigerunt propter Hippocraticæ doctrinæ incertitiam, dicam autem quomodo adstringat, vel quomodo laxet.

Ferrum adstringit manifestè, idèdque stomachum, & viciniam quæque roborat: convenit itaque dyentericæ, lientericæ, diarrhæicæ, omnibusque morbis laxis, & dissolutis &c. Quibus reclamari audio, quod ferrea medicamenta mulierum menses promoveant, restaurentque iccinoris, & lienis defectus, adeoque hinc potius laxare, quam adstringere.

Quibus respondeo in nobis nihil mirum, non raro oberrare, saltem quoddam resolutum, genitum ex acido

HIPPOCRATES. 243

acido, & alcali minus inuicem concordantibus compositum, ob id diaphoretici, & transpirationi ineptam, neque medicamentis purgantibus auscultare, vt experientia docet, voca hoc vt placet, humorem plane excrementitium, vel in prima, vel in vltima corporis regione existentem, cuius siue vterus, hepar, lien, renes, pancreas, mesenterium, vel stomachus sit productor, idem nunc est.

Ferrea medicamenta

Sumpto itaque ferro, quod vt supra mechanicè ostendi, omnia acida faciliè combibit, illic sal illud nouum liquidum, acetosum ad ferrum præceps ruit, eique adhæret, vt illud dissoluat.

In dissolutionis actu dictum acetosum sal, vel acetosus humor excrementitius, dum ferro adhæret, illudque rodit, coagulatur iuxta saporis speciem, vel in nigrum, vel in viride liquamen, vt alui excreta testantur: non secus, quam si idem ferrum sub artificis manu dissoluitur in spiritu vitrioli sit viride, si in aceto, solutio rubescit: natura enim, tam in macro, quam microcosmo istlem instrumentis operatur, docet Magister.

Cum vero ferrum in acido naturali stomacho valde grato li-

-17 L 2 quo.

quore dissoluitur, vt sunt huius
census aciduli ferro immaturo
prægni, & potatur, penitus admit-
tuntur ad intima huiusmodi li-
quores, & absumuntur, ferrum
vero vt dixi alimonie ineptum ab
acido separatur, alcali actione, à
commisto, in qua segregatione
confluunt dicti falsi-acidi humo-
res ad ferrum, illi adherent, atque
vnà per inferiora exturbantur.

Simili prorsus modo contingit
argento in aqua forti soluto, in
hanc solutionem, si cupri lamellæ
iniciuntur, tunc statim aciditas
aquæ fortis deferit argentum, &
rodit cuprum.

Rursus in illud solutum à cu-
pro viride, lamine ferri mittam; sic
acidi spiritus aquæ, cupro saturati,
confluunt ad ferrum, illudque ro-
dunt, cuprumque deponunt, quia
ferrum facilloris solutionis quam
cuprum.

*Ferrum mu-
tatur in cu-
prum.*

Goslarienses rustici in aquam
vitrioli cuprei prægnam proieciunt,
ferrum antiquum, illud suo tem-
pore in cuprum mutatum, extra-
hant, vendunt, quia per fusionem
cuprum etiadit, hanc metamor-
phosin, plurimi veram transmuta-
tionem esse crediderunt, vt & ho-
die creditur, vt scripta doctorum

vi-

HIPPOCRATES. 245

virorum testantur.

At penitius inspiciendo, aqua naturali acido prægna, percurrit cupri mineram immaturam, quã rodit in vitriolatum cuprei succum, cum vero acidus hic spiritus reperit ferrum, quod leuius est cupro, hoc rodit, & eodem modo vt supra ostendi, in dissoluti ferri locum succedit cuprum, adeoque non est transmutatio, sed necessaria præcipitatio.

Ita in humano corpore contingere mechanica ratio, & necessitas dicitur, præsertim cum natura in omni re similis existat, vt Senex docuit. Nisi enim excrementitius humor cuiusdam sem acidæ naturæ, & saporis esset, ferrum in corpore, non dissolueretur in viride, vel nigrum liquamen, vt quotidie oculis intuemur, & etiam cap. 16. manifesta mechanica ostendi: & nisi excrementa dicto colore tingantur, iam ferrum, ferreæque aquæ inconsideratè propinantur, non enim reperit humorem idoneum, à quo soluatur, tunc sanè ferrum adstringit, licet inelytæ facultatis medicæ Viennensis crocus martis aperiens assumptus per os fuisset. Curiosus videat Clauis cap. 8.

L 3 Idem

*Acidorum
usus & a-
busus.*

Idem intelligendum est, de acidi-
dis spiritibus, vt vitrioli, sulphuris,
nitri, salis &c. hi nisi reperiant al-
cali errans in corpore humano à
vitahlate proscriptum, & sic id
motuosum, quod acidus spiritus
in se combibat, & vna in salfam
urinam mutantur, plus nocent,
quam profunt, tunc enim proxi-
mum stomachi alimentum, nisi ia
sua aciditate inficiunt, & alendo
ineptum reddunt.

Medicus amicus Romæ anno
1656. pestis tempore, cuius quo-
que de podagra mentionem feci,
præseruationis gratia utebatur spi-
ritu sulphuris in copia: hic Arthriti-
cus euasit postmodum non nisi al-
cali animalium restitutus. Alkali
enim combibit acidum errans, per
corpus dispersum, quod, ventricu-
culis manifesta acida non perfe-
rentibus, dolorem, & motum ex-
citabat *docente id Hippoc. de me-
dicinis purgāribus. Acidus c. bos, si-
quis citra delectum, ac inconside-
ratè exbeat, nihil commodi per-
ficiet.*

Hac præcipitationis necessitate
factus est magnæ Heruriae Ducis,
clauus aureus, quem Ferdinan-
dus Primus. P. M. sequenti testi-
monio, quod cum clauo Floren-
tiæ

HIPPOCRATES. 247

etiam spectatur, ornauit.
D. Leonardus Turneisser, clauum ferreum, me presente, ac uidente igne calefactum, ac oleo immissum, in aurum conuertit. Romae die 20 Nouembr. post prandium.

Huiusmodi clauos aliquoties ludendo propria manu parauimus. Qui uero metalla uulgari, & rustico modo tractant, illis uidentur impossibilis ferri, & auri conglutinatio, credunt itaque pro certo hunc clauum uerè ex ferro in aurum transmutatum esse, huius opinionis causam confirmat, quod aurum ferro non adhaereat, imò aurum liquatum illud in momento, sicut sulphur corrodat, & in rubiginem uertat.

Connectitur autem ferrum auro, per praecipitationis necessitatem, ut dixi, nimirum eo fundamento, quo ferrum cuprum praecipitat.

Seca igitur clauum ferreum in duas partes, extremitatem humectata saltem salua, & statim tange humidam partem cum cupreo uetriolo, & in ipso puncto ferri extremitas rubescit, acquiritque cupri naturam. Cupro autem facilius aurum associatur.

Cupreo huic ferro. adapta cus-

L 3 pi-

Sicut sulphur cammune, sic aurum ferum in rubiginem uertit.

Gluten fit ex cuprea moneta, uel ex auro & argento colligatis.

pidem ex auro puro factam, cumque borrace, & aurea solidatura (glutine auri) in carbonum commo igne more solito colliquato, & habebis clauum aureum tantæ famæ.

Hunc Turneifserus tinxit ferrugine, sub qua aurum abscondit, ac magno Principi (sine dubio) manibus tractandum obtulit, qui ita laruatus, à peritissimo quoquo ferrum diiudicabatur, quem igne calefecit, ac in oleum quoddam (vt ait testimonium) intinxit, quo actu abluit ferruginem, & aurum apparuit. En artificium, si artificii nomine dignum.

Sed redeamus ad ferrum, quod assumptum per os, liberat ab abstractionibus à supra dicto excremento, obortis, & aperit per accidens, absorpto scilicet coagulatore, acido errante, & à natura proscripto, non tamen quod per se proinde desinat esse constrictiuum, & reboratiuum.

Diaphragma non ascendit.

Aperit ergo potestate specifica, & appropriata, quatenus reperit acidum degeneratum, hypochondriis morbosum, quod absorbet, utpote illi gratum, & appropriatum, ac vnà per inferiora deturbantur.

Con-

HIPPOCRATES. 249

Constringit vero qualitate secunda, dum scilicet non soluitur à morboſo Hypochondriorum acido, tunc sanè eius vsus valdè nocuus, & ab Auicenna rectè inter venena connumeratur, vt in Clauis cap. 8. ex professo notauimus.

Notandum, quod vitriolum martis non sit offerendum in laxis, & dissolutis morbis febrem comitem habentibus.

Nux Cassia. Cap. 27.

CVprum, dixi, ab aceto verti in æruginem, hanc stillare iubet reformator. *Memini, inquit, in Appendice fol. 72. me mentionem fecisse, cuiusdam menstrui secreti; hoc menstruum quanquam iubebat malignorum, ingratiſſimorumque cuculorum canina inuidia, inter secretiora arcanorum scrinia detineri, nec tam citò in meridianam lucem emitti; dum tamen omnem vindictam, ingrati tudinis, & odij, vnde mihi pro benefitijs iniuriose illatis, Deo relinquendum, suadet recte factorum conscientia, vt bonitati publica, rem præstem gratam, spiritum prænominatum, publici iuris faciam, cui magna remedio-*

Tristis seueritas quæ dem inest in vultu: a verbis nulla fides: Terent. And.

L 5 rum

rum pars tanquam co'wana; non exigua inniletur.

Quid nunc docet Regius noster Doctor? *spiritum veneris, & menstruum secretum!* (Risum tenete amici) quod propter indignos detinere decreuerat. Vah, impolita ruditas! sed quis vnquam in hoc viro tantam liberalitatem, totque beneficia pro publico bono quaesiuisset, nisi ipse se manifestasset?

O curas hominum, o quantum est in rebus inane?

Centum, & plures anni sunt elapsi, ex quo Basilius Valentinus, hanc aceti distillationem in vulgus edidit (in libello quem inscribit *Manuductionem medicinae* idiomate Germanico, & rursus impresso *Francofurti apud Lucam Iennis anno 1625. in quarto*) sub titulo: *Vera Perlarum Solutio*: Hunc reformator à Basilio mutauit, suppresso Autoris nomine ibique de verbo ad verbum venditatur, & hunc non solum venditatur, pro soluente yniuersali, sed (insuper suum fingit esse inuentum, scribillatque: *Spiritus noster veneris*) & pro *LIQVORE ALKALHEST in Pharmac. Regia fol. 170.* Adeo vt non sine fatali praenuntiatione Iohannes Fredericus Bauz

HIPPOCRATES. 257

Bauz, reformatoris nomen dignif-
 simo Anagrammate Pharmaco-
 pæ ac præfixit, quod ibidem videri
 potest.

Addit autem reformatior sine *Ad quid*
 erubescencia. *Hic laudatissimus inconcin-*
spiritus in medicina, non solum na sump-
magnarum virium est, cum Epi- tuosa, la-
lepticis, Apoplecticis, Hystericis, boriosa, &
Hypochondriacis summè opitula nauseosa
tur, legitimè, ac debitè exhibitus, Regia cõ-
verum etiam tanquam LIQVOR positiones,
ALKAHEST se habet, & non si acetum
ut reliqui spiritus acidi, qui sol- omnibus
uendo patiuntur, & destruantur, gratum
inque aliud ens conuertuntur & c. hanc habet
potestati.

Vtinam Basilius, dum distillare
 docebat hoc acetum, impostores
 timuisset, sicut Hippocrates, Para-
 celsus, & reliqui: reformatior hoc
 pro LIQVORE ALKAHEST,
 non venditasset, imò nec tot enco-
 miis illud decantasset, ut nec munda-
 do, tam fraudulenter imposuisset.
 Hoc acetum quouis pretio redi-
 mendum tuadet, additque se-
 quentia magnifica verba, quæ
 propterea albo notabis calculo,
 scilicet.

Hoc lector amice frueri secre-
to, inquit, & fauore mei, pro fideli
communicatione beneuole perse-
uera.

Turpe est
Doctori cõ
culpa re-
darguit ip-
sum.

L 6 Proh

Proh Iupiter : huc adeste per-
 scrutatores acerrimi , vobis illu-
 stratum est secretum nusquam ab
 aliquo scriptis mandatum . Sed ri-
 det natura , pro veritate nunc pu-
 denda commenta docere : sunt ,
 qui sine magno labore , tempore ,
 & sumptu similem , imò potentio-
 rem liquorem ex aceti matre in
 magnum vas , recipiens distillant ,
 quem tamen pro Alkæhest non
 proclamant .

Videamus nunc subiectum , ex
 quo reformator miserabile , mira-
 bile volui dicere , solvens , & lauda-
 tissimum Alkæhest distillat , digno-
 que nomine sibi appropriat , ap-
 pellata; **SPIRITVM NOSRVM
 VENERIS .**

Illud est ærugo , vel æs viride ,
 quod sic sit: cupri laminæ cum vi-
 naceis iam acescentibus conducun-
 tur : harum aciditas rodendo cu-
 prum , cum eo coagulatur in sal , si-
 cut omni acido rodendo contin-
 git , vt de plumbo , & corallis ad
 oculum demonstravi . Istud viride
 cum aceto distillato mundificat
 reformator , indè sanè nil aliud ,
 quam acetum extillare potest , vt
 Basiliius candidè fatetur loco supra
 citato : non secus , quam spiritui
 vitrioli euenit , qui rodendo cu-
 prum

HIPPOCRATES. 253

prum vertitur in vitriolum, quod si distillatur, nil aliud, nisi idem vitrioli spiritus, seu stagma, quod affudisti, elicitur; iuxta illud, nemo dat, quod non habet.

Remanens caput mortuum, vel faeces funde in tigillo, addito patillo nitri, & tartari, & redit cuprum, quod fuit, priusquam cum aceto in aes viride erosum esset.

En secreta, & arcana materia, quam Reformator superflua liberalitate, pro bono publico communicare voluit, & quoniam pretio redimendam suadet. Hoc secretò, inquit, frueri lector amice.

Apage his cum imposturis, quas vulgus ridet, ijsque fidem non habet, qui novit secreta, non esse detegenda, nisi in parabolis, allegorijs, metaphoris, involucris, & similibus figuris in omnibus scientijs: sic iussit fecitque Pythagoras, Orpheus, Hippocrates, omnesque antiqui vates, & Philosophi, quorum studium semper fuit naturae secreta, varijs ænigmatibus, & involucris obtegere, in auribus insipientum, ne loquaris, inquit Sapiens; quia despicient doctrinam eloquij tui. Sic Iohannes Picus, libro de dignitate hominis, Pythagoras, Plato, Boetius, Macrobius, Cor-

Cornelius Tacitus &c. omnes v-
nico ore fanciunt, secreta non esse
detegenda, eò vt dignè impedian-
tur indigni.

Sed age nonne minore cum lã-
bore, & dispendio vti licet aceto
simpliciter distillato, cum sit vna
eademque res? Nonne Tyrocinij
scriptores, sal perlarum, & cora-
llorum præparare docent cum
aceto distillato, & postea abluere?
quæ tamen ablutio inutilis reperi-
tur, acida nimirum coagulantur
cum soluto, vt vbiq; ostendi: vt
autem paucis in summam contra-
ham: acetum distillatum commu-
ne, & *Spiritus veneris* reformato-
ris, non sunt nisi aqua imprægnata
sale acido volatili, & si illud quic-
quam rodit, coagulatur confes-
sum, quod postea per combustio-
nem fixatur in alcali.

Qualem prerogatiuam habet,
nunc magisterium corallorum, &
perlarum reformatoris præ alijs,
quæ Tyrocinia ponunt? id sanè
docet spiritus vitrioli, vel sulphu-
ris, qui præcipitat vtrumque: cu-
ius ratio est, quod potentior acidi-
tas apprehendit solutum, & in illo
coagulum suscipit. & ob id etiam
pondere crescit, quam exinde re-
petere non licet, nisi violento igne.
Nulla

*Spiritus
veneris, a-
cetum di-
stillatum
est.*

Nulla ergo differentia est inter spiritum fictum Veneris, & acetum communiter distillatum, nisi quod hoc dilutius, & aquosius sit, quod viginti argumentis in Clavis cap. 6. contra Inelytæ facultatis Vienensis membra probavi, quæ Pharmac. Regiam studiosè (notetur dictio studiosè) perlegerunt, at tamen nihil de medicina, quam profitentur, inelyta illa membra virilia intellexerunt, vt testatur Decanus in censura.

Siccine Deo proximo, & veritati, satisfacit scriptor, vt peierat in animaduersionibus? Hæcine sunt adinventiones ex vera ratione, & experientia conscriptæ, nemini tamen adhuc visa, vel animaduersa ad solatium generis humani, vt habet præfatio appendicis. Itane fallendus, & deludendus Hærus, cui promittitur in dedicatoria, quod ignoratur: genuinam scilicet componendorum medicamentorum methodum, & vstatam ab erroribus mundare, ne populus in aris dispendium, & valetudinis sæpè sæpius præcipitetur, vt hac in parte, & subditi falicius viuam: venditare scilicet acetum pro Alkabeft? Hæcine sūt illa quæ omissis negotijs necessarijs in vulgus, cum tan-

*Quo semel
quis peiera
uerit, ei cre
dere, postea
non oportet
Cic. pro Ra
bir. posth.
21.*

*Chi dice il
vero non s'
affatica, &
mi marauè
glio del tuo
sudare! dis
se Dante*

to labore profecta sunt vt loquitur
epilogus.

Sed scriptor, aceto suo ebrius
non cessat miranda cantare: *spiritus
noster veneris*, inquit, *in ap-
pend. fol. 83. extrahit ex chalybis
limatura adstringentem unctua-
ram*. Hem quid atudio! noua res!
quasi non quoduis acetum cum
ferro limato non rubesceret? Fa-
bris ferrarijs notissimum.

Acetum
cum ferri
limatura,
rubescit.
Spir. autē
vitrioli
vel sulph.
coagulatur
cum ea in
vitriolo.

Paulo, ante fol. 798. in Hermeti-
ca mantissa inutili docet, quod
*crocus adstringens sola reuerbera-
tione, nulla alia re admista, exa-
tissime preparari potest*, nunc vt
aceto fides adhibeatur, concedit
vtrumque. Quid istud est aliud,
quam impertinenter, & ignoran-
ter nugari? imò docere falsis, & ace-
ti contrarietates, & vtrumque non
cognoscere.

Porro magnifici Domini De. Ca-
ni, inclytaque membra subscripse-
runt, acetum scil. seu fictum spiritum
veneris insignes, & saluberrimas
vires à cupro mutuatas possi-
dere: Hanc tamen assertionem hoc
loco nunc eorum dux, magister, &
focius aperte negat: inquit *in
animaduers. de Theriaca: Vitriolum
venericum, saporem habet in-
signiter adstringentem, nauseam,*

HIPPOCRATES. 257

vomitumque in parua etiam quantitate commouens, vt ingens suspicio sit, venenum quoddam hanc vitriolo commixtum esse, atque ob id hoc ipsum minime aptum censeo, vt huic compositioni iungatur.

Adcoque saluberrimas vires, quas cuprum pro spiritu veneris possidere peierat, hoc loco nunc retractat, & venenum esse contra stipatores iussu reclamation. Hac nimium ratione à supremo Cōditore cautum est, vt venenum cupri in igne sit constans, & cum volatile aceto non ascendat, ne per ignaræ turbæ menstruum secretum, totius Austriæ innocens populus, secretè iugularetur.

Quo titulo autem magnifica hæc societas, ministri naturæ officium administrauerit, hæctenus paucis ex propria subscripta confessione, ad oculum ostendam, exinde reliqua doctrina eorum, facillimè intelligitur.

Magistra natura, in artuum vehementissimis gallicis doloribus, indicat ministris, vnguentum mercuriale anodinum, in eorum mitigatione applicandum, hi verò ficti, pro indicato anodino afferunt *mercurium corrosiuum*, toto caelo contrarium. interm à vili plebe

Pharmac.
fol. 682.

uitur
brius
spiri-
n ap-
lybis
natura
res!
cum
Fa-
neti-
quod
vera-
exa-
ne vt
cedit
iud,
ran-
ace-
non
Ca
ipse
piri-
erti-
offi-
hoc
er, &
is in
rio-
cin-
am,
o.

plebe tamen canonici audire vo-
lunt.

Languens Podagrica natura ex
acido, affert, & applicari sibi indi-
cat insipidum alcali, acidum abfu-
mens, vt est aqua spermatis rana-
rum, & huiusmodi simile, dicti ve-
ro ministri indicatum negant, res-
pondentque dolenti Dominæ na-
tura esse contra methodum, & pe-
riculose plenum opus alex, an-
cipitis scilicet enentus, repellentia
ad mouere, & vesaniam, & nequi-
tiam simul arbitrantur, huiusmo-
di simplicibus catarrhum repelle-
re vide, & cap. 19. huius libri.

Apol. fol.
116.

Et rursus, natura peregrino aci-
do, febrili accensa, indicat, esse il-
lud acidum comb'endum cornu
Cervi, similibusque crustaceis, hi
vero ministri (rationales scilicet)
aiunt ad locum affectum talia per-
tingere non posse.

Apol. fol.

Natura, anodino apoplectico
succumbens, sibi poscit auxilium
ab aromatico spiritali odore: pu-
tatitii vero ministri afferunt fæti-
dum tartari, & saturni salis distil-
latum liquorem, sub titulo *Aqua*
Apoplectica mineralis. Non secus,
quam stolidus feruus, cui sitiens,
Hercus indicaret, affert sibi po-
tium, hic verò obtusi, & asinini in-
telle-

Pharmac.
Begia fol.
830.

180. 10

HIPPOCRATES. 259

tellectus porrigeret faridam matulam: similes sunt isti sapius nominati naturæ ficti ministri, vt per totum scriptum naturali sermone, atque mechanicè demonstrati.

Exitus acta probat.

Cap. 28.

Sciendi desiderio Pharmacopæam Regiam à reformatore ingenti gloriolæ pruritu conscriptam, multisque absurditatibus repletam euolui: promittit Regibus, *sulphur vitrioli narcoticum*, sub titulo, *Laudani sol.* 849. sed de hoc verè dici potest: Rex euasit fati ope, & non vitrioli sulphure narcotico, quod nullibi in toto receptorum volumine reperitur.

Sicetiam Reginis promittit ludum præparatum ad generandum lac, quem nunquam vidit, aut agnouit, hinc vulgo in proverbium cessit: *mentiris vt medicus.*

Hoc eius sulphur, illiusque ludus præparatus patriam non mutant, neque trans mare currunt, dulce illis natale solum, vbi nata sunt, in cerebro scilicet reformatoris ibi perpetuò hærent.

In sumptuosissima appendice

Re-

Regiæ Pharmacopœiæ, splendido apparatu decorata: non lego Rege digna, nisi meras imposturas, & in omnibus ferè compositionibus *Magisterium nostrum solubile*: que vana ostentatio, vel ipsi Heraclitofisum mouendo esset, quod tamen nil aliud est, nisi perlæ, & coralia cum aceto corrosa, vt cuilibet pharmaceutices Tyroni satis notum est.

Ipsus autem deridet, & cachinno excipit *scriptorum longa recepta*, in *Append. ad Animaduers. fol. 53.* sed quis vnquam vidit, aut legit longiora, quam in hac *Appendice*: quis inconcinniora? Exemplum sit illud compositum, quod specioso titulo *Pilularum Regiarum* inscribit *fol. 123.*, vbi sane opium omnes effectus, quos promittit, solum edit, ad quid ergo aurum corrosum? cuius simplicis nulla est cognatio cum opio, columna pilularum. De his canit *Homerus*.

Pharmaca mixta, salubria multa, & noxia multa.

Profectò congressiones simplicium, ad ignari lubitum factæ, Reges infatuant, & exanimant, *occasioque medendi, in momento labilis incertis coniecturis præterire facit*:

HIPPOCRATES. 261

cit: docet Magister 1. Aph. 1.

Vnicum hoc addo: receptorum
combinatores, tanquam sortile-
gos consulo fugiendos, & propel-
lendos, qui suis prodigijs com-
positionibus de malis nostris ne-
gociantur, & super vitam nostram
mittunt fortes: impossibile est, in-
quam, vel saltem difficile, vt de so-
la vrtica ostendi, aliquid certi sta-
tuere posse, nisi sola opinione,
planeque ignoratur, quodnam in-
ter tot remedia proficuum fuerit.

Quotiescunque autem singulae
res intentum non habent, tunc ni-
mirum compositione indigent, vt
de potionibus vulnerarijs, de tin-
cturis, & atramentis, luculenter
demonstrauit, & adhuc vnico ex-
emplo ostendam.

Sit saluiae succi pars vna, vi-
trioli martis pars media, haec ambo
commista, subito nigricant: alcali
enim occultum saluiae, vitrioli aci-
dum absorbet: post horam acidum
mineralis, & nobilius superat debi-
le alcali vegetabile, & compositum
viridescit, cui adde adhuc tres par-
tes vitrioli, tunc non induit ni-
grum colorem (vt ratio suaderet)
sed alcali se affociat volatili acido,
& vitriolum in ocrum vertit, sicut
contingit, quando spiritus subtilis

ab

ab aere confumitur, & deficiunt: verum quod digredior, quum scia, ferendum esse, quod mutari nequit.

Reformator tamen assidue huiusmodi composita cum suauitate commendat: in *Append. fol. 38.*, felices sanè essent Medici, & aegroti, inquit, si similia medicamenta illis suppeterent, quæ verè REGIA sunt, & tam exiguo pretio, ut etiam in pauperum usus dispensari &c.

*Aqua An
taoplecti-
ca minera-
lis.*

Eia, age quidni perspicuum, rarissimum, & inauditum imposturæ exemplum sit, AQVA ANTAPOPLECTICA, quam ipsis Regibus, & Regiæ Aula Magnatibus, vnicè præscribit (minimè autem ciuibus Augustanis concedit) & cognomine MINERALIS appellat, quatin tamen nil nisi acetum adaequatum, & nequidquam de aliqua minera continere: sic probo.

Cremorem Tartari, & antimonij mineram per retortam, igne moderato distillat, moderatus autem ignis ex hoc composito, tartari solùm phlegma educere potest, eò quod antimonij aciditas, in eius sulphure consistit, ut cap. suo ostendi: hoc sulphur ab acido tartari,

HIPPOCRATES. 263

tari, neque via humida, neque sicca, yllo modo dissoluitur, sin vero vrgeatur paulo fortiore igne, nil aliud, quam flores inde colliges: quicquid ergo ex hoc composito stillat, nil aliud quam phlegma tartari est: *huius accipe uncias sex.*

Spiritus veneris (quem precedente capite, & in Clavi viginti Argumentis, merum acetum distillatum esse, ostendi) *uncias tres.*

Spiritus saturni ardentis (hunc non solum cap. 17. sed etiam cap. 10. aceti inflammabilem, pinguedinem esse, luce clarius demonstravi) *unciam unam semis.*

Spiritus vitrioli volatilis sulphurei, ab acido suo spiritu rectificari, id est separati ab aciditate (est ergo vitrioli phlegma factorem sulphuris habens) *uncias tres.*

Misceri, atque vsui adhiberi, iubet Endymion.

Totam hanc sumptuosam Regibus solis adscriptam compositionem nil aliud esse, quam acetum adaequatum, adeoque meram imposturam, patet per examen: nihilominus tamen Regibus agris admodum profaturam subscribit magnificus dominus Decanus, in censura.

Hac ex aqua, similibusque ridiculis

it:
ā,
e-
u-
ite
.
a-
a-
re
e-
if-
a-
u-
N-
sis
a-
u-
t)
p-
m
de
o-
ri-
ne
u-
a-
t,
in
io
r.

culis compositionibus elucet, re-
 formatoris Augustanae Pharma-
 copœæ mira simplicitas, & in me-
 dicina execranda credulitas: quic-
 quid enim rudes, & ignavi socii in-
 tusurrarunt scribæ, illud exem-
 plo pro raro, & arcano remedio
 amplexus est, & exinde Regium
 scilicet opus ineptiarum plenum
 compilavit. Apparet hinc, honi-
 nem non ex malitia, sed ex mera
 ignorantia, & incitia, innumera-
 biles errores scripsisse, quare po-
 tius est commiseratione, quam re-
 prehensione dignus.

*At inclya illa medica faculta-
 tis Viennensis membra, quæ ab
 initio ad finem (idest omnia) stu-
 diosè perlegerunt, vt testatur vlti-
 mæ editionis censura: Hæc in-
 quam muliebria membra, si lectu-
 ram, seu textum intellexissent, non
 se tam turpiter, & euitatè gessis-
 sent: se doctores, & artis profes-
 sores fingunt, attamen præter ca-
 lumnias sese mundo inertes, atque
 nil scientes manifestant, ad practi-
 cam itaque accedunt, sicut asinus
 ad fœnum, nesciens ad quid fo-
 strum porrigat, nisi quantum sen-
 sus exteriores, sine intellectu per-
 visum, & gustum ad pabulum de-
 ducunt. Hæc inquam immania,
 laxa-*

HIPPOCRATES. 265

laxaque membra incudi sunt red-
denda, Horatij suafu, aut ad pon-
tem asininum ableganda.

Quare ad vos me conuerto, inge-
nui pharmacopœi, vt iudicetis, &
calculũ faciatis, vtrum huiusmodi
sumptuosa inutilia, laboriosaque
opera, ex mero aceto composita
sint in officinis præparanda, &
permittenda? & vtrum huiusmodi
imposturæ Regibus, vel magnati-
bus, sed an ne pauperibus quidem
sint præscribendæ: si enim vasa, in-
strumenta, artisque requisita cum
tẽpore supputetis, & nil aliud quã
acetum lucramini, vbinam quæso,
reperitur pauper (vt ait) qui huius-
modi sũptus pro recceto, & pretio
aucto aceto sit impẽdendo? Nõne
præstat, tam Regi, quam pauperi
in hoc casu, quem Deus auertat,
obulum aceti vulgaris, quam hoc
reccetum artificiatum, & magni
pendens? sin veto exiguo pretio
hæc, & similia absurda composita
dispensabitis.

*Tunc labor est in damno, cre-
scitque mortalis egestas.*

Sed si crassis, vanisque opinio-
nibus, à reformatore hinc indè cõ-
missis, diutius immorari vellem,
numerus dicendorum nimis cre-
sceret, quod non solum expertus

M est

*Lucas seroc
kius resti-
tuit Augu-
stianam
Pharmac.*

est eximius, & eruditissimus D.D. Lucas Schrockius, qui in examine animaduersionum, in pristinam dignitatem fraudatam Augustianam Pharmacopœam, non sine magno labore, & industria restituit, sed etiam ex primo syrupo, fatis manifestum fiet. Hic ut, & reliqui fuere ab antiquitate inuenti, ut cuique indiuiduo propinari possent, & etiam ad promptitudinem, & compendium officinæ, sed cum perquamplurimi odores, præsertim spicæ, & rosæ (rosæ odor assumptus iugulauit virum nobilem Romæ, febre tertiana intermittente, laborantem, eaque non periculosa: citat Sennertus noster, de indicatis lib. 5. par. 2. sect. 1. cap. 6. ex Horatio Eugenio) ægrè concoquant, neque sine stomachi subuersione, & eructatione perferant, imò digestionì reluctentur, ut apparet in cibus nimio aromate conditis, qui stomachi fermentum pessundant, hinc cibum simplicem saluberrimum laudarunt veteres. Hanc ob causam, etiam pro hoc syrupo Absinthium ponticum, ut minus odorum elegerunt, atque simul cum spicâ, & rosâ, in vino veteri coxerunt, ut vnâ cum vini spiritu, cui odor facilimè associa-

*Hominibus
vtilissimus
simplex: acer-
uatio saporum
pestifera. Plin.
lib. 11. c. 53
5.*

HIPPOCRATES. 267

tur, penitus abscederet, quod probat succi cydoniorum additio: nisi enim hæc veterum intentio fuisset, huius syrupi loco, in usum vocassent cydonitem, & absynthitem, ut in Dioscoride videre est lib. 5. cap. 49. Remanens cum saccharo a cano situ defendebant, & in syrupum inspissabant.

Sic quoque diuersa vina simul commixta, & potata, ut in sumptuosis conuiujs fieri solet, non solum Reetori (quem cap. 15 in ore ventriculi sedentem *ex Hippoc. de humoribus* ostendi) magnum laborem, & molestiam adferunt eorum vnione, sed insuper inebriant facillimè, & ut furiosa nonnunquam in delicatulis, & inassuetis per vomitum reijciuntur: cum verò earundem vuarum succi multiformes, & varij, per fermentationem coniuntur, tunc ex diuersis reetoribus fit vnicus salubris. & stomachum non lædens potus: quæ admodum ex diuersis simplicibus, per fermentationem conuictis, fit Theriaca, cui vnicus Reetor prædominatur, & ideo ab Atticenna eius virtus in decuplo augeri testatur.

Cum autem instituti mei non sit hic ut dici solet, lapillum in lit-

M 2 to-

*Observa-
uit idem
Ioan; Boc-
catus 7.
Novell. 2.
fabula*

*Absit, quod
nesciã, rem
ignotã in
usus proximi
demonstratã ca
rere calum
nia*

tore maris ostendere, ubi numerum infinitum esse constat præcipuè, cum hoc scribendi genus natura, & genio repugnet, me tædet nugis diutius immorari, quapropter calamum iam repono.

Habes lector vetustissimæ Hippocraticæ medicinae fundamenta, quæ scienticuli dichterijs, calumnijs, falsisque receptulis, & imposturis destruerententarunt, quorum stupiditatem nullus sanare potest, cum eò arrogantia, & inscitia peruenissent, vt se Hippocratem superasse scriptitarunt: respondere illis ad eò erat superfluum, ac si quis asino fabulam narraret: *Auctore Galen. lib. 3. Nat. facul. cap. 10.* Quare nullum his calumniantibus responsum præbendum esse, ait magister lib. de arte; qui turpe esse retur sine vilo profectu, multa verba facere, & maxime apud stultum vulgus, apud quod, & ipse Hippoc. ignarus fuit habitus, vt *lib. 1. de Articul. tex. 3.* sibi accidisse fateri non erubescit.

In acido habitat specifcus Rector qui informat alcali

Antiquissimam hanc naturalem scientiam, in omni re simillimam, comprehendit *magister de diata*, his verbis: *semina scilicet ducere materiam, quo volunt, nos autem pro maiore lumine, acidum in-*

HIPPOCRATES. 269

informare alcali expressimus. His, inquam, paucis vetustissima medicinae Antiquissima fundamenta, si me intellexistis absoluta concordantia, similitudine perpetua, & immutabili, ex naturae decreto, & Hippocrate meo, harmonica, & mechanica ratione, summa necessitate inter se conuenire debere, ostendi.

Hunc naturae, & artis consensum, cum olim simiolus, fictusque noster amicus ab exemplis capere, neque percipere potuisset, insurgit vnà cum putidula societate, & instar canis rabidi inuadit, mordet calumniatur, seseque alijs longe antepone, vt per totum scriptum, ineptissimè approbatum apparet: sic quaelibet atus, iuxta modulamen rostri sui cantat, secundum illud Terentii in Adelfis act. 1. scen. 2. Homine imperito nunquam quicquam iniustius, qui nisi quod ipse facit, nil rectum putat.

FINIS PRIMAE PARTIS.

Ostende meliora si potes, & tunc carpe mea, tibi que gratias habebo.

M 3 IN-

*Quo fugiã
linguas vt
effugiam ?
Attamen
caballus ge
nerosus non
curat latra
tus inse
quentis ca
telli.*

Index capitum in Hippocrate chimo contentorum.

O ccasio scribendi cap. 1.	pag. 1
Qui nimium properat serius absolvit .	
cap. 2	6
Alcali sal quid sit cap. 3	12
Ignis & aqua, seu oleum, & alcali fit sapo	
cap. 4	17
Vitrum componitur, & dissolvitur, cap. 5	23
Rumor sine capite, cap. 6	28
Qui bene distinguit, bene docet, cap. 7.	31
Fusoria ars, alcalibus acida absorbi docet,	
cap. 8	44
Privilegium alcali tartari, cap. 9.	48
Vacua esse alcalium corpora, cap. 10	54
Pergit ad alcalia animalium volatilia cap.	
11	65
Alcali volatile, quomodo ab animali, &	
partibus separatur, cap. 12	75
Acidum occultum fit manifestum, cap. 13	82
Calculus resolvitur, & componitur, cap. 14	88
Res inaudita, & admirabilis tamen anti-	
quissima, cap. 15	99
Generatio unius alterius destructio, cap. 16	
107	
Vitrioli occasione, pergit imposturas detegere,	
cap. 17	121
Vegetabilium mechanica instrumenta osten-	
dit, cap. 18	137
Desertam & ineultam viam explanat . cap.	
19	148
Spiritualis plantarum representatio, cap. 20	
162	
Diffla in summam contrahit, cap. 21	161
Puerilem sententiam declarat, cap. 22	201
Quae nocent docent, cap. 23	209
Minerva manum movet, cap. 24	218
Diffla cum factis componitur, cap. 25	233
Præcipitationis modos, & necessitates indi-	
cat, cap. 26	242
Nux Cassia, cap. 27	249
Exitus alba probat, cap. 28	259

O T-

OTTO-
NIS
TACHENII

Secunda Partis

OTTONIS
TACHENII
HIPPOCRATIS CHIMICI

Secunda Partis .

ii-
ag. I
lur .
6
12
fapo
17
23
28
31
cer .
44
48
54
cap.
65
, &
75
382
88
inti-
99
p.16
eres
121
ten-
137
cap.
148
p.20
161
201
209
218
233
idi-
242
249
259
-

OTTO
TACHENII
HIPPOCRATIS CHIRURGI
Secunda Pars

273

OTTONIS TACHENII

Secundæ Partis .

HIPPOCRATIS CHIMICI

Prolegomena

MORBORVM PRINCEPS .

DE fide est, in principio factam fuisse diuisionem aquarum superiorum ab inferioribus, separationem nimirum subtilis à spisso, lucis à tenebris, tenuem nimirum spiritum à fuliginoso corpore: Hippocrati IGNEM ab AQUA, alijs purum ab impuro, & in terminis nostris, acidum ab alcali.

Hoc sanè fuit omnium magistrorum Magistri opus, *De carminibus* lumineſci ſcilicet ſpiritus, à Diuino verbo prodeantis, ſolus enim igneus, & lumineſcus ſpiritus, *Hippocrati cuncta ſciens* ſegregare heterogenea potuit, qui denſiores partes deorſum verſus præcipitauit: Ho-
M s mo-

274 PROLEGOMENA.

mogeneam verò materiam, & spiritui proximiorẽ, in lumen immortale constrinxit, atque coniunxit: densiorem partem humidam, & aqueam esse, ratio exigebat, vt in corpus continuum diduci, ac extendi possët. Humor enim omnium rerum, corporumque gluten est, ac ferrumen. Ignis verò in humorem agens, calefaciendo hunc calefacit. Ignis enim instrumentum calor est, cuius ope duo opposita vno eodemque labore operatur: humidam quippè naturam, dum à terrestri separat, illam rarefaciendo, hanc condensat, ita vt infinita ferè rerum, & plantarum genera in lucem, & humanam suppellectilem produceret. Optimè ergò Hippocrates, hæc duo elementa **IGNEM**, & **AQUAM** omnia posse, omnia illis inesse, affirmavit: à primo siquidem binæ qualitates masculinæ, calidi, & sicci, ab altero totidem feminæ, frigidi, & humidi effluentes, in mixtorum generatione concurrunt, & commiscentur: ex parte nimirum prioris motus, ad generationem in mundo elementalĩ, vnde vita: ex parte posterioris motus ad corruptionem, vnde mors.

lib. 1. de
diata

Quem-

PROLEGOMENA. 275

Quemadmodum autem Opifex
diuinus spiritus in principio sepa-
rauit subtile a spisso, sic, & hodiè
ipsa natura omnipotentis Creato-
ris ministra quotidie, & indefinen-
ter resoluit, & coagulat: cuncta-
que numero, pondere, & mensura
ministrat: separat enim aquam à
terra, resoluendo illam vaporis
modo in nubium regionem: &
rursus ibidem illam condensat,
vel coagulat in pluuiam, rorem,
niuem, pruinam &c. fecundæ lu-
cis turgida: soluit inquam terræ
pinguedinem, vt spirituale pabu-
lum radicibus suppeditet, quod
depaſtum in caulem, corticem, ra-
mos, fructus, substantiam denique
corpoream condensando migrat.
Idem artificium natura in anima-
libus exercet: nam cibus, & potus,
quos illa adhibet, resoluuntur in
succum, deinde in carnem, & ossa
&c. augentur, & condensantur,
sicque labens indiuiduorum repa-
ratur structura. Itaque omnia
confusa rerum semina, dictis duo-
bus instrumentis rarefaciendo,
scil. & condensando de potentia
in actum natura educit: educta
per constantem alterationis ro-
tam versans coagulando resoluta,
& soluta coagulando, hæc infe-

M 6 rio.

spi-
m-
on-
ni-
ge-
lu-
im
que
erò
ido
ru-
luo
ore
tu-
am
, ita
ita-
na-
ret-
æc
A-
ill's
qui-
æ,
lem
ef-
tio-
ur:
us,
ele-
ste-
m,

276 PROLEGOMENA.

riora tractat, & conseruat. Ars natura æmula in suis resolutionibus, & compositionibus, simile experitur, inquit Philosophus.

Adeòque separandi, ac diuidendi ars est, omnium artium antiquissima, præstantissima, nobilissima, quam cum Deus ipse ab origine exercuit, & naturæ commendauit, naturalique instinctu hominibus inplantauit, vt eam exercerent in hac mortalitate ad vitam, & sanitatem sustentandam, vt perquam necessariam: SACRAM idè Antiqui Ægyptii CHYMIAM, & Græci SPAGYRIAM, propter eius præstantiam, ac excellentiam vocauerunt, teste Berosio: Quæ nomina nil aliud sonant, quàm cum prudentia soluere, & coagulare. sicut facit ipsa natura indefinenter, tam in Macro, quàm Microcosmo.

Quicquid ergò Natura ab initio produxit, & in posterum productura est, SACRA hac PROTOCHYMICA arte producit: hæc Methodò, ait Hermes, Mundus creatus est.

Cum autem creata cuncta suas patiantur infirmitates, quæ nil aliud esse possunt, quàm aut optimi dissolutio, aut pessimi coagulatio.

PROLEGOMENA. 277

rio. Inde nata est necessitas, quæ Hipp. I. de
homines coegit inquirere, & in- *dista.*
uenire Medicum, & Medicinam:
nam ante separandi artem non
erat medicinæ suppellex in ter-
ra, vt neque medicus iuxta Sacri
Philosophi textum, ordini natu-
ræ, & humanæ imbecillitati ac-
commodatum, aliàs enim scimus:
dixit, & facta sunt: &c.

Verum enim verò cum ipsa
Medicina in sui origine admodum
rudis esset, vt singulorum morbo-
rum singuli aduocarentur medi-
ci: vnde coaluerat multitudo medi-
corum, ita & errorum. Artis
enim præcepta mutabantur quo-
tidie, & satis copiose sine funda-
mento naturæ collecta erant. Pli-
nio Auctore.

Medicamenta verò, quibus æ-
tas illa utebatur, licet non nisi ex
lacte accerferetur, attamen neque
eius coagulum, neque cremor, vt
neque serum, non nisi per spagy-
ricam, vel separatoriam artem, vl-
latenus habebantur: id quod, & in
hodiernum diem, non solum in
fero, sed etiam in omnibus rebus
vsi humano destinatis, necessa-
riò experimur.

Tandem Hippocrates Cous ra-
rissimi doni vir, sincerioris medi-
cinæ

278 PROLEGOMENA.

cinæ acerrimus vindex, Asclepiadum familiæ antesignanus, totiufque Græciæ lumen, sapientiæ singularis medicus, quem à veterum ſcientiffimis ità approbatum, ſummifque elatum præconijs legimus, vt Diuinum virum appellare non dubitauerint, hic inquam, cum per vetuiffimam SACRAM ſeparandi artem Naturæ instrumenta Rarefaciendi, & Condensandi didiciſſet, & quod SPAGYRIA ſola veræ Medicinæ mater eſſet; impoſſibile exclamat, cum medicinam intelligere poſſe, qui Naturæ opera, eiufque instrumenta non cognouerit. Quare omni ſtudio annitatur, vt cognofcat, ſi modo eorum aliquid, quæ fieri debent, rectè præſtare velit, quia Naturæ cognitio Medico omninò neceſſaria eſt. Idèd medicus Naturæ miniſter, ſua prudentia obuiam ire conuenit, morbis inſtantibus, & naturis, & anni temporibus, & ætatibus COAGVLATA ſoluendo, & SOLVTA coagulando, ſicut facit ipſa natura in omni re vbique ſimilis: addit Pythagor. Hac namque ratione, vel maximè quod moleſtiam exhibet, quieuerit. Hæcque mihi curandi ratio videtur: indicare volens, ſibi

de veteri
Medicina

Epidem.

in aureo
carmine

de Natura
Humana

PROLEGOMENA. 279

sibi in occultis referuasse, propriis instrumentis metiri Naturam, & tantum solertibus per spagyriam patefacere, quæ Mathematicis demonstrationibus non obediunt. Hæcque pro generali methodo, prudenti satis dixisse, existimat. Prudentia autem, qua Hippocrates fuit dotatus, Galeno teste, Naturæ est intelligentia. Quare mendendi scientiam omnium postremam (vt ex paucis eius genuinis scriptis constat) maximè occultuisse, omnes antiquissimæ historiæ testantur, vt nulli in iisdem versato, dubium esse possit.

Spagyria itaque sola est radix, & fundamentum Antiquissimæ Hippocraticæ medicinæ (sit veritati venia) hæc vna soluit, & coagulat, tam in macro, quàm in microscopio, estque speculum veri intellectus, monstratque quomodo tangatur, & videatur veritas in claro lumine, Lullio sic attestante: Huius solius ratione medici olim fuerit illustres: idque vnum innotant, & verbum illud (*creavit idolum Altissimus*) & additum mandatum illius, qui solus est misericors. Iubet enim nos sub indictione pœnæ infernalis *obedire præceptis*: & id quidem præceptum est.

Seid

lib. 8. M. C. 9.

Testam. c. 26.

Helmont.

280 PBOLEGOMENA.

Sed honora parentes, honora medicum augustius est, quàm obedire: cum cogamur etiam obedire minoribus. Medicus enim dicitur, quod sit mediator inter vitæ Principem, & mortem. Nunc verò matre interempta, in sectas concisa nil abiectius, nil villius: eò quod sectarii omninò aduersam, & contrariam Hippocratis legibus obseruantes disciplinam impunè, proteruè, indecorè Sacrosanctam medicinam summum, & maximè venerandum Omnipotentis donum disteriis, facetiis, & præposteris auxiliis infament, vt medendi puritas in controuersias, rixas, coniecturas, & iactantias infandum labierit. Hinc progerminata est illius infælicis monumento, conditi inscriptio: Turba se medicorum perisse.

de Lege

Sanguineis ergò lachrymis deploranda esset calamitas hæc ab iis, qui Hippoc. & Galeni filios se esse gloriantur, & horum magistrorum sanissimam doctrinam non combibunt, sed quod nefas, alios siturientes abarcent. Falsum enim est, quod scribunt sectarii, & stolidi contemptores Diuinae gratiæ, SPAGYRIAM nouum inuentum esse, nihilque comercii cum

cu
co
vbi
etia
inf
qu
pu
hir
dic
bo
sed
str
ali
rep
co
qu
ga
tu
gy
ci
ea
ca
ple
cet
ma
da
m
aq
qu
fo
ru
qu

PROLEGOMENA. 281

cum medicina habere, cum tamen contrarium singulis momentis ubique experimur. Hæc namque etiam ruditer ministrata Naturæ instrumentis indefinenter vitur: quid enim est euacuare, aperire, purgare &c. quàm SOLVERE? hinc purgantia, vt talia, solutiva dicuntur. Quid incrassare, corroborare, quàm COAGVLARE? sed abutuntur ignari Naturæ instrumentis, atque terminis artis, vt aliquando satis validis soluentibus repetitis contra magistri mentem, corporis substantiam soluunt, atque putidis excrementis submergant. Utuntur singulis horis Naturæ instrumentis, atque per spagyricæ artis fructus diuitijs, deliciis oppipare affluunt, & diffuunt, eandem tamen vilipendere, atque calumnijs insectari apud vulgi plebem nunquam, & nusquam cessant. *Nesciunt quid faciunt*: ait magister, dant sine mente sonos, dant casta, & inania verba.

Quid enim sunt syrups Apoze-
mata potiones, decocta, distillata
aquæ, & instrumenta medica quæ-
que in Myropolijs prostantia, quæ
soluta, & coagulata? Quid sacha-
rum, mel, quid cera, & oleum,
quàm per artem spagyricam se-

de Medicis
Purgant.

pa-

parata à facibus, & terrestritate?
 Inò ipsa extr:cta cassia, tartari
 cremor, potio clara, quam magi-
 stralem dicunt, atque vulgaria re-
 media, quæ in vrbè vsu quodiam
 tractant, & præscribunt, præ-
 parari nullo modo queunt, nisi
 spagyricum artificium concurrat.

Nonne acetum, panis, vinum, &
 quicquid in humanos cedit vsus
 eadem operatione continuè præ-
 paratur? qui c:st, qui pro siti sedan-
 da non lætetur bibere limpidum
 haustum, atque à facibus separa-
 tum? In hunc finem non solum
 Magnates huius Regiæ, sed per to-
 tam Italiam vtuntur specie topi,
 per quem aquas licet scaturientes,
 & limpidas rursum percolant, vt
 clariore, atque leuiore fiant, h:
 omnes vtuntur separatoria arte,
 atque spagyri titulum vix effu-
 ginnt.

Et licet vinum pucinum, atque
 Goslariensis cereuisia, pro generis
 excellentia semper turbida sint, per
 eandem tamen artem terrestrita-
 te, & residentia semota, sunt sua-
 uissimi, & saluberrimi potus: Estq;
 rudis, & rustica horum præparatio
 Basilio Valentino Paradigma Na-
 turalis philosophiæ, atque spagy-
 ricæ artis.

Quid

*Curru tri-
 umph. An-
 tim,*

fer
 pa
 spa
 di
 art
 tut
 fit
 qu
 cui
 tes
 im
 det
 qu
 fuit
 om
 ma
 tab
 CC
 me
 dec
 ead
 mil
 inst
 diss
 Me
 eur
 hab
 VE
 alit
 sub
 qui

PROLEGOMENA. 283

Quid de sale dicent, cuius nemo ferè mortalium exors esse potest: paraturne alio modo, quam per spagyricam artem, id est, per humidi à sicco separationem?

Æternus rerum Parens primus artem exercuit Diuini Verbi virtute, nos verò inde edocuit, & iussit, Minervæ manum admouere: quare Hippoc. *Diuina mens edocuit, sua opera imitari, cognoscentes qua faciunt, & ignorantes qua imitantur.* Quid aliud sonant prudentissimi chymico-Medici verba, quàm quod huius artis Auëtor fuit ipse omnipotens DEVS? qui omnibus sublunaribus, tam animalibus, mineralibus, quàm vegetabilibus RESOLUTIONIS & CONDENSATIONIS instrumenta, pro eorum augmento, & decremento indidit. Idè quoque eadem linea subiungit: *Omnia similia sunt, omniaque per similia instrumenta laborant, licet ignavis dissimilia appareant.* Sic & ipsa Medicina, de qua nobis sermo, eum Spagyricam pro fundamento habeat, nil aliud facit, quàm SOLVERE, & COAGVLARE, seu vt alibi docet Magister, addere & subtrahere, & qui hoc ignorat, *inquir,* Paracelsi Is se habet ad verum
me-

lib. 1. de
diata

284 PROLEGOMENA:

medicum, tanquam coquus por-
 corum, ad coquum Principum: sic
 nec frustra excelsi ingenii Lullius
 reliquit: *Nunquam scientia erit,*
vel ars, nisi primo inchoetur, &
incipiatur à suis certis principijs:
 vt non immeritò Mathiolus scri-
 bere audeat: Neminem medicum
 absolutum esse posse, imò ne me-
 diocrem quidem, qui in spagyria
 non sit exercitatus: nam hac vna
 Dianæ lampade prudens medicus
 plus cernit, quàm vulgaris aperto
 Sole: Patet id ex variorum præcla-
 rissimorum virorum scriptis, qui
 Numinum instar semper mili
 sunt colendi, cum rationem alicuius
 obscuræ rei reddere conantur,
 ad spagyriam, quam non intelli-
 gunt, confugiunt. Vnicum ostend-
 dam exemplum, quod cum ad
 medicinam spectet, minimè omit-
 tendum. Anselmus Boetius de
 Boot, Rudolphi Secundi Impera-
 toris Medicus cap. 193. lib. 2. de la-
 pide Bezaar hæc habet. *Qui id non*
capit, perpendat spiritus virrioli, &
spiritus tartari antipathiam, uter-
que enim istorum acidissimus, &
acutissimus est, si misceas, utriusq;
acrimonia perit. & liquor reddi-
tur insipidus.

Nobilissimus, & præstantissimus
 hic

practic.
 153

hic
 ab
 tri
 qu
 in
 sec
 di
 ex
 spi
 qu
 nic
 ma
 tia
 fal
 las
 na
 die
 ge
 on
 tir
 lib
 cli
 ca
 gu
 ru
 da
 m
 Et
 pr
 Se
 &
 re

PROLEGOMENA. 285

hic vir, cum videret spirit. vitrioli ab alcali tartari absorptum in vitriolum verti, credebat ambos liquores acidos spiritus esse, & ab inuicem in sapore nihil differre: sed spiritus tartari, quocunq; modò distillatus, non acidus, sed amarus existit, neque insipidus ab illo fit spir. vitrioli, sed semper idem, adeoque cadit eius antipathia mechanica. Apparet exindè, vetustissimam dominam, sacramque scientiam, ad quam appellat, nunquam salutasse, ad eòque plurimas fabulas, sub spagyria umbra posteritati narrasse, necesse est: rectè idè indicat Tabula smaragdina; *per hoc genus demonstrandi fugiet à te omnis obscuritas.*

His antiquissimis fundamentis timore deposito superstruam infalibilem, & nunquam à ratione declinantem præsentem Hippocraticam Methodum, neque latum vnguem à Naturæ operatione, veterumque firmissima doctrina discendam, vtilissimum enim semper mihi vltimè fuit, præsertim in actuali medicina parte, in qua de propria, & proximi salute agitur, Senecæ consilium sequi, vt prudens, & sanitatis conseruandè studiosus, relictis juniorum riulis, fontes se-
cte-

286 PROLEGOMENA.

Etetur, & adeat, ex quibus limpidā, non cœnosam aquam scaturientē hauriet. Concludo me hoc compendioso, nullum alium patronū, seu defensorem eligere, quam vos prudentes, paucos, & Hippocraticæ medicinæ Alumnos, improbis enim, & vetustissimæ scientiæ ignaris, atque Decanis placere nunquā studui. Propterea ordinem hęc nō seruavi, scolastico more, sed quomodo fuit alterum ab altero. Vestra ergō interest, quum prudentes sitis, & arte Hippocratica digni, quæ hac methodo solius charitatis ergo tradidi, multa prosequi gratia. Quod si fortē aliqua prætermisimus, vel inconcinne diximus, optimè scimus, nil esse tam ornatum, quod expoliri vterius non possit, nec tam plenum, quod incrementum accipere nequeat.

His præmissis ipsum opus aggredi pergā: Antiquitatē enim, Nobilitatem, præstantiam, & necessitatem spagyricæ artis, modestis ingeniis satis lucidè hucusq; ostendisse, & confirmasse videor, atque paulatim in subsequētib; clariora euadent.

OT-

287
OTTONIS

TACHENII

TRACTATUS DE
Morborum Principe.

CAPVT I.

Podagræ etymo, & si
propriè pedum ex-
primatur dolor, ta-
men membrorum
ab vno appellatione
desumpta, pro om-

ni arthritide podagra vulgo intel-
ligenda venit; idque fortasse cum
fieri maxime soleat, vt ferè primò,
ac frequentius pedes hoc morbo
corripiantur, sintque ratò immu-
nes, dum alii afficiuntur articuli.
Hinc fit, vt quam plurimorum
sim consuetudinem sequutus, qui
arthritidis historiam enarraturi
suos quoque tractatus podagræ
inscripserunt.

Sunt qui causam humoribus
incertis ductibus à capite defluen-
tibus adscribunt. Alii cibis, & poti-
bus salia tartarea inesse hariolan-
tur, licet viscera sint bene consti-
tuta,

tuta, tartarea tamen excrementa ad articulos à Natura detrudi. Alii ab Hepate, & liene ataxia deprauatis in venis, & arteriis humorem podagricum gigni, huncque descensu naturali labentem vix, absque periculo repelli posse, sed recta properare ad generationis viscera asseuerant. Alii tam intra, quam extra venas humorem arthriticum deplere: alii alia somniantes dicuntur, quæ hoc loci relatu digna non puto. Hæ, aut eiusmodi fluxiones pro podagræ causa, à scriptoribus passim assignatæ leguntur.

Huiusmodi inter medicos sectio, dissensio, atque recessio ab antiquissima Hippocratica doctrina, curationem non solum difficilem, sed planè impossibilem hæcenus reddidere; vbi enim de causa non satis constat, curatio rectè institui non potest.

Fernelius lib. 6. de partium morbis symp. C. 18. conqueritur ex huius rei ignoratione hæcenus dolorem articulare, pro incurabili derelictum esse, nuncuparique medicorum opprobrium. Per plurimos interim curatos esse solius Naturæ ope, sine vlla defluentium humorum manifesta euacuatione,

*Curationis
initium;
est morbi
cognitio.*

ne, vel tartari resolutione, sineque
vicerum intemperatum corre-
ctione, sed aliquando sola animi
passione, terrore, gaudio &c. doce-
mur historijs Hildani, Solenan-
dri, Cardani, plurimorumque sive
dignorum virorum, ac experien-
tia.

Itaque singulorum de podagra
scribentium, vniuersas singulatim
hic enumerare opiniones, nil esset
aliud, quam multiplicium erro-
rum cumulum, inuiti pompa
coaceruare: quin imò (absit verbis
mendacium) non opiniones va-
rias colligerem, sed Autorum di-
uersa nomina solummodo recen-
serem, ità nimirum sibi inuicem
subscribentes vix dissimilia profe-
runt, vt vnum scriptorem qui per-
lustrauerit, mille imò omnes se
perlustrasse, me pollicente, credat:
tam pauci nempe sunt, qui ali-
quid noui de suo vtiliter moueant.
Rectè ergo Hippoc. *Si quis omnia de diata-
similia facit, nulla aderit delecta-
tio.* Propterea de his parum sollici-
tus alijs, quibus libet, hanc arenam
relinquo. Ab omnibus tamen ge-
nerali vocabulo Arthritis appella-
tur. Vndè Galenus 6. Aphorif. 28.
scribit eos, qui Arthritide, idest
omnium articulorum doloribus

N cor.

290 TACHENII
corripiuntur, primò fieri podagri-
cos.

de affectio-
nibus

Articularis morbus, inquit *Ma-
gister*, cum detinet corporis articu-
los, ignis, & dolor inuadit, prehen-
dit etiam acutus, & ad alium, atq;
alium etiam articulum vehemen-
tiores, & leuiores dolores decum-
bunt: pedum verò dolor his omni-
bus, quæ circa articulos contin-
gunt, violentior quidem existit, &
maximè diurnus, quique æger-
rimè soluitur: præsertim, *subiun-
git*, in senibus, aut qui circa articu-
los callos tophaceos concretos
habent, aut qui ærumnosè viuunt,
siccam aluum habentes: hi quidem
fani fieri nequeunt, humana men-
te, quantum ego noui: quicquid
enim homini contigerit, quod
medicinæ instrumenta superet, id
ne sperandum quidem est ab arte
medica euinci posse.

Hippocr.
prædissorū
lib. 2. sect.
2.

Hipp. de
arte

Qui verò iuuenis est, & circa
articulos nondum callos topha-
ceos habet concretos, & accuratè
viniit, & laboris amans est, & ani-
mum bonum habet ad obedi-
dum, pro studiorum ratione, hic san-
tè Medicum INTELLIGEN-
TEM nactus sanari poterit. Hæc
ille.

Sæua me necessitate cogente,
mul-

MORB. PRINCEPS. 291

multum diu, ne et tuque anxius in-
 quisitui, quisnam ille intelligens
 medicus esset, qui saltem in iuuenis
 crudelissimam, licet non hæredi-
 tariam podagram sanare posset?
 Essetne (dicebam mihi) forsitan
 ille, qui latinæ linguæ sermonis
 elegantiam ad vnguem callet?
 Num qui in aliqua secta conse-
 nuisset? Num qui chymicus, vel
 methodicus, vel dogmaticus, aut
 ille, qui à plebe Canonicus audire
 ambit, aut ille, qui plenus anno-
 rum, & experimentis, nummis, &
 sermonibus grauis, de domo in
 domum, cum sanitate venali dif-
 currit? Mox illic cognoui Mor-
 borum Principem podagram neu-
 tiquam requirere sectarium, aut
 rationalem medicum, sed Hippo-
 craticum, qui INTELLECTVA-
 LIS dicatur, & sit: eò quòd omnes
 sapientiores veteres, iunioresque
 medici Hippocratem, totius Græ-
 ciæ lumen, non solum Magistrum,
 sed insuper in naturali scientia, Di-
 uinum semper honorarunt, &
 coluerunt; ratus sum ad hunc no-
 dum soluendum interpretem nul-
 lum Hippocrate ipsò clariorem, &
 sinceriolem inuentum iri.

Ad hunc autem inquirendi la-
 borem me compulit ipsius morbi

N 2ª ini-

agri-
 Ma-
 ticu-
 nen-
 atq;
 nen-
 um-
 mi-
 tin-
 it, &
 ger-
 iun-
 ticu-
 retos
 unt,
 dem
 nen-
 quid
 uod
 t, id
 arte
 irca
 pba-
 raie
 ani-
 lien-
 csa-
 EN-
 Hæc
 nte,
 l-

iniqua natura, quæ non solum lu-
xu dissolutos Veneri sc. & Baccho
emancipatos ? vt fert communis
frivola opinio, esse scilicet poda-
gram veneris, & bacchi filiam) ve-
rum etiam scæminas virgines, &
maximè abstemios, vt & religiosos
Capucinos, atque operarios mi-
serimè viuentes, frequentissimè
excruciat, infestatque.

Et quamuis primò vt plurimum
pedes inuadat: attamen crebrò in
morbi insultu, pluresprehendit
articulos, resque eò sæpè redit, vt
vix vlla sit articulorum, ac ossium
in corpore compages, quæ à mor-
bo hoc libera sit, vt merito Lucianus
dicat, quod malum hoc, affli-
ctum, & miserum corpus manibus
ab extremis, in extremas pedum
plantas excruciat, imò in progres-
sū cretam, calcem, topfosque à se
producta profert, & in monstrum
petrosū, quandoque tandem
hominem ipsū deformat, hæc
est, inquam, occasio, qua multum
solicitus, pluriesque insomnis hu-
ius mali causam, cum remedio per-
quirere decreuerim: & presertim
eius vehementes cruciatus,
multoties Amicus noster fuerit
expertus.

Itaque cum constet, podagram
ado-

MORB. PRINCEPS. 293

adolescentem, & nouellam sanabilem esse sine manifesta euacuatione, vitiumque consternatione ex præallegatis testibus; idcirco meam quoque experientiam vetustissima Hippocratica doctrina, ratione, & auctoritate suffultam è tenebris in lucem, ac vsum nunc pro bono publico emittere volui.

Cum autem difficile sit iudicare de aliqua re, origine, & generatione ignota, oportet, priusquam causa podagræ elucescat, naturæ instrumenta operationes, atque operationum officinas enumerari, vt auxilium indigentibus, clara luce pateat, quomodo scilicet in omni, ac labore podagra non excepta, natura sapientissima, sibi similis semper sit: id nos in hoc compendioso adimplere proposuimus, remotis in alios obreptatione, conuictijs, ac calumnijs, vt nuda protegatur veritas, & antiquissima Hippocratica medendi ratio, omnibus prudentibus, & veritatem amanti bus eniteat, quare de eius ortu, progressu, cognitione, & curatione non indigna scitu proferre promittimus: *inquit enim Magister: Qui constitutionem ab initio non cognouerit, & id quod in corpore dominatur, non poterit*

I. de diata

N 3 ea,

ea, quæ homini conducunt, offerre. Scito igitur (*pergit Senex*) pro fundamento, non solum animalia omnia, sed etiam hominem ipsum ex duobus facultat e quidem diuersis, vsu verò consentientibus constare IGNE nimirum, & AQUA: quæ duo simul iuncta, tum alijs omnibus, tum sibi inuicem satis esse: Alterum verò seorsim, neque sibi, neque cuiquam alteri satis esse posse. Horum igitur vtrumque hanc obtinere facultatem ignem siquidem omnia semper mouere, aquam verò omnia perpetuò nutrire.

Ignis primum Natura principium. Cap. 2.

Hippocraticum hunc Naturæ ignem, nemo sibi à luce cælesti alienum fingat. Sacer enim Philosophus in Genesi non ignis, sed lucis mentionem facit. Hunc duplicem esse quilibet prudens animus comectare facillè potest, vniuersalem nimirum, & particularem, siue indiuiduum.

Ignis vniuersalis fontem in Sole esse testatur Hermes inquiring, omnium formarum naturalium pater est Sol. Exindè per omnes par-

MORB. PRINCEPS. 295

partes vniuersi vndique diffunditur . Et Hippoc. omnia in totum gubernat hæc, & illa, nec vnquam quiescit . Alijque Philosophi illum tanquam Animam mundi, Naturæ Motorem, generandique facultatem inspirantem admirati sunt : estque Naturæ perpetuus motor cognoscitur solummodo ex eius operationibus atq; mutationibus : quarè oculis carnis visibilis nullo pacto est, nisi ad placitum (vt vult Cosmopolita) artificis ; attamen per Philosophum corporum Cælestium propensiones , ac virtutes suauiter mouet, globum hunc nostrum rerum generationi destinatum pullifico semine imprægnat, fouetque implicatas explicat naturæ vires, elementa miscet, materiam informat, ac omnibus seminibus vires infundit ; ideòque ab Hippocr. hoc titulo vocatur calidum sc. atque immortale , quod voluit cuncta intelligere, ornare, videre, & audire, sentireque omnia tam præsentia, quam futura . Et Orpheus cecinit in hymnis : *Nam tua naturam rerum prudentia mutat.* Ex hac igitur vna re cuncta in Natura fluxisse cum Philosophis credendum est . Itaque nemo miretur, cur Sol æternus præ-

lib. de carnibus.

lib. de carnibus

N 4 stan-

stantissimam scil. sui ipsius imaginem, cuius ipse sculptor est, Solem cælestem tantis dotibus condecorauit? in eo enim tabernaculum suum stabilire decreuit.

Admirandum sanè arcanum naturæ, quæ vnico instrumento contrarias efficit operationes: generat scil. & corrumpit, soluit, & coagulat, vt in cancorum lapidibus manifestè elucet: plumbum mollitie donat, quam ferro adimit. In summa, perficit, & destruit, cuius destructionis causam Poeta temporis edacitati deuouet. Hanc verò Hippocratici Philosophi ab vnico insensibili, ac inuisibili acido spiritu, vnico Solis filio proficisci, re ipsa cognoscunt; eiusmodi inuisibilis spiritus acidus summo in silentio cuncta componit, & ornat, perficit, & deuorat, ac consumit; idque non solum intelligendum est de animalibus, ac quibusuis vegetabilibus, verum etiam de solidissimis lapidibus, atque metallis, lentissima licet ruina; idèdque à Paracelso Heluetico idiomate fuit Al-gaist appellatus, quæ dictio totum spiritum sonat: hic post suam coagulationem melior est habendus per Cosmopolitam terram vniuersa. Helmont verò sibi per-

*lib. de viri-
bus mem-
brorū cap.
de Hepate.*

MOR B. PRINCEPS. 297

perfuasit, distillari ex mercurio aqueum liquorem, quo cum corpora omnia tangibilia reduci posse in primam materiam, huncque Paracelsum barbaro vocabulo more suo Alkahest vocasse. Si verò verbum distillari accipiatur in sensu mystico, tunc iuxta veterum sententiam non ineptè locutus est, nam (vt paucis multa concludam) efficacem esse tradiderunt in fructus globi inferioris, necnon spiritus sublunares miraculosè, omnes: de quo plura proferre nostri instituti non est.

Particularem autem hunc ignè *Ignis parti-
cularis* cuilibet mixto, ac indiuiduo, inuisibiliter quidem non tamen inperceptibiliter inesse ac viuere, suamque particularem scientiam habere nobis fatendum est, hicque *lib. de flatibus* est ille idem, qui ab Hippocrate spiritus, flatus, ventus, & aer est appellatus, cuius verba hùc ad ponere minimè grauabor: fundamentum enim continent Antiquissima Medicinæ. Sic enim habent.

Spiritus quidem, qui in corporibus sunt, flatus vocatur, qui verò extra corpus sunt, aer, qui sanè maximus est in omnibus, quæ corpori accidunt, & Auctor, & do-

N 5 mi-

minus . Quare operæ pretium est eius potentiam diligentius perspicere. Ventus enim ipsius aer fluctus, & vnda existit . Quando igitur multus aer fortes fluctus facit, tunc, & arbores radicitus euelluntur, & mare vndis exæstuat, spirituum potentia ita cogente, & naues onerariæ in altum iactantur; talem itaque vim in ista exercet, etiam si oculis minimè sit conspicuus, & tantum consideratione cognoscatur, & effectû suo fiat manifestus. *Quid autem sine hoc sit tandem, aut cui rei non adest? Omne enim, quod inter Calum, & terram est, spiritu repletum est.* Hic & Hyemis, & æstatis causa est . In Hyeme quidem frigidus, & condensatus, in æstate autem mitis, & tranquillus . Quin, & Solis, & Lunæ, & Astrorum omnium cursus per hunc spiritum procedunt. Etenim igni spiritus nutrimentum præbet, quo si ignis priuetur, viuere non possit . Et Solis perpetuum cursum aer perpetuus, & tenuis conseruat. Verum neque mare ipsum spiritus exfors esse omnibus manifestum esse puto, non enim viuere natantia animantia possent, si non spiritu participarent, si non per aquam, & ex aqua spiri-
tum

tum attraherent : Et Lunæ in eo sedes est , ac fundamentum , hicq; terræ vehiculum , neque quicquā vsquam spiritu huius est vacuum . Atque hætenus quidem quantum aer alijs commodet, diximus . Mortalibus autem vitæ , & morborum ægotis, solus is est Autor . Hæc Hippoc.

Hic particularis spiritus veluti riuulus emanans ab illo vniuersali omnia ad amissim in sui Microcosmo peragit , quæ Pater eius Sol in Macrocosmo operatur : vbi enim calor spontaneus , Motus naturalis , aut vita hospitatur , ibi suum ignem Naturam occultasse suademur , quem Senex clariore *de diata* sermone his sequentibus verbis de clarauit .

Homo , inquit , frumentum rudit , lauat , molit , eoque igne subacto vitur : neque vehementi quidem igne in corpore conflatur , verum molli ac lento . Ex dictis igitur lucet Hippoc. non tantis laudibus extollere artificialem , comburentem , ac depredantem ignem , quem excelsi ingenii Lullius inter gygantes , & mundi tirannos connumerat , sed igneum benigni caloris spiritum , qui luminis , calorisque viuifici , non so-

N 6 lum

lum panem vel frumentum in-
piratione beat, sed insuper ipsius pa-
nis portionem in spirituale ali-
menrum totius indiuidui præpa-
rat, atque transmutat.

Quemadmodum enim ignis v-
niuersalis ex Sole in omnes vni-
uersi partes diffunditur, iisque vi-
tam, actionesque communicat, ac
conseruat: ita etiam ignis particu-
laris microcosmi cuiuslibet (licet
hic solum loquatur senex de Ho-
mine, vt absoluto vniuersi ima-
gunculo) ex corde vt Sole huma-
no, & vitæ humanæ sede fluit per
vniuersum corpus, in illo enim
reconditur semen omnium par-
tium (vt paulatim enodabitur)
tam solidarum, quam fluidarum:
hic à principio statim vi illa mul-
tiplicatiua à summo opifice fuit
ditatus, *quam si non haberet non
posset augere quæquam*: In sano
enim ventriculo se cibo sumpto
immiscet, quem tandem peracta
operatione in liquidam sequacem
substantiam, vitalemque succum
vulgato nomine chylum reducit,
quo indies proprium indiuiduum
reficiendo multiplicat, in vtero
fætum, in ovo pullum effingit, in
oculis videt, in digitum extrema-
tibus tangit, in auribus audit, in
lingua

Hippoc.

MORB. PRINCEPS. 301

lingua gustat , in hepate propter creditam ibi antiquitū sanguificationem, spiritum naturalem cudit, in renibus urinam segregat, in vngue vnguificat , in capillis (qui non sunt vulgo ex excrementis Naturæ, sed veræ, prudentis, vitalisque accretionis productum, vt morbosa Polonica Plica testatur) capillificat (sit venia verbo) idem de cæteris succis concretis , organisque intelligendum est . *Quid tandem sine hoc sit, aut cui rei non inest, & adest?* Omne enim, quod inter Cælum , & terram includitur acido spiritu hoc repletum est . Vel mensculus quidem omnis suū ventriculum , seu insitum ignem , fermentum vitale , vel specialem operatorem (voea vt lubet) nactus est, *qui agenda intelligit, & intellecta peragit,* idedque omnia iuxta suam prudentiam exornare potis est . Ad summum ignis cuncta, quæ sunt in corpore, suo modulo ad uniuersi imitationem , parua cum magnis , & magna cum paruis, disponit, atque componit : in hoc enim sita sunt prudentia , incrementum , motus, imminutio , permutatio, somnus, & vigilia &c. Hic vno verbo omnia in totum, & singulatim gubernat, & hæc, & illa,

*Hippocrat.
lib. 1. de
diata*

la,

spi-
pa-
ali-
pa-
v-
vni-
vi-
ac
icu-
licet
Ho-
ma-
ma-
per
nim
par-
ur)
am:
mul.
fuit
non
fano
opto
acta
cem
cum
acit,
um
terro
t, in
nita.
, in
a

la, nec vnquam quiescit.

Proindè hunc igneum, gnarumque spiritum cuncta sibi agenda scientem veteribus, veritissimisque Philosophiæ principibus diuinum, atque cœlestem nominare in votis fuit. Hinc *Senex*: *Nosce hominibus conuenit, non aliunde nobis voluptates, lætias, risus, & iocos, quam hinc contingere,* nimirum quando spiritus dictus in suo primordiali statu, salua scilicet pinguique volatilitate permanet. *Itemque dolores, molestias, tristitias, & eiulatus*: quando nimirum per feruoris exandescentiam in causticam naturam desectit, non secus, quam supra dictus *Hippoc.* ignis mollis in frumenti grano per artificiosam fermentationem exaltatus in flammeum sulphureum ardens, & causticum degenerat: Quem tamen magnifici domini tanquam nefandum, quod vel saxeus stupor excuderit, vel vesana ebrietas vomituriens reiecerit, & cantu, & risu ridiculo, & rustico deturpant, eijciunt, explodunt.

Horum conatus omnes me placida mente negligete hortatur Doctor meus, inquiens: *Observare maximè oportet, ne cum similibus*

*de morbo
sacro*

*Pedagra
dolor. ex a-
cido exuren-
te, & cau-
sico*

bus plebeis, de rebus illis ignotis, sed tantum necessarijs confabuleris: submersi enim sunt in profundo ignorantiae, & praedicta minime percipiunt; ita ut se medici nomine indignos re ipsa comprobent; Merito igitur eorum mendacem, ac petulantem linguam vetustissima scientia refrānavimus: eoque ipso ostendimus diuinum hunc, atque caelestem ignem (timore abiecto) **FILIVM** iure dici **SOLIS**, atque vicarium, & non tantum omnium rerum agendarum gnarum, sed insuper etiam acidum esse, ac pinguem Auctoritate, ratione, & manuali experientia in antiquissima medicinae gloriam, & obtrectantium oblatrantiumque erubescenciam vsque intrepidē, in Clavi nostra firmavimus, quod veritatis amantem lectorem remittimus, ne semel dicta sapius cum tædio repetamus: Itaque nisi in eius principio pinguis, & acidus, rerumque agendarum gnarus esset, in subsequuturis fructibus, dictae virtutes, proprietatesque palam non patefierent. Sed de igne satis, cui, dum seorsim, neque sibi, neque alijs prodest, ideo comes aqua est in auxilium adiungenda.

*praeceptio:
libello*

*omnium rerum
fermum, est
acidum in
uisibile*

diata

Aqua

*Aqua secundum Naturæ prin-
cipium. Cap. 3.*

Igni obedit aqua, & est natura media inter densum, & tenuem, inter terram, & aerem: menstruum naturæ, corpus volatile multiplicem induens figuram. Luna, inquit Hermes, est humorum domina, atque rerum mater.

O mirabilis Natura, exclamat Cosmopolita, quæ nouit ex aqua in terra fructus producere mirabiles, & ex aere illis suppeditare vitam. Ecquis vnquam crederet simplicem nubem aquam in se continere omnia, quæ mundus habet, lapides duros, salia, terram, ignem, cum tamen per se simplex appareat aqua? Aqua inquam fæminæ Naturæ, simplex, vacui inuasiens, ab initio volatilis facta fuit, vt peruius aer eius eleuatos vapores in nubium regione exciperet, in illa (veluti in spongia) spirituale nectar FILII SOLIS, quem *ventus in ventre suo portat*, imbibitur, & vt masculinum formale, vniuersaleque principium auidissimè, & magnetica quadam vi ad se trahit, quo suscepto, aquæ intumescunt, & prolifico semine median-
te

MORB. PRINCEPS. 305

te tepore imprægnatæ rursus sub aquæ, roris, pruinaeque figura in terræ gremium relabuntur.

Hac naturali distillatione, & cohobatione, aqua in se absorbet opulentissimum illud nectar omnium rerum seminibus refertum, idèd menstruum mundi ab arcanorum Mystis vocatur. Nam dum hæc circulatur, rotantur pariter, suscepta contentaque semina, quæ utpotè spiritualia, proprio menstruo indivisum adhaerent, ut sic vaporis modò optimè commisceantur, ad generationem, nutritionemque corporum aptissima.

Hoc Divinæ mentis artificio (ut Lullij verbis utar) terræ ubertati consultum fuit, & siccitati, quæ sterilitatem minabatur, largo humore reparatum est. Sola itaque aqua ad irrigandum terræ gremiū circulatur, aut verius in inferiori aeris regione, tanquam in alembico ascendit, descenditque, ut per cohobationes, & reiteratas distillationes exuberata superiorum, & inferiorum vires consequatur, cælestique imbuta nectare terræ sinum efficacius emolliat, ac prolifica virtute imprægnat.

Aqueus itaque vapor in aere, suscipit à Solis filio primum formæ

ma sigillum: non posset autem aqua acidum dictum spiritum in ventrem suum recipere, & absorbere, nisi vacua foret, vimque in se haberet attratiuam, quam nos nunc, & in posterum cum alijs philosophis pro maiori lumine Alkali nominabimus. Quemadmodum autem igni à principio virtus informatiua, atque multiplicatiua indita est, vt supra dixi: sic etiam aqua à principio vi tractiua, atque magnetica est dotata, nisi enim dicta facultas à principio illis inesset, eorum fructus in posterum eiusmodi facultatem non haberent, quam tamen inesse mechanicè paulatim demonstrabo; Imprægnatam itaque aquam ex acido spiritu salsam fieri necesse est, licet à principio gustu non percipiatur. Hinc non abs re Scaliger ita concludit: Materia vna ab alia diuersa non est, nisi per aduenientem formam, quâ fit hoc aliquid.

exercit. 6.

Aqua itaque Naturæ subiectū primum, in quo primus labor impenditur, omnium ita est qualitatum susceptibilis: vt sanguis, fel, atque per vomitum, quandoque reiectus amarus succus (*quem bilem appellare solemus*) non nisi aquei hu-

Hippoc.

MORB. PRINCEPS. 307

humores sint, sigillati specifico acido sulphureo, seu pingui spiritu, in simplici aquæ elemento radicem habente, vt patet in aqua forti acidissima, caustica virtute prædita: in aqua ardenti oleis &c. quæ cuncta frigidam aquam pro fundamento, & radice vnicè habent; vnde quoque facili negotio in illam remeant, acido ablato: vt docuit Hippoc. Chemic cap. 8.

Est ergo aqua potus vniuersalis, quem animalia, vegetabilia, & mineralia quælibet suo modo bibunt, eaque nutriuntur. *de diata*
 Hippoc. Hæc duo elemēta IGNEM & AQVAM omnia posse, omnia illis inesse affirmavit; ab igne siquidem primæ qualitates masculinæ, calidi, & sicci, ab aqua totidem femininæ frigidi, & humidi effluentes in mixtorum generatione concurrunt, & commiscentur. Nullus igitur antiquissimæ veritatis Alumnus aquam nutrire negabit, nisi ineptissimi domini alibi notati, & iam dudum ab Hippocratica schola explosi, quorum nomina scriptis nostris interferere, indigna semper arbitrati sumus; videant linguaces isti, ne in Creatorem rerum omnium vana sua scurrilitate iniurij sint, atque id quod

quod illi pulchrum, & bonum visum fuit, vituperent, & calumnijs infectentur contra Psalm. 114. quo laudatur Deus, quòd omnia in sapientia fecerit.

*Ex ignis, & aquæ congressu, fit sal
Naturæ Fermentum vniuersale, & humidum rationale.*

Cap. 4.

Postquam ex Hippoc. doctrina demonstravi aquam esse menstruum Naturæ, in se complectens seminales, & formales virtutes, quas à Sole tanquam à masculeo formali, vniuersalique principio mutuatur: Nunc porrò ex eadem ostendere pergami, ex ignis & aquæ congressu fieri sal Naturæ, cum seorsim, neque sibi, neque alijs sufficiunt.

Irrepiit in hominem (pergit Senex) anima, ignis, & aquæ temperamentum habens: vbi notandum, Philosophum, non loqui de mète humana supra an naturali lucis radio Theologorum more, sed veterum consuetudine, de vniuersali Naturæ fermento: *Quandoquidem, inquit, Animus in omnibus*

*lib. I. de vi
& us ratio-
ne*

ani-

MORB. PRINCEPS. 309

animatis idem est, nunquam quiescit, diuiditur in plures, & maiores, & minores, & pauciores fiunt, ideoque quando in statu est TEMPERAMENTVM vocauit.

Etenim postquam aqueus fæmineus vapor Cœlestia, seu spiritualia, & masculina rerum semina ex aere hauserit, statim incipit ignis in aquam agere, eamque ornare, atque mouere: & aqua ab illabente igne in alimentum absumi. Ex solenni hoc matrimonio Nobilissima proles generatur, quæ cum Hermaphrodita sit, participare de qualitate, dispositione, & proprietate parentum necesse est, ea de causa vnico verbo **IGNIS-AQVA** exprimitur. Cum verò omnia salia, tam naturalia, quam artificialia ex igne, & aqua, seu acido, & alcali compositione coaleant, hinc fit vt hunc fætum **SAL COMMUNE** Mystæ nominauerint, hac præcipua ratione, quod vbique in montibus, vallibus, terraque marisque inquilinis reperiatur, quo sine, & homo ipse viuere; & aliquid in mundo subsistere non potest; in eo enim latet omnium rerum permanens humidum radicale. Hoc autem commune sal cum à vulgi cognitione remotum sit,

fit, atque in aeternum ita sit man-
 surum, ided insigniuere Philoso-
 phi decoro titulo SALIS PHILO-
 SOPHORVM, quo absente, & ars
 otiosa sileret, & ipsa natura ineffi-
 cax quocunque ab opere feriaren-
 tur. Est insuper VNIVERSALE
 BALSAMVM, quo cuncta neces-
 sariò seruantur, & præseruantur.
 Et quia ex vna in aliam transit
 materiam, eamque in sui naturam
 transmutat, quod corpori non li-
 cet, ob id quoque ANIMAM
 MVNDI appellauere. Cum verò
 nunquam in eodem statu perma-
 neat, neque vnquam quiescat, id-
 circò subindè superat ignis, & tum
 masculi arma gerit, subindè fæmi-
 na, & tum FERMENTI VNL-
 VERSALIS epigraphen sortitur,
 quandò verò tandem pacificam
 vnionem possidet HVMDVM
 RADICALE apud scriptores au-
 dit. Hoc inquam defluens in hæc
 inferiora semina eis leges, vitam
 atque multiplicatiuam vim com-
 municat: Estque ipsa forma vel
 Natura, quæ per Aristotelem de-
 scribitur principium motus, quie-
 tis, actionis, & vitæ eius, in quo
 est, cui cura, directio, & conserua-
 tio corporis sui, non secus ac Nau-
 tæ comissæ puppis demandata est.

Hoc

MORB. PRINCEPS. 311

Hoc inuisibile Naturæ sal, vel
 sal commune, quod Hippocrates
Calidum immortale, & *omnia*
sciens, & *ornans* appellat, per æ-
 theris plagam vndequaque con-
 stanter disfluens ad terræ centrum,
 absente etiam Sole per diem, & lu-
 na per noctem, per opacissimas
 vsque tenebras iugiter properat
 cuncta ditans dotibus, quas secum
 fert, ad generationem necessarijs:
Quid sine hoc sit tandem, aut cui
rei non adest? Rerum est mille-ar-
 tifex, corque omnium rerum: scit
 emendare metalla: mineras corri-
 gere: *animalia intellectum docere*:
 nouit tam diuersa florum genera
 in herbis, & arboribus vnus effin-
 gere: illisque præesse omnibus: pò-
 tens est aerem corrumpere, ite-
 rumque emendare: est omnium
 odorum in mundo artifex: om-
 niumque est excolor pictor co-
 lorum &c. in multas formas
 vertere nouit materiam sacram
 prudens, venerabilis, & cuncta
 sciens:

Defluit itaque in hæc inferiora
 fermentum vniuersale, ignis &
 aquæ temperamentum habens,
 vnde eius nutrix terra est, cuius
 corpus idè instar spongiæ per-
 uium non sine causa natura plas-
 mauit,

de carnibus

Cosmopol.

in Hymnus
Orpheus

man-
 iloso-
 ILO.
 & ars
 ineffi-
 riare-
 SALE
 necess-
 ntur.
 ransit
 uram
 on li-
 IAM
 verò
 rma-
 : id-
 rum
 emi-
 VNI-
 ur,
 icam
 VM
 sau-
 hæc
 itam
 om-
 vel
 de-
 uie-
 quo
 ua-
 sau-
 est,
 :

mauit, vt huic facilis pateret aditus, quo in illa aptior fieret ad pullificationem particularium femininum. Et quia subiectum vitæ est, & sedes, idèd Humidum radicale vniuersale dici meruit: id voluit Hippocrates quando inquit, *ex paucis multa contingunt, quia vniuersa terræ nascentia copiosorem virtutem ex terra attrahunt, quam secum à parentibus attulerunt*: idèd quoque SAL VEGETANS, & omnia fecundans cognominarunt.

Hoc itaque tam masculini, quam feminini generis Naturæ sal à solis calore in alcali reuerberatum (id autem quomodo fiat, in Clavis cap. 3. mechanicè ostendi) magis passiuus, quam actiuus vires agere, fungique sapienter feminæ munij tunc deprehenditur, idèd. que mutato masculi officio delectabilis soror filij Solis, vel vnico nomine Alcali indigitatur à Mystrica præsertim ratione, quèd in se, vt vacuum, immortale illud calidum, & acidum ex aere rursus auidè excipiat; Idèd quoque SALIS SAPIENTIÆ elogio insigniuere. Adeoque Naturæ primus labor nil aliud est quam pinserè SAL, ac deinde ALCALI, quod pri-

de natura
pueri.

causa
causa

MORB. PRINCEPS. 313

primam omnium rerum materiam suppeditat, multiplicatiuam vim in seipſo habens atque ſcientiam, qua nouit Elephantum dentes eò præconceptæ deſtinationis adducere, & donare illiuſmodi adamantes duritie, & quia huius ſalis origo deriuatur à Sole, ideò dixerunt antiqui SALE & SOLE nihil in mundo uilius: ſal iſtud naturæ à Solis calore, ut diximus, reuerberatur in alcali, eademque actione iſtud ſæcundat illiq, multiplicatiuam vim infundit. Hinc diſcimus, res omnes in vniuerſo non alio modo produci poſſe, niſi per acidum, & alcali, quæ coniuncta, humidum radicale conſtituunt, cuius compositionem ſapientiffima Natura vnico artificio in magno mundi laboratorio præparat.

His veſtigiiſ incedit ars, imitaturque ſapientiffimam magiſtrâ: comburit leni igne vegetabilia, illaque in cineres, quos deinde acriore flamma exurit, donec aciditas, ſeu forma rei in alcali inuertatur: Alcali hoc tali labore magnetiſcam vim trahendi nouum acidum, ſeu occultum, ſeu manifeſtum nancifcitur; ut puta oleum occultè acidum, iunctum alcali

O co-

Clauis c. 9.

coquitur in saponem falsum; quod autem oleum acidum sit, ostendi mechanicè in Clavi.

*de ratio. vi
stus in mor
bis acutis*

Et idem alcali silicibus iunctū pro acida salis parte beneficiō fusionis ignis in vitrum vertitur, quod esse falsum Clavis cap. 3. ad oculum explicat. Vnde Hippecr.

Mibi placer, vt ad omnem artem animum attendamus. Quare mihi quoque inglorium non existimo, si (Natura docente) per docimasticam artem digestionum officinas adiuverim: vt vt ineprissimi domini sine erubescencia obiciant, me scilicet falcem in alienam messem mittere: quibus respondet Magister in Epistola: *hi Artis imperitiam praeferentes, cum sint ignorantes, quod melius est, damnant.* Quomodo autem ars imitetur Naturam in salium, & alcalium preparatione, & vt vicinera alcalia, rursus in varia salia transmutentur citata Clavis 3. 5. & 6. cap. satis lucidè demonstratur, quò veritatis amantem lectorem remittimus.

Alcali itaque, seu vim attractiuam in omnium seminum profundum demersit Omnipotens, vt eius attractu, more magnetico, superiorum virtutes huc deducerentur:

tur
leb
cu
lin
ler
fat
VI
Ho
co
in
co
vn
fru

be
re
qu
di
qu
Re
ric
nu
cl
pr
m
ni
tu
va
H
de
to
ca
cl

MORB. PRINCEPS. 315

tur. informationis actū actūū ce-
lebrarent; gliscerentque in sal vni-
cum Hermaphroditicum mascu-
lini, & feminini generis sexu pol-
lens, & hoc est illud vnum, de quo
fatur Hermes, omnia ex RE
VNA, fiuntque hæc duo vnum
Homogencum consentiens, sibiq,
concordans; ideòque amicabiliter
in opere generationis ita simul
coeunt, vt inseparabiliter tandem
vniantur, quo postea in segetes, &
fructus paulatim erumpunt.

Resurgat nunc mercenaria, im-
bellisq; societas suis cum asseclis, &
reprobet tanquam nefandum
quoddam, cælestem hunc, atque
diuinum spiritum à veterum anti-
quitate tot triumphis nobilitatum.
Resurgat stupida illa reprobatoria,
ridicula turba, pergatque Diui-
num Numen vltcrius calumnijs
obscurare, quod tam à sacris, quã
prophanis Philologis in illorum
monumentis tot laudum præco-
nijs fuit semper debite exorna-
tum, atque celebratum. Audiant in
vastissima Naturæ schola magnū
Hippocratem naturali sermone
docentem, ex hoc inuisibili diuino
totum mundum, & quicquid sub
cæli ambitu continetur, exortum
esse: *Ab hac vnare omnes res na-*

Hermes.

ta sunt, per vniuersalem scil. Acidi,
& Alkali consermentationem . Itā
quoque , & morbos omnes huius
folius REI propaginem , & sobo-
lem esse , & ab hac VNARE mo-
dò quoque omnia exoriri doctri-
na, & Hippocratica auctoritate de-
monstrabo .

*Ex ignis, & aqua congressu quo-
cunque in loco sedutio-
nem, ventumque ex-
citari .*

Cap. 5.

IGnem acidum esse , in Clavis
cap. 8. euici; quomodo autem
acidum alcali coniunctum sedi-
tionem ac ventum excitet, tam in
macro , quam microcosmo nunc
demonstrabo . Ventus, *inquit* Ma-
gister ipsius aeris fluctus atque vn-
da existit . Notandum rursus quod
aer, flatus, ventus , spiritus, Hippo-
crati synonyma sint, vt supra pari-
ter monui . Iubet autem nos ad
omnem artem animum adhibere,
omnes enim artes cum humana
natura communicare docet . Pru-
dens ergo Podagricus obseruet
communem preparationem Tar-
tari vitriolati, ex spiritu vitrioli, &
alcali

MORB. PRINCEPS. 317

alcali tartari, vt ex horum ambo-
rum coniunctione illicò seditio
excitatur, & ventus, quæ angusto
loco constringi nequeunt, propter
fortes fluctus, quos facit, ac nisi os
vafis apertum liaret, impetuoso
aeris fluctu diffiliret, spiritus po-
tentia ità cogente. Ventus ex his
excitatus volatilis acidi affusi na-
turam sequitur; quare frigidus
omnino non est, zephiroque af-
similari potest.

Cum verò idem spiritus volatili
alcali vrinæ affunditur eodem
motu ex ambobus seditio excita-
tur, & ventus ita frigidus, vt hunc
viribus cum Borea conferre possi-
mus. *Ventorum saluberrimus, ac* de morbis
Hippoc. est aquilo. Huic contraria sacro
auster efficit, quem nobis exhibet
spiritus salis calcem viuam impetu
rodentis, hic tepidus, & humidus,
vt auster, est.

Varij excitantur venti cum va-
ria acetum rodit alius cum soluit
cancrorum lapillos, alius cum alia
crustacea minuit, qui tamen om-
nes venti insalubres non sunt.

Alij planè perniciosi sunt: si
enim spiritus nitri guttatim, sed ce-
leri lapsu in Antimoni butyrum
decidat, iterumque morà interie-
cta subindè postea alternatim re-

O 3 af-

Acidi,
m. Ita
s huius
e sobo-
E mo-
loctri-
ate de-

quo-

Clauis
utem
fedi-
am in
nunc
Ma-
e vn-
quod
ippo-
pari-
s ad
bere,
nana
Pru-
eruet
Tar-
li, &
ili

affandatur toties excitatur ventus, nedum suffocatiuus, quin imò (qualem Canis cripta propè Neapolim incessanter eructat) apoplexiam, attonitumq; morbum causare potis sit.

Reperiuntur quoque venti, qui per nares hausti strangulant. Aqua fortis argentum rodens emittit ventum, qui attractus non solum pulmonem lædit, sed quandoque etiam atrophiam infert, & ventris tormina producit: quapropter eius modi laboribus incumbentes sæpiùs d'ctis tentantur infirmitatibus.

Spiritus sulphuris. vel vitrioli, ferrem rodens flatum spirat putridum, ità vt ab eius hausto odore viscera contremiscant.

Ventum quoque halat maturarum uuarum succus expressus, ex acido, & alcali pariter cum cæteris constans: & licet nulla in eo sensibilis aciditas percipiatur: quã primum tamen spontè intepuerit, dormiens in illo acidum rodere incipit alcali, & alcali rursus amplecti acidum: ex quã pugna oritur motus, qui vulgo passim fermentatio dicitur, quia reuera succus feruere videtur: ab hoc motu aer ibidem detentus fortes fluctus facit:

MORB. PRINCEPS. 319

facit: & nisi continentia vasa ef-
fent aperta diffingerentur, *spiri-*
tnum potentia ita cogente: hic per
inspirationem in cellarijs clausis
haustus, sensus omnes hebetat,
mentemque perturbat, non aliter,
quam qui ex fermentescente cere-
uisia in cellarijs clausis eleuatus
inebriat, suffocatque.

Differunt venti secundum na-
turam locorum, quibus excitantur;
vnde patet tot esse ventorum
genera, quot sunt in orbe loca: sin-
gula enim propriorum seminum
incomprehensibili thesauro opu-
lenta sunt; hinc certi venti, & statæ
tempestates ex certis prouincijs
stabiliter erumpunt in macro-
cosmo, quæ sanè loca vniuersali
fermento *nunquam quiescentè* af-
fiduè locupletantur: horum causa
instabilibus facundari incipienti-
bus aquis, non aeri per se attri-
buenda est, docente id Magistro
de aere, aquis, & locis.

Spiritus ergò seu Hippocrati-
cum Diuinum ventorum vel fla-
tuum causa existit, cui enim rei
non adest? quocumque enim in
loco acidum, & alcali iunguntur,
ibi ventum excitari necesse est: &
quò eorum maior copia, ac cele-
rior coniunctio, eò copiosorem,

O 4 & im-

& impetuosiores ventum exsur-
gere experientia artificialis me-
chanicè hæcenus ostendit, si enim
non excitaretur in principio con-
iunctionis, neque deinceps in fru-
ctibus excitari posset.

Cum ergo in macrocosmo,
cuiusque fructibus hæc contingant,
vt ab ignis, & aquæ coniunctione
venti salubres aut insalubres gene-
rentur; idem etiam sic se habere in
microcosmo docet Magister; cum
Natura hic, & vbiq; per eadem
instrumenta operetur; nam de fla-
ribus air, cum quis varios, & diffi-
miles inter se cibos (omnes enim
ex acido, & alcali constant) assu-
mit, seditionem mouent, & ven-
tum; quia sunt inæqualia, alia ci-
tius, aliaque difficiliter coquuntur;
cum multorum autem ciborum
ingestione necesse est, & multum
spiritum ingredi. Omnia enim que
eduntur, & bibuntur, spiritus in
corpus inferunt (quia quicquid in-
ter cælum, & terram est, spiritu re-
pletum est) aliquando plures, ali-
quando pauciores, id autem indè
manifestum fit, quod plurimis e-
ructationes post cibos, & potus
euenire solent, discurrante nimi-
rum aere incluso, vbi pertupperit
bullas, quibus fuerat inclusis.

Rude

Rude ac omnibus notissimum exemplum proponit Hippoc. de primo, & generali ventriculo, insinuare volens, vbiq; & in subsequentibus ventriculis, seu digestionum officinis etiam flatus naturales vel salubres, & non naturales vel vitiosos excitari posse: cum quilibet musculus insitum suum ventriculum habeat, cuius alcali, dum trahit destinatum suum occultè acidum, & proportionatum alimentum, tunc *NATURALIS LABOR* sine strepitu quidem succedit, non planè tamen absque flatu: nam piscis etiam si frigidus, & in aqua anhelitu carens, nihilominus quandoque eructat bullas, quæ non incommodant, sed eius naturalis laboris, seu placidæ digestionis flatus manifestant; non secus, atque naturalis, & tacito labore ex vino acetum, aut ex caseo sine strepitu, non autem sine flatu, vermes fiunt. docente id Magistro: Quæ quidem ventriculus superat, *inquit*, quæque corpus recipit, ea nec flatum, neque tormina excitant. At si ventriculus non superat, ab his, & flatus non naturales & tormina, ceteraque id genus contingunt. Adeoque prudens, acidus, mollisque ignis cuncta gu-

Hippo.

de Affectionibus

in ventriculo habitat restat totius

bernans, quæ in corpore contingunt in ventriculi ore habitare necesse est.

Alius itaque excitatur ventus ab eduliis in sano stomacho primario, alius in ileo, alius in aliis intestinis, alius in colo, alius stercorearius, qui per candela flammam dimissus flammam concipit, alius in vesica, alius & alienæ conditionis in Hydrope, cuius venter, ait

de flatibus

Magister, penitus euacuatus, intra tridui spatium rursus repletur.

de Hydrope

Hæc est illa vis spiritualis, exclamat Helmont quolibet folle potentior, quam in penetralibus gerimus, cuius potentiam quotidie admiramur, nunquam sciuimus, & vix per demonstrationem admittere adacti credimus: Quidnam aliud, *pergit Senex*, præter spiritus locum impleat? Quidue aliud si non spiritus tam cito implere possit? Sic & Apoplexia, Epilepsia &c. ex aliis, & diuersi saporis, & odoris flatibus oriuntur, nimirum quando flatus frigidi (vel inebriante qualitate præditi vt in Canis cripta) & copiosi carnes subierint, atque inflauerint (Hippoc. phrasia est) hi enim corporis partes stupidas reddunt. Est quidem multi flatus totum corpus permeant,

MORB PRINCEPS. 323

meant, totus homo attonitus red-
ditur (vt in suffocatis à carbonibus
fieri solet) si verò partem aliquam,
pars illa. Atque vbi quidem flatus
illi discesserint, morbus cessat, vbi
verò permanferint, permanet &
morbus, hæc autem sic se habere
continuae oscitationes indicant.

Sic in proposito nostro cum sto-
machi generalis insitus mollis
ignis, seu multi ventris fermenti
pars, quæ synouiae præfidet, in
aliam indolem sit mutata: vel vt
cum Hippoc. loquar *alios mores*
induerit, atque synouiam irradia-
uerit, statim seditionem excitari, &
flatus necesse est; non secus quam
si acidum, & alcali coniungantur,
vt de spiritu vitrioli, & alcali tarta-
ri paulo ante dixi. Ex hac demon-
stratione concludit Hippocrates
obfirmatorum, *inquitt*, & inhaeren-
tium morborum (inter quos pod-
agra) à flatibus causam depen-
dere, cuius esse manifestum exis-
timo: horum enim omnium spiri-
tus traectio causa est, hic enim
vbi crudus (idest acidus, & non-
dum salum saporem adeptus) ad
loca tenera, inassueta, nec prius
attaecta incubuerit, ad instar spicu-
li infixi carnes subit: adedque pro
dolore podagrigo, vnà cum acido

de flatibus

○ 6 etiam

etiam ventum in eodem tramite concurrere necesse est.

Ventosum hunc acidum spiritum podagræ doloris causam esse, & nullatenus humorem è capite per humeros, & vniuersum corpus vsque ad pedum digitos descendentem, sed celerem, spiritualemque actionem notarunt cum Hippoc. plures præstantissimi viri ab experientia edocti, inter quos Guainerius, & Matthias de Gradibus, qui ventositatis seu flatus mentionem fecerunt. Et Cardanus materia arthritidis causa est quasi spiritus, quem Lucianus in Tragopodagra summa cum prudentia, & doctrina ANIMATVM appellat.

Cum verò multi ventris acidus spiritus primò, & generali ventriculo inhabitans nulla labe featet, atque cum subsequenter ventriculis concordat, illisque proportionatus est, atque in omnes maturus fluit, vel radiatur, tunc tacite insensibiliter, in tranquilla quiete, & otio, NATVRALI LABORE, & actione procedit: non secus quam tacito labore, & summo silentio ouum ad pullum procedit; eò quod spiritus ille, seu ignis naturæ, seu Hippocraticum diuinum

in

MORB. PRINCEPS. 325

in rebus absconum *nunquam*
quiescat, sed iugiter ad finem
suum tendat, properetque absque
vlla vehemēti seditione, motu-
que, vocaturque in hominibus
sanitatis temperamentum opti-
mum.

Ex dictis concludit Helmont, *de sede A-*
stomachi vita cunctis totius dige- *nima*
stionibus præsidet, vtcunque in
abditas vel etiam remotas late-
bras dispersis, id nimirum est A-
NIMÆ singulari radiationi pro-
prium, vtpotè quæ solo nutu, atq;
mandato quoquo versus obedien-
tiam coactam imperat, & à quo-
uis sibi deberi inuictè exigit. Vn-
dè pariter sequitur, eundem vigo-
rem vitalem dilatari quoquo ver-
sus: erroneoque ductu eiusdem
exorbitationes transplantari mor-
bificè vsque ad vltimos digitos.
Quæ autem sit ista imperans A-
NIMA, sequenti capitulo decla-
rabo.

Antiquissima duo principia I-
GNEM sc. & AQVAM Spi-
rituum sine Hippocr. diuinum
continere. Cap. 6.

Ignis ait Hippoc. omnia ornat, *de diast.*
& aqua omnia, & per omnia
ru-

nutrit, & paulo post: Corpus humanum, vbi temperationem ex tenuissima aqua, & rarissimo igne adeptum fuerit, saluberrimum habitum idè efficit.

Ignem ostendi acidum: atque in illa aciditate habitare prudentem animam, docet mechanica, quod nimirum sibi ex alcali fabricat, format, ornatque domicilium simile illi, ex quo desumpta fuerat. Solius enim animæ est operatio Philosophorum sententia, ab vna scilicet materia in alias se extendendi, casque conuertendi in sui Naturam. Non potest autem anima quò tendit peruenire propter disconuenientiam, nisi spiritu mediante, qui est quasi non corpus, sed quasi iam anima, siue quasi non anima, & quasi iam corpus. Adeòque anima dat spiritui esse, & spiritus est animæ capsula, seu vehiculum, aut vinculum, cuius beneficio corpori iungitur, & ferruminatur. Caterum nullo ingenio, nulla arte, nulla industria, nullaque diligentia spiritus, & anima possunt ab inuicem separari, diuino obstante decreto, ne homo inueniat opus, quod fecerat Deus Eccl. cap. 3. v. 11 vt in Clauis per alcali tartari demonstrauius.

Cum

MORB. PRINCEPS. 327

Cum autem oculis plus credendum, quàm opinionibus, Hippoc. sic docente, expedit, ut orationem clariùs, ac mechanicè ad oculum demonstreremus. Spiritum, vel nitri, vel falis, vel vitrioli, qui vult rectificatus semper nimirum acidus est, & igneus, affunde purissimo alcali tartari, donec peracta utrimque saturatione strepitus cesset: fac exhalare humidum superficium usque ad cuticulam, & spiritus (sit nitri) quem affudisti in alcali, in frigida statione se format, & ornat (ut loquitur Hippoc.) in nitrum naturale, verum, flammam concipiens, & anginae remedium, profus idem, ex quo ille acidus spiritus proliciebatur: sola igitur anima dicti nitri potuit se extendere in alcali, illudque convertere, ornareque in sui naturam, eò autem non potuit peruenire, nisi per eiusdem nitri spiritum, quo veluti oportuno vehiculo anima voto potitur. Estque hæc anima, Hippocr. diuinum, quod omni igni seu acido temper, & inseparabiliter adhaeret, per quod omnia mundi mirabilia, tam in morbis, quam in sanitate perficiuntur, quodque à spiritu separari impossibile hactenus ostendi, & in posterum vltius

lib. 1. de diata

Anima rerum est Hippocr. diuinum

terius ostendam.

*Aurum
non dimittit
humidum
diffilando*

Vanum itaque est ab auri calce, vel ab auro foliato minutimue conciso, etiam si in aurea vitrea, vel ferrea mola quantumvis Philosophica annos, vel mille teratur, atteratur, conteratur, & si ultra vis superconteratur quicquam humidi ex se vnquam ex Anglica plana re-torta iri extillatum, id namque perpetuo est impossibile, quocun-que tandem vrgeatur igne: quod tamé Quidam in Epistola Naturę Curiosis dicata sine erubescencia scribillare non timet; præterea vanum pariter est, prædictam auri calcem, vel per mille annos contritione subactam, esse vnquam à se dimissuram animam propriam, seu meram tincturam in spiritum vini vtyt rectificatum: Tinctura enim auri, corpus suum sequitur, & ab illo nevtiquam separatur, vt homo non inueniat opus, quod fecerat Deus: Hac namque est artis illusio, ipsis artificibus incognita. Mola autem philosophica tere-re idem prorsus mihi est cum Luciano, ac *legone philosophari*: id est rustica opera subire, quod philosophorum non est, hi enim non baiuli, sed Naturæ opera sagaci ingenio sequuntur: quippè quæ iuxta

Her-

MORB. PRINCEPS. 329

Hermetem utrobique suaui-
ter, non operatorum more agit, ut
hoc compendiolo per solutionis,
& coagulationis naturalia instru-
menta prudentibus satis lucidè o-
stentum est.

Sic nec aurum fulminans oc-
cultè acidum, unà cum cocto, per-
fecto, purissimoque vitro (cuius
pars alcali est) contritum, licet cele-
ri fusione transeat in corpus opa-
cum (quod amafon siue vulgò
smaltum vocant) purpurei coloris,
& infinitè penè dixerim tincturæ,
attamen auri anima ex vitrea
massa non augetur, quia supremi
conditoris decreto cautum est, ne
præstantior natura in deteriorem
degeneret: ità nec anima silicis, nisi
per suum spiritum, transit in alcali
vegetabile, neque ex eo augetur ad
petream indolem, quam vitrum
vocamus vt 3. cap. Clavis.

Quemadmodum autem vege-
tabilium anima in nullo alio nisi
in vegetabilium regno augetur:
Et metallorum anima nisi in met-
tallis: in auro enim semina sunt
auri, canit Poeta: sic anima homi-
nis in nullo alio nisi in homine
augetur, concludit Magister. In
cuius ventriculo habitat acidus
spiritus (vt Clavis cap. 9.) qui vin-

*Encheire-
sin docet
Hippocr.
Chim. c. 7.*

*purpurei
prepara-
tio Auri
fabrorum
secretum:*

*per Ani-
mam auri,
transmu-
tasse Bra-
gadinum
1581. pu-
blice vilis
metalla in
purum au-
rum nar-
rat Dullio-
nus, Histo-
ricus huius
Regie.*

*Firmat
id Hoge-
landus
Traict. de
Alchim.
difficult.
parte quar-
ta.*

cu- de diata

cal-
mue
vel
oso-
atte-
s fu-
midi
a re-
ique
un-
uod
ture
ntia
va-
auri
itri-
à se
seu
vi-
ura
ur,
vt
nod
lar-
ni-
re-
Lu-
lest
so-
ba-
ge-
xta

culum, & vehiculum animæ est, vt dixi. Homo igitur comestum gallum gallinaceum coctum (cuius corpus alcali esse in citato paulo antè capitulo Clauis euici) conuertit, & transmutat in sui naturam, & tam corpus, quàm spiritus, & anima istius hominis augetur: Et nisi anima prudens, cunctaque sciens spiritui ferruminata esset, gallum gallinaceum transmutare in humanam naturam non posset: nam anima dat spiritui esse, estque solius animæ in aliam rem sese extendere, atque in sui regno augere, & multiplicare.

Et vice versa, si gallus gallinaceus Doctorem comedat, eius anima sese extendit, atque doctorem in sui naturam conuertit, ita vt qui pridem in cathedra dictabat, iam galli vocem edat, ex supra dicto fundamento. Hac ratione animam vnius entis intrare, alteriusque exire, Pythagorici dixerunt.

Si hæc ita sunt, vt reuera sunt, qua ratione, & veritate ineptissima societas potest per acetum animam separare à cupro: & falsa doctrina, & fraudulentò sermone vulgo, & iuuentuti imponere. Vide Clauem cap. 6.

Hic quoque elucet crassius error

Pytag. Animarum migratio quid

MORB. PRINCEPS. 331

ror scriptorum, qui quadrupedum sanguine in humanas venas transfuso, se non solum curare morbos, sed etiam hac ratione senectutem retardare arbitrati sunt, curiosissimi hi Magistri, Hippocratis decretum non considerarunt, quod nimirum anima hominis in nullo alio, quàm in homine augeri possit. Si enim comestibilia in primo ac vniuersali ventriculo (quo inhabitat prudens, omniaque sciens rector, seu spiritus acidus, animæ inseparabiliter iunctus) non animantur, in subsequenti ventriculis errorem nequitiam emendari posse, Galenus notat, ratio dicitur, & experientia rerum Magistra, & mentiri nescia confirmat, atque demonstrat. Multum, inquit, differunt particule animalium, quoniam ipsæ animæ differunt. Quare ijs honorem, & gloriam, quam pro transfusionis sanguinis inutili inuento sibi deberi ambiunt, lubentes relinquimus.

Et quemadmodum in macrocosmi singulis mineris, plantis, earumque diuersis particulis, & ventriculis aqua de die in diem guttatim, certo pondere, mensura & proportione à supradicto prudenti sulphureo speciali spiritu, & anima,

lib. I. cap.
2. de usu
parium.

Journal
des sciences
1667.
Mense Iu-
nij

ma, voca archeum vt lubet, & ab
alio nullo multiplicatur, coagula-
 tur, & in eorum naturam cogitur,
 ità etiam in microcosmo, seu vni-
 uerso humano corpore, particulis
 omnibus, singulisque musculis
 (quilibet enim suum habet ventri-
 culum) præsidet acidus ille ani-
 matus, & pinguis spiritus, qui san-
 guinem illis appropriat, ornatque
 iuxta indigentiam, eò quod is in
 nullo alio, quam in homine repe-
 ritur. *Corporis enim pars minima,*
 inquit Magister, *si aliquo morbo*
afficitur, eam affectionem, qualis-
cunque tandem fuerit, totum cor-
pus sentit, quod minima pars cor-
poris eadem omnia habet, quæ &
maxima.

de locis in
homine

de simpl.
medica.
cop. de Rhaba
barbaro

Mesues ait: Rhabarbarum, ex
 quo purgandi vis extracta est, ani-
 mam perdidit, ad eòque propria fa-
 cultas rhabbarbari, agrimonias, ab-
 sinthij, in nullo alio reperitur,
 quam in rhabbarbaro, agrimonia,
 absinthio &c. Ridicula itaque sunt
 simplicium succedanea in Theria-
 cam, aliasque compositiones sub-
 stituta. Anima enim est sui domi-
 cilij architecta, quæ sibi fabricatur
 conueniens, accommodatumque
 instrumentum ex Themisto: citat
 Scaliger, & idem 307. sect. 29. ipsa
 na-

MORB. PRINCEPS: 333

natura in animali omninò anima est, ipsa sibi fabricat calces, dentes, cornua ad vitam tuendam, itaque ijs utitur, & scit quo sit utendum modo sine obiecto aut phantasia vlla.

Error itaque est, quid pro quo substituere: sanguinem nimirum quadrupedum sanguini sufficere humano, qui tantummodo in homine reperitur, in alioque nullo, neque venarum sanguis, artierarum sanguini respondet, eò quod diuersis rectoribus subindè subsit ex supra dicta ratione: sic etiam in dispensatorijs legimus pro cerui adipi, caprarum substitutum, aliaque quam plurima absurda, hanc fraudem hoc honesto vocabulo, *quid pro quo*, appellare consueuerunt.

Contra pertinacissimam, antiquam, & desperatam vteri hæmorrhagiam cum iam omnia conclamata essent, asinini lactis vsus fuit præscriptus: cuius loco ægra decepta, vsa est duos ferè menses lacte vaccino sine fructu; verum venditoris fraude (quid pro quo) detecta bibit asininum, ex quo breui perfecta sanitate conualuit: non quia lac istud solummodò prima qualitate humectet, refrigeret, vel nutriat, id enim prorsus præ-

Se ab
gula-
itur,
vni-
culis
culis
ntri-
ani-
fan-
que
is in
epe-
ma,
rbo
sif-
or-
cor-
e &

ex
ni-
fa-
ab-
ur,
ia,
ant
ia-
ab-
ni-
ur
ue
tar
sa

præstat, & vaccinum, sed eò quia
vtrumque Hippocraticum diui-
num, morbique, remedijque sibi
inuicem permista inter se cogno-
scuntur atque concordant (idest
acidum morbosum vteri venas e-
rodens, non auscultabat alij, nisi
alcali asinini lactis) quæ concor-
dantia bubulo non inest, vt pra-
xis præfens edocet: longè quippè
vtrorumque est alia natura, vt
paulo ante de humano, ouilloque
sanguine monstrauius; vsque
ad eò quid pro quo, neque hic, ne-
que alicubi locum habere queat.
In alia vteri hæmorrhagia, nec asi-
ninum lac, nec aliud quicquam
remedij profuit, nisi potus aquæ
spermatidis ranarum, vt alibi nota-
ui.

Si ergo anima est sui domiciliij
architecta, morbos omnes, atque
singulos, cum sint inter se diuersi,
distinctas, & diuersas habere ani-
mas necesse est, estque illud, quod
Hippocrates in morbis diuinum
de flatibus vocauit: *cui enim rei non adest, aut
quid sine eo sit tandem?* Hunc spi-
ritum cuncta scientem, tam mor-
borum, quam remediorum, esse fa-
brum, docet Magister citato libro
Mortalibus, *inquiens vitæ, & mor-
borum ægrotis solus is est auctor.*

Ergo

MORB. PRINCEPS. 335

Ergo & podagra auctor non est humor excrementitius à capite defluens, sed specialis, animatus inuisibilis spiritus, pro cuius exacta cognitione hunc tractatum ex pauperum commiseratione, & in proximi necessitatem conscribimus.

*Natura, & Artis instrumenta
per ignem, & aquam explicantur.*

Cap. 7.

VNiuerſalem ignem cuncta scientem, omnium rerum animam, occultum atque inuisibilem acidum spiritum ex Sole proficisci, quem aqua in matrimonium iunctum fermentum vitalem constituit, & omnia, quæ mundus habet, in se comprehendere, ex Hippocrate demonstraui-mus: Hæc tamen omnia prudenti medico non sufficiunt, tum ad cognitionem, cum ad curationem, nisi insuper etiam hominis naturam exactè cognoscere, & diiudicare didicerit, ut ait *Magister* cognoscere quidem ex quibus ab initio constitutus est, diiudicare verò, quæ in ipso partes domini-um obtinent: si enim ab initio
con-

constitutionem non cognoscat, & id quod in corpore dominatur, non potest ea, quæ homini conducunt, offerre.

de diæta

Omnia igitur tum animantia, tum homo ipse ex duobus facultate quidem diuersis, vſu verò consentientibus constant IGNE scilicet, & AQVA. Quæ duo simul iuncta, tum aliis omnibus, tum sibi inuicem satis sunt: vtrumq; verò seorsim, neque sibi ipsi, neque cuiquam alteri satis esse potest. Horum igitur vtrumque hanc obtinent facultatem, IGNIS siquidem omnia semper mouere. AQVA verò omnia semper nutrire. Hactenus Hippocrates.

Nutritur autem homo viuens duplici nutrimento *subiungit*, corporeo nempe, & spiritali, sine hoc autem illud parum ad vitam confert. Nisi enim acidum vitale, seu mollis ignis in stomacho, corporeo alcali nutriatur, faciliè ambo in ruinam cadunt, & vice versa nisi alcali saturetur dicto spiritali, vitalique acido, perdit nutrimenti vim, atque in cadauer resoluitur.

Etenim sicut ostendi in macrocosmo ab alcali trahi magnetica virtute Solis filium, huncque rursus

MORB. PRINCEPS. 337

fus in alcali reuerberari à calore in
nutrimentum: sic etiam ab homi-
ne per inspirationem pabulum il-
lud spirituale (quod occultum vi-
tæ cibum vocat Cosmopolita) at-
trahitur per pulmonem rectà ad
microcosmi centrum Cor, quod
hic Solis vicem gerit, atque sedes
est humidi radicalis, & focus; vbi
naturæ humanæ ignis primò ac-
cenditur, vt in Clauis cap. 9. de-
monstratum est, attractumq; vitæ
pabulum in alcali suo modo re-
uerberando fixatur, atque rursus
indefinenter attrahitur, formatur-
que humidum radicale, quod pe-
nes se habet omnia, quæ hominem
constituunt.

Et quemadmodum ex hac
VNA RE omnes res Macrocosmi
natæ sunt, vt supra ex Hermete no-
tauimus: Sic quoque ex hac VNA
RE omnes particule Microcosmi
nascuntur, vnde quælibet particu-
la rursus claudat in se particulari-
ter VNICAM REM necesse est:
ideòque quælibet particula rotun-
do ore dici hac ratione potest Mi-
crocosmus, cuiusque verò parti à
principio non inerit vnica hæc res,
deinceps augeri non poterit: con-
cludit Magister.

Prudens ille humanæ naturæ
P Prin-

Ventriculū
partium

de diata

Princeps *omnia sciens*, quæ in corpore contingunt, indefinenter sua ab arce imperans, facultatesque omnes, cæteraque organa harmonice mouens, vitam & motum omnibus in microcosmo ventriculis plus minus cuique pro singulorum exigentia inspirat, *suscipiuntque ea, quæ incidunt*, ait Magister. Inde fit, vt vniuersalis ventriculus, qui reliquis omnibus præsidere cognoscitur, vitali aura seu multi-ventri spiritu repletus sit, qui cum neque solus esse, neque sibi soli sufficere valeat, appetere alcali (seu cibum) pro sui multiplicatione incipit, qui cibus attractus, & assumptus resoluitur, & fermentatur à dicto acido spiritu in materiam primam, vt ita dicam: in illa autem fermentatione, eademque opera, infunditur prædictæ materiæ anima, quæ (vt dixi) semper spiritui inseparabiliter adheret, transmutaturque in acidum lacteum vitalem succum communi nomine chylum, cui rursus omnia generationi, aut nutritioni necessaria insunt. Differt autem dictum fermentum acidum naturale ab alijs acetosis, quia scilicet quæ penetrat eadem etiam opera volatizat: spiritus autem acetosus arti-

*Transmu-
tationem a
limenti vo-
cat Gale-
nus coctio-
nem profi-
cientem
à totius sub-
stantia vi.*

*Chylus est
succus vi-
talis*

MORB. PRINCEPS. 329

artificialis quilibet dissoluendo
ipsemet coagulatur, & fixatur.

Chylum autem manifestè aci-
dum esse mechanicè demonstra-
uit olim Hippocrates Chemicus, Cap. 18.
ita vt vel quilibet plebeus acidita-
tem fateri compellatur: Cum verò
hic acidus succus in intima, non
nisi errore admittatur: admissus
enim stranguriam in vrina gene-
rat, colicam in intestinis, poda-
gram in iuncturis, scabiem in pel-
le, propterea aciditatem deponere
priusquam intranea subeat, neces-
sè habet, sudorem, sanguinem, vri-
nam, saliuam &c. falsa esse expe-
riencia docet, oportet itaque, vt
etiam chylus falsus fiat, antè quam
ad intima progrediatur.

Non potest autem acidus chy-
lus falsum induere saporem nisi in
alcali, cuius proprietates est iuxta
sui principij indolem acida virtute
magnetica attrahendi, & in sal-
sum commutandi, vt hinc indè
mechanicè docuimus, idcirco per
mesenterij multiplicia vasa, alcali-
ditissima transit, (vt per potatas a-
cidulas, ipsumque vitriolum ad
oculum ostendit Hippoc. Chimi-
cus) cum quo concorditer copula-
tur, falsumque tunc induit sapo-
rem, vt omni acido alcali iuncto

P 2 in

in macrocosmo, & artificialibus contingit.

Hactenus Anatome patentes ductus ibidem, per quos chylus fluere possit, nondum vidit, vnde hinc euincitur totus chylus vitali aura turgidus in vaporem ita volatilem (vt dixi) resolui, subtiliari-que, vt solidam membranam pervadere nullo negotio possit, aliàs aimenti nomine ab Hippocratico medico vocari non licet, sic *doctore Magistro* Alimentum est, quod in spirituales vapores conuersum est, à talibus nutriuntur spiritus vitales actiuorum autores.

Natura imitatur artem, & hæc rursus Naturam. Hinc cuilibet Hippocratico discipulo manifestè innotescit in artificiali coniunctione cuiuscunque acidi, & alcali (quæ seorsim more sui principij nihil noui producant) amborum licet purissimorum, plures tamen fæces propter nouam generationem, & in falsum transmutationem oboriri, quæ in tepore, & quiete à falso nouo subsident, & fæcum forma ad fundum vasis descendendo separantur: idem etiam intra microcosmum in naturali coniunctione acidi chyli cum alcali hinc indè per multiplicia in me-

MORB. PRINCEPS. 341

mesenterio vasa disperso contingere debet, cum natura vbique per similia instrumenta operetur: separantur inquam pura ab impuris propter nouam generationem: Non enim potest, *inquit Magister*, id quod similes mores non habet, in eodem loco permanere; multa idcirco concurrunt *aliena*, non solum à dicta coniunctione, & necessaria noua generatione, sed etiam propter hominum intemperantiam, quæ *aliena* nisi fecerantur hostilem dabunt succum, quem vitato vocabulo crudum, vel impurum appellamus, lentarum febrium aliorumque contumacium affectuum in mesenterio habitantium originem. *Oberrant enim ibidem velut ignota*, eò quod vitalis auræ symbolo destituantur, cuius character salus esse sapor, abundè ostensus est: propterea in nidorosum, seu amarum succum, quem *bilem appellare solemus* (ait Senex) in simplici tepore conuerti necesse est. Cum enim per intemperantiam fermentum vitale, seu ignis mollis in stomacho importunè cogatur, omni successu priuabitur. *Permixta verò inter se cognoscuntur.*

Salsus hic vapor ex acido alcali-

P 3 que

diata

Mesenterij morbos e-
stendit

de veteri medicina

verba Hipocr.

libus
entes
hylus
vndè
vitali
a vo-
lliari-
per.
al'as
atico
locen-
quod
rsum
is vi-
hoc
libet
ifestè
iun-
alca.
cipij
rum
men
atio-
atio-
, &
, &
s de-
tiam
urali
i al-
a in
e-

que compositus, ab Hepatis ven-
triculo rursus affugitur, ibi que in
liquorem condensatur, qui vulgò
sanguis dicitur, estque (vtpotè vo-
latilis, & vaporosus) aqua micro-
cosmi (vt de macrocosmi aqua
quoque dictum est) omnium suc-
corum, musculorum, venarum,
capillorum &c. semina comple-
ctens, vitalisque spiritus sedes, iux-
ta sacra, qui per venas tanquam
per riuulos decurrens irrigat to-
tam microcosmi terram.

Et quemadmodum macroco-
mi seminibus inesse virtutem
transmutatiuam aquæ, ex d'ctis
claruit, quæ rarè facta trahitur à
radicibus mille, calidas, acres,
amaras, dulces, acidas, inspidas,
frigidas, aliasque infinitas ferè, di-
uersi quasque saporis (taceo colo-
res) quam particularis prudens
ignis seu intelligentia latitans oc-
culto artificio in seminum ventri-
culis exornat, adaptat, multiplicat-
que, & si quod superfluum est, ite-
rum rarefit, & in forma vaporis
exhalat.

Sic etiam in microcosmi semi-
nibus, seu minimis musculis, quo-
rum quilibet suum ventriculum
habet, absconsa latet ratio vitalis,
seu

feu
gen
tiu
dè
atq
mi
ua
BC
Hi
loc
sci
di
pro
Ga
vt
ex
flu
hu
tur
uit
me
po
na
ac
pa
illa
si r
bri
pet
tra
cip
feu

MORB. PRINCEPS. 34.

seu particularis inuisibilis intelligentiæ ignis, seu virtus transmutatiua sanguinis (dic vt lubet) qui inde rarefactus trahitur à singulis, atque condensatur in diuersas mille particulas, quæ transmutatiua virtus, NATVRALIS LABOR, vel partium ventriculus Hippocrati dicitur: *qui vnicuique diata locum perficit, quo allabentia suscipiuntur, quæ verò superflua, & diuersos mores habent è regione protruduntur.* Non obscure idem *s. Aphor. Galenus: singulas corporis partes, 39.* vt suum nutrimentum, ita etiam excrementum habere, & superfluum, derelictum naturæ partis humorem esse, docet: Et idè totum corpus perspirabile, adnotauit Senex, vt liberè, sineq; impedimento, quod inutile est, diffluere posset: quibus addit Philolophus naturæ motus, *inquit*, continuus, ac indefessus est; non minus in partibus, quam in toto; agit enim illa semper, otij impatiens, ad cò vt si momento quiesceret, rueret fabrica vniuersi, quæ legi motus perpetui mancipata est; neque etenim terra stans, mare pacatum, aer tranquillus, quia moueri non percipiuntur, propterea omninò quiescunt; *non secus ac homo dormiens:*

P 4 quies

quies illa actionis remissio est, non
 amissio vel cessatio: Natura intror-
 sum agit, quocumque tempore or-
 gana sua mouet, nec ab actione
 vnquam desistit: ipsa etiam cada-
 uera motum corruptionis patitur;
 viuentia autem, licet non loca-
 li, organico tamen aguntur: hec Ste-
 nus ille. Subiungit & firmat Hip-
 pocrates hanc doctrinam. HOMO
 inquit, edens sanus esse non po-
 test, nisi etiam LABORET: oportet
 autem, vt par est, LABORVM
 vim peroscere, tam NATVRALIVM,
 qui carnes in augmentum
 preparant (id per rarefactionem, &
 condensationem sequenti capitulo
 ostenditur) tum eorum, qui per
 vim fiunt, & carnes extenuant (vt
 palestra, ligni, secium, & similia)
 quorum plurima de diæta recen-
 set, cuilibet etiam satis abundè no-
 ta.

Naturales dictas duas operatio-
 nes imitatur ars; quæ nequit quid-
 dem semina ipsa facere, illorum ta-
 men acido, seu seminali virtute, ab
 ipso humido radicali, segregata (si
 indiget) pro ipso semine utitur, in
 quo acido, cuiuscunque rei sit, oc-
 culè latitat particularis ratio, &
 intelligentia, seu virtus transmuta-
 tiua, non secus, quam in principio
 suo,

MORB. PRINCEPS. 345

suo, nam si cum illo acido (spiritu nimirum nitri) quod seorsim, neque sibi, neque alijs sufficit, alcali (tartari) iungatur, acidum illud, trahit alcali NATVRALI LABORE in sui dominium (semina, inquit, Magister ducunt materiam, quod volunt) fitque coagulum iuxta acidi naturam, & qua diuersos mores habent à regione segregantur, aut ad vasis fundum, vt ante dixi, aut in vaporis forma exhalant, vt in Clauis 6. capite multiplicibus exemplis mechanicè demonstratum est.

Diuini autem Numinis calumniatores, ab Hippocratica veritate expulsi, & à prudentiæ schola iam dudum eiecti, nunquam intelligere debent, quæ totus Medicorum chorus cum omnibus suis sectis intellexit; omnes scilicet humanas inuentiones vt ait Magister inò, *de diota* & ipsa artificia omnia, quæ aut sunt, erunt, aut impostorum repertiri queant, non nisi naturæ operationibus, ac vestigijs inniti, eò quod prudens hæc Magistra in suo officio errare nunquam potuit, nisi loci vitio vel artificis ignorantia, quod per sequens mechanicum exemplum Dioscorides ostendit.

P 5 Cu-

346 TACHENII

Cupri laminae, *inquit*, in locum aridum cum vinaceis acescentibus conduntur, hæc aciditas rodendo rarefacit cuprum, & condensantur ambo in salinum corpus, quod æs viride vocatur, humidum quod superfluum est, exhalat: perfacilis est labor, & in suo genere perfectum opus, quia ars imitatur naturam.

Si verò idem cuprum unà cum iisdem vinaceis in locum humidum conderetur, non æs viride, sed liquamen daret inutile, erraretque natura loci vitio.

Et idem laminato cupro, si plures acidos succos affundas, ut pueriliter decanorum turba edocet, fit tantummodo, ut ex illa sine lege miscella confusio surgat inter succos illos, quorum vnus alium præoccupat, donec tandem, & ille, qui reliquos superat, à conflictu fatiscat; cumque cuprum alacriter amplius aggredi nequeat, idè in turpis coloris æruginem condensantur, non quidem natura, sed ineptissimorum doctorum errore, qui ignorant, quid imitentur. *Vndè rursus Magister:* quæ natura constituit, ea semper rectè habent: quæ verò rudes plebei, nunquam.

diata lib. 1

Ra.

Rarefactio, & condensatio, Naturæ instrumenta, & artis, Podagra causam manifestant.

Cap. 8.

Sicuti confuso Chaos singulæ vniuersi partes commixtæ potentia inerant, quas Diuini spiritus opifex in actum separauit, & rarefecit: hancque operationem veteres Philosophi à Græco SPAGYRIAM: Et Paracelsus more suo MYSTERIVM magnum nominauit, neque reuera ineptè est locutus, licet eius sensus à pluribus non percipiatur. Sic & hodie singula rerum indiuidua multi ventris spiritui potentia insunt, vt supra ostendimus, priusquam in lucem edantur; idèò radices rerum in aere esse doctrinaliter admodum ac præclare scripsit Galid.

Ita arti, quæ sapientissimæ Naturæ simia est, commiscere licet multos, ac diuersos acidos spiritus, eosque in vno vasculo confundere in vnum Chaos siue multiventrem spiritum: Huic spiritui affunde alcali tartari ad saturationis punctum, quod cum vicem mate-

P 6 rix

riæ lubeat, abducitur in naturam spiritus, vt Hippocrates loquitur, superfluum humidum per exhalationem segrega, donec cuticula desuper coaguletur, vt in Clauis cap. 6. docui, & in frigido loco reperies hoc naturali SPAGYRICO seu separatorio labore tot distinctas salium species, quot acidos liquores confundisti vllum citra errorem: eò quòd duæ forme in vno subiecto non concurrant, neque conuenire possint ob rationem superius dictam, cum verò vnus illorum languet, eius productum sal in forma quoque hebescat neesse est.

Dicat hinc Diuini Numinis reprobatoria turba, spiritus illos lucis naturæ scintillam in se reccondere, intelligentiamque ex sua dotali proprietate habere, nisi enim intelligentiæ sensu pollerent, in vna ac simili materia locum singuli non seruarent suum; idque clarissimè apparet in acidis mineralium spiritibus, quilibet enim illorum ex eodem alcali fabricat aptum sibi, separatumque domicilium, altero alterius nequicquam perturbante locum: Estque id diuinum illud, tam in rebus, quam in morbis, quod Hippocratem in admira-

MORB. PRINCEPS. 349

tionem traxit, & quod ieiuni de
cani tanquam nefandum quid, &
proscripserunt, & blasphemarunt.

Non aliter se res habet in chao;
seu acido vitali humani ventricu-
li: in hoc quippè omnes particulæ,
tam solidarum, quam fluidarum
vniuersi corporis partium poten-
tia insunt, quas prudens opifex,
& SPAGYRVS in stomacho se-
dens iuxta suam intelligentiam se-
parat, idèdque vt eius principium,
multiuentris spiritus dici meretur,
in quo radices omnium partium
corporis humani sitæ sunt, occul-
tæ; latitant; non secus, quàm in
ouo absconditur gallus gallina-
ceus, vnà cum pulcherrimis pen-
narum coloribus: *Nam tuâ natu-
ram rerum prudentia mutat* canit
Orpheus: quod enim omnia ha-
bet, auget vnumquodque in suo
loco, cuiuscunque verò pars à
principio non inerit, augeri non
potest *docet Magister*; si verò vni-
ca particula in spiritu langueat,
eius quoque productum hebesce-
re, necesse est, quod mechanicè
paulo ante demonstrauimus. Ad-
dèdque morbos nobiscum nasci,
& non secus, quam barbam suo
tempore erumpere, peritè admo-
dum Plato dixit. His præmissis

per-

diuinum
Hippocr.
quid?

2

in Hymnia

diata

Gibbosi, ca-
ci, claudi,
&c. quomo-
do nascun-
tur? & in
semine om-
nis futuræ
hominis ra-
tio compre-
hensa est.
Senec. l. 3.
qu. Nat. ca.
29.

iram
itur,
a de-
louis
ore
ICO
stin-
os li-
a er-
vno
eque
n su-
is il-
tum
ne-
s re-
ucis
ere,
otali
in-
vna
guli
arif-
ium
si-
al-
tur-
um
ior-
ira

pergit Magister.

Mucus

Mucus, *inquit*, omnibus à Natura incst, & cum purus fuerit bene valent ARTICVLI, ideòque facile mouentur, cum sint inter se lubrici.

Est autem mucus in articulis iuxta Philosophum illud gluten spermaticum, quod inter ligamenta, & ossium congressu est, articulorumque nutrimentum, & ibidem copiosius generatur ob motuum frequentiam, & ossium fortem compressionem, quandoquidem sine illo muco ossa ex mutuo confictu æstuant: hunc mucum Neoterici Synouiam appellant, vt distinguerent illum à narium Mucò.

Synouia

Quapropter Muci præses gubernatorque assiduus, quem ipsius inuisibilis multiventris spiritus particulam esse, vel radium superius ostendi, Hippocrati verò auram leuem: Horatio autam ditinam: Virgilio igneam vigorem, & Galeno calidum innatum, omnia, quibus indiget in se habens, iugiter auxilium ac vitam dicto mucò inspirat; hæc inquam particula, vel si spontaneo motu langueat, vel vt ait Hippoc. *alios mores induat*, aut per errorem à non naturalibus rebus,

Pyripnon, id est igneam spiraculum sic vocat Orpheus, item ardentem spiritum.

MORB PRINCEPS. 351

rebus, aut hæreditario iure, perinde nunc est, præterque solitum effervescat, vt aciditate superet reliquam partem ! labor tunc illic oboritur, & dolor: *Quodcumque enim alterum superauerit, illud ipsum incrementum suscipit*, ait ^{diata} Senex.

Labor autem oboritur, & dolor, vbi vexauerit, quæ à carne fluit, humiditas, *inquit* doctor meus, imò quandoque febriculam, seu ephemerinam suscitatur propter infuetum saporem, quem acidum vel crudum, vt vocant, iugiter protrudit; de carnibus enim docet *quod nunquam quiescat*, & de humoribus: si quæ pars ante morbum laborauit, ibi morbi sedes erit.

Mucus autem indefinenter restaurari indiget, vt & reliqua constitutiuæ, propter continuam transpirationis necessitatem: Igitur eius humidum radicale, quod alcali esse Clauis cap. 9. ostenditur magnetico modo, natura lique labore trahit viuificum illud calidum innatum, ipsi debitum, destinatumque vel metu vacui, vel ne massa continuè expirando absumatur, vel arefcat: cum verò ait Hippoc. *alios mores*, id est, acidum saporem asump-

sumperit, in illo coniunctionis puncto efferuescentiam, seditionem, ventumque excitari in ipso mucro necesse est, oboriturque flatus, non secus, quam si acetum corallis superfunderetur. Quando igitur, *pergit Mag. ster.* multus aer fortes fluctus facit, tunc & arbores radicitus euelluntur: ita & in microcosmo, quando multa spirituo-
de flatibus sa aciditas mucro impetuosè affluit, vel fortes fluctus facit, tunc oboritur labor, & dolor, spirituum potentia ita cogente; *quid autem sine hoc fit tandem? aut cui rei non adest?*

Cæterum gubernator spiritus pro particulari sua intelligentia cum sit semper officij sui memor nil aliud quam synouiam exornat, præparatque: interim tamen nescit, quod eam aciditate sua labefectet, ac in indiuidui ruinam ita laborando cudad. Synouia quoque vicissim metu vacui, magneticoque modo eundem in doloris tragediam nunquam attrahere desinit, & est, quod voluit Hippoc.
de diata *Nesciunt, quid faciunt, sed destinatum fatum explent.*

Porrò synouia humidum radicale (quod nil aliud est, quam illa pars multiuentris spiritus mucro præ-

MORB. PRINCEPS. 353

presidentis, quæ Galeno calidi innati pars dicitur, ab illo muco attracta, & à calore cordis in alcali reuerberata, vt etiam Clauis cap. 9. ostendi, non posse attractum calidum innatum supra modum accescens in volatile falsum transmutare, pater ex iuncturarum tumiditate, nil siquidem tunc temporis illac expirat, vt à priore in sanitate, transuolabili elaborato, longè recedens: vnde sequitur quotiescunque per errorem dicta acida leuis aura cum muco coniungitur, aut confluit (ventus enim tunc excitatur, & fortes fluctus fiunt) sentiri quasi igneam guttam, cadere: illicò namque alcali ebullit, constringiturque in acidi allabentis naturam, vt naturalis mos est, cuiuslibet acidi spiritus constringendi alcali in propriam indolem, & id est, quod docet Hippoc. semina, id est, acida abducere materiam, id est alcali, quòd volunt. Natura siquidem vbique per eadem instrumenta Spagyricè semper laborat, vt suis locis demonstratum est.

Et cum totum corpus in viuis perspirabile sit ex Hippoc. radiatur, diffunditurque spirituale illud fermentum à manibus ad pedes, & vice versa, liberumque vagatur
hinc

Gutta no:
men

hinc inde, sine impedimento villo:
 hinc Senex. *Articularis morbus*
lib. de affe- cum detinet corporis articulos,
tionibus. ignis & dolor inuadit, prahendit
 etiam acutus, & ad alium atque
 alium etiam articulum vehemen-
 tiores, & leniores dolores decum-
 bunt, ob id vocatur à vulgo Ar-
 thritis vaga, contaminat enim di-
 etum mucum, vel synouiam, cui
 praesidet eodem prorsus modo,
 quo spiritualis odor ab adultorum
 dentibus efflans mucilaginem sub-
 indè ibi adhaerentem petrifico o-
 dore pedetentim inficit, quam, nisi
 quotidie abstergatur, temporis pro-
 gressu in lapideam indolem durat,
 à multis inepto vocabulo tartarum
 appellatam: non enim decus-
 sa à dentibus in aqua bulliente, vt
 tartarus, liquefcit. Vulgus in vrbe
 aptius cappas vocat. Pari quoque
 ratione occultus, & spiritualis aci-
 do sulphureus odor auripigmenti
 inficit, & denigrat sal saturni, etiam
 à se longè distans, vt habetur in
 Clauis cap. 9. Indè manifestatur
 ratio, & intelligentia fermento-
 rum, *deduce* vnumquodque enim locum
 suum seruat, vt paulo ante natu-
 rali labore, ac mechanicè patefecim-
 us per acidorum actionem in
 alcali. Ignis ergò (non humor) ait

Ma-

Ma-
 suo
 ner
 ver
 tife
 tra
 int
 aq
 ran
 tar
 I
 vis
 pra
 liu
 pro
 gn
 tra
 ade
 ven
 qui
 au
 dib
 ger
 exe
 ign
 der
 ter
 ad
 run
 nis
 fir p

MORB. PRINCEPS. 355

Magister, omnia, quæ in corpore *de diata*
 suo modo ad vniuersi imitatio-
 nem, parua cum magnis, & vice
 versa disponit, non secus, quam ar-
 tifex aquæ fortis igneos spiritus in-
 tra simplicem aquam per fumum
 intrudit; irretit, vincit, totamque
 aquæ massam in dicti acidi natu-
 ram sigillat, subiugat, & transmu-
 tat.

Eodem modo obedit tractiua
 vis synouæ proprio ac destinato
 præfidi fermento, & nulli alij, il-
 liusque trahit tantum, quantum
 protrudit, sicut homines, qui li-
 gnum ferra secant, ait Senex, alter *de diata*
 trahit, alter protrudit, idem enim
 addit, *de flatibus*
 quod non al. unde vnquam
 verisimile sit morbos euenire,
 quam inde, si is aut plus, aut minus,
 aut cumulatio, aut morbidis sor-
 dibus inquinatio in corpus se in-
 gerit.

In Clauis 8. capite illustribus
 exemplis ostendi, fermentum,
 ignem, acidum, solem, lumen ead-
 dem habere potestates, luminis au-
 tem proprium est, extendere radios
 ad circuli extremum ambitum:
 tuncque eosdem reflectere; homi-
 nis autem corpus physicum, cum
 sit perfectum, rotundi iura tener,
 ideo

de natura
pueri

ideo forsitan podagræ fermentum incipit quoque ab extremis pedum articulis plerumque sese reflectere (quod ruditer indicare videtur Senex: Venæ, inquit, omnes corporis humani in pedum, & manuum digitos desinunt) donec tandem morbus vires acquirat eundo, ex peregrina inuisibili aura magis, magisque in dies incrementa fermentatione capiente supra auræ stomachi naturam; vndè vitale lumen paulatim illius contagio hominili superatur, vires amittit, propinquiora etiam loca tunc infestantur, & frequentius recidunt paroxysmi.

Non est autem in pedum articulis ipsa podagra, sed eius soli fructus, quorum radix iuxta Calidis sententiam habitat in multientri spiritu, seu in stomachi fermento vitali, seu maus in aere microcosmi, ita vt si dolentem pedem abscideris, podagram non proindè sanaueris, vel sustuleris.

Narratur in historijs quidam doloris impatentia maximum pedis digitum sibi securi amputasse, & de hinc à morbo totus immunis vixisse: Non fuit tamen radix in digito, sed in aura microcosmi, perturbatio autem animi, in ipso

MORB. PRINCEPS. 357

ipſo amputationis actu extinxit fermentum, quod ubique animatum eſſe oſtendi. Sic ab animi paſſione plures à podagra fanatos narrant Scriptores.

Hieronymus Fabrit. Centur. I. Epist. 47. decubiſſe ſcribit quendam tetricum, & maledicum podagra laborantem, qui nec lecto affixus ſibi à maledicentia erat temperando, quod cum homo quidam feſtius, qui & ipſe eius petulanti lingua læſus fuerat, perciperet, ſub crepuſculum veſperinum, cum fortè ægrotus à familia ſolus tunc eſſet relictus, clam ædes ipſius larvatus, æthiopsis inſtar, ingreditur, & ad decumbentis lectum accedit, ægrotus formæ inſolentia, ſolitudine, crepuſculo ipſe peterritus, quis ſit, & vndè venerit, quarit: alter nihil reſpondens propius lectum accedit, & brachijs, quæ & ipſa arthritide laborabant, arreptum dorſo iniicit, atque ita pendentem, vociferantemque extra cubiculum efferit, pedes illius gradibus per quos diſceſſurus erat, identidem allidens: ubi in aræ pavimentum ventum eſſet, ibi onere depoſito hominem ſiſtit in pedes, nihil locutus, tantum intuens, mox accurrit, quaſi correpturus denuò,

358 TACHENII
denuò, atque extra domum allaturus. Ibi qui prius pedibus insistere præ morbo non poterat, nec in plano ambulare, ne dum per gradus ascendere, gradus cursu repetit, superat, & ad cubile contendit, & per fenestras clamore totam viciniam excitat. Accurritur, ille anhelans, & metu penè exanimatus narrat, à spectro se è lectulo extractum, & extra cubile elatum, tractatum miserimè, & nisi nomen Iesu ingemisset, de se actum omninò fuisse. Et quod mirum, qui prius podagricus fuerat, inde conualescit, nec vnquam postea podagra fuit tentatus. Terrore itaque, vel gaudio quamplures à podagra liberati narrantur, quæ sanatio à nullo alio, quam ab Hipp. diuino dependet, vt probat sequens Historia Andreae Libauij in Cista Medica, *quid enim sine hoc fit tandem?* ait Magister.

Patiens, *inquit*, erat hospes publicus. Medicus quidam Nobilis eques, qui pactus 300. florenis sanationem promisit, & recepto autographo curam aggressus est. Patiens iussus est pedes imponere trunco ligneo: aderant fortes serui Nobilis, qui sedentem tenerent. Ipse Nobilis ferreo malleo instru-

ctus

MORB. PRINCEPS. 359

ctus clauibus pedes affixit ligneo trunco, moxque miserabiliter clamantem ægrotum relinquit, & se in equum coniecit. Interim crebro expiscatus est, num morbus fuisset reuersus, cognitoque iam elapso triennio non rediisse, ipse repetijt hospitium, & iocatus cum Hospite cognouit sanatum morbum, itaque chirographum produxit, & se medicum fuisse ostendit, poposcitque soltron. Consentit hospes licet crudeliter tractatus, equitemque tam diu pauit cum suis, donec trecenti floreni essent consumpti.

Ex quibus historijs clarissimè patet sola animi perturbatione morbum sanari. Aerem, inquit *Cosmopolita*, corrumpit, quem iterum emendat, id non solum in macro, sed etiam in microcosmo intelligendum iubet Hippoc. idem enim horum est principium.

Nihili ergò non sunt, quæ apud Paracelsum aliosque Autores passim leguntur podagram scil. sanati per transplantationem, nimirum quando vngues, & capilli in arborem quandam fodiuntur. Vt & quæ Solinander sanctè affirmat, si quis (ait) mense Martii potet succum Marrubii, isto anno podagra non affligi. Cum nimirum fortis

po-

potensque imaginatio concurrat.

Sic obseruatum est diuites podagricos postmodum mutata fortuna in pauperiem lapsos, podagram euasisse, non quod in hoc statu frugalius uiuerent, ut ignarum vulgus blaterat, podagram nimirum esse Veneris, & Bachi filiam; sed ex sola animi passione, & mœrore hic morbus superatus est. Anima enim, ut docet Magister cuncta sciens, prauidet ex inopia plurima incommoda futura, hinc elanguet; vnde remoratur eius vehiculum spiritus acidus in actione stomachi primarii, qui cum reliquis omnibus aliis præsideat, hi fatiscant, & alios mores, à podagra diuersos induant necesse est, hinc inappetentia, mala concoctio, atrophiam, tabes, & tandem mors ultima linea rerum.

Breuis repetitio dictorum.

Acidum quodlibet constat ex anima, & spiritu, ut di xi, & in Clauis capite 6. mechanicè demonstrati, estque hic, & vbiq; ventriculi loco, cui si alcali iungatur, transmutat illud celeri coctione in sui naturam, & nutrimentum, non secus, quam eius principium,

MORB. PRINCEPS. 361

piam, ignis in aquam agit, coquit-
 que in sublunaria omnia, & sege-
 tes, & fructus. In ipsa autem liqui-
 dorum coniunctione acidi, & al-
 cali, licet ambo sint purissima abo-
 riuntur tamen quedam faeces propter
 saporum diuersitates, quæ motu
 peracto in tranquillo otio, & quie-
 te spontè fundum petunt, atque à
 puro se separant; tunc peracta di-
 citur concoctio: sicut etiam in ipso
 uuarum succo recenter expresso
 manifestè obseruamus, qui licet
 centies per cartharum, aut laneum
 pannum percolaretur, nunquam
 tamen clarescit, nisi prius *Natura-*
lis labor rarefactio nimirum liqui-
 di, & condensatio secum præcedat:
 qui naturalis labor Neotericis non
 ineptè fermentatio dicitur: semel
 autem clarefactus licet validè con-
 turbaretur, spontè tamen, paruo-
 que temporis spatio denuò recla-
 rescit, eò quod spiritus, anima, &
 alcali vnum corpus, & vna massa
 Spagyrico, seu prudenti naturali
 labore perfecta sunt.

Simili prorsus modò ait Hip-
 pocr. operatur hominis natura, *diata*
 tum qua omnes artes, omniaque
 artificia communicant, hac tamen
 distinctione, quod, quicquid aci-
 dum dissoluit in Macrocosmo, ea-
 dem

Q dem

dem prorsus opera cum dissoluto coagulatur, & FIXATVR in falsum: Acidum autem in microcosmo quicquid dissoluit, cum illo dissoluto VOLATILIZATVR in falsum: ratio est quod in humano primo ventriculo sano habitat volatilis aciditas constans ex anima, & spiritu, quæ cibum (pro maiori parte alcali ex Hippocr. chimico) *Naturali labore* transmutat in sui sequacem, volatilem naturam, seu volatile nutrimentum. *Vnde Magister*, nutrimentum est, quod in spirituales vapores conuersum est, è talibus nutriuntur spiritus vitales actiuorum auctores. Hunc ordinem tenet natura in subsequentibus ventriculis omnibus, nec quicquam vsquam spiritus huius vacuum est *addit de flauibus*, in ipsa autem coniunctione oboriri quasdam feces necesse est, plus minus, iuxta efficienæ conditionem, quæ in otio, & quiete idest in sanitate spontè segregantur, & tunc, non prius, concoctio peracta dici meretur, vt quotidiana excreta facium, vrinarum, & vaporum ad oculum demonstrant.

Si verò aut ex fortuitis casibus, aut in vsu rerum non naturalium sic dictarum, quis irrepit error, vt
in

MORB. PRINCEPS. 363

in primo ventriculo *Naturalis labor* exactè non perficiatur, alimentumque in suæ naturæ conueniens acidum volatile non maturatur, tunc nec in secunda, nec in reliquis digestionum officinis, seu ventriculis in falsum volatile emendari posse firmat Galenus, & idè superans aciditas subsequentes ventriculos conturbat, quia dissimiles mores habet. Nam pergit Hippoc. Si hæc in fauces fertur, raucedines oriuntur, angina, erysipelata, & pulmonum inflammationes, hæc omnia primo quidem acria humida, & acida demittuntur, & in his morbi confirmantur, quia sapor fermentabilis, & contagiosus est, si non toti, saltem parti, cui insidet. At verò vbi crassiora, & magis cocta fuerint, omnemque acrimoniam deposuerint, tunc iam febres, & quæ molestia afficiebant, desinunt. Eas verò rei cuiusque causas existimare oportet, quæ quidem cum adsunt hoc modo prouenire necesse est, & quibus in aliud temperamentum commutatis, cessare.

Quid clarius dici potest vnquam de omnium morborum, atque februm ortu, atque progressu? quicquid enim in ventriculis quocun-

de vsteri Medic.

Catarrhus quid?

Febris causa

Q 2 que

oluto
in sal-
ocof-
n illo
R in
nano
it vo-
ima,
raiori
nico)
in sui
seu
Ma-
od in
est,
vita-
c or-
uen-
nec
uius
, in
oriri
mi-
em,
ani-
inc,
dici
fæ-
n ad

us,
um
r, vt
a

que in loco diuerfos mores à pu-
ro, & concepto habens propter
motum, & agitationis molestiam,
illud in morbis diffilari, expirare,
vel subsidere nequit. Exemplum sit
muscinus in oculo: proh qua vio-
lencia non agitur, atque contra-
hitur? *Ita ut humiditas immatura
acris, & rodens copiosè è carnibus
fiuat,* quem humorem (ait Magi-
ster) bilem flauam appellare sole-
mus, quænam tunc anxietates, æ-
stus, & impotentia detinent? sic
quoque synouia insitus prudens
Spagyrus, operator, seu ventricu-
lus, quam primum à peregrina di-
cta acida aura percellitur, sicut
oculus à muscula, è vestigio con-
trahuntur pori, digestio turbatur
in circumuicinis locis, & ventri-
culis, ipsique alimentum aliàs
viuidum peruertitur in humidæ,
crudæ, acris, mordacisque indolis
liquamen: vbi vexauerit ait *Ma-
gister* humiditas, quæ tunc è carne
fluit, oboritur labor, & dolor, qui
perseuerat, donec tandem cessante
ebullitionis motu: (crisim dicunt)
superflua concoquuntur, transpi-
rant, & conquiescunt.

Cum verò synouia semel acidi-
tatem conceperit nisi arte, seu ipsa
natura citò reducatur, tunc statis
tem-

de veteri
medicina

de veteri
medicina

de veteri
medicina

de veteri
medicina

ten
tral
na
me
exc
dus
alte
vni
coz
flet
con
col
Ol
no
ne
tur
sup
fici
eni
po
gn
gn
fr
mi
ba
on
m
di
ac
en
ra
m
pi

MORB. PRINCEPS. 365

temporibus reuerberatur in alcali,
trahens subindè auram peregrin-
nam acido saturatam in sui aug-
mentum, & incrementum, quare
exclamàs excelsi ingenij Raimun-
dus: confortatio, *inquit*, vnus, sine
alterius debilitatione fieri nequit,
vndè infælix tandem nodorum
coagulum. Subiungitque Magi-
ster: neque sarè, quæ dicta sunt
corum quicquam oculis intuenti
conspicere licet, quapropter etiam
OBSCURA mihi appellata sunt,
non tamen quod obscura perman-
neant, & nos vincant, sed quan-
tum possibile est, cognoscuntur, &
superantur Spagyrico saltem arti-
ficio, alicorū, & hinc nunc multa
pore præ oculis videntur, & co-
gnoscuntur: Quare postquam co-
gnouisset Hippocrates naturæ in-
strumenta, tam in macro, quam
microcosmo omnia similia esse in
hæc verba erupit. Morborum
omnium, *inquit*, vnus, & idem
modus est, locus verdè ipse eorum
differentiã facit, quia acidum ab
acido secundum loca differt, nisi
enim differret semper idem gene-
raretur, quare videntur quidem
morbi inter se nihil simile habere
propter diuersitatem scilicet loco-
rum,

de arte.

de flatibus

Q 3 rum,

rum, cum sit tamen vna morborum omnium, & species, & causa quoque eadem: à coniunctione nimirum amborum saporum acidi, & alcali, vel bonum, vel malum producitur.

Ex dictis, & ostensis liquet, quod in quocunque loco, musculo, carne, succo, vngue, imò & in minimo pilo, *similia*, & *dissimilia* concurrant, quæ nisi Spagyrico, vel naturali labore rarefaciendi scilicet & condensandi operatione, vel secernantur, vel concordatione copulentur, molestiam adferre, necesse est. Quicquid autem homini molestiam adfert, morbus

de flatibus

Positis vetustissimis his fundamentis, Hippocraticam vetustissimam methodum, qua recens podagra in iuvene sanari possit, nunc breuibus subiungemus.

Antiquissima Hippocratica Methodus medendi, contraria methodo corruptionis. Cap. 9.

Podagræ adolescentis perfecta sanatio in causarum ablatione consistit, quarum si quis veram cognitionem habuerit, inquit Hippocrates, is vtrique ex his, quæ in

de flatibus

cor-

MORB. PRINCEPS. 367

corpore infunt, acquisita per contraria Podagræ cognitione facile poterit, quæ conferunt, offerre. Sed cum de causis podagræ, vt in principio quoque dictum est, scriptores inter se variè nutantes discrepent, easque proponendo dissentiant, sequitur vt auxilia quoque ambigua, infida, atque dubia necessariò hæctenus maneat. Vnde Hippoc. *Maximè difficiles, & obscurissimos morbos* (inter quos podagra morborum Princeps est) *opinio magis quam ars iudicat.* Patet hoc passim è consilijs medicis etiam pro principibus viris, ipsorumque scriptorum benefactoribus exaratis: quilibet enim sibi hostem absque certitudine, ac fundamento fingit, eumque impugnandum, expugnandumque suscipit, vnusquisque, *inquit Magister*, suam orationem testimonijs, & indicijs confirmat, quæ nullius sunt momenti. Res tamen plerumque redit, vt curationem ad caput, vt membrum mandans, & ad articulos, vt membrum recipiens, scopum dirigunt: non animaduertentes magnum Hippocr. de Natura humana dicentem: *Cum humor aliquis secesserit, & per se constiterit, necesse est non so-*

præcipuum in medendo esse, morbum cognoscere docet Galenus.

At non minoris est ponderis arma quibus quisquam est dimicaturus ad nutum conduttore.

de flatibus

lum locum, ex quo excessit morbo-
rentari: sed eum etiam, in quem
nimia copia influxerit dolore, &
calore vexari.

Nos fundamentis ab Hippo-
crate traditis, & supra expositis in-
sistentes curandi Methodum bre-
uiter proponemus, quibus medici-
nam esse, docemur, adiectionem,
& subtractionem, adiectionem
scilicet deficientium per similia,
subtractionem verò superantium
per contraria. Hanc definitionem
valde prædicat Galenus lib. II.
cap. 12. M. M. Extracta enim est ex
celeberrimo axiomate similia si-
milibus feruantur: contraria verò
contrarijs curantur. Hæc meden-
di fundamenta ex ipsius Naturæ
scrinio deducta, locum habent in
omnium rerum naturalium mun-
dificatione, purgatione, & exalta-
tione: De his Hippoc. autoritate
ex diætæ libro exempla desumam
primò ex minerali regno, deindè
vegetabili, & postremò animali
Homine scil., vt omnium com-
pendio. Labores enim, & morbos
suos, *inquit Philosophus*, omnia
vni uersi corpora patiuntur, licet
diuersimodè pro naturæ discre-
pantia, & perfectionis differentia,
eorum tamen naturam, & con-
stan-

exempla
ex 3. re-
gnis desum-
ptis.

MORB. PRINCEPS. 369

stantiam ratione totius accidentia non immutant.

Aurum omnium metallorum præciosissimum, & perfectissimum constare ex mercurio (alcali) purissimo, & perfectissimo extracto, & maturato, sulphureque acetoso, flauo, non rubro (vt quidam somniant) præstantissimo, & maximè fixo, his inquam duobus inter se exactissimè mistis, indissolubili- que vinculo vnitis. Hinc ponderosissimum esse in igne per se uerare: malleo maximè dilari: & in his proprietatibus consistere Auri temperamentum, sanitatem, & perfectionem hic, & alibi patefecimus.

Corrumpitur autem facilimè eius nobile temperamentum, non à materia (dico) visibili, sed ab inuisibili aura. Cum enim, vel semel tantum intepuerit ad ignem, qui recens quomodo libet liquefecerit antimonium; statim aurum odorem antimonij persentiens longè recedit à statu suo naturali, sitque frangibile; idèdque morbosum in illo statu dici potest, quia sub malleo extendi plane non patitur. Idem contingit, si incanduerit ab igne, in quo plumbum fuerit paulo ante liquefactum, vel si etiam

*Exemplū
primum s.
aurum pu-
rum*

*Aurum
morbosum*

Q s igni-

ignitum deponatur in loco : vbi
 plumbum nuper constiterit. Patet
 indè immortale calidum auri suo
 modo, & sensu, & intelligentia
 pollere, & non vita planè vacuum
 mortuum esse, vt de canorum tur-
 ba vociferat: Si enim per inuisibi-
 lem, & nostris sensibus impercep-
 tibilem auram antimonij sulphu-
 ris, temperamentum, & sanitatem
 amittit, non tamen à sulphure
 communi, intelligentiam vt ha-
 beat necesse est; sulphur enim à
 sulphure distinguit hæc; cognitio-
 nem ita exactam sapit, vt vix
 peritissimo artificio concederetur
 nisi antimonij sulphur tantillum
 in viriditatem vergeret. Quod au-
 tem sulphur à sulphure distingua-
 tur, docet hæc mechanica: Auro, &
 Argento in vnicam massam, per
 fusionis ignem liquefactis sulphur
 commune inijecto, videbis, huius
 aciditate argentum in scoriam
 comburi, aurum verò purissimū
 sine labe relinqui: vbi à contrario
 sensu sulphur antimonij illud
 frangibile reddit, vt dixi: indè au-
 rum auscultare matri, licèt aliis re-
 bus sit commixtum, testatur Bern-
 hardus quarta parte sui libelli: Ipsa,
inquit, trahit Regem, non Rex ip-
 sam, intelligentiam ergò vt habeat

ne-

*Aurum ha-
 bet sensum*

necesse est.

Aurum ergò cum amiserit suam ductibilitatem per acidum sulphureum mineralem inuisibilem, nostrisque sensibus inperceptibilem odorem, indicat se iuxta tritam, vsitatamque Methodum, affici intemperie calida, iamque morbum adesse, quem esse tollendum indicatio generalissima est Secundo esse morbum intemperiei, à qua sumitur indicatio, esse alterandū. Tertio cum hæc sit intemperies calida, expetit refrigerium, & siccitas, quæ ordinario calorem consequitur, additur à quibusdam esse humectanda &c. hicque pedem sistit vsitata methodus, neque ad infimas species vltra progreditur. Nihilominus qui huiusmodi vacua, inaniaque verba dummodo ad vnguem recitare sine vlla rerum cognitione didicerint, Methodici, seu (vt nostro sæculo) Canonici à mulierculis, & ignata plebecula audire volunt, isthæc autem cantilena est omnibus medicinæ sectis communis, vnâque plebi notissima, quam Galenus in iuuentute mira artis solertia, ac venusto ordine digessit, ampliauit, ac ita eam amplexus est, vt parum abfuerit, quin ipsius ergò,

*Galenus
iuuenis*

Q 6 ani-

animam quoque, & Hippocratis cum diuinum nil aliud, quam simplicem qualitatem esse diceret, vt libro primo de Elementis c. 7. & lib. 3. de temperam. c. 1. & 4. videre est.

Hac inquam facilitate allectus acriter quandòque contra experientiam pugnat, illamque tanquàm periculosum analogysinum, & ignorantiae asylum demolitur, vt soli rationi in nuda qualitate fundatæ nitui videatur.

Hinc maxima ex parte factum est, vt plerique medici præter primas, & simplices qualitates, tam in morbis, quam in medicamentis nihil vltra querendum opinarentur, sed cuncta ab his pendere, idèdque se pariter abundè satisfecisse cfficio, & rem quasi per compendium tractasse, si solùm temperamentis primarum qualitatum cognoscendis, & reliquis omnibus ad eas reducendis propriam operam nauauerint.

Verum quidem est, aurum prædictum ab igne incallescere, & ab aqua frigida frigesieri, non tamen intrinsecus humectari, vt sub malleo ductile fiat, eò quod eius morbosa siccitas, atque fragilitas non à simplici qualitate, sed ab altiori

hic aqua
haeret

pria

MORB. PRINCEPS. 373

principio petenda est : ab anima nimirum seu (vt Peripatetici volunt) à forma substantiali antimoniij, quam manifestè acidam, ac proindè calidam alibi ostendi, & hæc illa est, quæ auri calidum immortale penetrando fragilitatem induxit : ab auro verò iterum subtrahi nullo alio modo possibile est nisi per ipsi contrarium alcali, quod vacuitatis non inimicitia ratione magnetico more animam trahit, sorbet, absumitque, quæ absorpta externo perseverante igne adhibito vnà cum alcali in fumum abit.

Huic sapientis Naturæ ordini insistit Magnus Hippocrates in morborum curatione. *Neque opinor, inquit, ipsis est inuestigatum, quidnam per se sit calidum, aut frigidum, aut humidum, aut siccum. Et si imperatur vt calidum, vel frigidum agro offeratur, mox querendum est, qualenam calidum, vel frigidum, an frigidum acidum an inspidum : calidum amarum, vel calidum dulce, vel calidum inspidum.*

Ad hanc altisonam veritatis turbam animi aures conuertens Galenus iam senior factus, se frustra artem tenere ratus est, si in quali-

de veteri
medicina.

Galenus se
nior

ratibus primis solummodo perfistere vellet. Nam cum ignis & aquae facultates ab Hippocrate Pythagoreorum more obscurissimè traditas, admirandasque naturæ potestates ad dictas crases reduci impossibile cognouisset, ad experientiam tandem confugiendum esse meliore iudicio est arbitratus, tertio Meth.med. cap. 2. Hancque ità necessariam medico esse, vt eam alteri hominis cruri compararet, imò aded abhorruit dubiam de qualitate doctrinam, vt eos, qui solum ad primas qualitates, tam in morbis, quam remedijs respiciunt, similes esse dicat præconibus, qui notas fugitui ferui ab alijs enarratas tanquam cantilenam proferunt quidem, & publicant, feruum autem illum fugitiuum, & si propè assilat, non agnoscunt: indicare volens rerum virtutem non in visibilibus, & sensu notis qualitatibus, sed in vmbra latente Hippocratico diuino seu (vt ipse loquitur) *in rei dispositione* ac si dixisset in re sibi ignota consistere.

Quapropter qui eius sectatores se esse gloriantur, magna iniuria afficiunt virum sapientem, ignorantia taxando docentes, nihil vel in morbis, vel in remedijs ipsum

6. de sim.
med. fat.

fun
ntu
diff
mi
circ
qui
rar
cip
DI
igr
rè
fol
ret
lib
Gl
ne
fad
ui
br
tu
ru
co
pe
ue
tit
te
tu
no
no
m
pl
n

MORB. PRINCEPS. 375

sum quaesivisse præter primas, & nudas qualitates. Nam de febrium differentia cap. 27 de febr. intermittentibus cum scribat: Harum circuitus repetere minimè desinit, quò ad dispositio in parte generante seruetur. Et paulo post præcipuum sanationis scopum esse **DISPOSITIONIS** huius (ideft ignotæ rei) correctionem: satis clarè ex his verbis constat, eò loci non solum intendere, refrigerare calorem, sed quid multò altius, quam libris Methodi, & primo artis ad Glauconem pro febrium curatione instituerit, adedque seniore factum Hippocr. diuinum agnovisse verisimile est, addo, quod librum scripserit de agentibus à totius substantiæ proprietate, quorum facultates experientia edoctus confessus est, qui liber iniuria temporum ad manus nostras non pervenit: ideòque debent, qui falso titulo se Galenicos gloriantur, tempora distinguere, deindè scripturas concordare, ac ità Nobilissima Medicina ad vetulas, & histrones minimè declinaret, neque Comici in facetias, mundoque in proverbum prostitueretur.

Sed redeamus vndè digressi sumus. Itaque aurum amissa sua digni-

eti-

stabilitate, & temperatura ab ingreſſu peregrini mineralis, incorpore; que odoris, qui cum ſulphureus deprehendatur, acidum quodque, & calidum eſſe neceſſe eſt: Indicat, inquam; aurum huius acidi, & calidi ſuperantis, & naturæ ſuæ odioſi ablationem per contraria: non tamen indicat, neque indicari poteſt auxilium, ſeu medium quod id namque noſce, vulgatam mendendi Methodum longè ſuperat, atque antecellit, pertinetque ad intimam rerum, ſeu remediorum cognitionem, ſaporumque poteſtatem, quorum remediorum numerus ſicut multiplex eſt, ita eorum notitiam naturæque proprietatem mens auxiliatoris callere debet, priuſquam auro morboſam fragilitatem adimendam ſuſcipiat.

Aurum ergò factum calidius, quam eius natura patitur, idèdque inualidum, atque fragile ab odore ſcil. antimonij, ſiue acidi eiuſdem mineralis, indicat proſus iſtud ſuperans, & acidum, & (ſicut acidum cuncta) calidum, non ſolum per ſimplicem frigidam qualitatem, ſed Hippoc. ſuaſu per frigidum dulce, inane, & vacuum metallicum alcali ſibi eſſe ſubtrahendum; iſtud verò alcali Metallicum, mor-

bo-

totius Spagyriae artis fundamentum

aurum inualidum ab acido

MORB. PRINCEPS. 377

boque familiare, acida cuncta non quidem per simplicem qualitatem contrariam, sed per magneticam vim combibens, atque absorbens in specie plumbum est: vt Clau's cap. 6. non in reprehensionem, sed in commiserationem de canis significauit: Plumbum enim cum auro colliquefcens, tandem folium igne vnà cum acido, quod ab auro sorpsit, in fumum vertitur: tuncque aurum optimè à calido, seu acido vapore morboso refrigeratum, purgatum, atque refanatum in pura forma sese manifestat. Cur autem vegetabilium alcali aurum non repurget, alibi dictum est.

A contrario autem sensu aurum inualidum factum ab odore metallici alicuius alcali dulcis infidius, ac frigidi ex. gr. plumbi indicat alcali sibi superantis ablationem per ea, quæ vulgò videntur qualitate simplici contraria: hoc enim nosce res magni non est momenti, sed quibus rationibus, & modis, & medijs id efficias, id verè per emnia scire artificium est: non tamen indicat auxilium quo, quod tamen aurum Curantis mens probè callere debet: subtrahitur superans, alcali non per simplicem, & qualita-

litur ab
utroque

aurum in-
ualidum ab
alcali

b in
ncor
phu
quo
: In-
cidi,
e sua
ria t
licare
quo.
me-
erat,
te ad
rum
pote-
nu-
à eo-
prie-
e de-
sam
piat.
lius,
q3&
dore
dam
d tu-
cida
per
em,
dum
rallu-
um;
nor-
o-

litatiuam calefactionem, sed pet
 contraria dicto alcali acida calida:
 huiusmodi verò multiplicia sunt,
 quibus artifex, priusquam ad opus
 se accingat, luculenter instructus
 sit, necesse est: *Hippoc. sic docente*:
 priusquam ad ægrum ingrediaris,
 fac cognitum habeas, quid agen-
 dum sit. Commiscent igitur au-
 rum istud infirmum cum sale ci-
 bario, quæ duo simul iuncta horas
 sufficientes, debitoque in igne, vt
 praxis docet, detinent, tunc tempo-
 ris acidum sal magnetico more, &
 desiderio trahit, & sorbet ab auro
 spirituale alcali hostile, peregri-
 num, & frigidum: talique labore,
 huiusque medij ope expurgatur,
 calefit, mundificaturque aurum, vt
 postea per fusionem purum, & sa-
 num niteat, absque vlla sui ponde-
 ris diminutione; adeoque quicquid
 auri vitam læserit, non corpora-
 lem materiam, sed spiritualement
 auri fuisse constat. Sal verò, ne in
 valido igne colliquecat, cum du-
 plo alias triplo contusorum late-
 rum commiscent, quæ deindè
 mixtura apud auri curatores, seu
 medicos, cementum Regale dicitur:
 Hic acidus calidusque puluis
 (vt dixi) purgat, mundificatque au-
 rum ab omni abundante extraneo
 fri-

de decenti
 ornatus

M
 frigi
 cont
 natu
 cont
 med
 bole
 uen
 mor
 tate
 Rec
 lipa
 C
 sum
 uale
 co c
 C
 cun
 locu
 arti
 loqu
 ad
 mix
 loru
 cus
 tura
 vcc
 N
 quo
 rant
 tiqu
 enin
 nã

MORB. PRINCEPS. 379

per
la :
nt,
pus
tus
te :
is ;
en-
tu-
ci-
ras
vt
so-
, &
iro
ri-
re,
tr,
vt
fa-
le-
tid
ta-
u-
in
u.
te-
le
eu
ci-
is
it-
eo

frigido alcali, idèdque aurum per
contrarium sibi inualidum factū,
naturali quoque methodo per
contrarium restituitur: Si enim re-
medium non aduersaretur mor-
boso vaporì, sed similitudine con-
ueniret, idem intenderet quod
morbofus vapor, aurique fragibili-
tatem auget, & non expelleret.
Rectè hinc Galenus *simile à simi-
li pati non potest*.

Cibarium autem sal, licet sal-
sum sit, in illo tamen aciditas præ-
ualet, vt Hippoc. Chemicus suo lo-
co ostendit.

Quare autem falis mixturam
cum lateritio puluere cœmentum
D. G. L. M. M. P. S. id inquirendi
locus iste non est: Sat's nunc esto,
artificibus in sua arte ad lubitum
loquentibus ità appellare placuisse
ad distinctionem forsan aliarum
mixturarum auro vt Regi metal-
lorum non confœrentium; non se-
cus quam Galeno placuerit, mix-
turam quorundam simplicium
vocare species Letitiæ.

Ne autem quis offendatur,
quod medici nomine aurum Cu-
rantem donem, sciat, idem ab an-
tiquis factum fuisse. Agricultura
enim, pecudumque cura medici-
næ nomine donabantur.

Præ-

Præferuatur autem aurum à simili morbo, si calc. etum in posterum in impuris locis non lece-
tur.

*Exemplū
2. ex vege-
tabili Re-
gno*

*Pucinum
vinum car-
dialgia re-
medium,
hinc poda-
gricis con-
fert non au-
tem tempo-
re paroxis-
mi*

Secundum exemplum ex vege-
tabili regno fit vinum optimum
boni odoris, coloris, gratique saporis,
neque omninò nouum, neque
nimis vetustum, sed mediæ ætatis,
omnibusque numeris absolutum,
perfectumque, quod non minus
quam aurum ex acido, & alcali,
non quidem metallicis, sed vege-
tabilibus constare Hippoc. Chim.
mechanicè demonstrat.

Huius vini acidum gustui sub-
dulce, & palato gratum *Nunquam
qui se sentit acido, sed sensum*
Naturali labore nostris sensibus in-
perceptibili progredi: *Natura
enim motus,* inquit Philosophus,
*continuus ac indefessus est, non
minus in partibus, quam in toto,*
donec tandem alcali superet, ac in
acetum, quò tendit immutetur.

Vel vice versa vinum nisi præ-
seruetur sulphuris odore præfer-
tim Rhenanum, eius alcali superat
acidum vtpotè nimia aqua dilu-
tum, ac debile (vt sunt plerum-
que Patauina atq; Mutinètia vina)
& tunc facilè vinum in vappam
migrat, potui ferè inutilem, nec

vn-

MORB. PRINCEPS. 381

Vnquam propria spontè in aceti naturam ultra procedit, cò quod alcali dominium suscipiens, acidum oppressit; in vappam autem vinum mutatum, non est amplius redeundo in gratiam, indicatque solummodò sibi deficere acidum necessarium, seu stomachum suũ, instar Hydropis, abundare alcali aquoso, sed non indicat quale acidum, seu auxilium, quo sibi succuratur, quod tamen scire artificem ex officio decet. Artifex igitur si peritus, sapiensque est, simile acidum, & cum deficiente oppresso consentiens, solum gradu superioris in vappam introducit, sufficitque ad hoc piper, zingiber, pyrethrum &c. nisi enim remedium vappæ contrarium esset: ad idem, ad quod morbosum alcali collimaret, morbumque eo ipso auget, nedum expelleret: vt autem motus fermentationis suscitetur, adduntur vuarum albarum petioli. Hoc compositum in vasis, seu dolioli fundum ad hoc opus apti sternitur, eique affunditur vappa: seu vinum istud planè euavidum, corruptum, fætidiumque (rubrum an album sit, nil refert) quod paucis abindè diebus ynà cum speciebus incalescit, motum acquirit, acidum

DM
n à si
in po.
lece-
vege-
imum
sapo-
teque
statis,
tum,
ninus
cali,
vege-
him.
si sub
quam
n g m
is in-
vuyæ
phus,
non
toto,
ac in
it.
præ-
æfer-
supe-
a di-
rum-
vina)
ppam
nec
n-

dum oppressum excitatur, resurgit, crescit, & ita augetur, ut alcali morbosum iugulet, acetum denique abstrahitur, relictis speciebus in vasis fundo ad alios, aut similes usus; ad eoque vinum illud mortuum, corruptum, & fetidum Hippocratica, & Spagyrica Methodo naturalique labore transmutatur in optimum vini acetum. Natura enim, inquit Philosophus, nunquam quiescit, vel ipsa cadauera corruptionis motum patiuntur.

Ex dictis liquet, Naturæ Sapientem ignem dictam vappam licet fatidam, sensibusque nostris planè mortuam & inutilem sibi ab interitu conseruasse, rursusque omnia, quæ in corpore sunt, secundum ipsius modum exornasse *ad vniuersi imitationem*, ut ait Magister.

de diæta

In ipsa autem Crisi, seu nouo fermentationis motu, multa excrementa oboriri necesse est, quæ cum libera spontè segregentur, non secus, quàm in morbis, concocta vocari possunt.

Horum exempla in arte per quamplurima enarrarem, nisi Magister satis abundè id ipse fecisset; quare subiungit, homines ex manifestis oculura in consideratione.

de diæta

tior
ign
tan
Di
cpe
fac
tan
mo
cin
se,
ces
sta
C
finj
mi
qua
scet
Qu
tur
om
cor
mo
qua
lige
rest
cloj
ad f
I
inq
fca
tim
etia
me

tionem adhibere non nouerunt : ignorant enim , quod artibus u-
tantur Naturæ humanæ similibus : Diuina namque Mens edocuit sua
opera imitari , cognoscentes quæ faciunt , & ignorantes , quæ imi-
tantur sine enim dicto vetustissi-
mo Spagyrico ornamento Medi-
cina hodie nihil aliud uidetur esse , quam quod pleræque obstetri-
ces , & famulæ norunt , atque tra-
ctare solent .

Qui ergo , *pergit Magister* , hæc singula , quemadmodum se ad hominem habeant , ignorat , is neque , quæ ab alijs proueniunt , cognoscet , neque ijs rectè uti poterit : Quia simili prorsus modo operatur hominis natura , cum qua omnes artes , omniaque artificia communicant , licet singulorum modus , quod in confesso est , aliquantulum aduersetur . Vnde Scalliger : in Medico , *inquit* , nulla potest esse perfectio sine illa Encyclopedia , quæ homini viam munit ad sælicitatem .

Hippocraticus ergo quisquis , *inquit* , solertissimus Medicus nosce quid supra vulgum debebit , statim non Natura modò , verum etiam primis doctrinarum rudimentis multum cæteris nimirum agri-

*dere postè
ca lib. 3. c.
16.*

*lib. 3. de
nat. fac. c.
10.*

agriculturæ, auri, vini, & ab Hippocr. doctrina dissectis, Medicis præstet, oportet, quia hi omnes vnum saltem ventriculum agnoscunt, eiusque auxilia querunt.

*Tertium
exemplum
homo*

HOMO autem, inquit Philosophus, animalium, & inferioris mundi Princeps, & vniuersæ Naturæ compendium, Microcosmus à veteribus dictus est, & vniuersi imaguncula. Hic ait Hippoc. *plures habet ventriculos*, qui vnà cum anni temporibus mutationes accipiunt, quorum quilibet in sanitate spiritu, in morbis vero sanie pleni sunt.

*de aere a-
quis, & lo-
cis*

de arte

Hi ventriculi vniuersaliter ægrotare possunt, vt in cacochymia, malignis ita dictis, hæcticis &c. tunc enim digestio vitatur, cessatque NATVRALIS LABOR vbiq; particulariter quoque ventriculos ægrotare docet Galenus: Actionem, inquit, in quouis membro vitari posse, & ab affecta parte sæpè indicationem sumi scribit; imò eam tam necessariam esse in curatione rectè instituenda, vt si quis illam omittat, & læsam partem non consideret, nil obstat, quin tota medicina non sex mensium, sed sex dierum spatio discatur, propterea medicamenta, quæ

*Quare se-
mestri spa-
tio artem
addisci pos-
se dixit
Thesalus?*

par-

MORB. PRINCEPS. 385

partibus APPROPRIATA dicuntur, alijs communibus præferenda esse, docet. Et lib. 8. de compos. medicam. impossibile esse, *inquit*, inuenire pharmacum ad multas affectiones optimum.

4. M. M.

Ventriculorum autem mutationes, non solum confirmant podagræ obnoxij, qui ided vulgo Calendarium habere in pedibus, & arthritici esse pluiarum vates dicuntur, quia aeris inclementiam, & tempestates pedibus percipiunt: Sed & id testantur illi, qui vel callum in pedum digito gerunt, eò quod ipsa microcosmi astra superioribus, *Hermete teste*, respondeant, influantque iuxta prudentis rectoris dispositionem; licet anni tempora plurimum inter se differant, vt ait Hippocrates, sicut enim macrocosmi ignem omnia scientem inuisibilem ostendi solummodo ab effectu hæctenus perceptibilem, illud idem de microcosmico igne intelligendum esse, iubet Magister: Nonnumquam enim per plures dies, imò hebdomadas, præcedit circa præcordia innominata quædam anxietas, & inquietudo, vnà cum febricula, priusquam animata ignea aciditas ad articulos radietur.

R Cum

Hip-
dicis
anes
no-
r.
oso-
oris
Namus
terfi
plu-
vnà
ones
i sa-
nie

æ-
nia,
&c.
cef-
OR
ten-
us:
em
arte
bit;
e in
vt si
par-
tat,
sen-
fca-
quæ

De morbis.

Cum autem totum corpus in viuis transpirabile sit, facillimè irradiatur, vel defluit furioso impetu aciditas peregrina spiritualis animata (*vt ait Lucianus*), & inuisibilis ex molli igne in ventriculo primario sedente degener facta ad articulorum ventriculos, eorumque alimentum (quod mucum vocat Magister, Neoterici synonymam) cui præsidet, insicit, quo infecto, in tanti doloris cruciatus excitatur, non secus ac si quis bullientem Nitri spiritum oculis inspergeret; **IGNIS & DOLOR** inuadit ait Hipp. Spiritus enim cum in alijs rebus tum maximè in animantibus corporibus plurimum posse demonstrauit. Hinc Galenus pluribus in locis scribit nihil dolorem inferre posse nisi idem continuum soluere valeat. Quare Helmont morbus quisque dici potest contagiosus, si non toti saltem parti suæ, adedque licet non contagiosus cuius, tamen non desinit sui de se odorem fermentalem in urere parti, cui insidet. Hinc statim loci digestio perturbatur, & alimentum illius aliàs viuudum, plerumque degenerat, vt dum non in spermaticum, saltem in extraneam igneam rodentem defle-

Etat

de flatibus

Hipp. lib. de inaequali intemp. rie c. 6. de simpl. m. f. lib. 4. c. 2. Gal.

MORB. PRINCEPS. 387

Etat indolem.

Ingentem hunc ex acido igneū
dolorem, & cruciatū sibi refræna-
ri, ac retundi saltem exoptant po-
dagrici, & omninò necesse est, vt
eius rationem habeat prudens po-
dagricus, quia, *inquit*, Democritus,
corporis habitus vbi dolet, mens
ad virtutis exercitationem nullam
adhibet diligentiam, præsens enim
morbus animum vehementer he-
betat, & intelligentiam in affectus
cognationem secum adducit, in-
super vigilias concitat, vires deij-
cit, cruorem exprimit, vt paulo
post experientia ostendam, ma-
lumque auget, ideòque, *ait Ga'e-
nus*, curam ad se dolor meritò tra-
hit.

*Dolor miti
gandus.*

*I2. M. M.
cap. I.*

Quare aduersus ingentem hunc
dolorem penè infinita excogitata
sunt remedià passim ab Auctori-
bus hinc inde palam descripta, quæ
semper, aut nullo, aut paruo cum
fructu fuere applicata, quod ex-
pertus dico; eò quod causam hu-
ius indicibilis cruciatus in descen-
dentem è capite pituitam, atque
catarrhum perpetuò retulere, &
denique dolore repetitis euacua-
tionibus nequicquam auscultante
morbus planè incurabilis procla-
matu est, licet in sui principio.

R 2 Igi-

Igitur quicquid dictam spiritua-
lem, igneam, & animatam acidita-
tem in molli igne inchoat, aug-
mentat, promouet, maturat, illud
idem quoque microcosmi aerem
perturbat, podagræque accessum
stimulat, docente id magistro: Aci-
dos cibos, *inquit*, si quis citra dele-
ctum, ac inconsideratè exhibeat,
nihil commodi perficiet.

Albertus Gantherus Saxo vir
eruditus inter cæteros Medicos
Romæ degentes non infimus, cum
pestis tempore Anno 1656. vtere-
tur in potu præseruationis gratia
copiosè nimis acido sulphuris, ar-
thriticus ex illius copia euasit. Ab
hac autem infirmitate se vindica-
uit animalium alcali vsu: hoc
nempe in casu quodlibet indiffe-
rens absorptiuum alcali satisfecit,
quia malum non erat ex animato,
specifico, degenerato radio, sed ex
immodico acido materiali citra
delectum hausto.

Quæcunque etiam fatidum o-
dorem vrinæ imprimere possunt,
fugienda suadeo, vt sunt asparagus,
allium, cœpa, mentha, fungi, ani-
malium cerebra, vtpotè quæ pu-
træfactiuum acorem promouent,
deinde in eiusmodi saporis flatum
ascendunt, & ità hac de causa ac-
cele-

de medici-
nis purgan-
tibus

cibus

ab ouis ab-
stinendū
tempore pa-
roxismi

M
celer
per c
prius
lis m
cten
spira
Hippi
lenti
est à
mar
sunt
affet
tur,
fani
cina
lege
den
cor
tric
tus,
nus
dit,
bibi
cit:
sali
pra
est
gri
ge
fui
qu

MORB. PRINCEPS. 389

celerant accessum; nam quicquid per corruptionem fatet, acescat prius oportet, ut in carniū iusculis manifestè apparet, quæ per noctem sub canicula acidum manè spirant, quo putrescere incipiunt.

Hippoc. sic explicat, cibos scil. valentiores ingestos, quæ à Natura (id est à molli igne in stomacho primario sedente) superari non possunt, dolores, morbos, & mortem afferre, qui verò à Natura superantur, alimentum, incrementum, & sanitatem præstare: de veteri medicina. Et de affectionibus, ut & de lege: Alimenta, inquit, quæ quidem ventriculus superat, quæque corpus recipit, ea neque flatum, trichulus non superat: ab his, & natus, & tormina, cæteraque id genus contingunt. Ad eòque concludit, si homo parum edit, & parum bibit nullum morbum hoc ipsi inducit, quasi diceret, licet cibus minus salubris sit, id tamen beneficium præstat, quod maximè notandum est, nonnullos enim novi podagricos, qui nimis strictò viuendi genere in deterius ruere.

Poma quoque propter celerem sui in acidum putrefactiui nimiamque relaxandi potentiam præfer-

R 3 tim

de veteri
medicina

de morbis

Aphor. 38.
sect. 2.

tim tempore parox'simi comeden-
da non sunt . Abstinendum quo-
que à Cyprinorum piscium esu:
factor enim vrinae imprimitur .

potus
Abshemi;
podagram
non patien-
tur .

Vina pariter, quorum spirituosa
aciditas, qua in acidum tendunt,
alcali superat, præualetque, largiter
hausta, præsertim quando dispe-
fio (sic voco etymi defectu) ad est
podagrica, vitanda sunt . Idem esto
de cereuisia vetustissima iudi-
cium: quippè quæ in multis Ger-
maniae locis ab hinc 20. & ultra
annes vinosa adhuc habetur, &
conseruatur; adeòque loco dicto-
rum potuum bibant podagrici
tempore parox'simi aquam simpli-
cem. *... cui vt. ventriculus. minus*
modicum sacchari, & si lubet, in
gratiam gustus addi succum limo-
num, quem licet acidum, vt &
expressum ab aurantijs malis, fer-
mentabilem tamen, & spiritualem
non experimur, idèòque podagri-
cis minus noxium, imò nulli est
detrimento, vt neque poma gra-
nata .

acetum

Sic quoque perfectum acetum,
nec curat, nec præseruat, sed in
parox'simi vehementia deiectæ na-
turæ, & viribus præ dolore exani-
matis, animique deliquio optatis-
simum

MORB. PRINCEPS. 391

simum cordiale, & maximum re-
 staurans esse notavi, neque timen-
 dum, vt eiusmodi acida conserua-
 tiua putredinem augeant, vel pro-
 moueant, imò progressum potius
 arcent. Differunt itaque vinum &
 cereuisia in acetum naturali labo-
 re tendentia ab illo, quod iam per-
 fectionem acquisiuit: illud enim,
 quod in via est, atque tacito opere
 ad finem laborat, loca illa, quæ fer-
 mentabilis acor penetrat, conta-
 minat, vt alibi probaui, hoc verò
 non, sed famelica aciditas rursus
 exsatiari optat, & idèd resolvere,
 abstergere, extenuare, & conforta-
 re acetum dicitur, licet aquæ co-
 piæ permixtum, vulgo posca di-
 ctum.

Spiritus iirioli rectificatus mo-
 dicè assumptus per os, licet confor-
 tando refrigeret, & resoluat, sitim
 extinguat, atramen in podagræ
 paroxismo ab eo abstinendum,
 præsertim febrim comitem habentis,
 aggrauat enim in hoc statu ac-
 censum stomachi rectorem, à fun-
 ctione nimirum aberrantem: ip-
 sumque spiritum non exactè diri-
 gentem, vt neque hic spiritus à po-
 dagra præseruat, multò minus cu-
 rat, licet stomachum, qui acida ap-
 petit, acuat, appetentiamque exci-

*Spiritus vi-
 rrioli*

R 4 ter,

ret, vt testatur plurimorum anno-
rum inepta curatio Serenissimi
Poloniæ Regis Vladislai Quarti à
D. Christophero Arcisseuschi per E-
pistolam publicata ad Ioannem de
Lact, cuius ego quoque ocularis
fui testis, licet admodum iuuenis.

Sequitur inde, quæcunque pu-
trefactiuam aciditatem primi ven-
triculi in molli igne inhihent, inte-
rimunt, atque absunt, eò ipso
impedire putrefactionem, & per
consequens sanitatem, accelerare, &
accelerare, quod probat mechani-
ca, si enim colastro parum lixiuij
immiscueris nunquam inde fiet
butyrum, propter alcali, omne fer-
mentum acidum in macrocosmo
absument. Quare, *inquit* Magister,
simile prorsus modo operatur ho-
minis natura, oportet ergo id quod
cuique morbo est maximè aduer-
sum, non amicum, aut familiare
exhibendo, nam ab eo, quod est
inimicum, extenuatur, & retun-
ditur.

Huiusmodi, acidis morbofis
aduersa, Mystæ, pro maiori lumi-
ne, & intelligentia vnico, generali-
que vocabulo Alcalia appella-
runt, voca tu contraria, vel ma-
gnetica, vel frigida, vel attractiua,
vel absorptiua, perinde mihi est,

mo-

de morbo
sacro

MORB. PRINCEPS. 393

mōdo in re conuenientes idem
 inuicem intelligamus : nimirum
 certo, & determinato morbo cer-
 tum, & determinatum auxilium
 applicandum requiri ex Galeno.

lib. 8. de
 composit.
 medicam.

Quare claret ex dictis, podagræ
 remedium non esse debere alcali
 quodlibet, sed prudens, inspidum,
 sitiens certum, & determinatum
 acidum, atque nil aliud attrahens,
 quam inuisibilem filium Solis mi-
 crocosmi inobedientem, deperdi-
 tum, degeneratum, & morosum;
 non secus, quam in macrocosmo
 magnetis insitum alcali inuisibile,
 nil aliud, quam ferri insitum, &
 inuisibilem ignem trahit, & am-
 plectitur, non quidem primarum
 qualitarum virtute, sed quia pru-
 dens anima ambobus inest, quæ
 reciprocè sese cognoscunt, nisi
 enim prudentia illis inesset, alte-
 rum ad alterum non inclinaret:
 ratio verò, cur ferri rubiginem,
 siue martis crocum magnes ne-
 gligat, est, quia ferrum in illo statu
 anima amissa vacat, quare ab Ho-
 ratio sterilis vocatur rubigo, nec
 magnes aliud quidquam allicit,
 vel attrahit, licet ferro sit multò
 pretiosius, atque nobilius.

Hanc actionem ab occulta, &
 abstrusa qualitate fieri clamitat

R 5 vul-

vulgus, quodd Hippoc. diuinum in rebus abscondum, & latens non comprehendunt. Aurum similiter trahitur à suo magnetè, ab alioque nullo, quia amborum particularis prudentia non se extendit ad alia macrocosmica cognoscenda.

Fernelius antiquissimæ medicinæ viam subodoratus, nè palam in eam ingredi cogeret, ob deficientis lucri metum in abdita tutus cautusque recessit: scribit enim, quot affectus contra naturam simplices, totidem existere, & medicamentorum facultates, paremque esse affectuum, atque remediorum numerum, cuius sententiam Magister sequenti exemplo olim explicuit.

*I. M. M.
cap 2.*

*de veteri
medicina*

Quibus acuti acres, & æruginosi humores instant, quinam furores, & viscerum, & thoracis laniationes, animique abiectio inde oriantur? neque prius hæc quiescunt, quam euacuati, deiecti, & alijs permixti fuerint. Hoc autem productum medicinis purgantibus non auscultare, multoque minus producti fabrum, siue fermentum, quilibet medicinæ ingenuus practicus mecum sine dubio fatebitur, hinc natum est illud tritum inter medicos. Ab Hypochon-

chondriacis non soluentibus, libera nos Domine : quotiescunque enim, etiam dato, quod productum æruginosum excrementum, euacuatione foras pellatur, illico nouum fabro relicto regenerante succenturiatur, eò quod latens hæc aciditas vnius speciei non est, sed multiplicis : quot enim in Hypochondriis ibidem membranæ, musculique, totidem etiam digestionum officinas ibidem esse necesse est, cum omnis musculus proprium ventriculum habeat, si enim ventriculorum diuersitas non esset, idem semper generaretur, neque vlla esset distinctio, aut diuersitas: Hinc itaque multiplicis huius acidi labefacti varietas, ac inter sese confusio causant sanando, & sananti difficultatem, maxime quia hæc aciditates spirituales sunt, idedque ait Senex, *oculorum conspectum effugiunt, ita vt solum ab effectu, & mentis oculo cognosci possint*. Cæterum si agro propinetur insipidum, sitiens, APPROPR:ATVM tamen alcali, quod producta solum auidè bibat, vt sunt cancrorum lapilli, statim enim horum puluis magnetis instar attrahit istud acre, & æruginosum, illoque saturatur cum illo

Hypochondriacum acidum quid?

lapillos cancrorum in animi passione ab illata iniuriarum rarissimum remedium esse deprehendit

R 6 com-

commiscetur, aut in illo combibitur (dic vt lubet) post horam verò à pulvere cancrorum exhibitò, fuit quandòque simplex, atque leue vomitorium oblatum, indè que obseruatum est, ab hac euacuatione, seu deiectione ægrum aliquandò plane, vel ad tempus saltem liberari: Hinc igitur patet dictum lapillum vitale stomachi fermentum, licet acidum sit, non attrahere, sed solum noxium saporem, seu acidum præternaturale, adulterinum, & determinatum, neque vice versa acidum vitale ad lapillum festinare, *cò quod sese inuicem cognoscunt*; indè verò absorpta aciditate peregrina, & æruginosa alacrior redit appetitus: hacque methodo Hippocratis præcepto satisfit.

exercitatus quidam miles cum quis ex suis in prælio vulneraretur, statim porrigebat frustum nucis muscata, ad denotandum, & vulnus nunquam cõputruit, sed citius sanabatur: quia balsami vices amulatur Muscata

Eidem aciditatis fundamento innixi chirurgi vulneratis prohibent vinum, perperam assignantes in causam, quòd calefaciat, idèque sanationem impediatur, sed vera causa est, spiritali vini aciditate vulnus acescere, & ad putrefactionem promoueri, ita vt in ipso vulnere quandòque vermes exorti fuerint; Si verò ad mediam drachmam lapillorum cancrorum puluerem, aut eosdem solutos in acet

MORB. PRINCEPS. 397

ceto succoue limonum, quotidie
bis ad cochleare vulneratis propi-
naueris: etiamsi moderatè tunc vi-
num biberint, vulnus nihilominus
citò, tutò, & iucundè etiam absque
febre cicatrizabitur: non quod hi
lapilli, vel in puluere, vel soluti,
materialiter ad pedis vulnus ab
ore remotum properent, sed quia
cobibeant acidum puris fabrum
in ipsa pedis extremitate accen-
sum, vel accendi paratum.

Nobili Heroi Georgio Frederi-
co à Spaar iam sunt plures euoluti
anni, ex quo plumbea sphaerula
bombardica pulmonem traiecerit,
vt haustus aer ante, & retro per
vulnus eruperit, vnà cum indicibili
sanguinis effusione, continuo ta-
men vsu horum lapillorum per-
fectè sanatus euasit, hodieque op-
tima fruitur salute. Quidam ex
hac felici cura vniuersalem con-
clusionem sibi stabiliuere sic ar-
guendo: Si ita feliciter pulmonis
vulnus ad cicatricem perduxit
vulnerarius hic potus, quare, &
non eiusdem pulmonis vlcus in
tabido? Verum ad hoc non solum
hanc, sed & innumeras alias po-
tiones sine fructu centies frustra
multi tentarunt, eò quod pulmo-
nis ventriculus, seu incola in
phthi-

*potio vul-
neraria ad
locum af-
fectum nò
properat.*

*pulmonis
vlcus quã-
do sanabi-
le?*

phthificis corruptus in sui interium nunquam feriendo laborat. Vnde pulmonis vulnera (ait intellectus medicus) quæ ab externa causa, & vitio digestiuo procedunt, prædictis potionibus perfectè sanari possunt, non verò vlcera quando promanant à corruptione roboris, seu humidi radicalis innati.

Porro puluis iste in macrocosmo acida, quibus iungitur auidissime cuncta combibit, attrahitque: in microcosmo verò per os assumptus mergitur in abyssum acidi vitalis in stomacho sedentis, quod neque in minimo, vel tangit, vel attrahit, vel coagulat, sed solummodo acidum illum inuisibilem radium, qui vulnus offendit, hunc separat, attrahit, suumque intra ventrem abscondit: Manifesto argumento, quod in stomacho sedeat argutus Iudex, & Spagyrius *cuncta sciens*, qui non solum hunc puluerem, sed & omnium rerum inuisibilem virtutem distinctè cognoscit, æstimat, metiturque, non secus, quam pecora in alpis inuitiua quasi scientia napellum cognoscunt: gramina enim vicina non depascunt, multoque minus ipsum napellum, aliàs non ingrati

sapo-

Iudex in stomacho

MORB. PRINCEPS. 399

faporis, muscis ex illo v. c. t. anti-
bus. Et quamuis horum lapillo-
rum puluis pluribus alijs pulveri-
bus commistus propinaretur, hunc
tamen solum discernit, ac ample-
ctitur in hoc casu, negligens, sepa-
ransque tanquam ad eiusmodi in-
tentionem inutile pondus quid
quid alios mores habet.

Artis Me-
dica fun-
damentū

Hoc ex fundamento facile fuit
Magistro Hippocrati viperinum
pulverem, qui eius antipestilentia-
le pro certo habetur, inter patriæ
aromata ita commiscere, ac ab-
scondere, vt & hodie à pluribus,
quid fuerit, ignoretur; Spagyru-
s tamen peritissimus in stomacho
sedens separat prudenter, quod sibi
vtile notuit, reliqua, vt quisquilia,
negligens. Hinc traxit Theriaca
originem, quæ licet à Plinio com-
positio luxuriæ nullo pondere
proportionato dicatur, cum tot
remedia dederit Natura, quæ sin-
gula voto sufficiant: attamen nu-
merosa illa simplicia, si chimico
artificio seu naturali labore, vel
coctione, vt ait Galenus de The-
riaca ad Pisonem cap. 14. in vnam
massam prudenter confermenten-
tur, eorum virtutem in decuplo
augmentari, experientia docet.

viperinus
puluis alexi-
pharma-
cum.

lib. 29 c. 2

Exindè verò promanarunt infi-
nita

nita absurda receptula, ridicula-
que compositiones, vbi simplex
vnum plerumque omnino indi-
cationi satisfacit: quod probant
vetularum subinde experimenta,
quæ communiter ex vno, vel alte-
ro simplici constant, vt aliquando
confumatissimis medicis calum-
niæ ignominiaque sint. Quarè
summus Hippocrates eiusmodi
probata remedia à plebeis curiosè
sciscitabatur præceptionum libelli
principio: Sic enim censeo, *inquit*,
artem vniuersam commonstratam
fuisse, quod singula ex fine obser-
uata, & ad eadem aggregata fue-
rint, Hermetis exemplo, qui in
tam longa ætate non destitit ex-
periri: Vt & Galenus piscatores, &
infimæ fortis homines plebeos, &
imperitos aliquando consuluit.
Homines namque eiusmodi re-
media non ex consilio, sed potiùs
ex fortuna inuenerunt, neque ar-
tifices magis, quam plebei: Et sanè
difficile est, curandi viam ratioci-
natione vt tali assequi, de morbis
vulgaribus lib. 4. sect. 7. text. 49. Et
ideo ars medica, vt citò addisca-
tur, fieri nequit, propterea quod in
ea firma aliqua doctrina tradi non
potest: quod probat omnium mor-
borum vilissimus pernio, inflam-
ma-

*de simpl.
med. facul.*

*lib. de af-
fect.*

*Rationa-
les medici
qui?*

MORB. PRINCEPS. 401

mationis genus, quod tempore
 Hyberno in calcaneis, digitisque
 pedum, ac manuum oritur: omni-
 quidem periculo vacat: molestissi-
 mum tamen, doloriferum, atque
 pteriginosum valde est; nihilom-
 nus nullum video, aut vidisse con-
 tingit medicinæ professorem, qui
 hunc inflammatarum tumorem in
 essentia cognoscere, ac vero, cer-
 to & determinato remedio tollere
 semper potuerit: aliquandò enim
 sanatur fursure accenso; nonnun-
 quam rapis sub cinere coctis, vt
 docet Plinius: quandoque rafano
 crudo contuso: subindè mucilagi-
 ne sem: Cydoniorum: spirituque
 Terebinthinæ. Sp. inquam non
 oleo, quem optimum, atque balsa-
 micum in hoc casu deprehendi. In
 Hollandia fotu bubuli sanguinis
 calentis: plerumque causticis aci-
 dis, vt spiritu vitrioli, & sulphuris
 oleosi quidam eliciunt sang. per-
 hyrudines: aliàs alijs, vsque ad eò
 idem morbus manifestè inter se
 differat: imò inquam, mox esse
 calefaciendum: mox refrigeran-
 dum: rursusque transeundum ad
 contraria. Pariter quoque alvuum
 subducentia non semper operan-
 tur idem testatur Hippoc. Pharma-
 ca enim non semper eodem modo

pernio

*apertum
 ulcus per
 nionis Ty.
 pha aqua-
 tica in-
 sperfa mi-
 rabiliter
 sanat.*

*de locis in
 homine*

se

se habent, neque præstant eundem perpetuò effectum: Sed nunc, & paulo post non idem faciunt, imò sibi contraria faciunt. De morbis vulgaribus lib. 4. se. 7.

Hac ratione olim medicina à Diuino Numine accepta, atque donum Dei appellata fuit: ità vt veteres omnes vix crederent, humanis ingenijs potuisse inueniri, eò quod fundamentum eiusdem ità abstrusum, reconditum crypticum, ac admirabile censeretur, vt naturæ viribus citra multiplicem experientiam nequicquam vestigabile esset; idcirco & hodie reperiuntur plurimi clarissimi, ac celeberrimi Medici, qui longo vsu, studio, meditatione, labore sub magistra experientia plurima appropriata simplicia morborum remedia, inter quæ multa planè in spida, summi Hippocratis exemplo sub farragine aliarum rerum ingratae multitudini nostro seculo cateruatim iniuste in se fremuntium, abscondunt: Diuinum enim in appropriato planè inuisibile, aut ad minus parvæ molis, quod Mystra computarunt 1800. partem sui corporis esse (in Clavi Typogra. errore 8800.) quod nullibi clarius, vel leuiter

ter

M
ter ca
accid
do m
à mu
hatur
ris ei
lucid
stita
esse
sæpit
factu
trum
vires
infu
Id
telli
xille
in q
ten
vnd
quit
liqui
latit
turb
nus
lis af
ribu
pio
flore
Etus
prob
tion
doq

MORB. PRINCEPS. 403

ter calcinato immaturo sulphureo
accidoque occulto, & planè insipi-
do manifestatur, cuius emetica vis,
à multiplici infusione, neque ex-
hauritur, neque quicquam ponderis
eius corpus amittit; vnde satis
lucidè apparet, vim illam cathar-
cticam, ac emeticam incorpoream
esse. Quin imò idem vitri pulvis
sæpius antea infusus, segniorque
factus, exsiccat, & denudò in vi-
trum fusus pristinas in infusione
vires recuperat, atque hoc pacto id
in finities satis est.

Idem de Antimonii regulo in-
telligendum est, ex quo, & pau-
xillo addito stanno pocula fiunt,
in quibus per noctem vinum de-
centum sequenti mane bibunt;
vnde ingentes ciuntur vomitus,
quibus ignari sibi persuadent, istud
liquamen putidum in stomacho
latitasse, & poculum, quo illac ex-
turbaretur, expectasse: nihilomi-
nus tamen aliquandò in nonnul-
lis affectibus, & in robustis corpo-
ribus præsertim in morbi princi-
pio mira præstitit, vt & eiusdem
fiores, vel mercurius vitæ sic di-
ctus. Non hæc adduco, quasi ap-
probare vellem eiusmodi euacua-
tiones, quibus vita viresque quan-
doque exhauriuntur: torrentis
enim

*Antimonium calci-
natur*

*Methodus
corruptionis*

enim ad instar rapiunt, quæ in itinere fluida offendunt, reliqua sistent: sed ut ad instituti scopum peruenirem, innuere volui.

*Antimonij
tinctura*

Cautius procedunt, qui antimonium cum proprio secreto spiritu sublimatum, & in clauso reuerberio in rubrum alcali spongiosum fixatum in vino ebulliunt, aut cum vini spiritu extrahunt ut Paracelsus docet (hic non indico minerale bezaar, hoc enim acidis iunctum reacquirit immaturi antimonij vires, & plerumque cum nausea vomitum excitat) variisque in morbis propinant maximo cum fructu, sine nausea, sine sapore mouet vrinas, diapheresin, atque in principis acutioribus morbis lit, nam singulari mansuetudine resoluit, & non exile præstat auxilium naturalem calorem roborando, qui exinde acquirit potestatem cæteris partibus succurrendi, eas viuo calore reinduendo, ipsarumque virtutem renouat subtiliando, ac resoluendo, transpirationem facilitando, & per pores noxia abigendo: istud antimonium, *inquit*, Paracelsus in magna chirurgia, est purgans medicamentum, quod (sine ventris tamen laxatione, aut assellatione ut vocant)

MORB. PRINCEPS . 405

cant) purgat, & mundificat corpus humanum, supra omnia arcana: quia radicitus ac funditus remouet ex eo, quicquid tolli debet educique, efficitque illud prorsus purum, ac ad altissimum sanitatis gradum reducit, eiciens ex eo omnes prorsus materias, quæ diuersas infirmitates, tam internas, quam externas generare possent. Hanc antiquissimam medendi scientiam inculcat Galenus lib. suo 13. methodi.

Præcipua (inquit) intentio Medici esse debet ad naturalem statum reducere laborantem, & quod cæteris neglectis vna adhibenda cura est, vt illud conseruemus, à quo agendi facultas procedit. Hæc autem consistit in calido innato, quod dum validum est, nec impeditum corpus innoxium conseruat, ita ut quicquid corpori accesserit præter naturam, quod sit amouendum, semper calido naturali valido egere, indubitatum axioma sit. Et quamuis in externis morbis, & in quibusdam alijs nihil conferre calor naturalis videatur, vt in amotione carnis superexcrescentis in vulnere, vel distantia labiorum vulneris reunione, tamen coniunctio, & carnis gene-

ra-

ratio, & cicatricis inductio, non fiunt nisi ab ipsomet calore innato: Haec tenus Galenus.

*Cinnabari
rim Antimonij
vel nativam
Epilepsia
magnetem
vocat Cra-
to.*

*Alij lau-
dant ele-
ctrum mi-
nerale Ger-
manicè
Rodt-
gulden-
ertz.*

Vertiginosus fui ante triennium cum aurium sibilo, grauique tinnitu, ex quo è domo exire time-rem, huius causam proficisci ratus sum ex superfluo pingui-acido arteriali spiritus, quare extractum dicti antimonij alcali, & fixi per aliquot dies bibi; promouens primis diebus vnam, atque alteram sedem extraordinariè citra vllum incommodum: antimonium tamen de pondere omnino nihil perdidit; vnde claro argumento est, eius animam diuinum in morbo penetrauisse, & placuisse, si me intellexistis.

*veterum
plumbum
Sacrum*

Fæminarum fuisse olim secretum crudi antimonij decocto mederi, notat Poterius, hodie verò illud in secreto habet sectatula noua, frequenterque sine rei cognitione sub domina incertitudine vnà cum sarza, visco, similibusque lignis præscribit, promittens catarthum exsiccatum iij; credit autem pumicem addi ad antimonij correctionem; alij vt validius exsiccet, ignorant, nisi antimonium cum pumice comisto spongiosum fiat; sulphurea eius anima siue di-
ui-

MORB. PRINCEPS. 407

uinum aquam, cum qua bullit, irradiare non posse.

Hoc decoctum vt vulgo oculos perfringerent, aquam Spagyricam appellant (credulo enim populo iam dudum persuaferunt Antimonii remedia mera venena esse) illisque conclamata spe, casuque desperato, anchora Sacra, & vltimum refugium: si verò fortè prudens aliquis, qui res per suas causas cognoscit, antimonium, vel oretenus solummodo nominet, non dico ritè præscribat, statim ignarum vulgus strepèdo obtreçtat, maledicit, infamat spagyricam artem: hancque cum Empeirica confundens sine vocabulorum distinctiõne, cum tamen spagyria sit, & ars Sacra, & naturalis scientia, & diuinitas data, & omnibus hominibus familiarissima, vt testantur vini, cereuisiæ, & panis artificiosæ fermentationes: itemque saponis, vitri, aliarumque innumerabilium humano vsui necessariarum rerum confectiões, vt in Clauis luculentissimè demonstratum est. Quorum fundamentum ex summo Hippocrate nunquam intellexerunt, vt quotidiana experientia docet: vt tunc, inquit, artibus nature humane similibus:

*Spagyria
ars Sacra*

data

non
na-
um
tin-
ne-
atus
ar-
um
per
pri-
tam
um
| ta-
ibil
nto
in
e, si
re-
ne-
| il-
no-
ni.
ine
ue
tar-
em
or-
fic-
um
im
di-

bus: diuina namque mens edocuit
sua opera (id sonat Spagyrica) imi-
tari, cognoscentes quæ faciunt, &
ignorantes quæ imitantur.

*Empiri-
cus quis?*

Empiricus autem dicitur ille,
qui ex longa practica certi ali-
quid perficit, quorum empirico-
rum sententiam, & ipse Galenus
in opere ipso, siue pro acquirenda
medicinæ praxi sequitur. Et Cel-
sus in præfatione in hæc verba fa-
tur, qui se empiricos ab experien-
tia nominant: adedque quod ve-
nerandæ antiquitati, & hodiè viris
eruditus virtus fuit, & est, ab ignara
turba vitium habetur, & vt tale
proscribitur. Iure igitur canit Poe-
ta, *pro vitio virtus crimina sæpè
tulit.*

Spagyria itaque naturalis est
scientia, quæ nil aliud impertat,
quam cum prudentia SOLVE-
RE, & COAGVLARE, & hæc
sunt bina naturæ instrumenta, quæ
non solum requiruntur ad panis,
vinique opificium, sed etiam ad
omnium animalium vitam, sani-
tatem, & morbum: alia nempe
instrumenta natura non habente;
quare Hippocr. totam antiquissi-
mam MEDENDI METHO-
DVM his duobus instrumentis
comprehendit: omnind, *inquit,*
Me-

*de Natura
hominis*

Me
ire
&
Co
gul
ma
qui
RA
SP
au
Na
Hi
gu
sic
ret
fin
co
&
ve
co
br
tu
Pl
&
tu
SA
m
tic
rin
lo
la
ex

MORB. PRINCEPS. 409

Medicum sua prudentia obuiant
ire conuenit morbis instauribus,
& naturis, & anni temporibus.
*Coagulata soluere, & soluta coa-
gulare: hac namque ratione, vel
maximè quod molestiam exhibet,
quieuerit: EAQVE MIHI CV-
RANDI RATIO VIDETVR.*
SPAGYRVS itaque prudens, non
autem distillator quilibet in vrbe,
Naturæ est minister, & Medicus
Hippocraticus, qui soluit, & coa-
gulat, qui rarefacit, & condensat,
sicut facit ipsa Natura in omnium
rerum procreatione: aquam enim
simplicem primò rarefacit, postea
condensat in herbas, flores, fructus
&c. quæ rursus in animalium
ventriculis resoluuntur, & denuò
coagulantur in carnes, ossa, mem-
branas, imò in spiritus resoluun-
tur. *Arts Naturæ æmula, inquit
Philosophus, in suis resolutionibus,
& compositionibus simile experi-
tur: Quare ait Magister: huius
SACRÆ SCIENTIÆ blasphema-
tores sunt potius commiseratione,
quàm reprehensione digni.*

Reperiuntur quippè quamplu-
rimi iactitantes se naturalem phi-
losophicam solutionem, ac coagu-
lationem versatissimè callere; qua
ex classe quidam vana gloria in-

S fla-

de lega

flatus vbi legeret, spiritu salis, qui
 auri folia soluerit, per os assumpto
 hominem renouari, Enchyrisin
 pluries, sed frustra semper tentauit:
 folijs namque perseueranter, &
 indissolutis, & integris, & fulgidis,
 spiritui innatantibus, ea de causa
 crimine, & mendacij inculpabat
 Crollium, aliosque naturalis scien-
 tiae Doctores: Verum cum à me
 sibi indicaretur, nisi splendorem
 prius per ignitionem ab auro de-
 teterit, spiritum in folia nunquam
 esse aditurum: simili prorsus mo-
 do ait Magister hominis natura,
 id est, acidus mollis ignis in stoma-
 cho, operatur, qui quoque in folia
 splendentia agere nequit, quod
 haecenus pauci aduerterunt, &
 idcirco folijs, auri scobem prætule-
 runt. Vnde clarè liquet plurima
 minutiora, quæ nullius, vel parui
 admodum momenti imperitis vi-
 dentur, maximi tamen interesse
 perquam diligenter in naturali
 philosophia obseruare: horum
 enim neglectu vniuersali vtrobi-
 que errorum stolones pullulaf-
 eunt, ob id merito Geber exclam-
 at: Habeat Spagyris profundum
 ingenium: hæc est nimirum illa
 PRUDENTIA, quam Magister
 exposcit.

Sed

MORB. PRINCEPS. 411

Sed redeo, quò digressus eram ad remedia nimirum à Galeno APPROPRIATA dicta, à summa bonitate mortalibus gratis data, quamque plurima ferè insipida, quorum virtutes, nec odore, nec sapore, sed sola experientia cognoscuntur: non secus, quam purgantia omnia per meram experientiam inuenta sunt, non per demonstrationem aliquam, Galeno auctore, vt & tota indè consequens medicina.

Ostiacolla nupera inuentionis lapis, antiquissimus tamen, insipidus, & ab igne calcinabilis, seu destructibilis non est, puluerizatus tamen, paruaque in quantitate ore assumptus ossa fracta celerrimè conglutinat, quia acidum specificum ibidem putrefactiuum solutum sorbendo coagulat: eius tamen puluis ad fractum os non perrepat: eò enim peruenire non potest: oportet itaque vt in stomacho suum officium peragat administretque: illic nempè ibi cognoscitur à prudenti molli igne, vt gratus hospes in hoc casu, cuius ignis ope lapidis diuinum festinat ad indiuidui conseruationem, quod postea lubens amplectitur natura, vt quid sibi conueniens,

S 2 & con-

ostiacolla
quomodo
agit?
2. acutar.
11. & in
lib. de sim.
pl. medic.
facult.

ostiacolla
quomodo
agit?

qui
npto
rfin
auit:
, &
idis,
causa
fabat
sien-
à me
orem
de-
uam
mo-
ura,
ma-
folia
quod
, &
cale-
tima
arui
s vi-
resse
rali
rum
obi-
laf-
clau-
lum
illa
ifter
d

& concordans.

*Pellicula
stomachi
gallinaris
in renum,
atque sto-
machi do-
lore magno
sunt vsui,
vt & qui
inuolunta-
rio fragu-
la permun-
gunt*

Conseruationis occasione me-
moriam subit, saginatum caponem
pro mensa fuisse mactatum,
apparuitque eius stomachi clausu-
ra vtrimque impedita ab extremis
acutis acus chalybeæ, quam casu
cum polenta deglutierat: in quo
sagax Natura nunquam ferians
hiantem stomachum deseruerat
(quem hiantem vidi, tetigique: aridus
ferè erat, ac si Solis calore fuisset
exsiccat, ex acu infixæ) no-
uumque efformatum succenturia-
uerat, quem, certum est, ex veteri
pullulasse: illi enim adhaerebat,
& acus non erat digesta aut
dissoluta (alias in auium stomachis
non difficilis dissolutionis, nam
silices, & arenas nisi subinde
comedant, vix pinguescunt, propter
vehemens acidum illis innatum,
& idè etiam vitrum deglutitum
paulatim absumunt) quia claudere
se non potuit, sed maculis hinc
inde nigris vitiatum illum
conspeximus.

Sic dens apri puluerizatus, &
per os assumptus pleuriticis mirè
subleuat, idem praestat, & hirci sanguis,
vt & tauri, vel cerui priapus carptus,
vel puluerizatus, quæ omnia sunt
ferè insipida: non idè quod

MORB. PRINCEPS. 413

quod pleura sitamica priapo, vt
 quidam in suis consilijs scribillat,
 nam ad pleuræ membranam priap-
 pus non admittitur: Sed argutus
 prudensque iudex in stomacho
 sedens eiusmodi appropriata me-
 dicamina cognoscit, eaque am-
 plectitur, dirigitque, vt furiosum
 acidum inuisibilis mollis ignis ra-
 dium dissolutum, & putrefacti-
 uum coagulent, transmutent,
 contemperent, dulcificent, permi-
 sceant, atque per vrinam tandem
 educant, iuxta antiquissimam me-
 dendi methodum: quæ enim pro-
 deunt, minimè copia sunt æsti-
 manda, sed qualia oportet purgare
 purgentur per loca conferentia, &
 fatib' sicuti, *Imp. m'hi c'p'at;*
 Adedque (pergit Philosophus) AP. *bis*
PROPRIATA medicamenta,
 non per solas qualitates, vt vulgo
 placet, sed per spiritus secretos a-
 gunt, neque enim ignis per simpli-
 cem caliditatis qualitatem calefa-
 cit, aut comburit, sed per conti-
 nuum spirituum, & radiorum flu-
 xum. Neque terra, aut aqua per
 solas qualitates frigiditatis, & hu-
 miditatis refrigerant, aut hume-
 ctant, sed per tenues vapores, &
 spiritus innatos, & emissos etiam

*Appropria
 ta quomo-
 do agunt &*

S 3 emi-

e me.
 capo-
 tum,
 autu-
 remis
 i casu
 n quo
 rians
 uerat
 e:ari-
 : suis-
) no-
 entu.
 x ve-
 ære-
 a aut
 pma-
 nis,
 indè
 prop-
 nna-
 eglu-
 quia
 culis
 lum
 , &
 mirè
 fan-
 apus
 om-
 idèd
 id

eminus sentum feriunt : Neque
venena per solas qualitates calidas,
aut frigidas, sed per spiritus male-
ficos tabem, ac mortem ferius
ocius inducunt. De plantis, & her-
bis idem iudicium ferre licet; quia
ipsarum virtutes actiue non in
qualitatibus, sed in earum essen-
tia latent, quam spiritibus locuple-
tem fecit natura, cuius basis, &
vires precipue sunt circa spiritua-
lia; corpora enim sunt tanquam
vmbra, aut rerum indumenta, sub
quibus inuisibilis Natura occultat-
ur; qualitates autem cum sint re-
rum accidentia, earum essentiam
constituere non valent, neque
mirabiles eorum virtutes agendo
menta actionum, & passionum
materie insita, quibus etiam vtun-
tur spiritus mechanici, siue actio-
num artifices in agendo; verum
illas esse actionum principia, &
causas efficientes, Natura non pa-
titur.

Plura adduci possent, sed cum
mei non sit instituti hoc loco de
appropriatis ex professo agere,
transio ad incceptum opus pera-
gendum.

Quemadmodum autem in fini-
ta fere transmutationum remedia
non

MORB. PRINCEPS. 415

non sine studio, labore, & diligentia certa, & infallibili experientia inuenta, & patefacta sunt: Sic etiam longa obseruatione in podagricis doloribus ex acidissimo, igneo, inuisibili animato, & dissoluto spiritu obortis, remedia elegerunt, quæ obseruarunt in macrocosmo acida omnia coagulare, & transmutare apta esse; non sine fundamento conjectantes ita quoque succedere debere in microcosmo: inter quæ lac primum locum habere existimatum est, eò quod in macrocosmo omnia acida recipit, occultatque: Sic enim Plinius refert: plurimos asinini lactis vsu ab articulari morbo fuisse liberatos: quare creditum est lac asininum esse arthriticis salutare, sed in microcosmo aliter se res habet, nam quibus iudex siue mollis ignis in generali stomacho sedens non satis potens est lac spontè accescit (asininum, & equinum per aluum magis dimittitur, quàm bubulum: ouillum aluum sistit: caprinum aluum subducit, hic autem perinde est) vnde plurima profert incommoda: putrefactionis enim symbolum inducit, alimentumque fit corruptiuum, vnde poetæ cachexia, & quandoque mor-

lib. 28. c. 9.

Hipp. lib. 2
de diata

talis hydrops, vt exemplis patet; hac occasione Hippocr. lac capite dolentibus, & febricitantibus prohibet, eò quod aciditas non vitalis, sed corruptiua illud tunc temporis gubernat. Gracilibus verò hominibus articulari dolore vexatis, dummodo optimè concoquant, lac plerumque conuenit, atque ex hac ratione phthificis pariter sub nutrimenti spe propinant; quod tamen ipse Galenus negat, *inquiens*: Non enim ex ijs, quæ comeduntur, & bibuntur, fit nutritio, sed ex ijs, quæ probè à vètriculo concoquuntur: id sonat, licet lac sit optimum nutrimentum, at tamen iudex in stomacho illud tunc temporis, ob rationes ante dictas, negligit: confirmat id etiam quotidiana experientia, quod nullus phthificus à lactis (cuiuscunque animalis) vsu sit vnquam restitutus, aut enutritus, adeòque falsum est, lac phthificos nutrire.

Quare autem lac modò fluxum cobibeat, modò verò laxet, ostendit Hippoc. Chemicus suo loco.

Lac sequuntur ossa, de his Galenus, se nouisse, quondam ossa combusta porui exhibita fuisse haud scientibus, quod biberent: ne scilicet ea auersarentur, ac mul-

lib. II.

lib. 2. de
simpl. m.
facult. de
ossibus

MORB. PRINCEPS. 417

multorum tum Epilepsiam, tum arthritidem fuisse curatas. Rationem non addit Galenus: hec quippe superat humorum, ac qualitatum doctrinam, ideo solum experientiam appellat. Quia verò dicta ossa in corpus leue inspidum, vacuumque alcali per ignem redacta (*cum sola tunc esse non possint*, iuxta antiquissimam methodum à Natura institutam, & ab Hippocrate in secreto excultam) necesse est attrahere, combibereque, quod dicto alcali concordat, & quadrat, id autem nil aliud esse posse, si Galeno fides habenda, quam specificum acidum spirituale, & inuisibile, vt probat prouerbium Gallicum.

contra usitatam methodum scribit Galenus

En la fièvre quarte, & goutte, le medecin n'y voit goutte.

Ossa humana plurimi præferunt boum, vt & ceruorum cornibus, horum assiduum vsum medicorum celeberrimi fortasse ex antedicto fundamento etiam num suadent ad inueteratum morbum eradicandum, quod tamen experientia teste absente febre admodum tardè succedit: febrilis quidem aciditas à crustaceis promptius, quam arthritica coagulatur, & combibitur: imò in qui-

S s but-

busdam febribus acidum errans peregrinum, volatile, & fermentans indefinenter nouum alimentum contaminat: vnde spurix nascuntur febres, quo in casu bursæ pastoris, & plantaginis succi alcali coagulans, & cum dicto febrili acido peregrino concordans agrotantis pulsibus applicatur, à quo dictum acidum febrile tutò attrahitur, & coagulatur, sine vlla sensibili peccantis humoris euacuatione: Si verò ante dicti alcali appositionem fermentum acidum febrile fuerit pharmaco agitatum, effectus ità exactè non sequitur, vt neque si succi separatim apponantur quicquam præstant, nisi commixti, non secus, quàm vitriolum, & galla separatim nullatenus tingunt.

Alii euacuationem ficti catarrhi descendens, ac intra excrementa submersi ità necessariam putant, vt vix sufficere prædicta ossa credant, nisi ea hermodactylis (quasi iuncturarum signaturam referentibus) diagyrio, aut similibus permisceant: neque melius sibi debitas partes adimpleuisse, nisi quandò virium substantiam pharmacis colligatam sub laruato excrementi catarrho oculis vident, non
con-

MORB. PRINCEPS. 419

considerantes, ab eiusmodi frequenti usu purgantium ventriculolum labefactari, concretionem inuerti, malumque augeri potius, non minui. Tale prorsus est phar-
 macum illud Hyperbolicum, quod vanè ostentat Petrus Bayerus in suo Vademecum, scribitque se sibi id inuenisse scilicet Hermo-
 daetolorum, diagridii ana dr. i. costi, cymini, caryophyllorū, zinzi-
 beris ana dr. i. misce dosis dr. i.

corruptio-
 nis metho-
 dus

Quem tamen puluerem inueni in Galeni lib. de dynamidis sub titulo Puluis catharticus: rectè tñ recipit cyminum, quo status diffi-
 pentur: At Galenus in hac verba satur de his, qui per hac purgantia purgant: Quod superuacuum est, euacuant illi quidem, sed tamen ne eis, quod euacuatum sit, quid per simile gignatur, nullo modo sibi curandum proponunt.

lib. de hu-
 moribus

Bayerus scribit se, quam primum sentiret repletionis signa, sumere hoc electuarium, idque ter, aut quater in anno repetere: atque hoc modo ab arthriticis doloribus, quibus antea tentari frequenter solitus erat, libeam profectus, atque immunem 26. annos duxisse vitam.

Novi podagricum, qui, dolore

S 6 dex-

trans
 nen-
 nen-
 e naf.
 uirfæ
 leali
 illi a-
 gro-
 quo
 uttra-
 fen-
 cuua-
 li ap-
 idum
 rum,
 ditur;
 appo-
 nisi
 m vi-
 ulla-

arrihi
 nenta
 tant,
 cre-
 quasi
 eren-
 s per-
 bitas
 andò
 nacis
 xere-
 non
 on-

dextrum pedem leuiter affligente; dictum puluerem sumpsit, quo euacuabantur quidem vires; corporisque simul substantia profuse in liquamen citrinum mutata, & sequenti die aeger similiter etiam ita doluit, ut stratum lacrymis praedolore irrigaret.

Hic verificatur sententia Asclepiadis: Non idem deiectiones post assumpta medicamenta purgantia ut talia fieri, quod humores traherent, sed quod gignerent: Itaque repletio Bayri non fuit podagrica, sed potius a commestationibus; hocque in casu fateor, potuisse eius inventum pharmacum sibi auxilio esse.

Inuenta sunt, quibus nocent purgantia, Galenus M. M. ultimo unde vulgus communi sermone exclamitat: rixas, tumultus longè grauiores attrahere; idem de purgantibus ut talibus in hoc casu intelligendum suadeo.

Hippocraticae verò scientiae adeptus experientia duce, & magistro docente, statuit Arthriticos nec purgantibus obruendos, nec crebrò lacessendos esse; quare religioni esse debet, eos variis morosisque medicamentis fatigare: Magister enim hoc in casu verbis

de medicinis purgantibus

de Natura humana

iocatur

MORB. PRINCEPS. 421

iocatur in purgantia . Si enim alicui , *inquit* , qui biliosus iudicatur , medicamentum exhibueris , quod pituitam (vt vocant) educat , vt scammoniata , & coloquintida , pituitā tibi reddet , & sic de cæteris .

iuuenis afflictissimus arthriticus bis quotidie rasuram cornu Cerui in simplici frigida bibit : à iusculis enim abhorrebat , quia vnā cum doloribus etiam impensa febris aderat , à tertio tamen die ab omnibus doloribus liberatur citra vllam catarrhi euacuationem : febrilis namque vniuersalis acor , emunctoria cuncta contrahens , à spongiosa rasura cornu cerui facile carpitur , atque coagulatur , emunctoria relaxantur , & quid quid substantiæ sub dolore degeneratum erat , summa quiete per diaphoresin effluit , Alkali nimirum spongiosum subtrahit , absorpsit , coagulauitque superabundans acidum iuxta Hippocr. Methodum à Galeno tantoperè celebratam , & ista est Methodus Naturæ , paulo ante in auri purgatione demonstrata .

Quatè considero , quod dissoluentia , & aperientia eiusmodi non sint semper ex classe sudoriferorum inconsideratè defumenda ,

sed

fed ea duntaxat, quæ vniocè concordant cum adulterino spiritali sapore, eumque desiderio, & magnetico more absorbent; ex quo statim pori relaxantur, quod aliquandò haustus aquæ frigidæ (quæa alcali continet, vt ostendit mechanicè Hippoc. Chim.) præstat meliùs, quàm Bezaar, dummodo absumat, & absorbeat contracturæ causam, vt cornu Cerui fecit cum aqua simplici in hoc arthritico.

Hinc memoriæ occurrit, me olim iter fecisse in equo cursore (quèm postam vocant) & vt fieri frequentius solet, noctem dormiui supra pavementum lapideum tantillo stramine stratum: me autem coperui sub penula pluuiali ex tela vernice illinita: idque consultò, quia Lunius mensis erat; ista autem tela propter vernicem, cum non admodum plicabilis sit, ad vtrumque latus plicas in cannas quasi efformauerat, mane exurgens obseruaui quantitatem aquæ limpidaë ex cannis pallij in pavementum decurrentis: horruì primo intuitu: at statim reminiscor, pinguem vernicem aqueo exhalanti vapori transitum impediuisse, ideo aquam illam insensibilis trans-

MORB. PRINCEPS. 423

transpirationis fructum esse, vaporemque sub vernice, non secus, quam sub vitreo alembico in guttas concreuisse: liquorem à patimento collectum scypho vitreo indidi, & nisi oculorum mensura fefellit, quatuor vncias eius circiter fuisse notavi, quisque namque sanus septem imò decem plus minus sanguinis vncias sibi quotidie fabricat, vt Galenus docet, & ratio dicitur, vnde necesse est in aetate consistente tantundem in dies consumi, quantum de novo generatur, aliàs in immensum breui homo tumeret.

Transpirationis necessitatem manifestat paronychia regina dolorum: igneus enim hic tumor in vnguis radice seu eius ventriculo oritur; quandò scilicet occultum sibi fermentum errore exorbitat exterius, eoque loci transpiratione impedita, interceptum acescit, accenditurque (affluxum biliosi humoris hactenus accusat vulgus) vnde si in eius principio caeca, qua regitur, pellicula leuiter saltem scalpello abradatur: dolor omnis, & pulsatio illic cessant: quia degenerata, & nostris oculis inuisibilis acrimonia veluti effracto, quo impedièbatur, obice libera expirat: eoq;

Hippoc.

ecq; ipso superfluum, quod aliàs viuendum alimentum in pus commutare potis erat, euaporat, dissipaturque.

Liquet itaque, quotiescunque pori à causa occasionali contrahuntur, continuumque effluuium impeditur, & dolorem, & febrem necessarid in promptu esse, donec obstruens causa, aut natura, aut arte sit penitus absumpta, porique relaxati effumationem rursus liberam sinant: Omnes enim naturæ indiuiduæ, *testante Philosopho*, spiritibus abundant, quorum plurimi iugiter effluentes adfluentibus cedunt, & ità per continuos spirituum accessus, & recessus fit quædam partium mundi, & naturarum renouatio. Adedque spiritus est, qui dolet, & patitur, sed à corporea re pati nequit, præterquam à sibi simili, hoc est à corpore spirituali, vel à spiritu corporali, quem, caue, alium credas esse, quam ipsammet naturam. Ergo non aliunde nobis dolores, molestias &c. quam inde concludit Hippocr. de morbo sacro :

transpirationis necessitas

de affectionibus

At pedum dolor, *inquit Magister*, his omnibus, quæ circa articulos contingunt, violentior quidem existit, & maximè diaturnus, quiq;

MORB. PRINCEPS. 425

quiq; ægerrimè soluitur: huic tamen eadem, quæ articulari morbo, conferunt. Non est tamen podagra, vt supra dixi, dolor in digito pedis, sed est inuisibilis, prudentis, mollis ignis in Generali stomacho sedentis accensus in acido animatus radius particularis, nulla alia re, nulli alij liquori, quam articulari mucò præsidens: Mucus autem, vt supra dixi, est spermaticum dulce gluten, nullibi quam inter ligamenta, & ossium congressum reperibile, estque pellucida quædam mucilago albumini recentis cui non absimilis, hæc mucilago accensum radium hausta primò acescens, deindè opaca fit: hincque tam ad alendum, quam expirandum inepta fit. Quare tunc pori non solum contrahuntur, sed accensus radius non cessat, *forti fluetu*, ad mucum festinare, & mucus hunc in sui ruinam amplecti, *quia nesciunt quid faciunt, sed destinatum fatum explent*, ait Magister: Donec infusus, prudens Spagyris accensum corruptumque radium iterum emendet, vt ait Cosmopolita. *Vnde rursus Hippocrates: Si dulcis humor in aliam formam mutetur, non per alterius contemperationem, sed ipse desciscens, vel dege-*

de dietæ
de veteri
medicina

de dietæ

de veteri
medicina

de veteri
medicina

de veteri
medicina

degenerans per ebullitionem ; aut fermentationem (dic vt lubet) qualis nam plurimus futurus sit, amarus, aut salus, aut acerbus, aut acidus ; sit sanè acidus : Ergo acidus humor reliquos praeleus maxime incommodus fuerit, Sic vtique dulcis omnium commodissimus existit ; id si quis forinsecus quaerens consequi possit ; is semper quod melius est ex omnibus eligere queat.

Hactenus forinsecus quaerendi morborum causas per sapores nondum patuit alia via, quam per Spagyriam ; & naturalem scientiam sive experientiam ; hanc vnam calcauit summus Hippocrates, & vetustissimi Philosophi: haec nempe vna docet ; acidum podagricum multiplex quidem non esse, sicut Hypochondriacum, sed vnus saltem species, differre tamen varijs attributis, & circumstantijs, varijsque mutationibus obnoxium esse ; & ideo aliquantulum longiore mora assidere, docet Magister quod enim acidior sapor ; èo calidior morbus, & maior dolor : Et licet Alcali generaliter in macrocosmo omnia acida sine delectu sorbeat, in microcosmo autem secus est, èo quod acidum licet morbosum ; & pra-

Hippocrat. fuit Chimicos medicus

praeceptio. num libello.

vide e. 9. in clau.

M
prae
& su
star
nisi
hunc
hab
sten
gno
- F
pru
ità
cit.
fan
qui
pre
I
qu
col
car
fac
art
vn
&
etc
eni
9. I
Cb
lon
bea
&
bea
&

MORB. PRINCEPS. 427

præternaturale, animatum tamen,
& suo modo prudens magnetis in-
star existit, idèdque non festinat
nisi ad illud alcali, cuius symbo-
lum; & concordantiam penes se
habet, sicut de eius principio o-
stendimus, & ob id *inter sese co-*
gnoscuntur, vt docuit Senex.

de diata

Hæc obscura, ardua, cryptica
prudencia, diuinumque in rebus
ità socordem societatem stupefe-
cit, atque dementauit, vt illud ne-
fandum appellauerit, & tanquam
quid infame abhorruerit, atque
proscripserit, vt Clauis cap. 9.

Nec minoris est admirationis,
quod indefessus, & vndecunque
consumatissimæ eruditionis Sen-
cam, vetustissimam, necessariam,
sacramque artem sine ratione, imò
artem sine arte esse declamiter, ac
vnà cum vili plebecula confundat,
& farciminet, qui errortanto Do-
ctori non est conuiuendus; sic
enim de consensu, & dissensu cap.
9. *Nescio, inquit, qui fiat, quod*
Chimia, quæ ars aliarum artium
longè utilissima, & nobilissima ha-
beat, pauca rationibus munita,
& ex certis principijs deducta ha-
beat, sed infiniti penè processus,
& operationum formula passim
ex-

ex-

428 TACHENII ^{ROM}
*excent, quibus tamen fundamentis,
& causis illi nitantur pauci do-
ceant: ita ut ars sine arte esse vi-
deatur: hæc ille.*

Hinc liquet quod volumen de
consensu tanto labore, & anxietate
conscriptum, veritatem sitienti
nulli vtilitati esse possit, eò quod
antiquissima medicinae funda-
menta se ignorasse fateatur, cuius
clarissimi viri errorem in summi
Spagyri gloriam, & veterum phi-
losophorum autoritatem hoc scrip-
to manifestare non erubui.

*Chimica
quid.*

Chimica enim non significat
compillare processus, & operari
phantastico more, vt rerum ignari,
decanique scribillant, sed chimie
mixta, vel chimita secundum Bero-
sium est sapiens, qui per scientiam
Ægyptiacam potest cognoscere iu-
sticie pondus IGNIS, & AQVÆ,
quod Natura cuilibet mixto cor-
pori tribuit: hæc enim scientia sola
bonorum, & generosorum medi-
corum genitrix est: quam summus
Hippocrates ad amissim callebat,
vt eius genuina scripta testantur:
hanc enim si ignorasset, hominem
ex tenuissima aqua, & rarissimo
igne cõpositum saluberrimum esse
nullatenus iudicare potuisset. Id-
circo

MORB. PRINCEPS. 429

circò erubescant locutulei, medici ^{I. de diata}
 cique nomine indigni, qui Sa-
 cram, & necessariam, Hippocrati-
 cam artem ex mera stupiditate
 apud ignaram plebem falsis crimi-
 nibus insimulant, vituperant, vili-
 pendunt, ac instar canis rabientes
 inuadunt, suppeditant, lacerant, &
 se vetustissimæ sapientiæ cultori-
 bus fronte perfricta longe antepo-
 nunt, & superciliosè despiciunt,
 nescientes interim eò ipso turpem
 snam ignorantiam prudentibus pa-
 tesieri. Homines enim iudicio Or-
 bis, & populorum probantur, &
 non coinquinatis quorundam ba-
 latronum sententijs. Vndè luben-
 tes sinimus coniunctim omnes sa-
 cræ artis blasphematores tanquam
 Epicuri porcos in suo luro voluta-
 ri, ibique putrescere, cum veritatis
 fama eorum laudibus sicuti neque
 augeri, ità neque eorum detra-
 ctione diminui queat. Nos enim
 hic in antiquissimæ Hippocraticæ
 Scientiæ gloriam, & detractorum
 confusionem methodum osten-
 dimus vniuersalem prudentibus
 (prudentibus inquam, plebeus
 enim intellectus non valet attingere,
 tam macro, quam microcos-
 mum ab inuisibili, spiritualique
 principio fuisse deriuatum) & me-
 dicinam

ntis,
do-
e vi-
n de
ieta-
ienti
uod
ada-
uius
nmi
phi-
crip
ficat
rari
ari,
niæ
ro-
lam
iu-
Æ,
or-
sola
edi-
nus
at,
ur:
tem
mo
esse
Id-
)

dicinam simplicem naturalem in podagra nouella (denodosa hæreditaria, & inueterata non loquor) mirabilem, quam Altissimus propter necessitatem creauit, quæ, nisi prouenientem fructum afferret, frustra Deus honorandi Medicum præceptum addidisset. Interea non dubito, quin splendente hac lampade nobiliora ingenia uiam sint initura, qua incedentia non solum pro incipiente, sed etiam inueterata podagra alijsque morbis multò altiora in plenitudine dierum inuestigare queant: inuentis enim addere facilius est, quàm cryptica, & obscura in lucem eruere. Quare redeo in uiam.

Emendatio autem spontanea aeris microcosmi, cui ad Calidis de ceterum confirmandam radices rerum ex Hippoc. inesse ostendi: plerumque lento pede procedit: ea de causa spagyria, & antiquissima Hippocratica naturalis scientia subministrat nobis uetustissimam materiam, facie, opaco coagulatoque mucositate non dissimilem, sub cuius corporeo cortice mera, & efficax essentia, quæ sensuum censuram non agnoscit, occultatur, cuius anima arcano molli, humidoque igneo spiritu auerta in re-
gene-

MORB. PRINCEPS. 431

generato corpore diuiditur non solum in SALINVM PODAGRICVM FEBRIFVGVM, sed ETIAM IN spongiosum leuissimum, & inspidum PRVDENS ALCAL, quod parua, repentinaque dosi per os assumptum à longè attrahit, combibit, & pedetentim innocuum ferè reddit particularem, igneum, animatum, & inuisibilem incipientem podagricum acidum spiritum, non secus, quam magnes acum trahens extendit vim suam non solum ad quartam acum contiguam, sed vltra; imò adolecens morbus, & remedium se inuicem contingunt, ac penetrant, inque neutrum conuertuntur, prout commune alcali artificiale igneum, & causticum, penetrat, combibit, & attrahit magnetico modo ignem, seu animam olei: idque transmutat in saponem falsum, linguam non amplius amburentem. Dixi.

Nolim tamen hic quisquam sibi stolidè fingat, secretum hunc spiritum, mollemque ignem, de quo nobis sermo habetur esse fatidum illud volatile, quod Keslerus ex vini fecibus distillare docet, de quo idem ingenuè faterur nulli vsui inferuire: quod etiam firmat

*mollis
ignis liq.*

*Incipiens
podagra
satur*

immo

mat B. filius Valentinus : Tartarum, ait, cum se segregauit, reliquit se meliorem partem in vino, idèoque paruas possidere vires : Ergò multò minores facibus inesse necesse est, adedque ex his non fieri Hippocraticum mollem ignem fatendum est, licet quidam sermocinales in vrbe, rerum tamen naturalium ignari ab ignaris edocti ita firmiter credunt, dictisque distillationibus gnauiter insudant.

Ut neque ignem nostrum esse aquam similiter fatidam, quæ ex alcali cremoreque Tartari intucem iusta proportione in liquido commissis, prolicetur : quæque tamen perperam ab auctore (qui curam habet de prætermisissis in Chymia) Epistolæ NATVRÆ CVRIOSIS dicatæ 1672. Hamburgi impressæ pro sale Tartari volatili celebratur, ibidemque Helmont iniquè in testimonium falsi adducitur : fatida namque huiusmodi aqua infinitis parasangis distat in opere à tartari sale volatili, neque leuissima quidem inter vtrumque comparatio intercedit ; & idè Hippocrates non sine ratione exclamat de diæta lib. I. *Multi, inquit, admirantur, sed pauci huius cognitionem habent : ex multo enim*

eni
tus
PR
ali
cu
gu
sto
ge
cal
fer
qu
Hi
cla
ex
su
mu
sta
co
ali
ex
qu
pr
in
ve
fo
bu
sp
pl
bu
le
m

enim nobiliore stemmate prognatus est.

Caterum, licet dictum A PROPRIATVM alcali centum alijs diuersis speciebus commiscueris, nihilominus prudens, & argutus ille Iudex, & Spagyrius in stomacho sedens pro sua intelligentia segregat illud, quod in hoc casu sibi vtile, & necessarium presentit, inutile vero negligit, reijcitque.

Hæc circumscriptio prudenti, & Hippocratica scientia digno satis clara est, neque indiget maiore explicatione. Insuper *Galen* clausulam addo, omne nimirum remedium, quod propria sua substantia, vt ita dicam, partes a gras corroborat, & causas morbi parti alicui contrarias depellit, merito excellentissimum nominari debet: qua ratione hoc prudens alcali propter indignos, & ingratos huius sæculi filios, & antiquissimæ veritatis ocores fuisse omnibus abscondendum, tenebrisque silentibus immergendum, nè gemmæ spagyricæ, naturalisque Philosophiæ lapidi fructus contemptoribus suis viderentur proiecta *Galen* suasu, suos discipulos seriò monentis, vt hoc secretum non

T pa-

patefacere illis, qui ad eò sunt improbi, ut ignorantiam suam non incusent, sed veritatem negent, ac eos, qui sua industria adinuenerint, irrideant.

Apud priscos sic comparatum erat, quod proles Æsclepiada sibi inuicem communicabant secreta veluti de manu in manum, quapropter, & deorum loco fuerunt habiti, quod remedia illorum non ita essent communia, atque in vulgus spargerentur, ut fit hodie, sed sanctè sibi reseruabant sub religioso quodam silentio: populo verò etiam persuadebant, ea se per reuelationem quandam in somnijs, aut templis accepisse à dijs suis, ut in maiori pretio haberentur.

Quin imò cremato Æsculapij templo, retulisse in cartis Hippocratem præceptiones medicas per quietem hausitas, memoriæ proditum est. At hodiè tam nobilem artem ad eò communem, atque tritam, & tam à pristino suo splendore deturpatam videmus, ut mulierculæ etiam, & puerperarum famulatrices eam in ægrotos exercent: ait Philof.

*de prisca
medicina*

Quarè Magister hoc naturæ, & spagyricæ artis opus subsequenti-
bus verbis olim sic explicuit. Cali-
dum,

MORB. PRINCEPS. 435

dum, *inquit*, nullius alterius per-
missione, quàm frigidum, calidum ef-
se definit, nec contrà, frigidum, ca-
lidi, sic reliqua omnia cuiuscun-
que saporis, vel salta, vel acida, vel
amara &c. quæ homini insunt,
quò enim pluribus, & appropriatis,
APPROPRIATIS *inquit*, permi-
scentur, eò mitiora, & meliora eua-
dunt: hanc Magistri Mechanicam
confirmat sequens historia.

Prædicabat in vrbe 1671. Con-
cionator celeberrimus ex Societate
Iesu podagricus, qui quoties ob-
servabat transpirationem impedi-
tam, & paroxysmi accessum, assu-
mebat per os puluerem inspidum,
quem *del Fundacaro* vocabat,
quasi diceret puluis Tabernarij, &
tertiò die semper sine vlla sensibili
euacuatione ad officium rursus
ascendebat, dolore planè euane-
scente.

Puluis erat grisei coloris, micans
ex inspido lapide præparatus, qui
effoditur inter Palernum, & Ter-
minum ex monte Cane, cu-
ius præparatio non erat alia, quàm
quod lapis diù conteri debebat
cum fortissimo alcalizato lixiuo,
deindè abluì, & pro vsu vt AP-
PROPRIATVM podagræ reme-
dium asseruari: hanc præparatio-

T 2 nem

nem habuit à dicto siculo podagri-
co tabernario, qui huius pulueris
fortassè inuentor erat.

Apud me habeo puluerem ità
præparatum, qui candenti carboni
impositus vmbra saltem humi-
lissimæ flammæ edit, candidissimi
coloris, nullius ferè odoris, argu-
mento quòd ante præparationem
ardebat flamma acidò-sulphurea:
vt autem sulphur planè segregaretur,
contritus fuit lapis diù cum
alcali, donèc scilicet omne sulphur,
atque aciditas sit absorpta, & pul-
uis hac operatione in alcali sit re-
ductus. Hic puluis sulphure eua-
cuatus solus esse nequit, per os as-
sumptus reperit in podagrico aci-
dum, cum quo concordat, ab illo
saturatur, & permiscetur, igneque
dolor cessat, donèc nouus regene-
retur.

Adedque appropriata dicuntur
ea non solum, quæ qualitates sim-
plices alterant, sed etiam illa, quæ
infinitos sapes in partium ven-
triculis per errorem degenerantes
in neutrum transmutant: senten-
tiam rursus firmat Hippocr. Si
pharmaco non videbitur opus ha-
beri, *inquit*, medicamenta in potu
exhibeto, quibus febris, aut trans-
mutetur, aut deficiat. Propterea
me-

*lib. de effe-
ctionibus*

MORB. PRINCEPS. 437

medicamenta, quæ partibus AP.
PROPRIATA dicuntur, alijs ^{4. M. M.}
communibus præferenda esse,
concludit Galenus.

APPROPRIATORVM au-
tem electio apprinè à quoquo fie-
ri nequit propter abstrusam in sin-
gulis incolarum notitiam; idèdque
plurimorum, etiam præstantissi-
morum arcanorum præsidjs no-
stro malo destituimur; quare, &
pro nunc ea suo loco relinqui-
mus, Sacra enim cum sint, sacris
solummodò demonstrantur, pro-
phanis verò non, priusquam scien-
tiæ sacris (sacram vocarunt vete-
res artem propter summam eius-
modi cognitionis æstimationem,
& amplitudinem) initiati fuerint.

*Hippoc. de
lege*

rum curatione, vt actionis causam
implorasse, neque legitur illustri-
Dioscorides eas pesteritati indi-
casse, legitur quidem de dotibus
simplicium frequenter sermonem
instituisse: non quod primas quali-
tates, vt inutiles, reiecerint: nullum
enim simplex primarum qualita-
tum exors est, idèd qualitates illæ,
vt instrumenta in maxima confi-
deratione, & necessitate semper
fuerunt, & sunt, non solum quia

*vt cap. de
aqua*

T 3 in

in omnium morborum curatione earum sit habenda ratio, & intuitus, sed etiam vt idiotis, & vulgo, qui non vltra frigidum, & calidum sapiunt, satisfiat.

de veteri
medicina

Quare docet Magister: Qui differere instituit de hac arte, quæ plebeis nota sunt, dicere tantum debet: idiotæ enim rudes sunt, neque noscunt, quomodo morbi orientur, & desinant, neque quas ob causas incresecant, aut minuantur: Ergo *sub ungu*: priuatim nosce conuenit, quæ quemuis ex populo cognoscere, consentaneum est, ea verò adhibere, & pertractare, quæ artis peritis scire, æquum est.

Cum autem huius mali semen, *vt Hærosc. ostendit*, non in matro, secreto, inuisibilique spiritu consistat, sui que conseruationem (vt in natura femina quæque) optet, ided furtiuè, atque proditoricè se molli igni in stomacho sedenti associat, donèc fermenti more pedetentim hunc superet, ità vt in posterum, nec naturali, nec artificiali separationi obediat, vel auscultet, non secùs, quàm si spiritus vini paulatim per infusionem, abstractionem, & cohobiam se aromaticum odori ità forti vnione maritat,

MORB. PRINCEPS. 439

ritat, vt deinde nulla arte, nullo ingenio ab inuicem separari possibile sit. Hæc mechanicamouit Magistrum, vt olim inueteratam podagram insanabilem esse iudicaret. Et idem necesse est, vt medicamentum, statim atque quis primum paroxysmum passus sit, propinetur, hic iuuenis ait Hippocr. ab intelligenti medico sanari potest: qui notare debet, quoties venter sine data causa segnior fit, & consuetum excrementum intra pedum digitos non reperitur, & crura intumescunt, quod extensione cognoscitur, instantem paroxysmum significari; indicantur enim pori contracti, & idem nil expirat, in hoc statu vesperi ante cænam tria grana aloës correctæ, vel violatæ cum antipodagrico per 5. vel 6. dies continuos deglutire, optimum præseruatium deprehendi.

Cum verò malum inueteratum sit, & multus aer fortis fluctus faciat, tunc arbores radicibus euelluntur, & naues onerariæ in altum iactantur, spirituum potentia ita cogente, etiamsi oculis minime sit conspicuus &c. verba Hippocr. in hoc statu, inquam, febrilis dolor animum vehementer hebe-

T 4 tat,

quare inueterata insanabilis?

tat, & intelligentiam in affectus
 cognationem secum adducit, qua-
 rē nil quicquam per totum illud
 tempus assumendum præter te-
 nuissimum cibum, bis terue in die
 alcali podagrīci in aqua dissoluti
 decem grana pro dōsi: alius in-
 terea studiosē lubrica seruetur, vt
 quicquid ad intestina eos fluit, e-
 ducatur, rē mora simplicique te-
 pore putrefectiuum fermentum
 contrahat.

Nephriti-
 cū

Si sabulum infestans, & vrinæ
 impedimentum adsit, præstantius
 nil inueni, quā Nephriticum à
 Paracelsō descriptum, aut per se,
 aut absente prohibente cum Tere-
 bintho, aut cum maceris grano,
 loca enim vrinæ grati odores re-
 focillant. Hoc Nephriticum ab-
 sorbet calculi fabrum in renibus
 (quem in Clauī ex proprio acido
 coagulatore ostendi) vterumque
 contractura relaxatur, ac sabulum
 vnā cum vrina feliciter effluit, &
 itā stranguria mitigatur, & si sin-
 gulis mensibus, luna decrescēte,
 vsus ager continuet, recidiuæ
 occasio anteuertitur. *Aliquando*
inquit Hippoc. per similia morbus
oritur, & per similia oblata ex
morbis sanatur.
 Quorum reponens rerum na-
 tura.

MORB. PRINCEPS. 441

turalium ignarus: dictum scilicet Nephriticum cum ex meris componatur lapidibus, esse potius sabuli molem sua presentia aucturum, quam veterem diminuturum: cui satis sunt ea, quae sub initium huius tractatus, ex Hippocrate docente, adducit, sabuli scilicet seu calculi, ut & morborum, rerumque omnium femina, prima sui rudimenta, progressam, maturitatemque ab acido occulto nancisci; quare si eiusmodi lapides in alcali, seu vacua corpora, arte Spagyrica, redacta fuerint, non possunt deglutita intus in nobis, quin saturantur acido petrifico ibidem reperto, sibi que congenere, *quia vacuum solum esse non potest.*

Cum autem ad renes non pervadant, Iudice mesenterij obstante, ideo suum peragere opus in stomacho necesse est; in stomacho igitur more magnetis eiusmodi alcalia per viscera poris peruia attrahunt spiritualem calculi acidum fabrum sibi unisonum in renibus stabulantem: quo ita ab alcali hausto, atque absumpto, una cum excrementis deiecto, relaxantur à contractura vreteres, moxque urina simul cum faece libera effluit.

T 5 Itaque

442 TACHENII

Itaque medicamento, vt auxilio esse possit, ad locum affectum penetrandum non est, vt rerum incij Decani de cornu cerui asseruere, vt Clauis cap. 9. Eodem prorsus modo reliqua omnia medicamenta, vrinam mouentia, diuretica, diaphoretica &c. ibi suum munus absoluunt, dummodò cum acido morboſo concordant, quæ idè Magister APPROPRIATA vocat.

Corbuli piſcis lapillus Amuletum est contra calculi dolores

Sed est, & alius scrupulus eximendus, quomodo scilicet dictum Nephriticum ex lapidum aceruo coagmentatum singulari proprietate donari iure possit, cum quilibet lapis proprio, & differente à quibuscunque aliis semine scaturat.

Hippocrates Chemicus rem soluit exemplo sic: Si vina diuersa in eo instanti simul confundas, & bibas, non esse eiusmodi vinorum mixturam tuæ salubrem salutis: Si verò plures succos diuersissimarum vuarum ab initio conſermentatio concoquat, fit inde tunc saluberrimus potus, non secus, quàm Theriaca ex differentibus simplicibus per fermentationem conuictis (illaesa tamen seminum potestate) euadit sub vnitatis simbolo insigne

MORB. PRINCEPS. 443

signe medicamentum, idcoque fermentata ab Auicenna magnæ virtutis titulo insignitur.

Idem est iudicium de multiplicibus hisce lapidibus: hi enim omnes quia sub vnitatem soluentis, & fermentantis spiritus coalescunt, idem coniunctim pariter in vnitatem tendunt, atque conspirant. In hanc autem rem de appropriatis testem experientiam Magister appellat: testatur enim, se cum fructu salutis dedisse mane mandragoræ radicem mærore confectis, malèque habentibus, & mortem laqueo sibi consciscere volentibus, minore tamen pondere, quàm quod furorem excitet. Vnde postea elicit: morbum aliquando per similia oriri, & per similia oblata ex morbis sanari. Plura de calculo indicabit Hippoc. Chim. Quia vtile esse ait Magister, eorum, quæ offeruntur, varietatem constituere: nam propter varias casuum attributiones asseuerare non oportet, quod vnum aliquod remedium profuturum sit. Quare in hoc casu tormina si ventrem torqueant, potum daucus aromatizet, vel fermenti more ventri imponatur, huius enim odorem à sabulo quoque præseruare docet Helmont.

De locis in homine,

Daucus

T 6 Qui-

de locis in
homine

Quibus aluus in podagra præ-
fertim tempore paroxisimi sicca
est, iis *pharmaca non conueniunt*,
quæ extenuant, & calefaciunt, ait
Magister, indè venter indies fe-
gnior fit, & tandem purgantibus
vix auscultat; propterea satis est
corporibus illis rosarum, vel vio-
larum conseruæ recentis mediam
vnciam plus minus singulo mane
manducare, mox superbibere hau-
stum aquæ distillatæ melissæ, vel
borraginis, donèc spontè aluus se-
cedat: alii amant cassiam recenter
extractam: & remisso dolore tria
vel quatuor grana aloes violatæ
media hora ante cœnam, etiam si
febris adsit, nulli incommodo sunt,
imò vsus eius etiam præseruatiuè,
vnà cum podagræ alcali (vt ante
dixi) frequens esse potest bis nimi-
rum in hebdomada, si peregri-
num fermentum mollem ignem
in stomacho sedentem suo odore
contaminet. Clister ex simplici
sulfuris decocto etiam prodest
cum salis communis drach. ii.

Frequens mihi vsus fuit olim
præsertim in vrinæ penuria dictū
alcali cum tantillo terebintho non
decocto, & sachato in pilulas forma-
re, quas amicorum diuersi cum
fructu samplerunt post primam
inua-

MORB. PRINCEPS. 445

inuaſionem, in recenti nimirum
podagra, & in hunc diem dein-
ceps nil quicquam doloris poda-
grici paſſi ſunt, & hæc regula iuue-
ni ſatis eſt.

Alijs autem non ita ſœliciter
ceſſit, licet induciæ ſint factæ per
annos, nam podagra longa, ait

Magiſter, ob id in promptu reme-
dium tenent, & ſanè tenendum,

de morbis

quod prudentiæ granum eſt: prop-
ter enim morbi longitudinem, ve-
teres curam per duos nonnun-
quam per tres annos inſtituebant,

propinabantque ſemper reme-
dium luna decreſcente, & debili, id
eſt, ante nouilunium tres vel 4.

dies, ſemel aut bis ſingulis diebus,
vt ſupra dixi ſcil. præſeruatiuè, di-
ctos enim dies ſuperando tam cal-
culi, quam podagræ fabricum oportu-
niores obſeruantur experti, do-
cente id Magiſtro: Quidam morbi,

*de morbis
lib. 4.*

ſemel per menſem occaſio eſt, vt
curentur, inquit. Nam contraria
paulatim inducere oportet, & in-
terquieſcere, docet ibidem. Hacque
methodo facilitate magis, quam

de arte

violentia medeatur, medicus ſi-
quidem, ſi ſuffecerit ad cognofcen-
dum, ſufficit etiam ad ſanandum.

Ab Arthritide verò vniuerſali
plurimos hac methodo in minus
tribus

Ab Arthritide verò vniuerſali
plurimos hac methodo in minus
tribus

am

tribus

446 TACHENII ROM
tribus mensibus conualuisse nota-
uimus.

Quandoque in vehementiori
paroxifino exardens synouia, vel
mucus etiam contigua accendit
perioftia, fitque malum duplex, ar-
thritis nimirum, & membrana-
rum, quæ articulos cingunt, in-
flammatiō, cum tenfione, & dolo-
re inflammante: hic status externa
etiam subsidia expetit, quorum
quædam huius methodi ratione, &
experientia approbata paulò post
recensebo. Nifi enim quis hæc at-
tributa, & circumstantias (vt ait
Magister) obseruet, tunc sanè po-
dagra, etiamfi adolescens, inter in-
curabilia adnumerabitur.

Itaque podagrici doloris causa
non est humor materialis à capite
descendens, sed spiritualis aura ad
similitudinem illius, quam in æ-
grotante auro ostendi. Quare Se-
nex: Methodus, quæ sanitatem non
inducit, vt excrementitia illa ma-
terialis, permutanda est; si uerò
ad sanitatem vergat: nihil omninò
ex his, quæ adhibentur, auferen-
dum, neque aliud quicquam ad-
iungendum, aut apponendum.

Igitur non consistit morborum
sanatio in solo remedio (egli ha de
belli secreti) sed potius in uerustif-
sima

*de locis in
homine*

2124

M
fima
di r
diffi
TA
Vn
arte
& i
me
por
den
M
tò,
ven
qua
Pla
que
crit
cor
lau
pra
ne i
cor
me
rur
prii
sibi
ide
teff
oli
iuf
&
do

MORB. PRINCEPS. 447

suma naturali, & spagyrica medendi methodo, hanc qui tenet, illi difficile non erit, APPROPRIATA inuenire secreta, vt vocant. Vnde Hippocr. Quæcunque in arte medica prudentia discuntur, & inueniuntur, aut de cibis, aut de medicamentis, ea ab ijs discere oportet, qui artem perfectè possident.

de affectionibus

Methodus ergò, qua sanitas, citò, tutò, & iucundè restituitur, est vera, naturalis. antiquissima illa, quam venerabilis Pythagoras, & Plato in Ægypto didicerunt, quamque absconditam voluit Democritus, qui eam soli Hippocrati pro compensatione visitationis reuelauit, illumque adstrinxit ità, vt præfationi operum suorum solenne iuramentum inseruerit, quod coram Dijs suis præstat, se hanc methodum alijs non reuelaturum, nisi qui fuerint de sua propria familia, aut de stirpe eius, qui sibi hanc communicauit, & qui idem iuramentum præstitissent.

Hanc Galenus ipse, vt eius vita testatur in Ægypto quæstuit, vbi olim naturalis scientia floruit: huiusmodi autem quærendi anxietas, & peregrinatio pro triuiali methodo tantù non erat: vt insuper que

que in ramentum adderetur: vt po-
te quæ in vrbe nunc domiq; tam
feminis, quam magistris æquè no-
tissima prostituitur. Vndè tandem
Aphor 52. Galenus senior factus non am-
plius nudas implorat qualitates, si-
cut in iuuentute: sed cum Hippo-
crate vniuersam concludit de Cetri-
nam. *Medicamenta*, inquit, *pri-
mum oblata* (non contendit de
qualitate, vt inuidus, & liuidus ni-
miumque sapiens vrbis Myops de-
spernioli calore) *si paululum con-
ferant, tamen si tardius curent, ea
sunt usurpanda: nec temere protin-
us ad aliud transeundum: quæ
autem noxia sunt, statim remo-
uenda.*

Felix esset mortalitas, si Galeni
sententia, vel in podagra saltim
curatione obseruaretur. Reperiun-
tur tamen ità in excrementis sub-
mersi, vt potius cum plebe cerui-
cosa voluntate errare malint, quàm
cum paucis veritatem amplecti.
Satis est (palàm scribit Doringius
magnæ æstimationis vir in Episto-
larum volumine fol. 1193.) satis
est, inquit, me in Naturali Philo-
sophia, & Hippocratica medicina
minus esse versatum, quam chimi-
corum placitis esse imbutum. Hic
non solum contra summi Hippo-
cratis

MORB. PRINCEPS. 449

cratis præceptum, quo ubique inculcat: Naturæ scientiam esse medico necessariam, sed, & contra Aristotelis doctrinam, qui 6. Metaphis. cap. I. collocat medicinam sub naturalem philosophiam, & hæc, inquit, est scientia.

Cæca hæc obstinatio (ait Philosophus) duas infirmitates hominibus communes esse, manifestat, quibus impediuntur ea, quæ ipsis proponuntur, cognoscere, & quæ mentem ipsorum tanquam tenebræ obæcant, peccatum videlicet, & ignorantia. Peccati nemine venit invidia, aut æmulatio, aut odium, aut affectus, qui præiudicium, & omnis generis versutias ratione carentes causat, quæ ipsos in tam fortem mentis obæcationem præcipitat, ut nullo modo cedere velint: imò remedium, & doctrinam, utraque sibi incognita, apud ignorantes, & vulgi plebem cauillari, & vituperare nunquam, & nusquam desistunt.

Eiusmodi ignorantia id nobis indicat, eosdem in cognitione Naturalis Philosophiæ, in Hippocratis summa scientia ac in præparatione, & compositione medicamentorum peregrinos, ac hospites esse, ut Clavis ubique manifestis argu-

men-

mentis euincit: Hinc enim est, clamoribus suis, vulgo, & ignaro populo imponentes proscribere, ac vilipendere, quod ignorant. Urbis enim moniales plerumque in hæc verba erumpentes audio, *V.V. ! il nostro medico non vuol sentir de spagyrica*: quibus reponens explico, quid sit spagyrica: Medicum scilicet sine suæ artis, nominisque incommodo posse esse musicum, mathematicum, legistam &c scientijs ornatum longè distitit à medicina: medicumque esse musicum, aleatum, seu cartarum lusorem ægrotato nil prodesse: Et quare non possit esse (imò ex officio debeat) id, quod artis est, & ex quo, ut eloquar quod res est, ipsa medicina, & quicquid elegantis habet, originem desumpsit? Naturalis scilicet Philosophus, & cognitor propriorum instrumentorum, & remediorum? Non ita pridem urbis patritius decumbens, visitatus à medicinæ publico lectore, & inter sermonem, quem miscebant, fauebat patritius spagyricæ scientiæ: cui lector hiulco ore proferebat, eam saltem versari circa Antimonium, & mercurium, & idè calidissima parturire remedia, qua de causa in his regionibus non esse eius vsus, sed solummodo in

*Spagyrica
quid?*

MORB. PRINCEPS. 451

in frigidis, vti Germania, Anglia
&c.

Sed vt verum fatear, cauillatores hos nullatenus me agere ferre, nisi enim scientiam alibi auerterent, lucrum, & munera frequentia sibi cessarent: quod detrimentum nos non timemus: ideoque palam profiteamur Naturæ, & summi Hippocratis doctrinæ interpretes esse. Non nego interipsos in vrbe quam plurimos cinifiones, & deceptores reperiri, contra prudentissimi magistratus vigilantiam: hi tamen omnes sine distinctione spagyrorum catalogo vulgo inscribuntur; non secus, quam in alias professiones, & omnium maximè in medicinam indigni

Sciunt itaque isti Theones, artis abusum non tollere vsum: nec ascribendam culpam arti, quæ non est artis, sed artificis titulum temere assumentis, de quo abusu ipse Hippocrates suspirans protulit. *Medicinam omnium artium de lege nobilissimam, nunc autem omnium vilissimam esse propter ignorantiam eorum, qui eam malè exercent.* Medici tamen prudentis, atque Hippocratica digni generosus animus, vulgi calumnijs negle-

glectis alta pace potitur, circum-
strepentibus vndique in se imperi-
torum conuitijs, optimè conscius,
ignorantiæ morem esse, stolidè
debachari in virtutem, debitum.
que vicissim esse virtutis, eiusmodi
sibi innocuis subesse iniurijs.

Caterum qui propter eorum,
quæ plurima requiruntur defe-
ctum, prænominatum prudens al-
cali, sibi oportunè præparare non
potest: vrgeat interim necessitas:
huic ego auter ero, nil esse fumen-
dum, quod alcali inspidum leue,
ac spongiosum non sit, vt sitiens,
acida errantia cum auiditate tra-
hat, absorbeatque. Superaddit Ga-
lenus, quod & sit palato maximè
gratum, ac familiare, & contraria
sit sequens corollarium.

Consilium petijt vir Nobilis, qui
in vrbe peregrinus erat, propter
narium hæmorrhagiã admodum
pallens, planeque extenuatus: hic
ostendebat fungi speciem, quem
cum manu teneret, vt incalesceret,
cessabat hæmorrhagia incantamen-
ti instar, fungum autem betuli-
num iudicauit, huius enim odorem
spirabat, eiusque colorem refere-
bat. Cessabat autem hæmorrhagia
indubitatè, argumento, quod in si-

tus

MORB. PRINCEPS. 453.

tas secretus fungi spiritus concoct-
dabat cum impetum faciente, illi-
que certum temporis spatium ad-
hærebat, adedque remedium hoc
morbo appropriatum dici potest,
quia à nullo alio, quorū per annos
plurima expertus erat leuamen
hactenus sensit, adedque inuicem
sefe cognoscere necesse est.

Sic spasimum ferè continuum
mitigatum vidi à lineo filo à mala
famina ducto, & alligato. Hæ-
morrhoidum continuum dolorem
à crassula radice: Sic Febres, Epi-
leptias, vteri strangularus, & simi-
lia à suis appropriatis periaptis, vt
Hippoer. Chim. data occasione re-
centet: imò ipsam pestem per Pa-
racelsi Zenexton. Et ratio est in
promptu: totum enim corpus idè
transpirabile, & permeabile natura
plasmavit, vt continuè è nobis ex-
halare possent spiritus, qui nouis
aduenientibus locum cedunt, qua-
re Magister: quod vnica insensibilis
transpiratio pluris esset, quàm om-
nium vulgatum artificum purga-
tio: hi spiritus effluxi cum soli esse
nequeunt, se associant quo cum
concordant, imò attrahuntur non
secus, quàm magnes ferrum, pro-
bat lux candelæ in Clavis cap. 9.

Cum autem totus mundus, &
quic.

quicquid habet eius ambitus ex
inuisibili secreto spiritu constat, vt
ex Hippocr. suo loco ostendi: sic
quoque podagræ causa nullam
aliam prerogatiuam habet, sed si-
militer ex inuisibili igne, & parti-
culari animato acido impetum fa-
ciente spiritu constare debere, ne-
cesse est: Hippoc. docet, experien-
tia firmat. Fultus ergo dictis ratio-
nibus

Consideraui, num pro ingenti-
bus podagræ doloribus simile non
reperiretur Zenexon, quod, sicut
prænominata, attractiuam illam
vim, quam in omnium seminum
profundo demersit Omnipotens,
vt cap. 4. ostendi, haberet, concor-
daretque cum Hippocratico diui-
no in hoc morbo, eique concordi-
ter, si non in perpetuum, saltem ad
tempus adhereret? Nec vana fuit
contemplatio! Amuletum enim
appendi, ita vt stomachi orificium,
natalem scil. locum attingeret,
quod vt spongiosum, rarum, &
vacuum sit, sicut ipsa terra, ratio
suadet, quæ quoque attractiuæ
vis, & inanitionis gratia trahit, &
sorbet secretum multiventris spi-
ritum Solis filium ad suos fines vt
ostendi. Hoc amuletum, quia
alkali vices gerit, eiusque anima
poda.

MORB. PRINCEPS. 455.

podagræ animato spiritui permixta, saturatur tandem alcalium more, & idè sensim amittit tractuam vim, quare illud quandoque renouandum esse notauimus.

Quemadmodum autem totus mundus exortus est ab vnico inuisibili prudenti igneo spiritu, quem ex Hippocr. suo loco Solis Filium ostendi, idèd, & hodie solarium lumini æquatur spiritus vitalis noster, qui per fermenti symbolum suis in ventriculis varia officia in microcosmo subit, in oculis videt &c. vt dixi. Sic per inopportunum fermentum, seu odorem peregrinum dolores excitat, idèd etiam multiventris spiritus microcosmi dicitur. Hic secretus spiritus, & Hermetis vnica res nulla alia re vt dixi, magis afficitur, quam lumine, & odore, eò quod lux, & odor spiritus immediatè attingant, & penetrent, vt patet in Canis crypta, in cellariis vbi potens cereuisia fermentescit, & aliquandò ibidem dormitantes suffocat, odor calcis &c. vt Clauis cap. 9. Quare Amuleto adiungendum est suffumigium, quo hybernò tempore ipsum perfundi lectum, cum calefit, accensis carbonibus insperso, æstate vestimenta imbui

Qui non credit animam misceri demens est. Hippoc. lib. 1. de diata.

Gleich
 Wiederfel
 be Griechif-
 che artz
 deme von
 der obri-
 gezeit die
 cenfur off-
 getragen,
 Konte ni-
 chibegreif-
 fen das a-
 nima ipfa
 rei Natura
 fei, deffen
 fupida
 dementia
 diefe fibri
 fe 2. gant-
 zer iahre
 zudrucken
 gebindert.

imbui possunt, & debent. Huius enim secretus spiritus animatus immediatè sese animato podagrigo miscere, & penetrare potens est, atque continuato usu à paroxismo præseruare, quia inter sese cognoscuntur ait Magister, & idè etiam materia huius suffumigii animæ nomen adepta est.

Omittendum porro non est, quod in magnis doloribus, & cruciatibus statim ad compescendos eos animus est adhibendus, relictis, & postpositis tantisper aliis intentionibus, donè doloris carnicina cesset, in quo statu astans medicus non minus sæpe rubore suffunditur, & pudore, quàm æger dolore.

Quare ex topicis spagyrica, & antiquissima Hippocratica methode inuentis, & ratione approbatis selectiora nunc memorabo: asseuerare enim non oportet (Magistri verba) propter varia attributa, & circumstantias, quod vnum aliquod remedium applicatum statim profuturum sit, & idè varietatem constituere ratio suadet, horum plurima à vulgo practican- tium, & ab Hippocratica vetustissima methode dissecti citantur, nullum tamen horum legere

indian

aut

MORB. PRINCEPS. 457

aut videre contigit, qui minimam rationem addere potuisset; quare hæc ita fierent? Cum autem citum, tutum, & iucundum auxilium animaduernerint, & ad frigidum, vel calidum quadrare non possit, vel nocuum, vel empiricum vocarunt, manifesto argumento, à nostris hæc, & alia excerpisse, & eò ipsò ignorare se testantur, in Natura scilicet nil vnquam fieri posse, cuius legitima causa non præcedat.

At non solum in his, sed & in reliquis omnibus admodum ieiunos se manifestant: exempli gratia, bezaar, dicunt, vrinam, & sudorem mouere, per las cor roborare &c. nullus tamen, qua ratione sic indubitatè in corpore humano agent! & idè dicti sectarij à principio ad finem vsque sunt, manent, & consenscunt empirici, & experimentatores, semper discentes, & nunquam ad veritatem peruenientes, sic enim habet Auctor in Hollerium de Vinaceis *Je l'ay practiqué cent fois, il n'y a rien meilleur sous la charge du Ciel.* attamen nulli podagrico profuerunt vnquam, quare illis receptula quædam, qualitatibus, & trigido sermone roborate sine cau-

V la-

farum cognitione satis est, superflua, ait Philosophus, discunt, necessaria ignorant, quia aliud non cognoscunt, quam quod externo sensu friget, vel calet: id est quod nesciunt, scire nolunt.

Sperma ranarum, luna decrefcente, collectum, & ex balneo ad siccitatem distillatum, prolicitam aquam alcali insipidi ditissimam dabit, vt Hippocr. Chemicus mechanicè docet, quæ tepida cum lineis panis applicata calidæ igneque podagræ optimum est refrigerium. Aduertat tamen patiens, nè aquæ addatur alumen, vt suadent Crollius, Sala, Tenzelius, & alij: licet enim alumen sit refrigerando, eius tamen adstringentia poros cutis claudente, diaphoresis impeditur: dolorque in excessum augetur: experto crede. Vndè rectè Hildanus, alumen podagricis esse inimicum, monet.

Multò promptius dolorem lenieris, si aquæ prædictæ alcali acueris, siue multiplicaueris additione alcali vrinæ, tali proportione, vt inflammata, dolentemque partem applicata aqua non pungat, quod lingua facilimè metiri potest. Cum autem *ex magistri libro de morbis*, totum corpus, dum viuatur,

*Fomenta
iunant per
diagram.
Horat. I.
Epist. 2. 11*

MORB. PRINCEPS. 459

uitur, transpirabile habeatur, do-
lenti loco tepidè duplicatis, vel
triplicatis linteis fomenti modo
adhibita, non potest alcali vrinæ
non attrahere aciditatem ibi ebul-
lientem, & cute per fomenti calo-
rem rarefacta, acidum spiritum
non extra corpus erumpere, ac
proindè quietem non consequi
dolorem, *verba Hippocr. de flui-
bus*. Dicta nempe aqua non primis
qualitatibus, sed absumpto, ac at-
temperato acido igneo, refrigerare
dicitur, ex quo postea magno pa-
tientis solamine dolor mitescit.

Alij, loco spermatis ranarum a-
quæ, spiritum vini eligunt, atque
vrinæ alcali commiscunt, sed vbi
inflammatio præualet, cautè pro-
cedendum est: aliàs enim vrit, &
vesicas attollit: etiam si locus affe-
ctus plumaceolo leuiter tantùm
eo perungatur.

Vrinæ spiritus commodissimè,
ac celerrimè parabitur ex sale ar-
moniacò, quod nil aliud est, quàm
alcali vrinæ ligatum, vel conden-
satum cum acido communi sale
cibario, vt docet Hippocr. Chimi-
cus cap. 2. Si enim armoniacò ad-
dideris æquam alcali fixi (ex. gr.
Tartari) portionem, & ex retorta
vitrea leui calore ambo vnita pe-

V 2 pu

puleris, in illo tepore fixum alcali tartari amplectitur, trahitque ad se acidum salem cibarium, & alcali urinae, quia fugax, & volatile, dimidiae horae spatio, in mediocri magnitudinis vas recipiens se recipit ab igne fugiens volatile, albiſſimumque, qui seruandus est ad vsus praedictos vasis vitreis cera perquam optime obturatis.

Hac in operatione simplicissima, naturae instrumenta rarefactio nimirum, & condensatio oculis mechanicè pateſiunt. Alcali enim volatile urinae liberum dimittitur à societate acidi salis communis, se iterum alcali tartari fixiori copulantis. Vnde alcali urinae, si dolentem locum podagricum attingit, acidum rursus trahit, utpotè vacuum, illoque saturatur: & in neutrum ambo vertuntur. *Vnde Magister*: Generare, & interire idem, commisceri, & discerni idem. Eo quod Natura ubique, spagyricè, & maxima intelligentia pensa sua absoluit, siue res coagulatas resoluat, siue demum soluta coagulet. Hinc exclamat Geber: Naturae minister, siue spagyryus profundum habeat ingenium.

Recens etiam urina sani pueri, in defectu aquae spermatis ranarum,

de diata

MORB. PRINCEPS. 461

rum, ex Balneo distillari potest, adiecto cinere communi, cuius alcali sorbet acidam vrinæ partem, & alcali vrinæ cum aqueo humido ascendit per alembicum: hæc quoque alcalizata aqua pluribus profuit.

Ex eodem fundamento paratur ex tempore absorptiua aqua sine vlla distillatione, sed simplici mixture ex salis armoniaci puluerizati, & alcali tartari ana, cui mixture affunde aquæ communis, tantum, quantum pro solutione sufficit, & lineis molliusculis petijs duplicatis, fomenti modo tepidè applicatur.

Sunt, qui lacte recens multo vtuntur, eò quòd inter alcalia, quæ acida bibunt, infimum locum non aliam naturam mutatur, propterea omnibus non æquè confert, placat interim, & mitigat acidum ignem trahendo, locique asperitatem demulcet, præsertim quandò cum hyosciamo semel ebullierit, vt habent ab experientia plurimi practici.

Huc etiam referri potest Crollij vnguentū Anodinum præsertim febre absente, ab huius enim vnica tepesfacta vnctione afflictissimum

462 TACHEN II

arthriticum à doloribus liberatum
vidi, qui deinceps sospes vixit: ca-
ue tamen ab hoc, & aliis omnibus
vnguentis, si dolor febriculam com-
item habeat.

Sunt, qui virga, seu ferula cæ-
dunt dolentem podagricam par-
tem, donec rubescat, sic acidum
expirat, & à doloribus tuti vi-
uunt.

Caro bubula alcali ditissima, vt
Hipp. Chim. mechanicè ostendit,
lacti præfertur, vt & prædictis om-
nibus: huius enim frustum cru-
dum sine pinguedine partem do-
lentem olim superligauimus, à
qua mane vesperique mutata fæli-
citer siluere dolores: memores,
quod aliquandò quidam ità leuif-
simo teneretur pedis dolore, vt fe-
raris in publicis egatur, ita fe-
acturus negotia non dubitaret, ve-
nim in itinere parum progresso,
dolor increbuit maiorem in mo-
dum circa malleolum externum
sinistri pedis, intensissimo cum
cruciatu: & deficiente vectura,
pedibus domum laboriosè repetiit,
carnis bubulæ frustum illicò ap-
plicabatur, cuius alcali acidum do-
lorosum, & igneum electiue vel
spagyricè trahente, sequenti mane
locus circumquaque veluri attra-
mento

MORB. PRINCEPS. 463

mento conspurcatus ater visitur, maximo patientis terrore : dolor tamen planè sublatus aberat: Eiusmodi enim nigredo sanguis erat ab igneo acido calore, violentoque dolorifero articulari motu extravenatus, ac expressus, qui ab alcali attrahentis appositu rarefcens paulatim expirando euolabat.

Infimum locum hic etiam non habet spiritus vini camphoratus, præsertim à rosmarino rectificatus.

Insuper pulvis radice consolidæ maioris cum aqua communi in pulvem coquitur, quam minimi digiti grossiæ dolenti loco applicatam, optimum mitigatiuum in nouella podagra, primaque doloris inuasionè deprehendi: etenim post tres, vel quatuor horas à parte eleuata nares ferit odore ex putri acido: argumento, acorem extrahere. Inueteratæ tamen podagræ nil commodi adfert.

Dolore & febre, etsi remissis, lecto ægrum sibi non obligante, attamen incessus, ac ambulatio impossibiles sunt: videntur enim mille aciculæ iuncturas lancinare. Vndè pro hoc statu oportunum Emplastrum composui ex meris

V 4 alca-

464 TACHENII
alcalibus, cuius præparatio hæc
est.

℞ olei rosati lib. i. calefiat in
patella, adde saponis albi rasi vnc.
iiii, liquefacto sapone, adde c. crus-
te, minii, ana vnc. iiii. coque len-
te igne continuè mouendo ligneo
paxillo, donec emplastro durio-
rem consistentiam acquirat: Si
enim eò duritiei non adducatur,
rursus in aere mollescit, quia sapo-
narium alcali humidum ab aere
rursus attrahit: cui demùm ab
igne remoto, & non nihil refrige-
rato addatur sub continua agita-
tione camphoræ vnc. i. prius so-
lutæ in mortariolo spiritu vini ad
pultis formam.

Hoc emplastrum ex meris alcali-
bus compositum mirabiliter non
solum acidum podagricum ibi-
dem latens, sed & apostemata, tu-
mores duros, pedum callos, varios
dolores tam Nephriticos, quam ex
acido vbiunque obortos, etiamsi
febriles promptissimè sopit, refri-
gerat, mitigat, adhæretque plures
dies super pellem extensum, tan-
diù scilicet, donec poris apertis
acidum morbosum exhalet, tunc
nimirum degenerata humiditas
expirans à cute depellit. quod autè
morboso acido non concordat,
eius

MORB. PRINCEPS. 465

illud dolenti loco, nequē adhæret,
neque affidet.

Huius alcalizati emplaftri encomium hîc non adduco, vt mihi esse velim ceu hæderâ suspensam, sicut titillabundis decanis acetum, sub pomposo titulo: *spiritus veneris noster, sal vini nostrum, magisterium nostrum, & similia nostra!* neutiquam verò: abhorret enim animus meus ab eiusmodi vanis ostentationibus, quod norant, qui, Tachenium liberi candoris alumnus esse, sciunt.

Decani verò docent, dolori podagrico oleum saponis esse lenitum, istud tamen oleum, quod ex sapone stillando eliciunt, cum nil aliud sit, quam distillata pinguedo vnâ cum fixo alcali cocta in saponem, eorum vanitatem pro dolore placando illis lubentes relinquitur.

Est, & alius Arthriticus dolor sine inflammatione, & rubore, qui plerumque scapulis ita infixus hæret, vt respirationem non nihil aggrauet: hic ex acido dolor, quia non profundus, facillimè idem mitigatur potentiori acido, quare huic vsui spiritum vitrioli optimum esse deprehendi, ab vnica enim huius vnctione quies. sequitur;

V s tur;

466 TACHENII

tur : cauendum tamen , ne inter-
vingendum linteamina , seu vestes.
alicuius momenti hoc spiritu at-
tingantur : eas enim corrodit , at-
que instar ignis vrit , tam diu vi-
ngendo cum lanei panni frustu-
lo continuandum est , vsquequod
pars dolens pungi sentiatur , tunc
ab vnctione cessantes locum ab-
luimus tepida aqua , deindè super-
linimus oleo Hypericonis .

*de liquido-
rum usu.*

Addit *Magister* , acetum (eius
enim tempore nondum innotue-
rat vitrioli spiritus) valere ad po-
dagram , si non corpus vulneraret ,
eadem etiam sex vini facit : frigida
namque podagrae (ita loqui lubet)
quandò scil. dolor igneus abest , a-
ceti fatus accommodatissimus est .

Notandum hoc loco , verum
non esse , quod turba scribillat : spi-
ritum vitrioli , & spiritum sulphu-
ris idem esse , easdemque possidere
vires : quam assertionem pernicio-
sè falsam esse deprehendi , nam
spiritus vitrioli sex dies , totidem-
que noctes igne reuterberii natura
possibili expulsus , mercurium
præcipitat : eundemque eo simul
ipso reddit longè constantiorem
præcipitato per sulphuris fumum
condensatum , vt vt oleosum . Vi-
triolum enim ab igne cum non
facile

MORB. PRINCEPS. 467

facile fugiat, idco mercurium ab eiusdem acido, firmiore constantia ditari, eoque perfectioribus dotibus insigniri, quam a sulphuris stagmate præcipitatum, necesse est. Mercurius nempè terrestris cum cælesti symbolizat: eorum enim, quibus iungitur, induit potestatem, vt docuerunt Veteres sub experientia testimonio: vide Clauis cap. 8. Adedque Turbith mercurii a prædicto vitrioli acido veniens, est medicamentum nobile, præsertim ad veneream luem, similia contagia, pestilentialiaque morbos, exhibitum in rosarum conserua, pasta Ruffi, aut in succo liquiritia, sub pilulari forma &c. Caue autem, ne ipsum commisceas cum scammonii resina, vel terebintho, vel gummi gutta, vt docet Hartmannus: omnis enim mercurius quocunque modo præcipitatus, pinguedinibus irretitus, vi laxatiua exuitur, & hætenus cinnabaris, quæ est sublimatus mercurius, aluum non cit, pinguedini sulphureæ combinata.

Ischiadicus omnium arthritidis dolorum grauissimus ob doloris magnitudinem, & symptomatum superuenientium momenta, sedem in profundo habeat, necesse

V 6 est,

*Notabilia
de mercurio
præcipitate.*

468 TACHENII

est, ideò inflammatio rarò extrà
apparet. Itaque ad salutem flatus
intus ed loci detentus discutendus
est. Cibi conueniunt tantillo fatu-
regiæ aromatizati. Podagricum
medicamentum exhibendum in
haustu iusculi, vel vini semel ebul-
liti, vnà cum quatuor seminibus,
calidis maioribus, & locus affectus
foris perungendus oleo lini: desu-
perque noctù fouendus applica-
tione tepesacti sacculi cumini se-
mine ruditer contuso, & fursuri
còmmixto referti. Præsente febre,
vehementique pulsatione, sangui-
nis missio mirificè confert: eà ab-
sente phlebotomia inutilis est, atq;
lini oleo adiungere præstat dimi-
diam, vel quartam partem olei la-
terini rectificati. Hacque simplici
methodo, breui temporis spatio,
sanitas induci solet, dummodò
morbus inueteratus non sit.

Zach.

Sunt qui cæsa humana ad albe-
dinem exusta oleo vetusto extin-
gui, indeque distillari iubent, hoc
postea, oleo laterino præferunt. Hi
sunt ex illa classe, de quibus dici-
tur, *quæ nesciunt, scire nolunt*, sa-
ciam scientiam odio habentes vi-
tuperant, & vilipendunt, *quæ ne-
sciunt, quid faciunt*, ait *Magister*,
nesciunt, inquam, ossa combusta
oleo

MORB. PRINCEPS. 469

oleo in hoc casu non plus comunicare, quàm lateres igniti, eò quodd oleum in forma fumi ab illis eleuetur: ossa enim semel candefacta, & ignita fiunt, sicut lateres ipsi, inania, & vacua corpora rursus exfatiari cupientia. Vnde per os assumpta, acida specifica, non fecus, quàm cornu Cerui vltum, bibunt, vt in Clauæ mechanicè ostendi.

Dolorem verò ischiadicum à sanguine extrauenato, radix bryonia recens rasa, & cum lini oleo commixta tepidè applicata mirum in modum pacat: renouandus est labor, donèc sanguis planè dissolutus, & ad transpirationem, seu volatilizationem aptus transfudet: interea tamen temporis podagricum medicamentum nullo modo intermittas, vt acidum obortum forbeat, nouumque regenerari non patiatur.

Clysterem in hoc casu ex Bryonia, vt docet Donzellinus Neapolitanus in suo Dispensatorio nemini suadeo, nam rectum intestinum magnam habet consonantiam cum ore ventriculi, si eò choleram facillè causare potest.

Idem morbus inueteratus cum sit frigidus, & alcalizatus, oleum lini

extrā
atus
dus
tu-
um
in
oul-
us,
tus
esu-
ica.
fe-
furi
bre,
gui-
ab-
atq;
mi-
i la-
olici
tio,
dò
he-
tin.
hoc
Hi
ici-
, fa.
vi-
ne-
er,
ista

lini cum euphorbio applicatum loco affecto optimum deprehendi remedium, licet magno cum dolore agat.

Pedibus continuata diaphœresis ita requiritur in omnibus arthriticis speciebus, vt instantis paroxysmi præinditio sit, quotiescunque intra pedum digitos excrementum proprium, & consuetum non reperitur; quare in subcalceolos, seu foccos ex denso lineo panno consutos, digitos pedum versus, infundo parum cineris ex herbis cephalicis, vt rosmarini, rutæ, saluïæ, laudulæ, betonicæ &c. eiusmodi enim cinis alcali suo modo volatile continet, vt Hippoc. Chim. docet, quod quia solum, inane, & vacuum esse non potest, idè trahit per poros cutis, combibitque acidum pedum articulos torquens: vnde licet podagricus tota die sine motu deambulationis sedeat: renouandi sunt tamen quotidie linei subcalcei, aut ad minus cinis: horum enim continuato vsu, & perseuerat effluuium, & rariùs deinceps morbus infestat.

Aliquandò post paroxysmum, plures menses pedum, malleolorumque tumor persistit, quem tamen alcali dictarum herbarum vdo-

MORB. PRINCEPS. 471

vdonibus lineis inperfum opti-
mè, celeriterque demittit, compla-
natque.

Picem naualem emplatri
forma applicatam hoc in casu
quoque proficuum esse animad-
uertit.

Cinis dictus non solum acidum
trahit, sed etiam pedes mundat à
sordibus, vt ablutione, quæ poda-
gricis pessima est, præsertim ab
aqua, opus non sit. Pedum verò
lotionem ab aceto, vel vino insti-
tuere volentibus, per me, sed valdè
rardè, liberum esto.

Sunt, quibus pedes o lentem me-
phitim spirant, quod vitium con-
uersatio ciuilis admodum horret,
& præsertim in ijs, qui aulas fre-
quentare habent, cuius causam
plerique descenditibus nescio
quibus putridis humoribus adscri-
bentes, euacuationes cum cautela,
nè hepar accendatur (res risu di-
gna) indefinenter repetitas, & ri-
gorosum viuendi genus frustra
præscribunt. Sufficit cinerem præ-
dictum lineis calceis modo, quo
dixi, inspergi, & fætor vnàque dif-
fluens sudoris mador illicè ces-
sant: argumento, id euenire non
putridi humoris descenditibus, sed
vitio ventriculi, cuti pedum insti-
tibus affluen-

affluentem pro alimento sanguinem deturpantis, & in eiusmodi foetorem conuertentis: vt sanandi methodus ostendit, eò quòd alcali dictorum cinerum acidum putrefactuum ab ipso cutis ventriculo (non secùs, quàm alcali calcis caudauera) absorbeat, absumatque.

Sed nè ego, dum breuitati studeo, sim prolixus, finem operi imponere tempus est, quare vos alloquor, vt æqui sedeatís iudices, cum beneuolum lectorem non requiram, utrum Hippocraticum Diuinum, tam in morbis, quàm in rebus, vt nefandum quoddam supeditandum, & contumeliosè, vernili, scurrilique dicacitate contemnendum sit, imò vt stultum à viris doctis tractandum, vt canit decanorum inflata, importunaque turba: ego enim nunquam volui cuiquam aduersus, vel infestus esse, sufficit, me ab initio protestatù, carere animo iniuria quemquam affiendi, sed vt mortales, vt decet, piúmque est, ab erroribus, & imposturis vindicarem. Quare ignoscendum, parcendumque illis, & resipiscentia speranda, cum nesciant, quid faciunt.

Quicquid ergò est operis, æquo animo accipite, Naturæ enim
mean.

MORB. PRINCEPS. 473

meandros exquisitè aperuisse, mei
instituti non est: interea non puta-
te, me vobis crambem à tor inge-
nijs recctam (vt dicitur) appo-
suisse , licet tædiosum sit decanis
hoc ælogium deglutire , sed obru-
lisse , & propinasse vobis succum,
& sanguinem vetustissimæ Hip-
pocr. & Galenicæ doctrinæ meo
prælo, meo labore expressum, meo
vasculo exceptum , si non capaci,
saltem purissimo, & saluberrimo,
libate, applicate, valete, & summo
Spagyro , qui primus omnium
hanc artem edocens confusas re-
rum naturas, ceu lucem à tenebris
separauit, & distinxit, gratias inde-
finentes agite .

I N I S

*Ostende meliora si potes , &
tunc carpe mea, tibi que
gratias habebam .*

OT-

OTTONIS TACHENII

M E R I T O .

Abditus imparium nexu sunt cuncta duorum
Viua dat Aura modos, sensile corpus Aqua
Illa sedens aluo, scrutans res, arbitra vita,
Cuncta regit nutu: morsq; salusque sibi est
Illa, inimica, furens quæ, errorum femina, cudit
Dogma, Canon, Methodus tangere nulla valêt
Artis Apollinæ Praxi distante magistra
Certa sigilla mali, certa medela domet
Se subdat ratio Praxi, non hæc rationi
Hæc methodus Veterû: hic vnus in arte cano
Hoc docet Hippocrates: docet hoc & Filius Otto
Anne Coum scaberis Mome ferire? feri.

Joseph Monticelli
Phil. & Med. Doct.

II Index Capitum de morborum
Principe.

M Orborum Princeps, cap. 1
pag. 287
Ignis primum Natura princi-
pium, cap. 2 294
Aqua secundum Natura princi-
pium, cap. 3 304
Ex ignis, & aqua congressu, sit
sal Natura, Fermentum uni-
uersale, & humidum radicale,
cap. 4 308
Ex ignis, & aqua congressu quo-
cunque in loco seditionem, ven-
tumque excitari, cap. 5 316
Antiquissima duo principia I
GNEM, & AQUAM, Spiri-
tum, siue Hippocr. diuinum con-
tinere, cap. 6 325
Atque instrumenta per
ignem, & aquam explicantur,
cap. 7 335
Rarefactio, & condensatio, Nau-
ra instrumenta, & artis, Poda-
græ causam manifestant, cap. 8
347
Antiquissima Hippocratica Me-
thodus medendi, contraria me-
thodo corruptionis, cap. 9 366

OTT. Noi Reform. dello Studio
di Padoua.

HAuendo veduto per Fede
del Padre Inquis. nel Libro
intitolato *Ottionis Tachenij*
Hippocrates Chemicus, &
Morborum Princeps, non esser-
vi cosa alcuna contro la Santa
Fede Cattolica, e parimente per
attestato del Segretario nostro,
niente contro Principi, e buoni
costumi, concedemo licenza à
Combi, e La Nou, di poterlo
stampare, offeruando gl'ordi-
ni, &c.

Data 3. Nouembre 1677.

Bartholomaeus ...
Leonardo Pefaro Proc. Ref.

Lodouico Franceschi Seg.

LE

Typo
let

PA

tis 8
9 abi
ciffe
paul
proj
exen
40. 8
com
ri ib
23. fi
licet
mac
17. fi
tum
99 9
21. 1
125.
ven
cunc
20. fi
7. fi
195.
mus
ibid
22 4
tem
235
mit
PAL
280
tur.
The
luta
rer

LECTOR BENEVOLE.

*Typographis grauiora errata ego sic corroxi
leuioreſ uerò interpunctiones uel teme-
rè omiſſas, uel inconfideratè loca-
tas tu ipſe corrigito.*

PAg. 2. Lin. 28. ſimilibus 3, 20 falis ibid. 24.
ingenuè 6. 8. diffundam ibid. 19. tractabi-
tis 8 30. eſt 10. 29. ranarum 11. 3. tepidèq; 17.
9 abſterſiuam 18 23. alterantur 19. 7. pertina-
ciſſimum , in margine ibid. Tuſcanus 23. 1.
paulo ibid. 19. componitur 31. in margine 31.
proijciatur ibid. 16. ſit 34 27. cinctura 35. 4. En
exempla 38. 10. ſine ibid. 20. incompatibilitate
40. 8. Horatio 43. 21. ex ſimplici & ruſtica
commiſtione 44 4. doctri-næ ibid. 12. abforbe-
ri ibid. 18. ſic 45 23. communt 47. 21. ſine 48.
23. fixiora 49 2. ſiqui 51. 17. lentiffimo 55. 17.
licet 65. 27. ſicut 66. 25. quantum 72. in marg.
maculas 75. 9. fieri 78 11. falis ibid. 15. ſi 79.
17. ſi 80. 11. urina 84 20. euafit 91. 11. deſtina-
tum 94 29. ratione 95 13. ſine 97. 15. inſpida
99 3. falſus 100 15. ſimplicis ibid. 16. ſicut 107.
21. fugit 113. 7. Ariſtotele 116. 21. ſpiritum
125. 19. tingere 127 in marg. vitriolum 131. 10.
ueneſoſi 133 in marg. ſcriptorium 136 15. ut-
cunq; 138. 9. vincit 141. 25. inſenſibilem 142.
20. ſine 148. 24. ſiquidem 149. 18. conſiſtit 154.
7. ſi 161. 3. modo hac ſcientia 189. 31. inſirmi
195. 9. non 198 22. omnium 201. 3. obtemper-
mus 217. 16. Frigefactis 219. 10. ſiccitatem
ibid. 27. ab ibid. 31. certiffima 222. 10. aurei
223. 28. ſentis ibid. conſueuerunt ibid. 29.
temporum 226. 20. mercurij 230. 13. calloſas
235. 4. aridis 237. 16. in (ſupereſt) 244. 19. laminæ
mittantur 268. 15. ſcripturarum 271. **SECUNDA**
PARS 175. 5. indefinenter 278. 3. ſingularis
280 29. ſturtientes 289. 6. fide 308. 26. ſuperna-
turali 312. 20. vices 322. 2. habitare 332. 32.
Themiffio 348. forma. 349. 15. ſitæ 415. 20. ſa-
lutare 419. 16. ſtatus 452. 21. ſit 454. 22. adha-
erere .

Fede
libro
enij
&
ffer-
anta
per
bro,
ioni
za à
erlo
rdi-

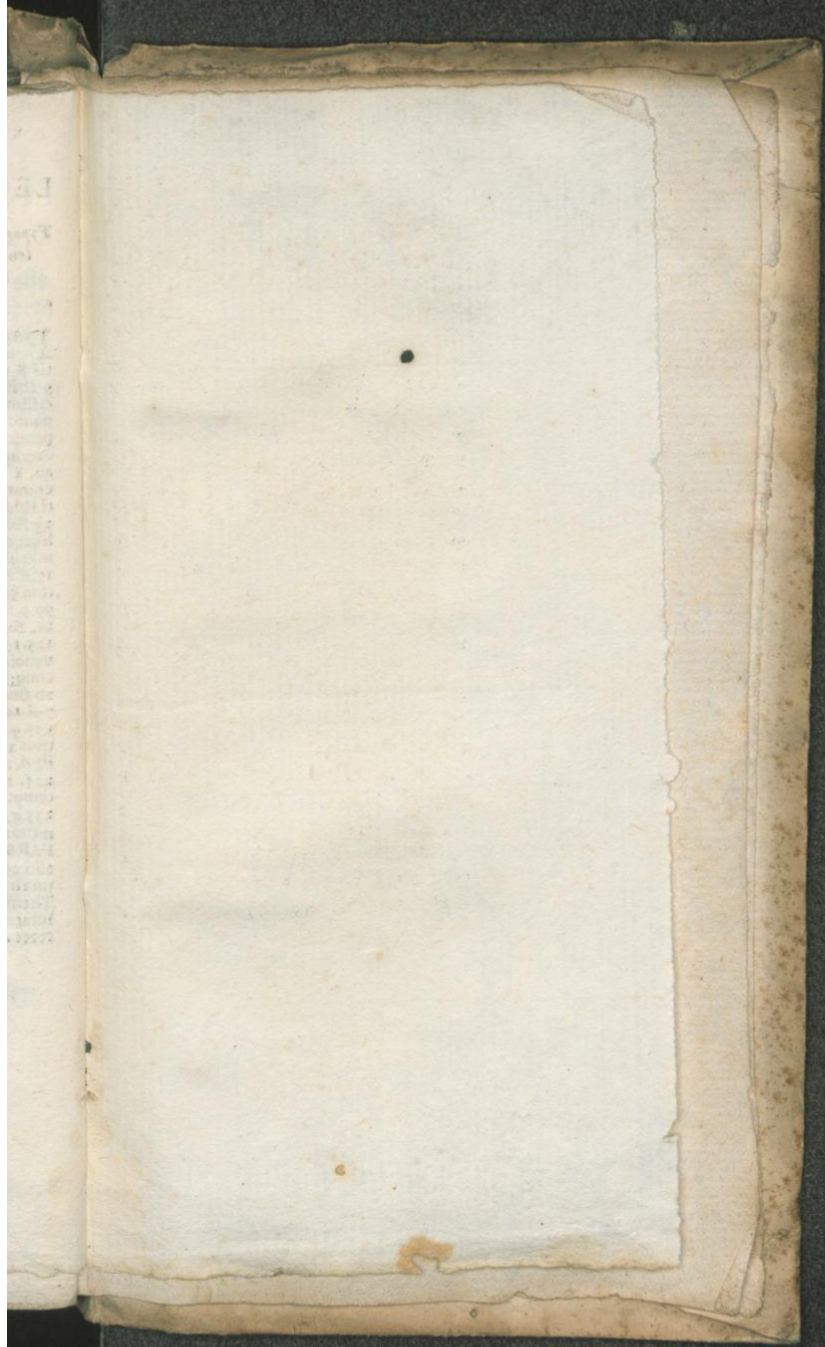
Seg.

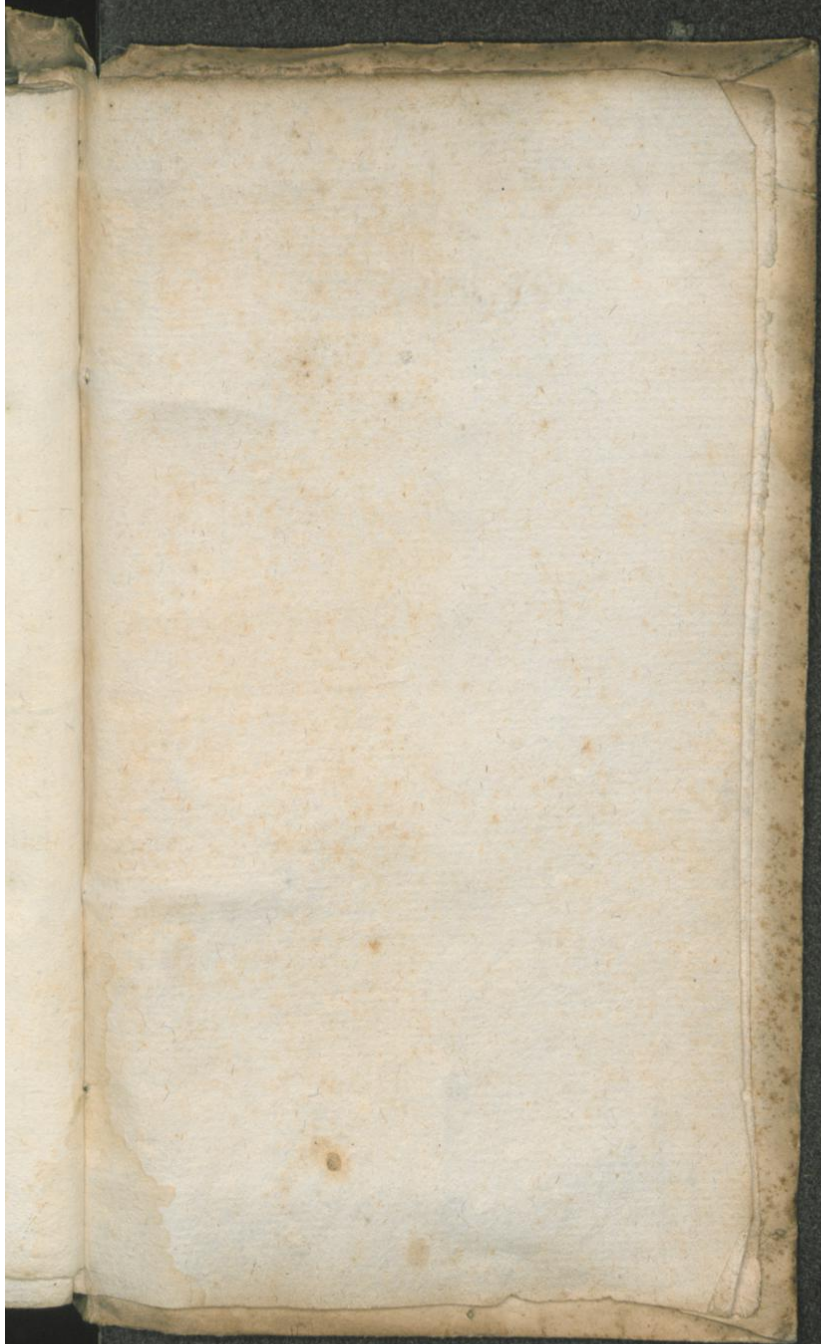
LECT OR BENEVOLE

THESE ARE THE PRINCIPLES OF THE
LAW OF NATURE AND OF THE
RIGHTS OF MANKIND

THESE ARE THE PRINCIPLES OF THE
LAW OF NATURE AND OF THE
RIGHTS OF MANKIND

THESE ARE THE PRINCIPLES OF THE
LAW OF NATURE AND OF THE
RIGHTS OF MANKIND

2/10/18

[Dresden 1. 570]

~~1/10/18~~
1/10/18

